

Türkiye

Hapishanelerinde

Hak İzleme

Raporu

www.ihd.org.tr

**2024 YILI TÜRKİYE
HAPİSHANELERİ HAK
İHLALLERİ İZLEME RAPORU**

5 AĞUSTOS 2025

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	4
Hapishanelerden İHD'ye Başvuru Yapılan İllerin Haritası	6
Tablo 1: 2024 Yılı İçerisinde Ziyaret Edilen ve/veya Başvuru-Bilgi Alınan Hapishaneler	7
HAPİSHANELERİN GENEL DURUMU	13
Hapishanelere ve Mahpuslara Dair Sayısal Veriler ve İstatistikler	13
Tablo 2: 2024 Yılı Ceza Kurumları İstatistikleri	16
Avrupa Konseyi Yıllık Ceza İnfaz Kurumu Raporu: Hapishane Nüfusu, 18 Temmuz 2025	18
SAĞLIK HAKKI VE HASTA MAHPUSLAR	19
HAPİSHANELERDE TEMEL HAKLARA ERİŞİM VE YAŞANAN HAK İHLALLERİ	41
I. YAŞAM HAKKI	41
a) Meydana gelen yaşam hakkı ihlalleri	41
Tablo 3: 2024 Yılında Hapishanelerde Yaşamını Yitirenler (Tespit edilebilen 55 Mahpus]	42
b) Yaşam hakkı ihlallerine dair yapılan başvurular	48
II. AÇLIK GREVLERİ VE AÇLIK GREVİ YAPAN MAHPUSLARIN YAŞADIĞI SORUNLAR	50
a) Açlık Grevleri	52
Tablo 4: 2024 Yılında Hapishanelerde Yapılan Açlık Grevlerine dair tespitler (Yapılan Başvurular sonucu tablodaki bilgiler derlenmiştir.	52
b) Açlık Grevi yapan mahpusların yaşadığı sorunlar	52
III. İŞKENCE, KÖTÜ MUAMELE İDDİALARI ve ONUR KIRICI UYGULAMALAR	54
a) Kötü Muamele/Darp/Yaralama/Tehdit/Hakaret ve Provokatif Yaklaşımlar	55
b) İnsan Onuruna Aykırı Aramalar	58
c) Ayakta Sayım / Kimlik Kartı Kullanımı/ Askeri Nizamda Tek Sıra Yürütme Dayatması	62
d) Havalandırma Hakları Engellenmesi ve İhlaller	63
e) Oda ve Koşullarla ilgili yaşanan sorunlar	64
f) Ajanlık Dayatması	66
g) Kameraların yaşam alanlarını görmesi	66
h) Baskın aramalar ve aramalarda eşyaların dağıtılması, kırılması	67
ı) Ayrımcılık yasağı ihlali	68
IV. SOSYAL FAALİYETLERE DÖNÜK HAK İHLALLERİ	70
V. İLETİŞİM ve HABERLEŞME HAKKI İHLALİ	72
VI. BİLGİYE ERİŞİM HAKKI İHLALİ	77
VII. DİSİPLİN SORUŞTURMALAR, CEZALARIN İNFAZI, HÜCRE HAPSİ VE SÜNGERLİ ODAYA KAPATMA	82
VIII. SEVK TALEPLERİ ve SÜRGÜN SORUNLARI	87

IX. MAHPUSLARA EŞYALARIN VERİLMEMESİ VE/VEYA KISITLANMASI _____	90
X. DİLEKÇE HAKKI ENGELİ _____	93
XI. ADİL YARGILANMA HAKKI İHLALİ VE HUKUKİ DESTEK TALEBİ _____	94
XII. EĞİTİM HAKKI İHLALİ _____	96
XIII. AÇIK CEZAEVLERİNDE AĞIR ÇALIŞMA KOŞULLARI _____	96
XIV. İDARE GÖZLEM KURULU KARARLARIYLA TAHLİYELERİ ENGELLENMESİ- İNFAZ YAKMALAR, AÇIK ve İLÇE CEZAEVLERİNE GEÇME HAKKI ENGELLERİ _____	99
XV. EKONOMİK KOŞULLAR VE YOKSULLUK _____	101
XVI. DİĞER BASKILAR VE İHLALLER _____	104
TECRİT _____	105
 <i>TECRİDİ DERİNLEŞTİREN YENİ HAPİSHANE TİPLERİ: S TİPİ, Y TİPİ ve YÜKSEK GÜVENLİKLİ CEZAEVLERİ _____</i>	
	105
KADIN MAHPUSLAR _____	111
 Tablo 5: Kadın mahpuslardan alınan başvurular _____	
	112
12-18 YAŞ ARASI ÇOCUKLAR _____	113
LGBTİ+'LARIN UĞRADIĞI İHLALLER _____	114
YABANCI UYRUKLU MAHPUSLAR _____	117
ENGELLİ MAHPUSLAR _____	119
YURTDIŞI HAPİSHANELERİNDE TUTULAN MAHPUSLAR _____	122
 BİRLEŞMİŞ MİLLETLER İŞKENCEYE KARŞI KOMİTE'YE TÜRKİYE'NİN BEŞİNCİ DÖNEMSEL RAPORU İÇİN SUNULAN ALTERNATİF RAPOR VE BİRLEŞMİŞ MİLLETLER İŞKENCEYE KARŞI KOMİTE'NİN TÜRKİYE'NİN BEŞİNCİ DÖNEMSEL RAPORU'NA İLİŞKİN SONUÇ GÖZLEMLERİ TÜRKİYE'NİN BEŞİNCİ DÖNEMSEL RAPORU'NA İLİŞKİN SONUÇ GÖZLEMLERİ (CAT/C/TUR/CO/5) _____	
	123
SONUÇ VE ÖNERİLER _____	126

GİRİŞ

İHD mahpusların insan onuruna yaraşır koşullar içerisinde hayatların sürdürecekt koşulların yaratılması için kamuoyunu bilgilendirmek ve resmî kurumları harekete geçirmek konusunda sorumluluğu hem İHD'nin sahip olduğu ve savunduğu değerlerden hem de tüzüğünde yer alan ilkelerden ileri gelmektedir. Bu anlayış temelinde yaptığı çalışmalar ve hazırladığı raporlar hak ihlalleri temelinde yapılan faaliyetlere önemli katkı sunmaktadır. İHD yayınladığı yıllık, dönemsel ve özel raporlar ile hapishanelerde yaşanan hak ihlallerinin kamuoyuyla paylaşılması ve bu ihlallerin giderilmesi için resmi mercilerin harekete geçirilmesini hedeflemektedir.

İHD, hapishanelerde yaşanan tüm olumsuzlukları ve mahpusların yaşadıkları haksızlıkları şubeler, bölgeler ve ülke düzeyinde izleyip raporlama çalışması yürütmektedir. Bu çalışmalarını yürütürken bilgi ve veri toplamak için pek çok kaynaktan beslenmektedir. 27 şubesi ve 7 temsilciliğiyle halihazırda Türkiye'de faaliyet gösteren en yaygın insan hakları kurumu olan İHD, yayınladığı hak ihlalleri raporlarının yanı sıra insan hakları alanında faaliyet yürüten diğer sivil toplum kurumları ve barolarla da farklı dönemlerde hapishanelerde yaşanan hak ihlallerine ilişkin raporlar yayınlamaktadır.

İHD hapishanelerde yaşatılan hak ihlallerine dair çok sayıda başvuru almaktadır. Bu başvuruların bir bölümü doğrudan mahpuslar tarafından yapılırken bir bölümü de mahpus yakınları ya da avukatları tarafından yapılmaktadır. Başvurular, İHD internet sitesi üzerinden çevrimiçi olarak yapılabildiği gibi şubelere ve genel merkeze doğrudan da yapılabilmektedir. Ayrıca mahpuslar ve yakınları, mektup yoluyla da İHD'ye başvurumaktadırlar. Derneğimize yapılan başvurular konusunda sorunların çözümü talebiyle derneğimiz ilgili resmî kurumları ivedilikle bilgilendirmektedir. Adalet Bakanlığı, Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü, TBMM İnsan Hakları Komisyonu, Sağlık Bakanlığı, Kamu Denetçiliği Kurumu, TTB, İçişleri Bakanlığı Kolluk Gözetim Komisyonu, ilgili savcılıklar, ilgili cezaevi müdürlükleri, il sağlık müdürlükleri başta olmak üzere başvuruya özel diğer kurumlara da yazılar yazmakta ve mevcut hak ihlallerinin ortadan kaldırılması için gerekli bilgilendirmeleri yapmaktadır. İHD, bilgilendirme işlemleri sonrasında takipleri yapmakta ve ihtiyaç halinde mevcut imkanlar ölçüsünde mahpuslarla görüşme yapması için hapishanelere avukat göndermektedir. Bu işlemler sonrasında kamuoyunu bilgilendirmek amacıyla basın açıklamaları yapmakta ve raporlar düzenlemektedir.

Kurumumuz hapishaneler ve mahpus hakları alanında çalışan Özgürlük İçin Hukukçular Derneği, Çağdaş Hukukçular Derneği, Med Tutuklu ve Hükümlü Aileleri Hukuki ve Dayanışma Dernekleri

Federasyonu, Türk Tabipler Birliği, İl Tabip Odaları, Türkiye İnsan Hakları Vakfı, tutuklu ve hükümlü aileleri dernekleri gibi diğer sivil toplum örgütleri ile ortak çalışmalar yürütmekteyiz.

Bu rapor, İHD Genel Merkezi, şubeleri ve bölge temsilciliklerine gelen başvurular, hazırlanan düzenli hapishane raporları ile hapishane ziyaretlerinde elde edilen verilerden oluşmaktadır.

Derneğimize yapılan başvurular içeriklerine göre gruplandırıldığında, başvuruların çoğunlukla sağlık hakkı, tahliyelerin engellenmesi, sosyal hakların engellenmesi, işkence ve kötü muamele ve ayrımcılık, adil yargılanma hakkı, ekonomik ve sosyal haklar, iletişim ve haber alma haklarının ihlalleri alanında yoğunlaştığı görülmektedir. Bunların yanı sıra mahpuslar tarafından hukuki destek ve maddi destek talepli başvurular da yapılmaktadır. İHD ayrıca, mahpusların ailelerine yakın bölgelerdeki hapishanelere nakil olmak için yaptıkları başvuruların hapishane yönetimleri tarafından değerlendirilmemesi nedeniyle de çok sayıda başvuru almaktadır.

Derneğimize hapishanelerden yapılan başvurularda çoğunlukla birden fazla hak ihlali dile getirilmekte ve bu konuda derneğimizden yardım talep edilmektedir. Özellikle hasta mahpusların durumu, tecrit, çıplak arama, iletişim hakkının gaspı gibi birçok farklı konuda derneğimize ciddi oranda yapılmış başvuru mevcuttur.

Rapor içinde çok çeşitli hak ihlallerinin meydana geldiği görülmektedir. Tüm ihlal başlıklarına dair 2024 yılı içinde en az 26.634 ihlal meydana gelmiştir. Hapishanelerde yaşamlarını yitiren mahpuslar, anneleriyle birlikte tutulan 0-6 yaş arası çocuklar dahil olmak üzere her başvurucu ve başvuruların içinde yer alan mahpus sayısına göre ihlaller alınmıştır. Ancak bu ihlallerin tüm mahpuslara uygulandığı düşünöldüğünde ihlallerin yüzlerce katı kadar gerçekleştiğini söylemek abartı olmayacaktır. İhlaller, rapor eki olan mahpuslar tarafından gönderilen mektuplar, mahpus-avukat görüşleri, aile ve yakınları tarafından yapılan başvurular, şubeler tarafından hazırlanan raporların bir araya getirilmesiyle oluşturulan dokümantasyondan tespit edilen ihlaller bu raporu haline oluşturmaktadır.

İHD'ye başvuru yapılan illerin göröldüğü haritaya bakıldığında koyu renk ile işaretlenmiş şehirlerin tamamından derneğimize hapishanelerden başvuru yapıldığı görülmektedir.

Tablo 1. 2024 Yılı İçerisinde Ziyaret Edilen ve/veya Başvuru-Bilgi Alınan Hapishaneler

YURTII HAPİSHANELERİ
1) ADANA
Kürkçüler F Tipi Kapalı Hapishanesi
Kürkçüler 1 Nolu T Tipi Kapalı Hapishanesi
Suluca 1 Nolu Yüksek Güvenlikli Kapalı Hapishanesi
2) AFYON
Afyon Açık Hapishanesi
Afyon 1 Nolu T Tipi Kapalı Hapishanesi
Afyon E Tipi Kapalı Hapishanesi
Bolvadin T Tipi Kapalı Hapishanesi
3) AĞRI
Patnos L Tipi Kapalı Hapishanesi
4) AKSARAY
Aksaray T Tipi Kapalı Hapishanesi
5) ANKARA
Sincan Açık Hapishanesi
Sincan 1 Nolu F Tipi Kapalı Hapishanesi
Sincan 2 Nolu F Tipi Kapalı Hapishanesi
Sincan 3 Nolu L Tipi Kapalı Hapishanesi
Sincan Kadın Kapalı Hapishanesi
Sincan T Tipi Kapalı Hapishanesi
Sincan 1 Nolu Yüksek Güvenlikli Kapalı Hapishanesi
Sincan 2 Nolu Yüksek Güvenlikli Kapalı Hapishanesi
6) ANTALYA
Antalya L Tipi Kapalı Hapishanesi
Antalya S Tipi Kapalı Hapishanesi
Antalya Yüksek Güvenlikli Kapalı Hapishanesi
Elmalı Açık Hapishanesi
Elmalı T Tipi Kapalı Hapishanesi
Manavgat S Tipi Kapalı Hapishanesi
7) ARTVİN
Artvin Kapalı Hapishanesi
8) AYDIN
Söke T Tipi Kapalı Hapishanesi
9) BALIKESİR
Bandırma 1 Nolu T Tipi Kapalı Hapishanesi
Bandırma 2 Nolu T Tipi Kapalı Hapishanesi
10) BATMAN
Beşiri T Tipi Kapalı Hapishanesi
11) BİTLİS

Ahlat T Tipi Kapalı Hapishanesi
12) BOLU
Bolu F Tipi Kapalı Hapishanesi
Bolu T Tipi Kapalı Hapishanesi
13) BURDUR
Burdur Yüksek Güvenlikli Kapalı Hapishanesi
14) BURSA
Bursa H Tipi Kapalı Hapishanesi
İmralı F Tipi Kapalı Hapishanesi
Yenişehir Kadın Kapalı Hapishanesi
15) ÇORUM
Sungurlu L Tipi Kapalı Hapishanesi
Çorum L Tipi Kapalı Hapishanesi
16) DENİZLİ
Kocabaş T Tipi Kapalı Hapishanesi
17) DİYARBAKIR
Diyarbakır Çocuk Kapalı Hapishanesi
Diyarbakır 1 Nolu T Tipi Kapalı Hapishanesi
Diyarbakır 2 Nolu T Tipi Kapalı Hapishanesi
Diyarbakır 3 Nolu T Tipi Kapalı Hapishanesi
Diyarbakır 1 Nolu Yüksek Güvenlikli Kapalı Hapishanesi
Diyarbakır 2 Nolu Yüksek Güvenlikli Kapalı Hapishanesi
18) DÜZCE
Düzce T Tipi Kapalı Hapishanesi
19) EDİRNE
Edirne F Tipi Kapalı Hapishanesi
Edirne L Tipi Kapalı Hapishanesi
20) ELAZIĞ
Elazığ E Tipi Kapalı Hapishanesi
Elazığ R Tipi Kapalı Hapishanesi
Elazığ 1 Nolu Yüksek Güvenlikli Kapalı Hapishanesi
Elazığ 2 Nolu Yüksek Güvenlikli Kapalı Hapishanesi
21) ERZURUM
Erzurum E Tipi Kapalı Hapishanesi
Erzurum H Tipi Kapalı Hapishanesi
Oltu T Tipi Kapalı Hapishanesi
Dumlu 1 Nolu Yüksek Güvenlikli Kapalı Hapishanesi
Dumlu 2 Nolu Yüksek Güvenlikli Kapalı Hapishanesi
22) ERZİNCAN
Erzincan Kadın Kapalı Hapishanesi
Erzincan L Tipi Kapalı Hapishanesi
Erzincan T Tipi Kapalı Hapishanesi

23) ESKİŞEHİR
Eskişehir H Tipi Kapalı Hapishanesi
24) ANTEP
Islahiye T Tipi Kapalı Hapishanesi
25) GİRESUN
Espiye L Tipi Kapalı Hapishanesi
26) GÜMÜŞHANE
Gümüşhane E Tipi Kapalı Hapishanesi
27) HATAY
İskenderun T Tipi Kapalı Hapishanesi
28) İĞDIR
İğdır Tipi Kapalı Hapishanesi
29) İSTANBUL
Bakırköy Kadın Kapalı Hapishanesi
Kartal Açık Hapishanesi
Maltepe 1 Nolu L Tipi Kapalı Hapishanesi
Maltepe 2 Nolu L Tipi Kapalı Hapishanesi
Metris R Tipi Kapalı Hapishanesi
Marmara (Silivri) 1 Nolu L Tipi Kapalı Hapishanesi
Marmara (Silivri) 2 Nolu L Tipi Kapalı Hapishanesi
Marmara (Silivri) 3 Nolu L Tipi Kapalı Hapishanesi
Marmara (Silivri) 5 Nolu L Tipi Kapalı Hapishanesi
Marmara (Silivri) Nolu L Tipi Kapalı Hapishanesi
Marmara (Silivri) Nolu L Tipi Kapalı Hapishanesi
Marmara (Silivri) Kapalı Hapishanesi
Paşakapısı Kapalı Hapishanesi
Ümraniye E Tipi Kapalı Hapishanesi
30) İZMİR
Buca Yüksek Güvenlikli Kapalı Hapishanesi
Şakran 2 Nolu T Tipi Kapalı Hapishanesi
Şakran 3 Nolu T Tipi Kapalı Hapishanesi
Şakran 4 Nolu T Tipi Kapalı Hapishanesi
Şakran Kadın Kapalı Hapishanesi
Kırıklar 1 Nolu F Tipi Kapalı Hapishanesi
Kırıklar 2 Nolu F Tipi Kapalı Hapishanesi
Menemen R Tipi Kapalı Hapishanesi
Menemen T Tipi Kapalı Hapishanesi
Menemen Açık Hapishanesi
Ödemiş T Tipi Kapalı Hapishanesi
31) KARABÜK
Karabük Açık Hapishanesi
Karabük T Tipi Kapalı Hapishanesi
32) KARS

Kars T Tipi Kapalı Hapishanesi
33) KAYSERİ
Bünyan 2 Nolu T Tipi Kapalı Hapishanesi
Bünyan Kadın Kapalı Hapishanesi
34) KIRIKKALE
Delice Açık Hapishanesi
Hacılar F Tipi Kapalı Hapishanesi
Keskin T Tipi Kapalı Hapishanesi
35) KIRKLARELİ
Kırklareli E Tipi Kapalı Hapishanesi
36) KIRŞEHİR
Kırşehir 2 Nolu Açık Hapishanesi
Kırşehir S Tipi Kapalı Hapishanesi
Kırşehir Yüksek Güvenlikli Kapalı Hapishanesi
37) KOCAELİ
Gebze Kadın Kapalı Hapishanesi
Kandıra Açık Hapishanesi
Kandıra 1 Nolu F Tipi Kapalı Hapishanesi
Kandıra 2 Nolu F Tipi Kapalı Hapishanesi
38) KONYA
Ereğli Yüksek Güvenlikli Kapalı Hapishanesi
Konya Y Tipi Kapalı Hapishanesi
Seydişehir T Tipi Kapalı Hapishanesi
39) MALATYA
Akçadağ T Tipi Kapalı Hapishanesi
40) MANİSA
Akhisar T Tipi Kapalı Hapishanesi
41) MARAŞ
Türkoğlu Açık Hapishanesi
Türkoğlu 1 Nolu L Tipi Kapalı Hapishanesi
Türkoğlu 2 Nolu L Tipi Kapalı Hapishanesi
42) MERSİN
Tarsus 2 Nolu T Tipi Kapalı Hapishanesi
Tarsus 3 Nolu T Tipi Kapalı Hapishanesi
Tarsus Kadın Kapalı Hapishanesi
43) MUĞLA
Bodrum S Tipi Kapalı Hapishanesi
44) MUŞ
Muş E Tipi Kapalı Hapishanesi

45) RİZE
Kalkandere L Tipi Kapalı Hapishanesi
46) SAKARYA
Ferizli 2 Nolu L Tipi Kapalı Hapishanesi
Hendek Kadın Açık Hapishanesi
47) SAMSUN
Bafra T Tipi Kapalı Hapishanesi
Kavak Açık Hapishanesi
Kavak S Tipi Kapalı Hapishanesi
48) ŞIRNAK
Şırnak T Tipi Kapalı Hapishanesi
49) URFA
Hilvan Açık Hapishanesi
Urfa 1 Nolu T Tipi Kapalı Hapishanesi
Urfa 2 Nolu T Tipi Kapalı Hapishanesi
Siverek T Tipi Kapalı Hapishanesi
50) TEKİRDAĞ
Çorlu Açık Hapishanesi
Çorlu Çocuk Kapalı Hapishanesi
Çorlu/Karatepe Yüksek Güvenlikli Kapalı Hapishanesi
Tekirdağ 1 Nolu F Tipi Kapalı Hapishanesi
Tekirdağ 2 Nolu F Tipi Kapalı Hapishanesi
51) TOKAT
Tokat T Tipi Kapalı Hapishanesi
52) TRABZON
Beşikdüzü T Tipi Kapalı Hapishanesi
53) VAN
Van F Tipi Kapalı Hapishanesi
Van T Tipi Kapalı Hapishanesi
Van Yüksek Güvenlikli Kapalı Hapishanesi
54) YOZGAT
Yozgat 1 Nolu T Tipi Kapalı Hapishanesi
Yozgat 2 Nolu T Tipi Kapalı Hapishanesi
Boğazlıyan T Tipi Kapalı Hapishanesi
YURTDIŞI HAPİSHANELERİ
1) IRAK
Bağdat/Rufese Hapishanesi
Duhok Hapishanesi
2) GÜRCİSTAN
Batum/Kuvaisi Hapishanesi

3) FİLİPİNLER

Isabella Cuayan Hapishanesi

Türkiye hapishanelerinde yaşanan sorunlar, bu raporda ve eklerinde ele alınan sorunlar ile kayıt altına alınan örneklerin çok daha ötesindedir. Türkiye hapishanelerinde mevcut durumu ortaya koyacak bilgi ve veriye sivil toplum örgütlerinin girmesi ve raporlama yapması engellendiği için olanaklı değildir. Bu raporda yer alan ihlaller sadece İHD'nin ulaşabildiği gerçek durumun çok kısıtlı bir bölümü ortaya koymaktadır.

HAPİSHANELERİN GENEL DURUMU

Hapishanelere ve Mahpuslara Dair Sayısal Veriler ve İstatistikler

Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü; “Cinsiyete Ve İnfaz Durumuna Göre Ceza İnfaz Kurumları Mevcutları”, “Ceza İnfaz Kurumlarının Kurum Statülerine Göre Dağılımı”, “Ceza İnfaz Kurumunda Bulunan Tutuklu Ve Hükümlülerin Kurum Statülerine Ve Cinsiyetlerine Göre Dağılımları”, “Ceza İnfaz Kurumlarında Bulunan Tutuklu ve Hükümlülerin Öğrenim Durumlarına Göre Dağılımları”, “Ceza İnfaz Kurumlarında Bulunan Tutuklu ve Hükümlülerin Yaş Gruplarına Göre Dağılımları” verilerini belirli periyotlarla paylaşmaktadır.

Ancak, hapishanelerde LGBT+’lara, siyasi mahpuslara, yabancı uyruklu mahpuslara, hasta mahpuslara, yaşamını kaybeden mahpuslara, engelli mahpuslara ve bebekleri ile hapishanede tutulan kadın mahpuslara ve benzerlerine dair periyodik verileri kamuoyu ile paylaşmamaktadır. Ancak Adalet Bakanlığı tarafından soru önergelerine verilen kısmi cevaplarda 2024 yılında yaşamını yitiren mahpusların toplam sayısına ve 0-6 yaş arası anneleriyle birlikte kalan çocukların sayısına ulaşılmıştır.

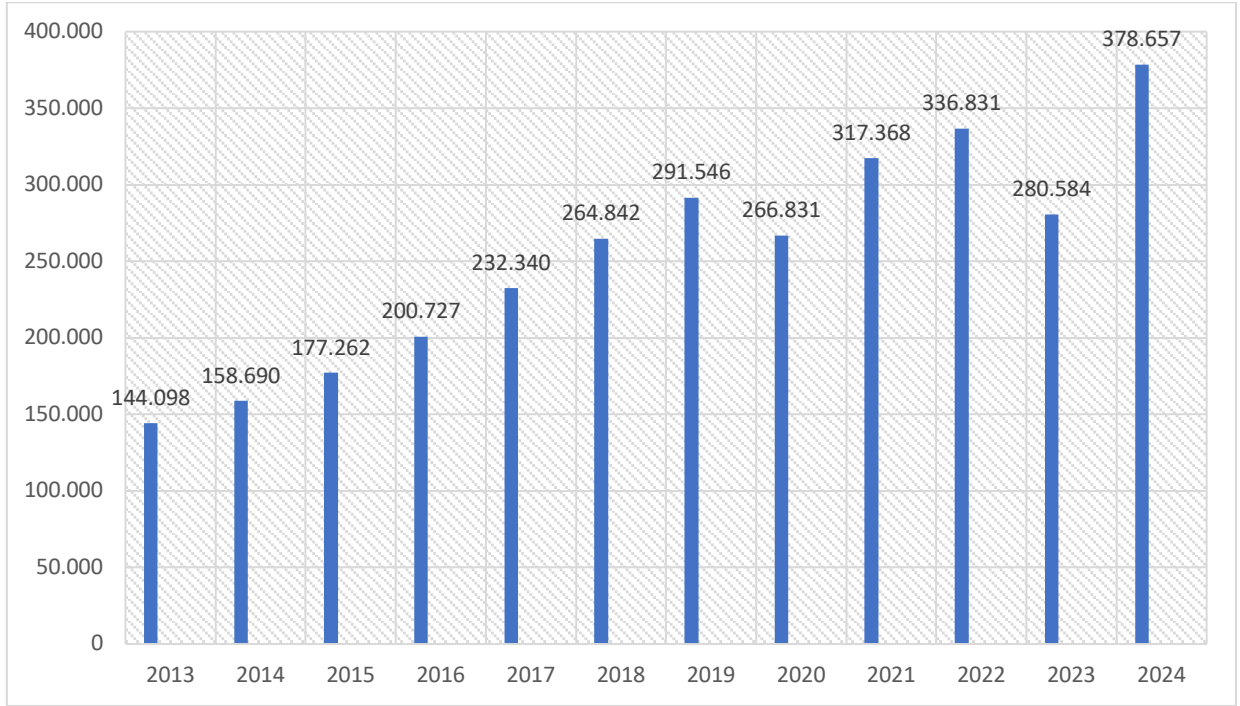
Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü’nün verilerine göre Türkiye’de 01 Kasım 2024 tarihi itibarıyla 273 kapalı ceza infaz kurumu, 100 müstakil açık ceza infaz kurumu, 4 çocuk eğitimevi, 12 kadın kapalı, 8 kadın açık, 9 çocuk kapalı ceza infaz kurumu olmak üzere toplam 406 ceza infaz kurumu bulunmaktadır. Bu kurumların toplam kapasitesi 299.042 kişidir. Ancak bu sayının artırılmış kapasite olduğunu da belirtmekte fayda vardır. Normal koşullar altında bu hapishanelerde verilen sayının 2/3’ü kadar mahpusun kalması gerekmektedir.

Not: 2025 yılı içinde bu sayılar değişmiş olup, Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü internet sayfasında eski bilgiler tutulmamaktadır.

2022 yılı içerisinde 22, 2023 yılı içinde 19 yeni cezaevi, 2024 yılı içinde de 12 cezaevi açılmış olup, Adalet Bakanlığı 2025 bütçe teklifine göre ise gelecek yılın hedefi, 11 yeni cezaevi daha açmak. Bu da göstermektedir ki Türkiye’nin mevcut iktidar anlayışı genel itibarıyla insanları hapsedme üzerine bir gelecek tahayyülü öngörmektedir.

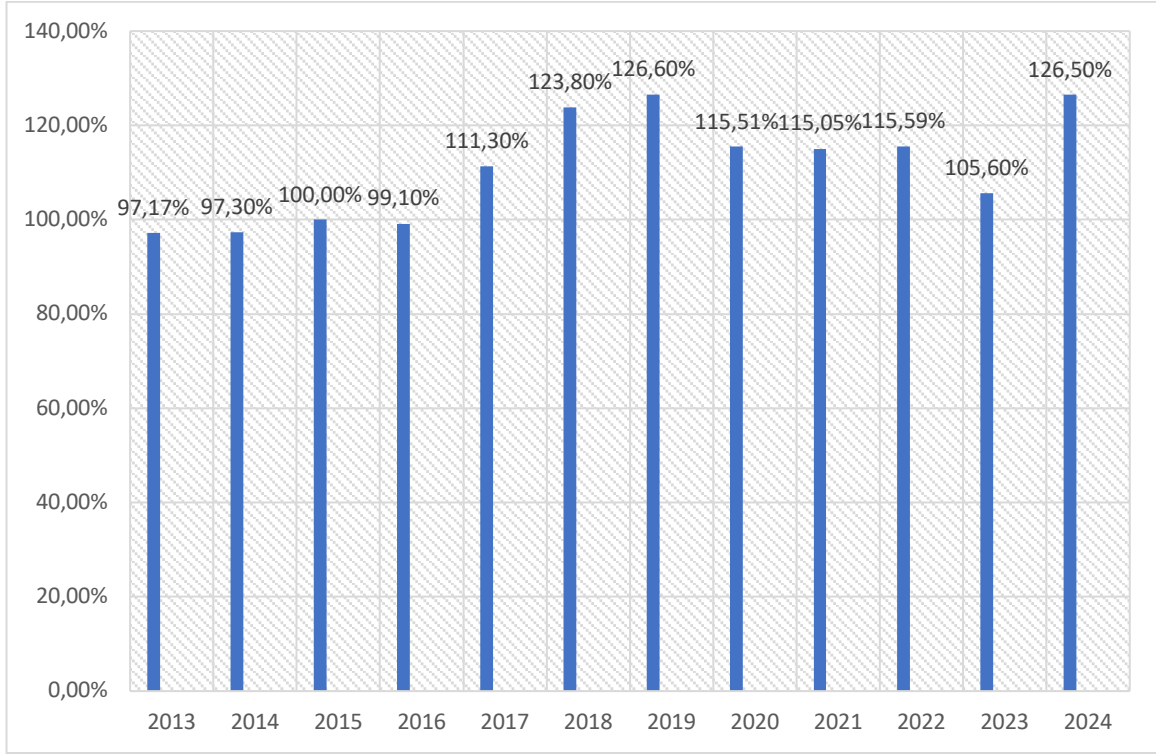
Aşağıda grafikler Türkiye hapishanelerinde kalan mahpus sayısını ve bu hapishanelerdeki doluluk oranını göstermektedir. Her iki grafikten de anlaşılacağı üzere, Türkiye’deki mahpus sayısı ve hapishanelerin doluluk oranı ciddi bir artış eğilimi göstermektedir. Türkiye’deki mahpus sayısının ciddiyetini orta koymak için kamuoyunda “Raşan Affi” olarak bilinen ve 19 Aralık Hayata Dönüş Operasyonu’nun hemen arkasından çıkarılan af öncesinde hapishanelerdeki toplam mahpus sayısı 70 bin civarında idi. **2 Aralık 2024 tarihine göre hapishanelerdeki mahpus sayısı 5,4 katına çıkmıştır.**

Grafik 1. Mahpus Sayısının Yıllara Göre Değişimi

Grafik 2. hapishanelerin doluluk oranını göstermektedir. Çok sayıda yeni hapisane inşa edilmesine rağmen doluluk oranındaki bu artış Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve AİHM içtihatlarına göre “istisnai” olması gereken tutukluluk halinin siyasal iktidar tarafından hiçe sayıldığı bireylerin yargı eliyle özgürlüklerinden yoksun bırakıldığına açık bir göstergesidir.

Grafik 2. Hapishanelerin Doluluk Oranının Yıllara Göre Değişimi

Verilere bakıldığında hapishanelerin doluluk oranının ciddi bir şekilde arttığı görülmektedir. Bu durumun mahpuslara keyfi sınırlamalar getirilmesi, işkence ve kötü muamele uygulamalarının artması gibi olumsuzluklar başta olmak üzere birçok insan hakkı ihlaline neden olduğu Avrupa Komisyonu 2020¹ ve 2021² yıllarına ait raporlarda da vurgulanmaktadır. Hapishanelerde mevcut durumun neden olduğu ihlaller İnsan Hakları Derneği'nin raporlarında da açıkça görülmektedir.

¹ https://www.ab.gov.tr/siteimages/trkiye_raporstrateji_belgesi_2020/turkey_report_30.10.2020.pdf

² https://www.ab.gov.tr/siteimages/birimler/kpb/2021_turkiye_raporu_tr.pdf

Tablo 2: 2024 Yılı Ceza Kurumları İstatistikleri

CİNSİYETE VE İNFAZ DURUMLARIN GÖRE CEZA İNFAZ KURUMLARI MEVCUTLARI									
YILLAR	HÜKÜMLÜ				TUTUKLU				GENEL TOPLAM
	ERKEK	KADIN	ÇOCUK	TOPLAM	ERKEK	KADIN	ÇOCUK	TOPLAM	
2.12.2024	307.927	13.126	1.092	322.145	50.476	3.293	2.743	56.512	378.657

CEZA İNFAZ KURUMLARININ KURUM STATÜLERİNE GÖRE DAĞILIMI			
TARİH	KURUM STATÜSÜ		GENEL TOPLAM
	AÇIK CEZA İNFAZ KURUMU	KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU	
2.12.2024	83.447	295.210	78.657

CEZA İNFAZ KURUMUNDA BULUNAN TUTUKLU VE HÜKÜMLÜLERİN KURUM STATÜLERİNE VE CİNSİYETLERİNE GÖRE DAĞILIMLARI					
TARİH	KURUM STATÜSÜ	ERKEK	KADIN	ÇOCUK	TOPLAM
2.12.2024	AÇIK CEZA İNFAZ KURUMU	79.587	3.426	434	83.447
	KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU	278.816	12.993	Mar.40	295.210
	GENEL TOPLAM	358.403	16.419	3.835	378.657

Ceza İnfaz Kurumlarında Bulunan Tutuklu ve Hükümlülerin Öğrenim Durumlarına Göre Dağılımları
02.12.2024 Tarihi itibarıyla

EĞİTİM DURUMU	Hükümlü				Tutuklu				Genel Toplam			
	Erkek	Kadın	Çocuk	Toplam	Erkek	Kadın	Çocuk	Toplam	Erkek	Kadın	Çocuk	Toplam
İlkokul Mezunu	77.692	2.662	311	80.665	9.118	520	555	10.193	86.810	3.182	866	90.858
Ortaokul veya Dengi Meslek Okulu Mezunu	71.614	1.705	159	73.478	11.214	388	398	12.000	82.828	2.093	557	85.478
Lise veya Dengi Meslek Okulu Mezunu	61.463	2.265	4	63.732	12.991	753	42	13.786	74.454	3.018	46	77.518
İlköğretim Mezunu	57.512	1.789	412	59.713	8.203	501	1415	10.119	65.715	2.290	1827	69.832
Yüksek Okul veya Fakülte Mezunu	18.078	1.763	0	19.841	3.592	460	0	4.052	21.670	2.223	0	23.893
Okuma-Yazma Bilmeyen	9.163	1.667	132	10.962	2.666	370	175	3.211	11.829	2.037	307	14.173
Okur-Yazar Olup Bir Okul Bitirmeyen	7.911	1.078	67	9.056	875	163	79	1.117	8.786	1.241	146	10.173
Bilinmeyen	2.714	105	7	2.826	1.573	117	79	1.769	4.287	222	86	4.595
Yüksek Lisans	1.519	87	0	1.606	222	19	0	241	1.741	106	0	1.847
Doktora	261	5	0	266	22	2	0	24	283	7	0	290
Genel Toplam	307.927	13.126	1.092	322.145	50.476	3.293	2.743	56.512	358.403	16.419	3.835	378.657

Ceza İnfaz Kurumlarında Bulunan Tutuklu ve Hükümlülerin Yaş Gruplarına Göre Dağılımları
02.12.2024 Tarihi itibarıyla

Yaş Gruplarına Göre Dağılım	Hükümlü			Tutuklu			GENEL TOPLAM		
	Erkek	Kadın	TOPLAM	Erkek	Kadın	TOPLAM	Erkek	Kadın	TOPLAM
12-18 Yaş Arası	1.037	55	1.092	2.636	107	2.743	3.673	162	3.835
18-40 Yaş Arası	200.104	8.258	208.362	37.868	2.455	40.323	237.972	10.713	248.685
40-65 Yaş Arası	103.014	4.690	107.704	12.088	825	12.913	115.102	5.515	120.617
65 Yaş ve Üzeri	4.809	178	4.987	520	13	533	5.329	191	5.520
GENEL TOPLAM	308.964	13.181	322.145	53.112	3.400	56.512	362.076	16.581	378.657

Metodoloji

Avrupa Konseyi tarafından sonuçları yayınlanan SPACE I 2024 anketi, Avrupa Konseyi üye devletlerin ceza infaz kurumlarındaki mahkûm nüfusuna ilişkin ülke bazlı bilgi toplamak amacıyla, her yıl Lozan Üniversitesi'ndeki araştırma ekibi tarafından Avrupa Konseyi üye devletlerinin tamamındaki ceza infaz idarelerine gönderilmektedir. 2024 yılında bu idarelerin tamamı ankete cevap vermiştir. Anketler genellikle Ekim 2024'te gönderilmiş ve son cevaplar Nisan 2024'e kadar alınmıştır.

Raporda, "çok yüksek"ten (%25'ten fazla) başlayarak "çok düşük"e doğru 5 grup üzerinden yapılan sınıflandırmada "çok yüksek" ifadesi, o ülke için hapishane koşullarının Avrupa ortalamasının çok üzerinde olduğu anlamına gelmektedir.

Türkiye Verileri

Rapora göre 2013-24 yılları arasında Türkiye'de mahkum sayısı ortalama %80,1 artmıştır. **Türkiye'deki hapishane nüfusu oranı Avrupa ortalamasına kıyasla %239,4 daha fazladır.** Personel başına düşen mahpus sayısı ise benzer şekilde, "çok yüksek" olarak kategorize edilmiştir. Cezaevi nüfusu içinde, kesinleşmiş hükmü bulunmayan mahpusların oranı Avrupa hapishanelerinin çok altındayken hem hapishaneye yeni giren hem de tahliye edilen kişilerin sayısı Avrupa ortalamasından "*çok yüksek*"tir. İntihar oranları Avrupa hapishanelerinin ortalamasına kıyasla "çok düşük" olarak tespit edilmiştir.

Rapora göre 31 Ocak 2024 itibarıyla Türkiye hapishanelerindeki tutuklu ve hükümlü mahkûm sayısı toplam 303.705 kişidir, bu sayı 299.042 olan hapishane kapasitesinin üzerindedir. Rapora göre ayrıca, **Türkiye 355,7 ile üye ülkeler arasında en yüksek hapishane nüfus oranına sahip ülkedir** ve bu oran, Avrupa medyan değeri olan 104,8'in önemli ölçüde üzerindedir. Bu hususta Türkiye'nin skoru Avrupa medyan değerine olan yüksekliği %25'i aşmaktadır, dolayısıyla bu gösterge için Türkiye "*çok yüksek*" kategorisindedir, zira Türkiye'nin oranı Avrupa ortalamasının %239,4 üzerinde, yani %25'ten çok daha yüksektir.

Türkiye'deki tüm cezaevi personeli içinde sağlık personelinin oranı yaklaşık olarak %1,3'tür. Ceza infaz kurumları tarafından istihdam edilen tıbbi ve paramedikal tam zamanlı personel sayısı 1.097'dir. Bu sayının toplam mahpus sayısına oranı hesaplandığında **her 276,85 mahpus başına 1 sağlık personeli** düştüğü görülmektedir.

Nihai hüküm giymemiş mahkumlar (tutuklular) %15,0 (45.616) iken, hapishane nüfusunun %85'ini (258.089) hakkında nihai karar verilmiş hükümlüler oluşturmaktadır³. Bu mahpuslardan %4,7'si müebbet, %20,5'i 20 yıl ve üzeri, %24,8'i 10-20 yıl arası, %17,8'i ise 5-10 yıl hüküm giymiştir. Tutuklu ve hükümlü bütün mahkumlar içinde **erkek mahkumlar, Türkiye'deki ceza infaz kurumu nüfusunun %95,8'ini** (291.078) oluştururken, kadın mahkumlar %4,2'sini (12.625) oluşturmuştur. Mahpusların %11,5'i (29.746) cinayet ve cinayete teşebbüs, %17'si (44.002) saldırı ve darp, %3,2'si (8.191) tecavüz, %3,7'si (9.643), diğer cinsel suçlar, %9,7'si (24.915) soygun, %31,8'i (82.033) hırsızlık, %6,4'ü (16.569) mali suçlar, %36,6 (94.366) uyuşturucu ile ilişkili suçlar, %2,9'u (7.406) trafikle ilişkili suçlar, %7,8'i (20.253) terör ile ilişkili suçlar sebebi ile cezaevindedir. Güvenlik

³ Çocuklar, hem "nihai hüküm giymemiş mahkumlar" hem de "hükümlü mahkumlar" kategorilerine dahildir.

tedbirleri altındaki “tehlikeli hükümlüler” 973 kişi ile toplam ceza infaz kurumu nüfusunun %0,3'üdür.

Avrupa genelinde mahkumların **yaş ortalaması** 34, Türkiye’de 36’dır. Toplam mahpusların %99’unu oluşturan yetişkin mahpus sayısı 300.921’dir. Bunların %15, 9’unu 18-25 yaş aralığındaki, %71,48’ini 26-49 yaş aralığındaki, %10, 9’unu 50-64 yaş aralığındaki, %1,5’ini ise 65 yaş üstü mahpuslar oluşturmaktadır.

Türkiye’de **cezai sorumluluk yaşı** olan 12, aynı zamanda hapis cezası veya güvenlik tedbiri uygulanabilecek asgari yaştır. Ceza sorumluluğunda **erginlik yaşı** ise 18’tir. Türkiye'nin 12-18 yaş arası hükümlüler için özel olarak 3.256 kişilik kapasitesi bulunmaktadır. 31 Ocak 2024 itibariyle Türkiye’deki 18 yaş altı tutuklu/hükümlü sayısı toplamda 2.784 olup toplam mahkumların %0,9’unu temsil etmektedir. Bu sayı, çocuk ceza infaz kurumlarında ve yetişkin ceza infaz kurumlarında barındırılan birimlerde kalan çocukları içermektedir. Türkiye’deki 12-21 yaş arasındaki çocuk mahpuslar, Çocuk Eğitim Merkezi’nde kalabilmektedir. Raporda belirtildiği üzere burada kalan 315 kişiden 303’ü çocuktur.

Türkiye’de, 0-6 yaş arası 780 çocuk anneleriyle birlikte hapisanede kalmaktadır.

Türkiye'deki ceza infaz kurumu nüfusunda **yabancı mahkumların yüzdesi** %4,1 (11.819) idi.

<https://www.coe.int/en/web/portal/-/increasing-overcrowding-in-european-prisons>

SAĞLIK HAKKI VE HASTA MAHPUSLAR

İHD’ye gelen başvurular ve mahpuslar ile yapılan görüşmelerden sağlık hakkı açısından hapisanelerde yaşanan temel sağlık sorunlarının çok boyutlu ve çeşitli olduğu görülmektedir. Aşırı kalabalık koşullar sağlık hakkı bakımından önemli bir sorun teşkil ediyor.

Hastaneye ve hapisaneler arası sevklerde kullanılan tek kişilik ve insanlık onuruna yakışmayan nakil araçları da sağlık hakkı bakımından ciddi sıkıntılara neden olmaktadır. Bu nakiller sırasında mahpusların temel ihtiyaçlarının dahi karşılanmıyor ve bu tek kişilik nakil araçlarıyla hasta mahpuslar da naklediliyor. Özellikle epilepsi ve astım başta olmak üzere akciğer hastalıklarını kötü etkileyen tek hücreli ring araçlarıyla sevk zorlama önemli hak ihlallerinden biri olarak öne çıkmaktadır. Ayrıca ring araçlarında klimalar açılmıyor, araçların içi aşırı kirli ve hijyen kurallarına uygun temizlenmediği için hastalıkları tetiklemektedir.

Son yıllarda jandarma tarafından yapılan insanlık onuruna aykırı bir şekilde ağız içi arama dayatması ve mahpusların ayakkabılarını çıkarıp yere vurmalarının talep edilmesi nedeniyle de hastane sevklerinde sorunlar yaşanmakta olup, hasta mahpuslar hastanelere gidemiyorlar.

Hasta mahpuslar ihtiyaçları olduğunda ve rahatsızlandıklarında zamanında revire ıkarılmıyorlar. Revirlerden polikliniklere ve polikliniklerden 3. basamak sağlık hizmetlerine sevk işlemlerinde ise aylarca sırada bekletiliyorlar. Üstelik hapishanelerde yoğunluğu kaldıracak nitelik ve kapasitede sağlık hizmeti koşulları oluşturulmuş değil. Bu koşullar hapishanelerin normal kapasiteleri için bile yeterli değilken hapishane mevcutları kapasitenin çok üstünde olduğu için daha fazla ihlalin ortaya çıkmasına neden olmaktadır.

Ayrıca kelepçeli muayene dayatması ve hasta-doktor mahremiyetini yok sayan muayene odasına jandarma ve infaz koruma memurlarının girmesi de sağlık hakkı ihlali oluşturmaktadır. Mahpuslar hastane odalarında yatağa kelepelenmekte, diş çekimleri ve tahlil için kan alımı esnasında dahi kelepçeler ıkartılmıyor.

Koğuş ve hücrelerin yeterince ısıtılmaması ve yeterince havalandırılmaması, mahpusların gün ışığından yeterince faydalanamaması, temiz suya ve sıcak suya erişim imkanlarının kısıtlanması, diyet yemeklerinin tedarik edilmemesi de sorun alanlarını oluşturmaktadır.

Yapılan başvurularda iaşe bedellerinin yetersiz olması, yemeklerin besleyici olmaması, miktarının az olmasına ilişkin iddialar bulunmaktadır. Yine yapılan başvurularda yemeklerin içinden yabancı madde çıktığı (kıl, tırnak, kurt vb.) ıktığı aktarılmıştır.

Mahpuslar temiz suya ve sıcak suya erişim ile ilgili sorunlar yaşamaktadır. İçme suyuna ancak ücretli olarak erişim sağlanabiliyor. Kullanım temiz su ve sıcak su ise mahpus sayıları gözetilmeden ve yetersiz bir biçimde veriliyor ve ayrıca kota uygulanıyor.

Ne yazık ki ağır hasta mahpuslar, hastalıklarının son dönemlerine gelmelerine rağmen tahliye edilmiyorlar. Adli Tıp Kurumu'nun tahliye kararlarını siyasi tutum izleyerek vermesi, hastane raporlarının Adli Tıp Kurumu tarafından kabul edilmemesi ve verilen raporların ya da alınan kararların "güvenlik" gerekçesi ile uygulanmaması da ağır hasta ve hasta mahpusların durumlarının ciddiyetini artırmaktadır. Ağır hasta mahpusların salgın hastalık durumunda ciddi risk grubunda bulunması nedeniyle serbest bırakılarak infazlarının ertelenmesini, tutuklu olanların derhal serbest bırakılmasını talep ediyoruz.

Mahpusların kalabalık koğuşlarda tutulması da sağlık sorunlarını olumsuz etkilemektedir. Yeteri kadar ısınma, hijyen, kişiye ait özel alanın olmaması ve beraberinde birçok sorunu beraberinde getirmektedir. **5275 sayılı kanunun 63/4. maddesine göre kalınacak yerde yeterli yer, ışık, ısınma, havalandırma ve hijyen olmalıdır, ilgili kanun 74/1 maddesiyle hükümlülerin çok sayıda bir arada bulunmasının fiziki kapasite şartına bağlamıştır, İnfaz kanununun 6/1-b b maddesine göre; cezasının cezanın infazında insan onuruna saygının korunmasını sağlayan maddi ve manevi koşullar olması esastır.**

Hasta Mahpuslarla İlgili Cumhurbaşkanlığının Af Yetkisini Düzenleyen Adalet Bakanlığı Genelgesi

Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürlüğünün 02.01.2023 tarih ve 20/1 nolu genelgesi ile sürekli hastalık, sakatlık ve kocama sebebi ile kişilerin cezalarının hafifletilmesi veya kaldırılması hakkında işlemler konusunda yeni kriterler getirilmiştir. Bu genelge ile mahpusların veya kanuni temsilcilerinin talebi olmaksızın Cumhuriyet Başsavcılıkları tarafından resen işlem başlatılabileceği düzenlenmiştir. Bu oldukça önemli ve iyi olarak değerlendirilebilecek bir adımdır. Bu şekilde hapishanelerde tutulan sürekli hastalığı bulunan veya engelliliği veya kocama sebebi ile hapishanede kalamayacak mahpusların tam olarak listesi çıkarılabilecek ve bu şekilde salıverilmeleri ile ilgili sahici bir süreç başlatılabilecektir. Genelge ile mahpusun bulunduğu yerdeki tam teşekkülle devlet hastanesi sağlık kurulu raporunun Adli Tıp Kurumuna gönderilmesi ve adli tıp kurumu talep etmediği sürece mahpusun Adli Tıp Kurumuna gönderilmemesi istenerek, hasta mahpusların ring yollarında mağdur edilmemesinin önüne geçilmiştir. Ancak son noktada Adli Tıp Kurumunun mahpusu talep etmesi halinde sakıncaları azaltmak için muayene gününden önce sevkini sağlanacağı belirtilerek sakıncalar en aza indirilmeye çalışılmıştır. Genelgede Adli Tıp Kurumunun, mahpus hakkında sadece “sürekli hastalık, sakatlık ve kocama” hali bulunup bulunmadığının tespiti istenmektedir. Genelgenin 5.maddesinde hakkında rapor verilen mahpus ile ilgili olarak kolluk marifeti ile mahpusun mesleği, şahsi durumu ve aile durumunun araştırılacak olmasının yazılması uygulamada sıkı takip edilmesi gerekmektedir. Çünkü TMK kapsamındaki mahpuslar bakımından bu tarz araştırmalar genellikle subjektif kanaat içermektedir. Genelgede tutuklular bakımından da aynı işlemlerin yapılması gerektiği ve bu kişiler ile ilgili bu durumun bir tahliye sebebi olarak belirtilip bu konuda mahallinde karar verilmesinin istenmesi de önemlidir. Çünkü mahkemeler sürekli hastalığına rağmen çok sayıda tutuklu ile ilgili tutuk devam kararı vermektedirler.

Ancak gelinen aşamada bu genelgenin hapishanelerde tüm ileri yaşta ve ağır hasta mahpusları kapsamadığı uygulamalarda ortaya çıkmıştır. Anayasal olarak garanti altına alınmış olan eşitlik ilkesi yok sayılarak bu genelge çok az mahpus için işletilmiş olup, hapishanelerde yaşamını devam ettiremeyen mahpuslar için kapsamlı bir çalışma yürütülmemiş ve mahpuslar hapishanelerde hastalıkları nedeniyle yaşamlarını kaybediyorlar.

28 Nisan 2025 itibari ile Türkiye Hapishanelerinde tespit edebildiğimiz kadarıyla 161'i kadın ve 1251'i erkek olmak üzere en az 1412 hasta mahpus bulunmaktadır. Durumlarına dair yapılan tespitlere göre;

Ağır olarak tarif edebileceğimiz 335 mahpus bulunmaktadır. Bunlardan 230'u tek başına yaşamını devam ettiremiyor ve 105'inin de desteğe ihtiyacı bulunmakta, 188 mahpusun ise hastalıkları nedeniyle sürekli olarak kontrol edilmesi gerekmektedir.

515 mahpusun hastalıkları belirtilmesine rağmen değerlendirme için gereken detaylar olmadığından ve 2 mahpusunda ne gibi hastalıkları olduğuna dair bilgi edinilemediğinden 517 mahpusun durumlarının ağır olup olmadığına dair değerlendirme yapılamamıştır.

Bu sayı sadece derneğimizin eldeki imkânlar dahilinde ulaşabildiği sayılardır.

<https://www.ihd.org.tr/2025-yili-hasta-mahpuslar-raporu/>

2024 yılı içerisinde sağlık hakkı başlığı altındaki tespit edilen başlıklara dair 5526 ihlal tespit edilmiştir. Derneğimizin hapisanelerde yaşanan sağlık hakkı ihlalleri açısından yaptığı tespitler genel itibariyle aşağıdaki şekilde özetlenebilir:

Adli Tıp Kurumu tarafından mahpuslara "Hapishanede kalabilir" raporu verilmesi	2 İhlal
--	---------

- **M. E. T., 07.06.2024 tarihinde Marmara (Silivri) 5 Nolu L Tipi Kapalı Hapishanesinden yazdığı mektupta;** “Şu an bilgi verirken de koğuş arkadaşlarımın yardımıyla yazmaya çalıştığımı; 17 kez anjiyo olduğunu, kalp yetmezliği bulunduğunu, nabız %30 attığını, 6 stent takılı olduğunu, şeker, tansiyon, ritim bozukluğu olduğunu, şekerinin bazen 600’e kadar çıktığını ve bu durumun da raporlar mevcut olduğunu, prostat hastalığı olduğunu; yürümekte zorlandığını ve hastaneye tekerlekli sandalye ile götürüldüğünü, neredeyse haftanın 3 günü hastanelere yatırıldığını, bireysel ihtiyaçlarını karşılayamadığını, bazen günlerce yatacak kaldığını, arkadaşların yardımı ile bazen 10-15 dakika dolaşabildiğini, geceleri sabaha kadar yatamadığını, ani krizler geçirdiğini, şu ana kadar iki sefer gizli kriz geçirdiğini; 01.01.1956 doğumlu olduğunu, yaş itibarı ve sıralamış olduğu kronik rahatsızlıklarından kaynaklı 3 sefer Adli Tıp Kurumuna gönderildiğini, fakat siyasi davadan kaynaklı reddedildiğini, bu durumu kendi aralarında konuşurken duyduğunu, bir yetkilinin “seni niye bırakmıyorlar” derken dosyaya baktı “ha sen siyasi davadan tutuklusun ondan” dediğini, bunların hepsini bir araya getirdiğinde ATK’nın durumunun net ortaya çıktığını, rahatsızlıklarımı mektup aracılığı ile ulaştırmak istediğini” aktarmıştır.

Ağır hasta mahpuslara Adli Tıp Kurumu tarafından "Rehabilitasyon tipi Cezaevinde kalabilir" raporu verilmesi	2 İhlal
--	---------

- Ş. S. ile 20.09.2024 tarihinde yapılan avukat görüşünde; “Not: Görüşme yapılan mahpus, “1976 doğumlu, vücudunun sol tarafının felçli, %89 engelli ve epilepsi hastası olduğunu, hapishanede tek tutulduğunu, dizden (İsveç kafesi ve sol bacadan) ameliyat olması gerektiğini ancak fizyoterapistinin ‘hapishanede bu ameliyatı olmaması gerektiğini’ söylediğini, hapishanede kaldığı süreçte felç durumunun düzelme hızının düştüğünü, Robotik fizyoterapi tedavisi görmesi gerektiğini, hapishanedeki tedavinin yeterli olmadığını, dışarda tedavi olması gerektiğini, Robotik Tedavinin hapishanede olmadığını; beslenmenin düzenli ve yeterli olmadığını, protein ağırlıklı beslenmesi gerektiğini ancak bunun hapishanede sağlanmadığını, kantinden süt, peynir aldığını, proteini ancak bu şekilde temin edebildiğini, bunun da alması gereken proteini karşılamadığını; eskiden yulaf satıldığını, onu aldığını ancak artık getirilmediğini, çoğu ek gıda maddelerinin kantinde satılmadığını ve dışardan getirilmediğini, en son bu duruma ilişkin idareye dilekçe verdiklerini ve haftada 1 gün sadece bir öğün için pide getirildiğini, talebin az olması durumunda onun da getirilmediğini; 1 yıl Mardin’de hapishanede kaldığını daha sonra tahliye olduğunu, örgüt üyeliği suçundan 6 yıl 3 ay hapis cezası aldığını, dışarda olduğu süreçte bu haberi aldıktan sonra beyninin sağ tarafına pıhtı attığını ve vücudunun sol tarafının felç kaldığını, %89 engelli olduğunu, buna ilişkin raporu olduğunu ve raporunda da ‘bakıma muhtaçtır’ yazdığını; ceza alması nedeniyle 10 gün hastanenin mahkum koğuşunda kaldığını, daha sonra 3 ay infazının ertelenmesi kararının verildiğini, 15 gün daha hastanede kaldığını, sonra taburcu edildiğini, 3 aylık infaz erteleme süresinin sonunda 6 ay daha infazının ertelenmesine karar verildiğini, 6 aylık sürenin bitiminden sonra 2022 yılının Mayıs ayında tekrar uzatma raporu verilmediğini ve raporunda ‘R Tipi hapishanede kalabilir’ yazdığını bu nedenle hapishaneye alındığını; 18 Ağustos 2023 tarihinde sürekliliği hali raporunun olması nedeniyle Cumhurbaşıkanlığı Affına başvurduğunu, şu anda başvurusunun Cumhurbaşkanlığı İdari İşler Başkanlığı’nda olduğunu” belirtmiştir.

Hastaneler tarafından durumu ağır olan mahpuslara "Hapishanede kalabilir" raporu verilmesi.	1 ihlal
---	---------

Ağır hasta mahpusların "Hapishanede kalamaz" raporuna rağmen tahliye edilmemesi	2 İhlal
---	---------

- H.O, 03.09.2024 tarihinde Edirne F Tipi Kapalı Hapishanesinde bulunan H. R.’ın yaşadığı sağlık sorunlarına dair yaptığı başvuruda durumunu aktarmış ve göndermiş olduğu mektubu da iletmiştir. Beyanlara göre; “Hasan’ın, 27.08.2024 de Trakya Üniversitesi Hastanesine getirildiğini; bir gün sonra hastanenin yoğun bakım ünitesinde olduğunu öğrenildiğini, hastanenin bilgi vermediğini sadece “kritik aşamada olmadığının” söylendiğini; 02.09.2024 de vasisi (G.K) hastaneye gittiğinde yoğun bakımdan odaya alınırken tesadüfen Hasan’ı gördüğünü ve anlık selamlaşmalarına askerin izin verdiğini, daha sonra tüm hastane görevlileriyle (başhekim, hasta hakları) görüşmesine rağmen Hasan la görüşmesine izin verilmediğini, Hasan Rüzgâr, 1969 doğumlu yaklaşık 32 yıldır hapiste olduğunu, sağlık durumuyla ilgili mektubun ekte olduğunu” aktarmıştır.
H. R. mektubunda; “Kendisine yirmiyeye yakın kronik rahatsızlık olduğunu, özetle rahatsızlıklarının şunlar olduğunu; Kronik Bronşit, Astım ve ileri derecede KOAH olduğunu, hipertansiyon, bel ve boyun fitiği, migren, prostat genişlemesi, kansızlık,

dizlerde kireçlenme, unutkanlık denge sorunu, yürümede zorluk çekme, bacaklarda kütük gibi ağırlaşma ve his kaybı, ayak parmaklarında morarma, ellerde ve parmaklarda kasılma, kilitlenme ve morarmalar olduğunu, kan dolaşımında ciddi boyutlarda sıkıntı olduğunu, dilde peltekleşme, şiddetli baş ağrısı ve başta basınç oluştuğunu, basur olduğunu ve idrar yapmakta zorluk çektiğini, göğsünde ağrı olduğunu, zaman zaman da kalbinde sıkışma ve çarpıntı meydana geldiğini, kalp ritminde düzensizlik olduğunu anlaşıldığını, sol dizi ve diz kapağında kilitlenme yaşandığını, eğmeye çalıştığı zaman çok şiddetli ağrı oluştuğunu ve ağırlı bölgede morarma gerçekleştiğini, sancının gece uyutmayacak kadar şiddetli ağırlı olduğunu; çok erken yorulduğunu, sık sık bitkin düştüğünü, nefes alıp vermekte güçlük çektiğini, zaman zaman ateşinin yükseldiğini, sıtmaya tutulmuş gibi ağırlaşma olduğunu kütük gibi ağırlaştığını, özellikle sağ bacağında bunun daha yoğun ve ağır geçtiğini, yürüdüğünde birkaç adımdan sonra bu ağrının çok şiddetli bir sancıya dönüştüğünü, baldırda çekilme ve his kaybına yol açtığını, biraz zorlamaya çalıştığı zaman ise ani bir sinir boşalımı eşliğinde kontrolsüz biçimde yere yığıldığını ve düştüğünü; ileri derecede KOAH'tan kaynaklı çok sorun yaşadığını, sık sık ciğerleri, boğazı ve gırtlığında iltihaplanma olduğunu, yoğun bir şekilde iltihaplı balgam çıkardığını, bazen de kanlı balgam da çıktığını, özellikle ciğerlerin 15- 20 yerinde şiddetli ağrı yaşandığını, yara olduğu için ağrı gün boyu devam ettiğini, bitkin düşürdüğünü, ayakta kalamayacak pozisyona getirdiğini, iki satır yazı dahi yazamadığını, nefes alıp veremediğini, yutkunmada sıkıntı olduğunu, atlatana kadar aylarca bitap bıraktığını, bunun yoğun ve sık aralarla yaşandığını; basurdan kaynaklı zaman zaman kanama da olduğunu, birkaç gün yaşandığını; ellerde ve parmaklarda kasılma ve kilitlenmenin çok sık olduğunu, başladığı zaman gün boyu sürdüğünü, kasılma kilitlenme esnasında kan akışının kesildiğini, eller ve parmakların buz gibi olduğunu, o esnada parmaklarının üst ve alt kısmında morarma meydana geldiğini, kilitlenme ve kasılmanın etkisi az olduğunda morarmanın da düzeldiğini; üç kez ölüm orucuna girdiği için (96'da 70 gün, 2000 yılları arasında ise 330, 40, 250 gün olmak üzere toplamda 650 gün eder) bundan kaynaklı da bir dizi kalıcı rahatsızlık olduğunu, zaten 2002'de İstanbul Adli Tıp'ın "hapishanede yatamaz" raporu verdiğini, yine aynı yıl Edirne Devlet Hastanesi ve Tıp Fakültesi'nin verdiği "hapishanede yatamaz" raporları da bulunduğunu, böyle olduğu halde bunun görmezden geldiğini; ayak parmaklarında morarma ise çok sık tekrar ettiğini, ayrıca bacaklarda damar çekilmesi olduğu için bazen çok zorlandığını, kırık ağrısını andırır şiddetli bir ağrı oluştuğunu, yere basamadığını, etkisi kaybolduğunda bacaklar ve ayakların normale döndüğünü; boyun ve bel fitiğinin ciddi anlamda sorun yarattığını, özellikle boyun ağrısının kendisini fena halde zorladığını; unutkanlığın da ciddi sıkıntı yaratır olduğunu, birçok şeyi hatırlayamadığını; dilde peltekleşme olduğunu, kulaklarda çınlama ve zonklama yaşandığını ve bunun içten dışarı doğru bir çınlama ve zonklama olduğunu; sık sık tualete gittiğini, idrar çıkardığında ağrı olduğunu, kesik kesik idrar çıktığını, çoğunlukla böyle olduğunu, şu ana kadar herhangi bir düzelmeye olmadığını; yoğun balgam oluşumuna bağlı olarak sık sık kusma da yaşandığını, nefes darlığı yaşadığında da kusmayı tetiklediğini, bunun da diğer hastalıklar gibi seyrettiğini; uykuda zaman zaman nefesinin kesildiğini, anında uyandığını, ilaç aldığı zaman normale döndüğünü" aktarmıştır.

Adli Tıp Kurumu tarafından "Tek başına yaşamını idame ettiremez" raporu verilen mahpusun tahliye edilmemesi	2 İhlal
---	---------

- K. B., 25.06.2024 tarihinde Elazığ R Tipi Kapalı Hapishanesinde bulunan eşi N. B. için yaptığı başvuruda; "Eşi tutuklandığında, 2011 yılında geçirdiği trafik kazasından dolayı koltuk değnekleriyle yürüyebildiğini, daha sonra Siverek T Tipi Kapalı Cezaevine gönderildiğini; Korona zamanı hastaneye götürülmediği için iki ayında kangren oluştuğunu ve hastaneye kaldırıldığını, hastanede iki ayağını da kesmek istediklerini ancak kabul etmediğini, daha sonra tedavi için İzmir R Tipi Kapalı Cezaevine gönderildiğini, orada tedavi edildiğini, aileye uzak olduğu için Elazığ R Tipi Kapalı Cezaevine gelmek istediğini, orada Adli Tıp Kurumuna gönderildiğini, "tek başına yaşamına devam ettirmez" denildiğini ancak kabul edilmediğini ve tahliye edilmediğini, şuan da üç parmağının kesildiğini, belinde de sıkıntılar olduğunu" aktarmıştır.

Ağır hasta mahpusların, hastalıklarının son dönemlerine gelmelerine rağmen tahliye edilmemesi	1 İhlal
---	---------

- S. K., Metris R Tipi Ceza İnfaz Kurumunda bulunan kardeşi Abdulkadir Kuday adına 04.09.2024 tarihinde derneğimize başvuruda bulunmuş ve kurumumuzdan yardım talep etmiştir. Beyanlarına göre; "Kardeşi Abdulkadir Kuday'ın 54 yaşında olduğunu ve 8 yıldır cezaevinde olduğunu, 8 yıl önce Tekirdağ 2 Nolu F Tipi hapishanesindeyken, yaklaşık 6 yıl önce sağlık sorunları yaşamaya başladığını ancak bu süre boyunca tedavilerinin yapılmadığını, hastane sevkleri bir yana revire dahi çıkarılmadığını, ailesi olarak pek çok yere başvuruda bulduklarını, yapılan tetkikler sonucunda önce bel fitiği teşhisi konulduğunu ve Haziran 2021'de bel fitiği teşhisi ile ameliyat edildiğini, ancak teşhisin yanlış konulmasından dolayı ameliyattan sonra durumunun düzelmediğini ve şikayetlerinin daha da çok arttığını, yaşanan bu süreç içinde sağ ayağının tamamen felç kalmasına ve sancılarının devam etmesine rağmen tedavisi yapılmadığını, 3 ay sonra tekrar yapılan tetkikler sonucunda ALS teşhisi konulduğunu, kendi ihtiyaçlarını karşılayamadığı ve tedavi olamadığı için 12 Ocak 2022'de Tekirdağ Kapalı Hapishanesinden, Metris Rehabilitasyon Tipi hapishanesine götürüldüğünü, durumunun sürekli olarak kötüye gittiğini, iki bastona rağmen ayakta duramadığını, hastalığının görme problemi yarattığını, sağ tarafındaki felcin yüzündeki sınırları etkilediği için yüzünü hissedemediğini, sürekli olarak kilo kaybettiğini ve kendine bakamayacak halde yatalak duruma geldiğini, 30 Ekim 2023'te Adli Tıp Kurumu "yaşamını tek başına idame ettiremez" raporu verdiğini, en son olarak kardeşinin durumu fenalaşınca 20 Ağustos 2024'te Çam ve Sakura Şehir Hastanesine kaldırıldığını, burada hem hastane görevlileri hem de hapishane görevlileri tarafından kötü muameleye

maruz kaldığını, su ve yemek ihtiyaçları karşılanmadığını, bu şekilde tedavi olamadığı için de hapisaneye geri döndüğünü; avukatlar tarafından sağlık durumuyla ilgili olarak 28.08.2024 ve 29.08.2024 tarihlerinde Metris R Tipi Kapalı Hapishanesinde oda arkadaşı Ergin Aktaş'la iki görüşme gerçekleştirildiğini, söz konusu görüşmelerde Abdülkadir Kuday'ın sağlık durumunun gün geçtikçe kötüleştiği, satürasyon değerlerinin 63-64 seviyelerine kadar düştüğü, nefes alma ve yutkunmada oldukça zorlandığı, gözünü kapattığı ancak derin uykuya dalmadığı, nefes almada zorluk çekmesi ve satürasyon değerlerinin ani olarak düşmesi nedeniyle oda arkadaşı Ergin Aktaş'ın da uyumayarak sürekli kendisini kontrol ettiğinin aktarıldığını; ayrıca Abdülkadir Kuday'ın artık tekerlekli sandalyede oturmadığı, görüş kabineye dahi sedye ile getirildiği, çok ciddi bir kilo kaybı yaşadığının gözlemlendiğini, 2 Eylül 2024 tarihinde avukatların hapisanede kendisiyle görüşme gerçekleştirdiğini, Abdülkadir Kuday'ın, avukat görüş odasına sedyeyle geldiğini ve 40 kilonun altına düştüğü, kemiklerinin görüldüğü, sürekli sırt üstü yatması nedeniyle kemiklerin sırtına battığı ve bu sebeple sırtının tahriş olduğu, nefes almakta güçlük çektiği bizzat avukatlarca da gözlemlendiğini, avukatının hastanedeki sağlıkçılarla yaptığı görüşmede, hastaneye getirilmesi halinde entübe edileceği, aksinin mümkün olmadığı, artık bu aşamaya geldiği, kalbinin her an durabileceği öğrenildiği" aktarılmıştır.

Hasta mahpusların, sağlık kurulu raporu alma işlemlerinin iptal edilmesi	1 İhlal
--	---------

- S. G., 03.06.2024 tarihinde Sincan 2 Nolu Yüksek Güvenlikli Kapalı Hapishanesinden yazdığı mektupta; "2-3 yılda bir prosedür gereği olarak Adalet Bakanlığı talebi üzerine kendilerine ceza tehiri için sağlık kuruluna sevk ettiklerini bu yüzden 2023 yılı başlarından kendisini Ankara Bilkent Şehir Hastanesinin sağlık kuruluna sevk ettiklerini genel bir taramadan ziyade 1-2 hastalık üzerinden rapor alınmak istendiğini, fakat kurulda hastalıklarını sardığında kurulun talebi kabul etmediğini ve dile getirdiği hastalıkları hakkında ilgili doktorların raporlarını görevlilerden istediğini durum böyle olunca da bu sefer kendisini Ankara Etilik Şehir Hastanesinin sağlık kuruluna sevk ettiklerini, burada gerekli olan tüm kliniklere gittiğini ve hemen hemen tüm işlemlerin bittiğini ancak tanınan sürenin bittiğini yani zaman aşımı olduğu denilerek kurula çıkarılmadan tüm işlemlerin iptal olduğunu, bu sefer yine sil baştan Ankara Bilkent Şehir Hastanesi sağlık kurumuna sevkinin yapıldığını orada da tüm işlemler bitmek üzereyken (ki sadece beyin cerrahisinin raporunun kaldığını) yine "Zaman aşımı" denilerek tüm işlemlerin iptal edildiğini, yani tam 3 keredir sağlık kuruluna çıkmak zorunda çıkmasının zaman aşımına uğradığını ya da uğratıldığını zira defalarca sevkinin iptal edildiğini, eğer zamanında götürülmüş olsaydı bu durumun yaşanmayacağını ve hala kurula çıkmadığını" aktarmıştır.

Sağlık kurulu raporuna tek doktorun imza atması	1 İhlal
---	---------

- Ö. Ö., 12.03.2024 tarihinde eşi Ö. Ö. için yaptığı başvuruda; "Eşi Ö. Ö.'in yaklaşık 2 yıldan fazladır Sincan Kadın Kapalı Hapishanesi'nde tutuklu bulunduğunu, çoklu beyin tümörü teşhisi olan bir hasta olduğunu, 11.03.2024 tarihinde kendisiyle yaptığı telefon görüşmesinde geçen hafta Ankara Etilik Şehir Hastanesi'ne sağlık kurumuna götürüldüğünü, infaz erteleme talebi için 3 doktor tarafından imza atılması gerekirken bir doktor tarafından 3 imza atıldığını, yapılan işlemin kişinin sağlık haklarının engellenmesi ve hukuka aykırı bir işlem olduğunu, işlemi yapan doktor hakkında suç duyurusunda bulunmak istediklerini" aktarmıştır.

Ağır hasta mahpusların tahliye edilmemesi	53 İhlal
---	----------

- A. K., 05.01.2024 tarihinde babası F. K. için yaptığı başvuruda; "Babası F. K.'in, 09.12.2023 tarihinde Sincan 1 Nolu L Tipi Kapalı Hapishanesine konulduğunu ve toplam da 4 yıl 2 ay cezası bulunduğunu, babasının 1942 doğumlu olduğunu ve kalp hastası olduğunu, kalbinde stent takılı olduğunu; böbrek hastası olduğunu 1999'da böbreğinde oluşan taşların alındığını ve bugüne kadar böbreklerinden yaklaşık 12 kadar ameliyat geçirdiğini, bir böbreğinde kitle tespit edildiğinden 2009 yılında böbreğinin alındığını, şu anda tek böbrekle yaşadığını, bu böbreğinin de %14 oranında çalıştığını, böbreğinde iltihaplanma meydana geldiğini, böbreklerinden kaynaklı olarak ayaklarının şişmiş vaziyette olduğunu ve tekerlekli sandalye ile hareket edebildiğini, ellerinde de zaman zaman şişme ve morluklar meydana geldiğini; kolesterol hastası olduğunu ve diyetle beslenmek zorunda olduğunu; kalp hastası olduğu için sürekli olarak ilaç kullanmak zorunda olduğunu ve cezaevinde bu ilaçlarını alamadığını ve ayrıca kolesterol nedeniyle diyetle de beslenemediğini, doktorlar tarafından düzenli ilaç kullanımı ve düzenli beslenme olmazsa felç geçireceğinin kendilerine söylendiğini; Sincan 1 Nolu L Tipinden Sincan Açık Cezaevine alındığını ve burada 12.12.2023 tarihinde kısmi felç geçirdiğini, sol bacak ve kollarda felç meydana geldiğini, zaten evde iken de sürekli yatar vaziyette olduğunu; ayrıca rahatsızlıklarından kaynaklı olarak %96 engelli raporunun da bulunduğunu; babasının, yanında kalan arkadaşları tarafından yardımla yaşamını devam ettirebildiğini ancak o kişilerin de tahliye olduğu için babasının tek başına ve yaşamsal ihtiyaçlarını karşılayabilecek durumda olmadığını, babasının bir an önce tahliye edilmesi için gerekenlerin yapılmasını istediklerini" aktarmıştır.

- S. M., 19.08.2024 tarihinde Van F Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda bulunan babası S. S. M.'nin yaşadığı sağlık sorunlarını aktarmıştır. Beyana göre: “Babası S. S. M.'nin biyolojik yaşının 80'in üzerinde olmakla birlikte kimliğe göre 75 yaşında olduğunu, hakkında verilen 8 yıl 9 aylık hapis cezası onaylandığı için 11 Ağustos'ta gözaltına alındığını, gözaltına alınırken de kalp krizi geçirdiğini ve hastaneye kaldırıldığını, ertesi günü hastaneden taburcu edildiğini ve aile bireyleri tarafından yataktan güçlüğüyle kaldırılarak tekerlekli sandalyeye konulduğunu, tutuklanarak Van F Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna götürüldüğünü; hastane heyeti tarafından verilen rapora göre %96 ağır engelli olduğunu, ellerde titreme mevcut ve Alzheimer başlamış durumda olduğunu, prostat hastası olduğunu ve ürolojik olarak engellilik durumunun rapora yansımış olduğunu, idrarını tutamadığını ve altının bezlendiğini; Tip-2 diyabet hastası olduğunu ve zaman zaman şekerinin 600'lere kadar çıktığını, insülin kullandığını, yatağa bağımlı olduğunu, hastalığının hayati risk teşkil ettiğini; kronik böbrek yetmezliği olduğunu ve iç hastalıkları nedeniyle rapora göre %60 engelli olduğunu, yaşa bağlı olarak eklem ve omurga rahatsızlıkları bulunmakta olup fiziksel olarak %24 engelli olduğunu; işitme ve göz rahatsızlıkları bulunduğunu; koroner arter hastası olduğunu ve kalp yetmezliği olduğunu, kardiyolojik olarak da yüzde 60 oranında engellilik durumunun rapora yansımış olduğunu, 2022 yılı ve 2023 yılında 2 kez kalp krizi geçirdiğini ve 1 ay içinde 3 kez anjiyo olduğunu, biri ana damar olmak üzere 3 damarın tıkalı olduğunu, ameliyat olmasının gerektiğini ancak doktorlar tarafından fiziksel açıdan ameliyatı kaldıramayacağını söylendiğini, 2024 yılı içinde de küçük krizler geçirmiş olup yine ambulans ile hastaneye kaldırıldığını, 2024 içinde Van Yüzüncü Yıl Üniversitesinde tekrar anjiyo olduğunu; akciğerlerinden rahatsızlığı mevcut olup ağır KOAH hastası olduğunu, 07 Mart 2024 tarihinde verilen raporda “En az 3 ay süre ile İKS ve Laba ile tedavi edildiği halde yeterli yanıt alınmadığı ve sık sık atak geçirdiğinin” ifade edildiğini; ağır engellilik durumu, iç hastalıkları ve yaşından kaynaklı eklem hastalıklarından dolayı da evde bakımı yapılması gerekecek şekilde yatalak hasta olduğunu; 08.03.2024 tarihinde yapılan başvuru ile verilen raporda toplam da %96 engellilik durumunun belirlenmiş olup, uzun süre ayakta duramayacağı, görsel ve işitsel engellilikleri olduğu, iç hastalıklarının ağırlığı belirlenmiş olup, “Sürekli olarak tekerlekli sandalye ve sedye kullanması gerekir” denildiğini ancak ağır hasta ve yatağa bağımlı olarak yaşamını devam ettirebilen babasının tutuklandığını, hapishanede kalamayacak durumu ve acil olarak tahliye edilmesinin gerektiğini” belirterek kurumumuzdan yardım talebinde bulunmuştur.

Ağır psikolojik rahatsızlıkları olan mahpusların tedavilerinin yapılmaması ve tahliyelerinin sağlanmaması	14 İhlal
---	----------

Zihinsel engelli mahpusların hapishanelerde tutulması	1 İhlal
---	---------

- U. S., 18.03.2024 tarihinde vasisi olduğu M. Y. için yaptığı başvuruda; “Malatya Akçadağ T Tipi Kapalı Hapishanesinde hasta tutuklu M. Y. ile Cuma günü yaptığı telefonda görüşmesinde “Aynı hapishanede yatan zihinsel engelli B. N.'in hücrelerinde çok kötü koşullarda bulunduğunu, zihinsel engelli olması nedeniyle yaşamsal ihtiyaçlarını, yeme-içme, giyinme, temizlik ve tuvalet gibi ihtiyaçlarını yardım olmadan karşılayamadığını, ailesinde de zihinsel engelliler olduğu için gelen-gidenlerin, ilgilenenlerin olmadığını, zihinsel engelli oluşunun devlet tarafından bilinmesine rağmen (hala zihinsel engelli maaşı aldığını) birilerinin üzerine ifade vermesinden dolayı hapishanede tutulduğunu, acil müdahale edilmesini talep ettiğini” aktarmıştır.

Sağlık durumu ağır olan kişilerin tutuklanması ve cezaevine konulması	3 İhlal
---	---------

- E. D., 16.04.2024 tarihinde babası İ. D. için yaptığı başvuruda; “Babası İ. D.'in ömürlük %92 engelli raporlu olduğunu, ağır yatalak olduğunu, görme engelli olduğunu ancak bunlara rağmen cezaevinde tutulduklarını, geçen sene tutuklandığını, avukat tuttuklarını, onu hastaneye sevk ettiklerini, 1 yıl cezasının ertelendiğini, 1 yıl dolduktan sonra hastaneye götürmeden direk evden alıp ceza evine götürdüklerini ve hastalığı ile engel durumu ömürlük olup iyileşemeyeceğini; 3 yıl 1 ay terör örgütüne propaganda etmekten ceza verdiklerini ama cezaevindeki halinin perişanlık olduğunu, kendine bakmadığını” aktarmıştır.

Hasta mahpusların hastane sevklerinin yapılmaması	34 İhlal
---	----------

- D. E., 12.08.2024 tarihinde Ereğli Yüksek Güvenlikli Kapalı Hapishanesinde bulunan babası V. E.'nin yaşadığı sorunları aktarmıştır. Beyanlarına göre; “Babası Vahdettin Erdemci'nin 2014 yılında Siirt'te tutuklandığını, 9 defa ağırlaştırılmış müebbet cezası aldığını ve dosyasının yaklaşık 3 ay önce onandığını; Ereğli Yüksek Güvenlikli Ceza İnfaz Kurumuna, Van Yüksek Güvenlikli Kapalı Cezaevinden 2023 yılında kendi talebi dışında sevk edildiğini; Ereğli Yüksek Güvenlikli Cezaevinde bulunduğu esnada dosyası onandığından tek kişilik odaya alındığını; babasının tekli odaya alındığından bu yana hastane sevklerinin yapılmadığını; 1973 doğumlu olan babasının KOAH hastası olduğunu, tedavilerinin yapılmadığını, ayrıca kalp yetmezliğinin olduğunu, iki kere anjiyo olduğunu, Van Yüksek Güvenlikli Cezaevinde iken Erzurum'a hastaneye sevk edildiğini ve anjiyo olduğunu, ikinci anjiyoyu da Ereğli'de iken olduğunu, kalp hastalığı için ilaç kullanmaya devam ettiğini, bronşit hastası olduğunu, ayrıca boyun ve bel fıtığı olduğunu, tedavilerinin yapılmadığını, akciğer yetmezliğinin olduğunu, bir parmağının doksan derece bükük olduğunu” aktarmıştır.

Hasta mahpuslara tetkik sonuç raporlarının verilmemesi	1 İhlal
--	---------

- S. G., 03.06.2024 tarihinde yazdığı mektupta; “32 yıldır cezaevinde olduğunu, 62 yaşında olduğunu, yaş ilerledikçe yeni hastalıklar zuhur ettiğini; daha önce hastalıkları hakkında yapılan tahlil, tetkik, tanı ve çekilen röntgenler veya MR sonuçlarının kendilerine rapor ya da belge olarak verildiğini ve kendilerini de fotokopilerini çekip çoğaltarak ilgili yerlere gönderebileceklerini fakat şimdi vermediklerini ve temel gerekçe olarak da “Sistemde kayıtlıdır” dediklerini” aktarmıştır.

Hapishanelerde revir doktorunun bulunmaması ve/veya sayısının az olması	22 İhlal
---	----------

- A. E., 13.08.2024 tarihinde, Marmara Kapalı Hapishanesinde iken yaşadığı sorunlara dair yaptığı başvuruda; “1 Mart 2024 tarihinde tutuklandığını, 11 Temmuz tarihinde tahliye olduğunu (Marmara Kapalı L Tipi (eski 9 Nolu) Cezaevi); bu aylar içerisinde kaldığı hapishanede verilen yemeklerden kaynaklı zehirlenme ve mide ağrısı yaşayan birçok tutuklu olduğunu, hazır ve konserve yiyeceklerin çoğunlukla dağıtıldığını, hazır konserve yemeklerinin içine et, kıyma, tavuk konulduğunu, kendilerine dağıtılan yemeklerin çoğunu yiyemediklerini ya da sudan geçirip öyle yemeye çalıştıklarını; aynı koşu da kaldığı H. Z. K.’ın 2-3 kere gece rahatsızlandığını ve kusmaya başladığını, gece revirde doktor olmadığı için butona basıp gardiyan çağrımalarına rağmen hastaneye götürülmediğini” aktarmıştır.

Engelli ve atak geçirme riski yüksek mahpuslara hücre cezası verilmesi ve infaz edilmesi	4 İhlal
--	---------

- C. D. ile 08.03.2023 tarihinde Samsun/kavak S Tipi Kapalı Hapishanesinden gerçekleştirilen avukat görüşünde; “Epilepsi hastası R. T.’a bu nedenle yaklaşık bir ay önce 2 günlük hücre cezası verildiğini” aktarmıştır.

Atak geçirme riski bulunan, kendi ihtiyaçlarını karşılayamayan engelli mahpusların ve ağır hasta mahpusların tek kişilik yerlerde tutulması	24 İhlal
---	----------

- E. S., 02.04.2024 tarihinde Ereğli Yüksek Güvenlikli Kapalı Hapishanesinde bulunan kardeşi A. Z. için yaptığı başvuruda; “Ereğli Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza infaz kurumuna götürüldüğü günden bu yana tekli odada barındırıldığını, kardeşinin tek başına normalde kalamayacağını çünkü birçok rahatsızlığının mevcut olduğunu, kardeşiyle en son geçen hafta cuma günü telefon görüşmesi gerçekleştirdiklerini, kardeşinin hala tekli odada tutulduğunu, haftada bir gün, 1 saat havalandırmaya çıkarıldığını, kardeşinin tedavisinin devam edip etmediği konusunda bilgi sahibi olmadıkları gibi hangi şartlarda hapishanede tutulduğunu da bilmediklerini, kardeşi hakkında tek kişilik oda uygulamasının kaldırılarak hastalıkları göz önünde bulundurularak diğer mahkumlarla aynı odada kalmasının elzem olduğunu” aktarmıştır.
- M. K., 03.06.2024 tarihinde Bodrum S Tipinden yazdığı mektupta; “Hasta mahpuslardan K. M.’in 67 yaşında olduğunu, tekli odada kalamayacağını, üçlü odalara geçirilmesinin gerektiğini, hele de kalp hastasıyla bu tekli odanın büyük bir risk olacağını; eğer genelgeden doğan hakları bir cezaevinde uygulanmıyor ve insan onuruna yakışır bir muamele görmüyorlar ise orada Anayasal ve uluslararası sözleşmelerden doğan hakların çiğneniyor olduğunu” aktarmıştır.
- H. Ö., 28.11.2024 tarihinde Bodrum S Tipi Kapalı Hapishanesinde tutulan vasisi olduğu S. İ. için yaptığı başvuruda yaşadıkları sorunları aktarmıştır. Beyana göre; “Vasisi olduğu Suphi İsmail’in Bodrum S Tipi Kapalı Hapishanesinde tutulduğunu, ağırlaştırılmış müebbet ve artı 10 yıl hapis cezası olan hükümlü olduğunu, bir bacağının kalçadan itibaren ampute olduğunu, yaşamını tek başına idame ettirecek durumda olmadığını, yemeği tek başına alamaz, çamaşırını yıkayamaz ve temizliğini tek başına yapamaz durumda olduğunu; Tekirdağ 2 Nolu F Tipi Cezaevinde iken protez yapıldığını ancak protezi kullanmadığı için protezin iade edildiğini, Tekirdağ’dan Bodrum’a sevk edildiğinde bir süre tek başına tutulduğunu ve o dönem tek başına tutulmasından kaynaklı çok fazla sıkıntı yaşadığını, idarenin bunun bu şekilde olmayacağını gördüğünde yanına iki arkadaşını verdiklerini, geçen çarşamba günü telefon ile görüştiklerinde “Kendisinin tek kişilik hücreye alınacağını idare tarafından kendisine söylendiğini” tarafına aktardığını, S. İ.’in tek başına kalamayacağını, bu nedenle bu kararın uygulanmaması için gerekli girişimlerde bulunulmasını talep ettiklerini” aktarmıştır.

Psikolojik rahatsızlıkları olanların ve intihar girişiminde bulunmuş mahpusların tek kişilik yerde tutulması	1 İhlal
--	---------

- M. Ç. ile, 26.03.2024 tarihinde yapılan avukat görüşünde; “İyi olmadığını psikolojik olarak çok kötü durumda olduğunu, Viranşehir ilçesinde bir gencin işkence ile ifade vererek 6 kişinin ismini verdiğini ve bu isimler arasında kendisinin de olduğunu, sonrasında tutuklandığını ve 2015 yılında Viranşehir ilçesinde işlenmiş bütün faili meçhul

olayları kendi üzerlerine attıklarını, duruşmada polisin dinletildiğini polisin bu çocuklar değil demesine rağmen kendilerine müebbet hapis cezası ve 200 yıl hapis cezası verildiğini, bu haksızlığın getirdiği psikolojik rahatsızlıktan sonra hem hastalığı hem de tek başına kalmasının kendisini delirttiğini ve dayanmadığını sürekli intihar etmek istediğini, kendisinin kapalı alanda kalamadığını rahatsızlığı olduğunu, avlusu olan hava alabileceği bir yere gitmek istemediğini, işlemediği hiçbir suçunun olmadığı suçlardan dolayı en az 36 yıl hapis hane kalacağını, hapis hane intihar teşebbüsünden dolayı infazının uzatıldığını, buna bile alışmaya çalıştığını ancak tek başına avlusu olmayan bir yere alışamadığını, idarenin kendisine “iyi halli değilsin iyi halli olsaydın seni istediğin yere gönderirdik dediğini İdare ve Gözlem Kuruluna sürekli dilekçe yazdığını, İdare ve Gözlem Kurulunun cevabında da “iyi halli olmadığından dolayı sevki uygun görülmemiştir, iyi halli olduğunda tekrar başvuru yapılmasına” dediğini ancak Yozgat 1 Nolu T Tipi Hapishanesinden Kırşehir’e sürgün getirildiğinde de iyi halli olmadığını ama sürgün edildiğini; Yozgat 1 Nolu T tipi hapishanesinde 8 Aralık 2022 tarihinde tekli ve kapalı hücrede kaldığından dolayı intihar girişiminde bulunduğunu, bunun üzerine Yozgat Şehir hastanesi psikiyatri bölümüne sevk edildiğini, sürekli kapalı ortamda kalamayacağına dair psikiyatri raporu aldığını bunun üzerine tek ve sürekli kapalı yerde kalamayacağına dair rapor verilmesi üzerine koğuşa geri götürüldüğünü, açık grevine girdiği için sürgün edildiğini, Yozgat 1 Nolu T tipi Hapishanesinden Kırşehir YGC Tipi Hapishanesine sürgün edildiğini, psikiyatr raporu olmasına rağmen kendisinin hücre tipi hapishaneye getirildiğini, avlusu olmayan bir yerde yaşayamayacağını, durumunun her geçen gün kötüye gittiğini, günde sadece 1,5 saat tek başına havalandırmaya çıkarıldığını, hücrede nefes alamadığını intihar etmek istediğini, bu nedenle 2 defa intihar girişiminde bulunduğunu" aktarmıştır.

Psikolojik rahatsızlıkları olan mahpusların tek kişilik odada kalma taleplerinin kabul edilmemesi	1 İhlal
---	---------

Mahpusların hastalıkları nedeniyle il hapishaneleri ve/veya tam teşekküllü hastanelerin bulunduğu yerlere sevk taleplerinin kabul edilmemesi	2 İhlal
--	---------

- N. Ç., 02.04.2024 tarihinde sağlık durumuna dair yazdığı mektupta; “01.01.1969 doğumlu olduğunu, tutuklandığından beri Ahlat T Tipi cezaevinde bulunduğunu, kendisinin ağır hasta tutuklu statüsünde bulunan bir tutuklu olduğunu, aile olarak genetik böbrek yetmezliği hastalığının mevcut olduğunu, şu anda böbrek yetmezliği yaşadığını, bir böbreğinin alındığını, diğer böbreğinin %40 oranında çalıştığını, en son yapılan tahliller sonucunda “bu böbreğinin de etrafının kist ile kaplandığını ve bunun da iflas olmaya doğru gittiğini” söylendiğini, ayrıca iki defa kalp krizi geçirdiğini ve anjiyo olduğunu, tekrardan anjiyo olmasının gerektiğini ama böbreklerden dolayı anjiyo da olamadığını, gerekçe olarak riskli olduğunun söylendiğini; yine bel fitiği, yüksek tansiyon, iştme sorunu da yaşadığını, belinde oluşan fitiklerden dolayı yürümekte ve fiziksel ihtiyaçlarını karşılamakta zorlandığını, bunların kendisinde kronik mevcut olan hastalıklar olduğunu, cezaevinde geçirdiği bu süre zarfında her ne kadar kısmi olarak tedavi imkânları olmuş olsa da yeterli olmadığından dolayı hastalığının gün geçtikçe ilerlediğini; kaldığı cezaevinin bir ilçe cezaevi olduğunu, hastalığının tedavisi için tam teşekküllü bir hastane bulunmadığı için tedavilerinde aksaklıklar oluştuğunu ya da yapılmadığını, sürece yayılan tedavi koşullarının, hastalığının ilerlemesine ve yaşam hakkının ihlaline yol açtığını, tedavi için dört sefer Van Yüzüncü Yıl Üniversitesine götürüldüğünü, bu uzun yol seyahatinin bile kendisi gibi ağır bir hasta tutuklu için işkence olduğunu; yaklaşık iki yıldır “Cezaevinde kalıp kalamayacağına” ilişkin Adli tıp raporu için hastaneye götürüp getirdiklerini, ancak hala bir sonuç çıkmadığını, tam teşekküllü bir hastanenin olduğu ile sevk için her ay özel sevk talebinde bulunduğunu, ancak her seferinde ret kararı geldiğini, defalarca ailesinin de ikamet ettiği Diyarbakır ilindeki herhangi bir ceza infaz kurumuna sevk için talebinin olduğunu, gerek hastalığının tedavisi için gerekse de ailesinin Diyarbakır’da ikamet ettiğinden dolayı talepte bulunduğunu; bir kardeşinin haftada üç kez diyalize girmesinin gerektiğini, bir diğer kardeşinin de tek böbrekle yaşamını sürdürdüğünü, ayrıyeten bir oğlunun her iki böbreğinin de iflas etmesinden dolayı eşinin bir böbreğini ona verdiğini, diğer çocuklarını da böbrek tedavisi olduğunu, böylesi bir durumda ailesinden uzak bir cezaevinde olmasının olumsuz anlamda hem kendisi, hem de ailesi üzerinde etkisi olduğunu, kapalı ya da açık görüşlerine bile gelme imkânlarının bulunmadığını, son olarak şunları belirtmek istediğini; cezaevinde yaşadığı koşullar itibarıyla yaşam hakkının ihlal edildiğinin ortada olduğunu, yaşadığı ağır sağlık sorunlarından dolayı ilk başta tedavilerini yapmak ve sağlık imkânlarına ulaşmak için infazının durdurulmasının gerektiğini, ya da tam teşekküllü bir hastanenin bulunacağı bir il cezaevine sevkinin yapılması ve tedavilerinin sağlıklı bir şekilde yapılması için bir gerekenin yapılmasını talep ettiğini” aktarmıştır.

Hasta mahpusların tedavilerinde geç kalınması ve hasta mahpusların durumlarının ağırlaşması	29 İhlal
---	----------

- N. E., 25.05.2024 tarihinde Erzurum/Dumlu 1 nolu Yüksek Güvenlikli Kapalı Hapishanesinde tutulan abisi M. E. için yaptığı başvuruda; “Abisi M. E.’in 22 Kasım 2015 tarihinde tutuklandığını, suanda Erzurum/ Dumlu 1 Nolu Yüksek Güvenlikli Cezaevinde bulunduğunu; abisinin Sara hastası olduğunu, boynunda fitik, omuriliğinde fitik ve belinde kitle bulunduğunu, daha önce tekli hücrede tek başına kaldığını, tek başına kaldığı esnada sara nöbeti geçirip kafasını çarptıktan sonra cezaevi yönetimine ailesi olarak ve ayrıca abisinin de bireysel yapmış olduğu başvuru sonucunda abisine refakat etmeleri için hücrelerine iki kişiyi koyduklarını, yaklaşık bir sene önce yanında

kalan iki kişinin desteği ile yaşamını sürdürmekte olduğunu, abisinin bulunduğu cezaevine en yakın hastane olan Atatürk Üniversitesi Hastanesi'ne götürüldüğünü, fakat hastalığı için her gidişinde kelepçeli muayeneye maruz bırakıldığını, ayrıca tedavilerinin değişen doktor sebebiyle, her seferinde tedavi süreçlerini uzattığını ve bu durumun da abisi üzerinden zorlaştığını gördüklerini, her seferinde tekrar eden muayene süreçlerinin sara hastası olan abisini yoğun strese soktuğunu, bu durumun geçirdiği atakları tetiklediğini bizzat abisinin kendilerine aktardığını; abisinin mevcut sağlık sorunları nedeniyle teknik açıdan daha donanımlı bir hastanede tedavisinin yapılmasının gerektiğini” aktarmıştır.

Kanser hastalarının tedavilerinin yapılmaması (Işın tedavileri ve pet çekimleri vs.)	2 İhlal
--	---------

- Z. A., 30.07.2024 tarihinde, Bakırköy Kadın Kapalı Hapishanesinde bulunan kardeşi L. A.'ün yaşadığı sağlık sorunları için başvuruda bulunmuştur. Beyanlarına göre; “Kocaeli Üniversitesinde ameliyat edilerek tümörlü bölgenin alındığını, ameliyattan sonra ışın tedavisine başlanmasının gerektiğini ancak ameliyat bölgesinde meydana gelen enfeksiyondan kaynaklı olarak tedavi gördüğünü, enfeksiyon kuruduktan sonra heyetin toplanarak 21 gün ışın tedavisi görmesine karar verdiğini, ışın tedavisi tamamlandıktan sonra da tekrar pet çekimleri yapılacağını ve ya akıllı ilaç ya da kemoterapi görmesine karar verileceğini, ancak 6 gün ışın tedavisi alabildiğini, tutuklandığı için hem ışın tedavisi hem pet çekimleri hem de akıllı ilaç veya kemoterapi tedavilerine başlamadığını; 23 Temmuz Salı günü Bakırköy Kadın Kapalı Hapishanesine açık görüşe kardeşini görmeye gittiğini, kardeşini zayıflamış ve moralsiz olarak gördüğünü, kendilerine çok yansıtılmaya çalışmasına rağmen sürecin onu olumsuz yönde etkilediğinin gözle dahi görülebildiğini, tutuklandığından bu yana yaklaşık 6 aydır hiçbir tedavisinin yapılmadığını, yalnızca bir kez mamografi çekimine götürüldüğünü, onu da iki tane kitleden şüphelendikleri için götürdüklerini, mamografi sonuçlarına dair herhangi bir bilgisinin olmadığını; dün, yani 29 Temmuz'da beni telefonda aradığında “Ömer Faruk Gergerlioğlu ziyaretine gittiği için kontrole götürüldüğünü, ancak bu işlemin, yüzeysel ve durum geçiştirmek için yapılmış bir işlem olduğunu” söylediğini; Bakırköy Cezaevinin hem hapishane koşullarının hem de görevlilerin tutumunun oldukça kötü olduğunu” aktarmıştır.

Böbrek nakli olması gereken hastanın uygun koşullarda tedavisinin sağlanmaması	1 İhlal
--	---------

- R. T., 06.09.2024 tarihinde Antalya L Tipi Kapalı Hapishanesinde bulunan oğlu E. A. için yaptığı başvuruda; “10 yıldır tutuklu olan oğlu E. A.'in Aliğa/Şakran cezaevinden 2 yıl önce Antalya Döşemealtı L Tipi Kapalı Cezaevine sevk edildiğini; “kronik rahatsızlıkları nedeniyle (Kalp rahatsızlığı, tansiyon ve böbrek yetmezliği nedeniyle böbrek nakli gerekiyor) sevk sırasında tansiyon yükselmesi sonucu burun kanaması geçirdiğini” söylediğini; İzmir'de tutuklanmadan önce diyaliz hastası olduğunu, nakil için işlemlerini tamamlarken oğlunun tutuklandığını ve nakil işlemlerini yapmak için uğraşmaya başladıklarını, böbrek nakli için heyete girmesinin gerektiğini, bunun için İstanbul'a gitmesinin gerektiğini, Antalya'da takibini yapan hastane tarafından özel ambulans ya da ambulans uçakla gitmesi gerektiğini, ring aracıyla gitmesi durumunda yaşamının tehlikede olacağını iletilmiş ve bu konu ile ilgili rapor düzenlenmiş olmasına rağmen cezaevi yönetiminin “böyle bir rapor olmadığını, İstanbul için cezaevi doktorunun onay vermesi gerektiğini, bu onayın da verilmemesi” kendilerine iletildiğini; yattığı hapishane uzak olduğundan devamlı ziyaretine gidemediklerini, ara ara gidebildiklerini, gittiklerinde de 3 günde bir diyalize girdiği için sorun yaşadıklarını, telefon görüşmelerimizde de bu nedenle aynı sorunları yaşadıklarını, her diyalize gidiş gelişinin de ayrı bir işkence halini aldığını, aracın olmaması, aracın geç gelmesi ve dönüşte uzun süreli bekletilmeler yaşadığını; tedavisine İzmir'de başladığı için buradaki hastanede takibi düzenli yapıldığından İzmir'e nakil için dilekçenin hem kendilerinin hem oğlu tarafında defalarca verildiğini ve her defasında keyfi bir şekilde ret cevabı geldiğini; oğlunun böbrek naklinin gerçekleşmesi için İzmir'deki bir hapishaneye naklinin çıkarılması için gereken hukuki sürecin işletilmesini talep ettiğini” aktarmıştır.

Hasta mahpusların rehabilitasyon tipi cezaevlerine sevk talebinin kabul edilmemesi	1 İhlal
--	---------

- H. A., 31.12.2024 tarihinde Burdur Yüksek Güvenlikli Kapalı Hapishanesinden yazdığı mektupta yaşadıkları sorunları aktarmıştır. Beyanlarına göre; “Kendisinin %85 ağır engelli olduğunu, İzmir'de ikamet ettiğini, ailesinin de engelli olduğunu ve ziyaretin gelme imkanlarının olmadığını, bu güne kadar da gelen hiç olmadığını, İzmir Katip Çelebi Yeşilyurt Devlet Hastanesinden alınmış olan kardiyoloji bölümünden 1 yıl ceza ertelemesi heyet raporunun olduğunu ancak dikkate alınmadığını, Uşak Devlet Hastanesi Göğüs Hastalıkları bölümünden alınmış olan “solunum yolları hayati önem tedavisi taşımaktadır” raporunun olduğunu, yine Burdur'da Devlet Hastanesinden alınmış heyet raporunun olduğunu ve İstanbul Adli Tiptan alınmış “revir koşu bulunan cezaevinde yatması uygundur, tedavisi hayati önem taşımaktadır” şeklinde heyet raporu varken kimsesizliğinden ve yoksulluğundan kaynaklı takip edeni olmadığı için İzmir R Tipi Kapalı ÇİK sevkini yaptıramadığını veya İzmir'de bulunan F Tipi dahil herhangi bir Ceza İnfaz Kurumuna sevkini yaptıramadığını, bu konuda yardıma muhtaç olduğunu; yardıma ve sorununa ışık tutacak başka bir ihtiyacı olan bilginin de şu olduğunu; kendisinin 1993 tarih SSK girişinin olduğunu ve 2660 gün prim ödemesi bulunmakta olup 1800 gün üzerinden malulen emekli olması gerekirken ve hatta %85 vd. 1. Derece vergi indirimi almışken emekli olamadığını; ağır derecede uyku apnesi olduğunu, uyku apnesi CPAP makinesi kullandığını, ağır derecede OSAS hastası olduğunu, gündüz nebulizatör hava makinesi kullandığını; 2020 yılından bu yana başvurusunun olduğunu ve emekli olmadığını,

halbuki malulen emeklilik hakkı olduğunu hatta bu konuda e-devlet şifresini verdiğini, E nabızdan tedavilerine bakılmasını istediğini, ya yardımcı olunmasını veya bir yol gösterilmesini istediğini, çünkü bu maaşı almaya gerçekten ihtiyacının olduğunu; yaşlı ve engelli dünyadan bir haber abisinin olduğunu, pek bilgi sahibi olmasa da vasilik mecburi oluşu için vasisi de olduğunu, istenilen bir bilgi olur ise abisinden de alınabileceğini; şu an 1 yıl 5 gün basit yaralama suçundan yattığını; hastalıklarının: Şeker, Tansiyon, Kalp ve 4 kalp ameliyatı 8 stent takıldı, DSOS KOAH, Uyku apnesi vs. hastalıklar hepsinin raporu olduğunu ve İzmir R Tipi CİK sevki ile ilgilenilmesini istediğini” aktarmıştır.

Hasta mahpusların tedavilerin yapılmaması ve/veya kesintiye uğratılması

11 İhlal

- M. İ., 14.10.2024 tarihinde Batman/Beşiri T Tipi Kapalı Hapishanesinde bulunan kardeşi M. B. İ. için yaptığı başvuruda yaşanan sağlık hakkı sorunlarını aktarmıştır. Beyanlara göre; “Batman Beşiri T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu’nda hükümlü olarak bulunan M.B. İ.’in vasisi olduğunu, kendisinin aynı zamanda öz kardeşi olduğunu, M. B. İ.’in daha önce hükümlü olarak bulunduğu Söke T Tipi Ceza İnfaz Kurumu’nda kurum doktoru tarafından yanlış iki dişinin çekildiğini, bu hatalı çekimler nedeniyle kardeşim suç duyurusunda bulunduğunu, ancak soruşturma izni verilmediğini, sonrasında çenesinde ve buna bağlı olarak dişlerinde yaşadığı şiddetli ağrıları nedeniyle ortodonti tedavisi görmeye başladığını, bu kurumda kalırken (2022 yılında) tedavi randevusunun 2024 yılı Kasım ayına verildiğini; 2022 yılının sonlarına doğru kardeşinin, isteği dışında Batman/Beşiri T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna nakledildiğini, nakledildikten sonra çenesi ve dişleri için tedaviye ihtiyaç duyduğunu nakledildiği Kurum Müdürlüğü’ne bildirdiğini, bunun üzerine kardeşinin Dicle Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesinde tedavisinin yapılmasına karar verildiğini ancak ilk tedavi randevusunun 2028 yılına verildiğini kendilerine söylediğini; bunun üzerine kardeşinin hem sağlık mazeretine dayanarak hem de ailesi İzmir ilinde yaşadığı için nakil talep ettiğini, bu talebinin gereksiz bir şekilde reddedildiğini, buna karşı açılan davanın da reddedildiğini, aynı zamanda kardeşinin yeniden başvurular yaparak “Dicle Üniversitesinde ilk randevunun 2028 yılına verildiğini, nakil olmasaydı Aydın Adnan Menderes Üniversitesi’nde 2024 yılı Kasım ayındaki randevu ile tedavisinin gerçekleştirileceğini, hiç olmazsa gidip geliş ücretleri kendisine ait olmak üzere tedavi amacıyla Aydın’a götürülüp getirilmesini talep ettiğini” bu talebinin de karşılanmadığını; şu anda kardeşinin şiddetli ağrıları çektiğini, ayrıca çene tedavisi yapılmadığı için çenesinin kaydığını,, konuşmakta dahi zorlandığını, sürekli olarak ağrı kesici kullanmaya mecbur halde olduğunu, bu durumda kalıcı hasarlarla yol açmasının kaçınılmaz olduğunu; tüm bu nedenlerle 25.09.2024 tarihinde CİMER üzerinden “Muayene ve tedavi ücretleri tarafımızca karşılanmak üzere bir an önce kardeşinin çene ve diş tedavisinin yaptırılması; Batman ili şartlarında bu mümkün değilse tedavi imkânına sahip olacağı bir ile nakledilmesi, bunlar kabul görmez ise yine sevk ve nakil ücretleri tarafımızca karşılanmak üzere 2024 yılı Kasım ayında Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesindeki randevusuna götürülüp, tedavisi bitince tekrar Batman’a getirilmesi” talepli başvuru yaptıklarını, başvuru numarasının 2403376339 olduğunu; kardeşinin çene rahatsızlığının sadece yanlış diş çekiminden kaynaklı olmadığını düşündüklerini, hatta kendisine herhangi bir kötü muameleyle maruz kalıp kalmadığını sorduklarını ancak kendisinin “Böyle bir muamele olmadığını” söylediğini; kardeşinin tedavi işlemlerinin daha fazla geciktirilmeden yaptırılması için yardıma ihtiyaçlarının bulunduğunu” aktarmıştır.

Ameliyat olması gereken mahpusların ameliyatlarının yapılmaması

20 İhlal

- S. A. ile 27.09.2024 tarihinde Kırşehir Yüksek Güvenlikli Kapalı Hapishanesinden yapılan avukat görüşünde; “Mahkumlardan Ç. A.’ın fitik ameliyatı olması gerektiğini, ancak tekli hücrelerde tutuldukları için ameliyattan sonra refakatçisi olması gerektiğini, refakatçi verilmezse ameliyat olmak istemediğini, ancak idarenin refakatçi kabul etmediğini ve bu nedenle Çetin’in de ameliyatı kabul etmediğini, revirdeki doktorun bunu duyması üzerine “o zaman ilacını keseriz” dediğini, Çetin Aslan’ın ilacının kesildiğini” aktarmıştır.
- E. H., 28.08.2024 tarihinde Sincan Açık Ceza İnfaz Kurumundan telefon yoluyla yaptığı başvuruda; “İran vatandaşı olduğunu, 37 yaşında olduğunu, cezaevine girmeden önce yani 3 yıl önce dışarıda iken sol ayağından İstanbul/Silivri’de ameliyat olduğunu, ameliyattan 6 ay sonra cezaevine girdiğini, ilk önce Maltepe L Tipi Kapalı Hapishanesine konulduğunu ve burada 1,5 yıl yattığını, Maltepe’de kaldığı süre içinde yine ayağı ile ilgili olarak rahatsızlıktan dolayı Kartal Devlet Hastanesine sevk edildiğini, burada muayene olduğunu ve kendisine tendon ameliyatı için gün verildiğini, dosyasında da ne zamana gün verildiğine dair bilgilerin mevcut olduğunu, ancak Sincan 4 No’lu L tipi Kapalı Hapishanesi’ne sevk edince ameliyat olamadığını, yaklaşık 2 ay kadar bir süredir de Sincan Açık Ceza İnfaz Kurumunda bulunduğunu, hapishane idaresi tarafından hastane sevklerinin yapıldığını, ancak sevk edildiği Etlik Şehir Hastanesinin kendi ameliyatını yapmadığını, bu konuyla ilgili dilekçe vermesine rağmen ameliyatının gerçekleşmediğini, sporcu olduğunu ve ayağını kaybetmek istemediğini, ayağını kaybetme riskinin olduğunu bir an önce ameliyatının yapılmasını istediğini” aktarmıştır.

Hasta mahpusların hapishane koşullarından kaynaklı ameliyat olmamaları

2 İhlal

- A. D. tarafından yazılan ve 12.03.2024 tarihinde Bodrum S Tipinden yazdığı mektupta. Beyanlarına göre; “Hastalığı keratokonus hastalığının iyice ilerlemiş olduğunu, %61 engelli olduğunu, 2027 Bodrum Devlet

Hastanesine ait engelli raporunun mevcut olduğunu, bu raporun 7 yıl öncesine ait olduğunu, mevcut durumunun bu raporun ilerisinde olduğunu kornea nakli yapılmasının gerektiğini ancak mevcut cezaevi şartlarından dolayı tedavisinin imkansız olduğunu ailesinin Aydın Söke'de oturduğunu yaklaşık bir yıldır engelli maaşını alamadığını başvurularının mevcut olduğunu ancak cezaevinde tutulduğu süreden verilerdir engelli maaş alamadığını gerekli girişimlerin yapılmasına rağmen herhangi bir sonuç alamadığını” aktarmıştır.

Mahpusların hastalıklarına teşhis konulamaması	3 İhlal
--	---------

- F. Ö., 29.07.2024 tarihinde Van Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumundan yazdığı mektupta yaşadığı sağlık sorunlarını aktarmıştır. Beyana göre: “Son 4 yıldır ciddi kimi cilt hastalıkları yaşadığını, ellerinde yaşanan çatlama, kurumunun normal bir egzamayı açıklayamayacak boyutta olduğunu, her iki ellerinde parmak uçlarından başlayarak derinin kalınlaşıp sonra kuruyup kendiliğinden soyulduğunu ve kanamaya neden olduğunu, elde ve parmaklarda derin çatlaklar eşlik ettiğini, ne elbisesini ne de bir bulaşığı yıkayabildiğini, bunun için kaç sefer kurum revirine ve en son Van Bölge Hastanesi'ne Cildiye Bölümüne gittiğini, yazılan krem ve merhemleri, düzenli kullanmasına rağmen ellerinde bir iyileşme olmadığını, bu rahatsızlığın sürekli kendisini tekrarladığını, ellerde yaşanan rahatsızlığı tam olarak neden kaynaklandığını bilmediğini, adeta elinin soyulduğunu, tekrar kabuk tutup, tekrar attığını, bir döngü şeklinde bu sürecin tekrarladığını; bir diğer rahatsızlığını da mide sorunu olduğunu, yaşadığı mide rahatsızlığından dolayı bundan yaklaşık bir yıl önce endoskopi yapıldığını, endoskopi sonucunda midede Helicobakteri olduğunun söylendiğini, ilaç tedavisine başlandığını, ancak verilen ilaçları düzenli kullanmasına rağmen bir iyileşme olmadığını, şimdi bile düzenli koruyucu Gaviscon şurubu kullanmasına rağmen midesindeki ağrı dinmek bir yana günlük yaşamını ciddi anlamda engellediğini, yaşadığı sağlık sorunlarının genel olarak bu ikisi olduğunu, günlük yaşam kalitesini düşüren yaşamının önünde engel oluşturan cilt ve mide rahatsızlığının kapsamlı bir tedavisi için gerekli tahlil ve tam teşhisin konulabilmesi için destek istediğini” aktarmıştır.

Hasta mahpusların tedavilerinin gerçekleştirilmeyip, ağrı kesici vb. ilaçlarla geçiştirilmesi	103 İhlal
---	-----------

- F. K., 10.07.2024 tarihinde Bolu F Tipi Kapalı Hapishanesinden yazdığı mektupta yaşadıkları hak ihlallerini aktarmıştır. Beyanlarına göre; “Buldukları cezaevinde 2016 yılı 15 Temmuz vakasıyla başlayan ve artık yaşamı zindan içinde zindan başlayarak çekilmez hale getiren bir sorun yumağı yaşandığını, bu yüzden sorunları paylaşmak ve çözüm için duyarlılık gösterilmesi gerektiğini istediklerini; acil rahatsızlık durumunda prosedürel olarak gereğinin yapılıp en yakın sağlık birimine hastaneye kaldırılma gerekirken bu konuda ciddi bir umursamazlık ve ilgisizliğin söz konusu olup ağrı kesici gibi ilaçlar verilerek baştan savıldığını” aktarmıştır.

Hasta mahpusların ilaçlarının muadili ile değiştirilmesi ve olumsuz etki yaratması	22 İhlal
--	----------

- M. Y., 07.09.2024 tarihinde Malatya/Akçadağ T Tipi Kapalı Hapishanesinden yazdığı mektupta “Burada halen ağız içi aramaların devam ettiğini, bundan sekiz ay önce düştüğünü, kalça kemiğini incittiğini, revire doktora çıktığını, doktor “kırılmış olabilir seni hastaneye sevk edeyim, git film çeksinler” dediğinin, ancak ağız içi aramadan dolayı gitmediğini, kendisine ilaç yazdığını, ilaçlarını kullandığını, iyileştiğini; Vertigo rahatsızlığının son dönemde kendisini oldukça rahatsız ettiğini, bazen kullandığı ilaçlar yerine muadil ilaç geldiğini, gelen ilacın yan etki yaptığını, revire dilekçe yazıp ilaçları geri gönderdiğini, bu defa da yazdıkları ilacın zamanı bitmeden kendisine ilaç gelmediğini” aktarmıştır.

Hasta mahpusların ilaçlarının verilmemesi	117 İhlal
---	-----------

- M. E. H., K. B., A. H. İ. H., A. N., Z. A. O., T. E. S., M. M., B. B., A. F., A. A. A., F. A., F. Y. O., K. B., M. M., Ş. A., H. M., H. R., A. E., M. F., İ. A. H., A. E. A., N. Ş., İ. E. M., A. N., M. A. M., A. E. A., K. A. A., M. A. A., M. B., M. K. (Annesi Filistin’de savaşta ölmüş), A. H. M., N. H., V. H., M. S. S., M. A., A. A., M. B. K., M. R. E. Ş., M. K. T., H. A., 29.03.2024 tarihinde Kırşehir 2 Nolu Açık Hapishanesinden telefon yoluyla yaptıkları başvuruda; “Çeşitli ihlaller yaşadıklarını, tümünün kapalı ceza infaz kurumlarından geldiklerini; izinlerin artık kullanılmadığını, bazılarının hiç izin kullanmadığını; istemedikleri ve ağır işlerde çalışmaya zorlandıklarını, bu işlerde herhangi bir ücret verilmediğini ve güvence sağlanmadığını; başka cezaevlerinde sevk talep etmelerine rağmen bu taleplerinin kabul edilmediğini, normalde kendilerine “15 cezaevi için sevk isteyebileceklerinin” söylendiğini, kendilerinin de yazdığını ancak buna rağmen sevk etmediklerini; buldukları yerde ırkçılık ve ayrımcılığa maruz kaldıklarını, insan olduklarını unuttur hale geldiklerini, tuvalete gitmek istediklerinde bile izin verilmediğini, kendilerine hakaret ve küfredildiğini, kapalıda kaldıklarında bu şekilde bir ayrımcılık yaşamadıklarını ve orada olan görevlilerin kendilerine ayrımcılık yapmadığını, orada daha insan gibi davrandıklarını; sabah içtimadan sonra koğuşlarına alınmadıklarını, ihtiyaçları olduğu zaman bile koğuşa girmelerine izin vermediklerini, soğukta bıraktıkları zamanların olduğunu, yapılanlarla firara zorlandıklarını, oysa kendilerinin insanca muamele görmek ve yaşamak istediklerini; haklarının verilmediğini; hastaneye sevklerin uzun

sürdüğünü, revire çıkmada da sorun yaşandığını, ihtiyaçları olan ilaçların verilmediğini, ağrı kesici ile geçirildiklerini” aktarmıştır.

Hasta mahpuslara vitamin ilaçlarının verilmemesi	2 İhlal
--	---------

- S. H. tarafından, 26.04.2024 tarihinde Aksaray T Tipi Kapalı Hapishanesinden yazılan ve 13.05.2024 tarihinde tarafımıza ulaşan mektubunda; “cezaevi idaresi tarafından da gerekli vitamin ilaçlarının verilmediğini” aktarmıştır.

Hasta mahpuslara, kullandıkları ilaçların zamanında verilmemesi	38 İhlal
---	----------

Hasta mahpusların kullanmış oldukları ilaçların toplatılması	32 İhlal
--	----------

Hasta mahpuslara günde bir kez ve tek bir ilaç verilmesi (Adana ve Antalya)	53 İhlal
---	----------

- H. A., A. A. E. H., 14.02.2024 tarihinde Adana/Kürkçüler F Tipi Kapalı Hapishanesinden yazdıkları mektupta; “Buldukları bu cezaevinde cezaevi idaresinin kim uygulamalarından dolayı sağlık sorunları yaşadıklarını, cezaevi idaresiyle kurum birinci müdürünün cezaevinden sağlık sorunlarına ilişkin verilen ilaçların tek ilaçla sınırlandırıldığı gibi o tek ilacı da sadece akşamları bir adet verilecek diye bir uygulamaya gidildiğini, bu uygulamanın kullanımı ağır olan yeşil veya kırmızı kategorideki antidepresan gibi ilaçlar için değil, tüm ilaçlar için getirilmiş durumda olduğunu tefritten ağrı kesicileri saman nesnesinden kas ağrısına mide bağırsak sorunlarına yönelik ilaçlardan kronik tansiyon ve diğer tüm alanlara yönelik sağlık sorunlarına değin tek ilaç ve tek adet gibi bir uygulamaya gidildiğini ilaçların personelce torbalarda onur kırıcı bir şekilde dağıtıldığını bu uygulamanın ciddi sağlık sorunları doğurduğunu zira ilaçlarının kendilerine verilmediği için sağlık sorunlarının ağırlıklarına göre alamadıklarını ya da iyileştir eklerinde kesip ara veremediklerini ya da yan etkisi olduğu için verilen ikinci ilacı alınmadıklarını tek ilaç tek bir tane verildiğini ayrıca sanki tüm ağırlığının gece saat 09.00 da olmak zorundaymış gibi saat dokuzda ilaç verildiğini öyle sabah ikindi alamadıklarını çünkü verilmediğini bu anlamda ciddi sağlık sorunları yaşadıklarını bu konuda duyarlılık talep ettiklerini” aktarmışlardır.

Kanser hastası mahpuslara son kullanım tarihi geçmiş onkoloji ilacının verilmesi	1 İhlal
--	---------

- K. F., E. G., E. A., F. Ö., M. O., M. A., F. Ş., L. S., A. K. 19.02.2024 tarihinde Şakran Kadın Kapalı Hapishanesinden gönderdikleri mektupta; “geçen aylarda düzenli kullandığı, onkoloji ilacının son kullanım tarihi geçmiş olduğunu ve arkadaşlarının bir haftadan fazla bu ilacı kullanmış olduğunu, ne ilaçlarına ne de uzman doktorun yazdığı diyet listesine dikkat edilmediğini, bu haliyle arkadaşlarının sağlığının iyiye gitmesi gerekirken beslenmeye yani beslenememeye bağlı zayıfladığını (F. Ö.)” aktarmışlardır.

Mahpusa gözlük için reçete yazılmaması	1 İhlal
--	---------

- A. Ö., 10 Ekim 2024 tarihinde, Antalya S Tipi Kapalı Hapishanesinde bulunan kardeşi M. Ö. için yaptığı başvuruda; “Kardeşi M. Ö.’in Antalya S Tipi Yüksek Güvenlikli Cezaevinde tutuklu olduğunu, 1 aydır dış hastanesine sevk beklediğini, jandarmaların götürmediğinin söylendiğini; sosyal aktivitelerden hiç birinden yararlandırılmadıklarını, eskiden haftada 1 gün atölye günlerinin olduğunu ancak artık onu da artık yaptırmadıklarını; 3 aydır kendisine gözlük reçetesini gönderileceğini ancak cezaevinin bir türlü göndermediğini, türlü türlü bahaneler öne sürüldüğünü” aktarmıştır.

Hasta mahpusların revire geç çıkarılması, revirlerden polikliniklere ve polikliniklerden 3. basamak sağlık hizmetlerine sevk işlemlerinde uzun sürelerle bekletilmeleri	364 İhlal
---	-----------

Hastane sevklerinin geç yapılması ve/veya hiç yapılmaması	565 İhlal
---	-----------

- E. K., 20.09.2024 tarihinde Sincan 3 Nolu L Tipi Kapalı Hapishanesinde bulunan eşi M. K. için yaptığı başvuruda; “Eşi M. K.’ın Ankara Sincan 3 Nolu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumun A9-üst koğuşunda hükümlü olarak bulunduğu, Temmuz ayı içerisinde işçi koğuşuna alınması için bir takım tahliller yapıldığını, yapılan tahlil sonucunda Kronik Hepatit-C tanısı konulduğunu; 08.08.2024 tarihinde Klinik Mikrobiyoloji ve Enfeksiyon Hastalıkları Polikliniğine götürülerek muayenesinin gerçekleştiğini, ilaçlarının yazıldığını, tekrar ek tetkikler alındığını ve 15 gün sonrası için ultrason sevki yazıldığını, üzerinden 40 gün geçmesine rağmen hala ultrason tetkiki için hastaneye götürülmediğini, 16.09.2024 Pazartesi, Saat: 11.30’da eşinin açık ziyaretine gittiğinde gözlerinin beyaz kısımlarında sararma olduğunu ve vücudunun görünen açık yerlerinde siville benzeri yaralar çıktığını gördüğünü; 08.08.2024 tarihinde son kez gittiği enfeksiyon ve mikrobiyoloji polikliniğinde istenen ek tetkiklerde karaciğer fonksiyon testinin oldukça yüksek çıktığını E-Nabızdan gördüğünü ve aile doktoruna gösterdiğini,

karaciğerinin etkilenmiş ve sarılık başlamış olmasından oldukça endişeli olduğunu; ceza içinde ceza yaptırılmamasını, gereğinin ivedilikle yapılmasını, eşinin çekilmesi gereken ultrasonun çekilmesi için hastaneye sevkini talep ettiğini” aktarmıştır.

Hastane sevklerinin ertelenmesi	10 İhlal
---------------------------------	----------

- İ. K. ile, 22.11.2024 tarihinde Sincan 2 Nolu Yüksek Güvenlikli Kapalı Hapishanesinde yapılan avukat görüşünde; “Hastaneye sevklerin mütemadiyen iptal edildiğini ya da ertelendiğini; hapishanede çok sayıda hasta mahpus olduğunu hastaneye sevklerin ertelenmesi ve iptal edilmesi nedeniyle basit hastalıkların bile sonradan ağırlaşan vakalara döndüğünü; mahpuslardan R. T. Ö.’ın prostat ,kulak, işitme ile ilgili hastalıkları olduğunu; mahpuslardan M. E. Ç.’nin prostat, astım, kronik hemoroit ve mide ülseri hastalıkları olduğunu, 60 yaşında olduğunu; K. S.’in hipertansiyon hastalığı olduğunu; S. Y.’un 74 yaşında ve çok hasta olduğunu, 16 Kasım 2022’de kasık fitiği ameliyatı olduğunu, 2024 yılında da safra kesesinden ameliyat olduğunu, Hepatit-B, prostat, Apandis hastalıkları olduğunu; mahpuslardan K. A.’nın guatr hastalığı olduğunu ve kanser olduğunu; mahpuslardan C. Y.’ın spor yaparken betona takılarak düştüğünü daha önce kurşun isabet eden ayağının kırıldığını ve kaval kemiğinin de kırıldığını; mahpuslardan Ş. G.’ün kulağından ameliyat olduğunu ve işitme kaybı olduğunu; mahpuslardan M. M. A.’ın bütün dişlerinin döküldüğünü, önde yalnızca 3 dişinin kaldığını, her gün hastaneye götürüldüğünü, ancak geri getirdiğini, dişle ilgili hiçbir tedavisinin yapılmadığını, implant yapılması için gerekli ücretin tamamını yatırdığını ancak yine de diş tedavisine başlamadığını; son 2 haftadır akşam saatlerinde bütün mahpuslara haber verildiğini, “yarın sizi hastaneye götüreceğiz” dediğini ve mahpusların da hazırlandığını ancak sabah erken gelinerek “hastane sevklerinin iptal edildiğinin” söylendiğini, hastane sevkleri konusunda özellikle M. M. A.’a akşamdan haber verildiğini ve sabahında iptal edildiğini ancak durumun M. M. A. ile alakalı olmadığını bildirildiğini, bu konuda jandarmanın suçlu olduğunun söylendiğini, M. M. A. dış sorununun 7-8 yıldır devam ettiğini ve hala hiçbir tedavisinin yapılmadığını; mahpuslardan M. N. Ö.’in mide rahatsızlıklarının devam ettiğini, kronik mide ülseri hastalığı olduğunu; mahpuslardan M. B.’in sırtında kurşun olduğunu, ortopedik yatak kullanmakta ve spora çıkamadığını başka rahatsızlıkları da bulunduğunu” aktarmıştır.

Hastane sevklerinin iptal edilmesi	134 İhlal
------------------------------------	-----------

- Z. B. ile, 04.12.2024 tarihinde yapılan avukat görüşünde; “Hastane sevkleri ile ilgili çok ciddi sorunların yaşandığını, 11 aydır jandarma olmamasından dolayı sevklerin iptal edildiğini, bir grup mahpusun hastaneye götürülmesi halinde diğer mahpusların hastaneye götürülmediğini, son 4 aydır hiçbir mahpusun hastaneye götürülmediğini, mahpuslardan M. G.’nun 3 aydır implant çeliği ile gezdüğünü, jandarma olmamasından dolayı Gazi Hastanesi’ne götürülmediğini, her gün sevklerin iptal edildiğini, M. G.’nun yüzünün gözünün tamamen şiştiğini, revir doktorunun “bu implanttan dolayı oluşmuş olabilir ancak alerji testi yapılması gerekmektedir” dediğini ancak jandarmadan kaynaklı hastaneye götürülmediğini; mahpuslardan R. K. Ö.’in Etlik Şehir Hastanesine çok acil bir şekilde götürülmesi gerektiğini ancak 04.12.2024 tarihinde olan hastane sevkinin yapılmadığını, R. K. Ö.’in guatr ameliyatı olduğunu, ancak yeniden kitlelerin oluştuğunu guatrın tekrar büyümeye başladığını, doktorum bu nedenle bir an önce ultrasona götürülmesi gerektiğini söylediğini ancak götürülmediğini” aktarmıştır.

Hastane sevklerinin tek hastalık üzerinden yapılması, başka hastalıklar için ayrı sevk yapılması	1 İhlal
--	---------

- C. Y. 24.06.2024 tarihinde İzmir/Şakran 2 Nolu T Tipi Kapalı Hapishanesinde yaşadığı sorunlar için yaptığı başvuruda; “Hastane sevklerinin tek hastalık üzerinden yapıldığını, diğer hastalıklar için ayrı bir sevk gerektiğini, bu durumun da hastalıkları derinleştirdiğini” aktarmıştır.

Hastaneye sevk edilen ve yatışı yapılan hasta mahpuslar için ailelere bilgi verilmemesi	2 İhlal
---	---------

- E. A., 15.05.2024 tarihinde Tekirdağ 2 Nolu F Tipi Kapalı Hapishanesinde bulunan E. A. için yaptığı başvuruda yaşadığı sorunları aktarmıştır. Beyanlarına göre; “13.05.2024 pazartesi günü saat 11-11.30 arası kız kardeşinin Tekirdağ 2 Nolu F Tipi Kapalı Hapishane idaresi tarafından aranarak “E. A.’ın koğuşunda baygın bulunduğunu ve hastaneye kaldırıldığını, yanına refakatçi gerekeceğini” söylediklerini, kardeşinin ısrarla “bilinci açık mı?” diye sorduğunu, kendisiyle görüşen psikolog doktor olduğunu söyleyen kişinin “ben görmedim haberim yok, Tekirdağ Şehir Hastanesinde” diyerek telefonu kapattığını; daha sonra abisinin uzun uğraşlar sonucu aldığı bilgilerle İstanbul Çam ve Sakura Hastanesine sevk edildiğini söylediklerini, bugün itibarı ile sabah 10.09 geçe ameliyata alındığını, 7,5 saat ameliyatta kaldığını, kardeşinin sağlık durumuna dair kaygılar yaşadıklarını; hukuki destek ve bu bilgi alışverişini sağlayacak destek istediklerini, sağlık sürecinde yanmda refakatçi kalmak istediklerini; kardeşinin 27 yıldır hapiste olduğunu ve kaldığı bu sürecinde sağlık olarak çok yıprandığını” aktarmıştır.

Hasta mahpusların MR, Ultrason vb. randevularına götürülmemesi ve/veya uzun süreler sonrasında randevu verilmesi	3 İhlal
--	---------

- S. D. ile, 22.11.2024 tarihinde Sincan Kadın Kapalı Hapishanesinde yapılan avukat görüşünde; “İnfazı bitmesine rağmen 2 yıldır kuruldan geçemediğini; koğuş aramalarında sorunlar yaşadığını, örneğin, aramalarda kayıtsız kalmasının örgütsel bir tavır olarak değerlendirildiğini; koğuşunun zeminde yer aldığını, dolayısıyla rutubetli ve güneş görmeyen bir ortamda kaldığını; akciğer hastalıkları olduğunu, KOAH ve akciğerlerinde kireçlenme bulunduğunu, koğuşun mevcut koşullarının hastalığını daha da kötüleştirdiğini, hastalıklarının raporlarla sabit olduğunu ve bu durumu yönetime bildirmesine rağmen yönetimin kayıtsız kaldığını, idare görevlilerinin kendisine, "Sağlığını gözetmek zorunda değiliz" şeklinde cevap verdiğini, acil sağlık durumlarında idareye ulaşamadığını, akciğer ultrasonu için 2 yıla yakındır beklediğini; ayrıca, her türlü talebinin tasarruf tedbirleri gerekçesiyle reddedildiğini” aktarmıştır.

Hasta mahpuslara test sonuçlarının verilmemesi	1 İhlal
--	---------

Hasta mahpusların başka bir hapishaneye sevk edilmeleri nedeniyle tedavilerinde aksama yaşanması	3 İhlal
--	---------

Hasta mahpusların sağlık sorunları nedeniyle iklim koşulları daha uygun hapishanelere sevk taleplerinin karşılanmaması	4 İhlal
--	---------

Muayenelerde kelepçelerin açılmaması ve hekimlerin de açılmasını talep etmemesi	202 İhlal
---	-----------

- H. Z., 13.03.2024 tarihinde oğlu A. Z. için yaptığı başvuruda; “Oğlu A. Z., Yozgat 2 Nolu T Tipi Kapalı İnfaz Kurumunda A-27 Koğuşunda hükümlü olarak kaldığını, 2 yıldır oğlunun gömülü olan yirmilik dişinin ara ağrıyıp şiştiğini, oğlunun dişleri doğru bir şekilde tedavi edilmediği için sağlık probleminin her geçen gün daha da kötüye gittiğini, dişlerinin her zaman şiştiğini ve antibiyotik kullanarak sadece ağrıları ve şişliğini geçici olarak dindirebildiğini, oğlunun sürekli dilekçe vererek bu sağlık probleminin giderilmesini istediğini fakat her seferinde sürecin uzatıldığını ya da tedavisinin aksatıldığını, en son hastaneye gidişinde de Yozgat’taki doktorun, dişini tedavi etmeyerek başka bir ile sevk edilmesini istediğini fakat geri döndüğünde hastane idaresinin herhangi bir işlem yapmadığını, oğlunun yine dilekçeler vererek aylar sonrasında 20.10.2023 tarihinde Kırıkkale Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesine muayene olmak üzere götürüldüğünü, oradaki doktorun “Yirmilik dişin çekilmesi için operasyon yapılması gerektiğini” söylediğini fakat bu süreçte kelepçelerinin çıkarılmamasını istediğini, oğlunun da “kelepçeleri ile rahat etmeyeceğini, herhangi bir tehlike yaratmadığı halde kelepçe ile muayene dayatmasını istemediğini” belirttiğini, doktorun kelepçesiz muayene yapmadığı için oğlunun tedavi olmadan tekrar hapishaneye dönmek zorunda kaldığını, olaydan aylar sonra oğlunun tekrar aynı hastaneye götürüldüğünü, bu sefer adını bilmedikleri başka bir doktorun da kelepçeli muayene dayattığı için oğlunu tedavi etmediğini, oğlunun kimseye zarar verecek biri olmadığını, herhangi bir tehlikeli harekette dahi bulunmadan önyargı ile oğlunun tedavi edilmemesinin mevcut sağlık problemini arttırdığını ve oğlu için hayatı çekilmez hale getirdiğini; oğlunun yaşadığı mağduriyet sebebi ile Kırıkkale Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi doktoru ve ilgili tüm doktorlardan şikayetçi olduklarını, oğlunun tedavisinin sağlanmasını talep ettiklerini” aktarmıştır.

Hastane nezarethanesinde (Bodrum katlarda) hasta mahpusların kelepçeli olarak bekletilmesi	23 İhlal
--	----------

Hastane sevklerinde hasta mahpusların ikinci kelepçe ile jandarmaya kelepçelenmesi	6 İhlal
--	---------

- F. D., 27.11.2024 tarihinde İzmir/Kırıklar-Buca 2 Nolu F Tipi Kapalı Hapishanesi yazdığı mektupta; “Bu hukuksuz ve keyfi uygulamalardan mahpuslar olarak paylarına düşeni aldıklarını, şöyle ki; kendilerinin genellikle sağlık sorunlarından dolayı hastaneye sevk edildiklerini, rutin olarak ring aracıyla kelepçeli hastane nezarethanesine götürüldüklerini, orada bekletildiklerini, ta ki randevu sıraları gelene kadar bunların rutin olarak yapılanlar olduğunu, buraya kadar bir sorun sıkıntı olmadığını, lakin son bir iki haftadır hastanenin nezaretinde doktor karşısına çıkarılacakları bu kısa mesafe için rutin bir kelepçe taktıkları yetmiyormuş gibi hukukta hiçbir şekilde yeri olmayan tamamen keyfi insan onuruna aykırı insan aşağılayıcı ikinci bir kelepçe takılıp, bir kolu da önden giden askerin koluna takılarak böyle adeta çirkince bir çekiştirme ile doktor karşısına çıkarmaya çalıştıklarını, bu tür rencide edici onur kırıcı uygulamaların son bulması inancıyla takipçisi olunmasını, kamuoyu oluşturulmasını ve duyurulmasının istediklerini” aktarmıştır.

Hasta mahpusların birbirine kelepçelenmesi	1 İhlal
--	---------

Tekli ring araçlarıyla hastane sevklerinin yapılması	164 İhlal
--	-----------

- F. İ., E. Z., M. Z., 09.05.2024 tarihinde Kırıkkale F Tipi Kapalı Hapishanesinden gönderdiği mektupta; “Tedavi olabilmek için birçok engelle karşılaştıklarını. hapishaneden hastaneye daha gitmeden önlerine kafes denilen ring aracının dayatıldığını, bu aracın tek kişilik bölmelerden oluşup bölmelerden her birinin kafesi andırdığını, yarım metrekare bile etmeyen, ayakları ancak toparlayarak binilen havasız bölmeler olduğunu, zaten hastalıklarından dolayı hastaneye gitmek isterken kafes ringlerin hastalıklarını daha da arttıracak bir yapıda olduğunu, üstüne hastaneye gidip gelene değin en az 3 saat kafes ringin içinde bekletilmelerinin bu sorunu daha da boyutlandırıldığını, kafes ring ile gitmeyeceklerini söylediklerinde de hastaneye götürülmeye gerek tedavi haklarının gasp edildiğini, 5275 sayılı infaz yasaasının 58/2 maddesinde “havasız ve ışık durumu yetersiz araçlarla eziyet verici veya onur kırıcı şekilde nakli edilemez” hükmünün açık olduğunu; F. İ.’nin 6 Şubat ve 11 Mart 2024’te 2 kez kalp ve göğüs bölümüne sevk olduğu ve ivedilikle tedavi olması gerekirken hastaneye götürülmediğini” aktarmıştır.

Hastane sevklerinde pantolon kemeri çıkarma zorunluluğu	9 İhlal
---	---------

- A. Ş., 20.08.2024 tarihinde Edirne F Tipi Kapalı Hapishanesinden yazdığı mektupta; “Son dönemde dayatılan yeni uygulamaların birinin de hastaneye giderken pantolonlarını zorunlu olarak taktıkları kemerlerin kaldırılması olduğunu, kemer takılmasa pantolonunun düşeceğini, elleriyle kelepçeyle pantolonu nasıl tutabileceklerini bilemediklerini, hücre tipi renk aracıyla hastanelere götürüldüğünü, bu nedenle hapishanelerde ciddi sorunların kaçınılmaz olduğunu, bu yaşanan hak kasklarına karşı seslerine ses olunmasını istediklerini ve destek talep ettiklerini” aktarmıştır.

Diş tedavilerinin yapılmaması	237 İhlal
-------------------------------	-----------

- C. A. ile, 05.06.2024 tarihinde Eskişehir H Tipi Kapalı Hapishanesinde yapılan avukat görüşünde; “Mahpusların diş tedavilerinin yapılmadığını, kurum içerisindeki revirde dolgu ve diş çekme işlemlerinin yapılmadığını, 1 yıldır diş hastanesine diş sevkı olmasına rağmen tedaviye gidemeyen mahpusların olduğunu, diş tedavisi olabilmenin en az 1-1,5 yıl sürdüğünü; mahpuslardan N. A.’ın hiçbir dişinin kalmadığını, önde sadece 2 dişinin bulunduğunu, protez implant istediğini, diş sevkının yapıldığını, ancak Aralık 2023’ten beridir hastaneye götürülmediğini, Eskişehir Cumhuriyet Başsavcılığı’na suç duyurusu yapıldığını, ancak cevap verilmediğini, bütün mahpusların bu konuda uğraştığını, idarenin de “asker eksikliğinden dolayı götürülmediğini” söylediğini, revirde de diş hekimi olduğunu, hapishane idaresinin diş hekimi için sıra verdiğini, ancak 6 aydır sıranın gelmediğini, mahpuslardan Kadir Kurnaz’ın da 1,5 yıldır diş hekimine sevk beklediğini ancak götürülmediğini, K. K.’ın diş hekimi olmayınca revirde doktora gittiğini, ancak doktorun “dişle ilgili herhangi bir şey yapamayacağını” söylediğini K. K. ve N. A.’ın hiçbir şeyi yiyemediğini, 15 günde bir antibiyotik yazdırdıklarını” aktarmıştır.

Yanlış diş tedavisi yapılması	3 İhlal
-------------------------------	---------

- M. Y. tarafından 10.07.2024 tarihinde yazılan ve Sungurlu Savcılığı tarafından 16.07.2024 tarihli yazıyla gönderilen başvurusunda yaşadığı sağlık sorunlarını aktararak kendi adına kurumunuza başvuru yapmamızı talep etmiştir. Beyana göre; “Tutulduğu cezaevinin diş polikliniğine, 03.12.023 tarihinde müracaatı ile birlikte sıraya alınmasına müteakip 24.05.2024 tarihinde gerçekleştirilen operasyonla çürük dişine herhangi bir tedavi uygulanmayıp onun bitişiğindeki sağlam dişine kanal tedavisi ve dolgu yapıldığını fark edince cezaevi idaresine 05.06.2024 tarihinde verdiği dilekçesiyle bu durumu bildirdiyse de kayıtsız kalındığını, bu nedenle konu hakkında gerekli inceleme ve araştırma yapılmak üzere adına ulusal önleme mekanizması nezdinde müracaatta bulunmasını istediğini” aktarmıştır.

Odalara ait havalandırması olmayan Yüksek Güvenlikli Hapishanelerde tek kişilik odalarda çamaşırların, battaniyelerin oda içinde kurutulması zorunluluğu (Akciğer rahatsızlıkları ve romatizmal rahatsızlıklar meydana gelmesi riski)	146 İhlal
---	-----------

- W. A. tarafından Burdur Yüksek Güvenlikli Kapalı Hapishanesinden yazılan ve 01.11.2024 tarihinde ulaşan mektupta yaşadıkları sorunları aktarmıştır. Beyanlarına göre; “Daha önce kaldığı cezaevlerinde dahil olduğu cezaya uygun infaz bulunduğunu ve havalandırma gün boyu kullanabildiğini, oysa burada havalandırma saati olarak sadece 1,5 saat olarak faydalandığını, bu durumun birçok açıdan zorlayıcı koşullar yarattığını, örneğin şu an battaniyeleri yıkayacak ve onları kurulmasını sağlayacak şekilde havalandırma kullanmadığından kaynaklı battaniyeleri kirli bir şekilde kullanmak zorunda kaldığını, bunun doğru olmadığını ve bunun sonraki ileriki zamanlarda çeşitli hastalıklara yol açacağını bildiğini, bu durumu idare ile paylaştığında “bunun için yapabilecekleri bir şeyin olmadığını, cezaevinin fiziki yapısının ve yüksek güvenlikli olmasının” gerekçe gösterildiğini; yine aynı şekilde spor faaliyetleri çerçevesinde kullanmak istediğinde de havalandırma, bunun da

“yasak” olduğunu söylendiğini, “neden yasak?” diye sorduğunda, elle tutulur bir gerekçelerinin olmadığını, havalandırmaya ancak volta atmak için kullanabileceklerini” aktarmıştır.

Mahpusların gün ışığından yeterince faydalandırılmaması, havalandırma hakkının kısıtlanması (saat kısıtlanması), havalandırma kapılarının geç açılması ve erken kapanması	50 İhlal
---	----------

- M. C., 11.06.2024 tarihinde Tekirdağ 2 Nolu F Tipi Kapalı Hapishanesinden yazdığı mektupta; “En basit bir istemlerinin bile cezaevi idaresince hemen reddedildiğini, kendisinin ağırlaştırılmış müebbet cezası nedeniyle havalandırmasını günde 1 saat açık olduğunu, bu uygulamanın bile insan hakları ihlalinin gündeme getirdiğini, oysa kendisinin bu saatin, sabah saatinde olması nedeniyle ve odanın konumu itibarıyla güneşten yararlanmadığını, havalandırma saatlerini öğleden sonraya alma talebi bile yasaklandığını ve reddedildiğini, bel ve boyun fitiği rahatsızlığı yaşadığını ve doğal olarak (tüm insanlar gibi) güneşe ihtiyaç duyduğunu, ancak idarenin buna bile izin vermediğini” aktarmıştır.

Mahpus sayısındaki artış nedeniyle koşulların aşırı düzeyde kalabalık olması	556 İhlal
--	-----------

- N. G. ile 16.07.2024 tarihinde Sincan 3 Nolu L Tipi Kapalı Hapishanesinde yapılan avukat görüşünde; “Koğuştta 58 kişi tutulduklarını, 28 ranza olduğunu 30 kişinin de yerine yattığını, koğuştta dolap olmadığını, sadece 4 masa bulunduğunu, elbiselerinin siyah poşette olduğunu, bu siyah poşetler içinden elbise seçerek giydiklerini, temizlik olduğunda da bu elbiseleri dışarı çıkardıklarını, koğuştaki koşulların insanların yaşayabilecek bir seviyede olmadığını, bundan dolayı sürekli hastalıklar oluştuğunu hiç kimsenin iyileşemediğini” aktarmıştır.

Koşulların ısıtılmaması ve/veya kaloriferlerin kısıtlı yakılması	1 İhlal
--	---------

- M. B. Ç. 29.07.2024 tarihinde Çorlu/Karatepe Yüksek Güvenlikli Kapalı Hapishanesinden yazdığı mektupta; “Bulunduğu ceza infaz kurumunda 15 Mayıs 2023 itibarıyla kaloriferlerin aniden kapatıldığını, oysa televizyonda TRT1’in teletextinde Tekirdağ için gece sıcaklığının 11 derece olarak verildiğini, aynı gece birkaç kez memurlara nedenini sorduğunu ve kendisine “verilen talimat böyle, 15 Mayıs’tan itibaren tüm ülkede ceza infaz kurumlarında kalorifer kapatıldı” cevabını verdiklerini, 15 Mayıs’tan sonra da art arda 5 gün boyunca gece sıcaklığının 12-13 derece arasında verildiğini ancak kaloriferin yine yakılmadığını, geceleri şu şekilde ısınmaya çalıştığını; semaverde 60-70 dereceye kadar su ısıttığını, bu sıcak suları 2 tane 5 litrelik pet su şişesine koyduğunu, petleri odanın ortasına koyduğunu, yine aynı sıcaklıktaki suları 3 tane 1,5 litrelik pet şişelere koyduğunu, bunları da yatağının içine yerleştirdiğini, bu 5 tane pet şişedeki suların gece 2-3 gibi soğuduğunu, kalkıp yine su ısıttığını ve şişelerdeki suları yenilediğini, bu arada üzerinde de ikişer kat kıyafet ve 3 kat çorap olduğunu, yaşadığı bu ilginç işkence üzerine 20 Mayıs’ta hem Ceza ve Tevkifleri Genel Müdürlüğüne ve hem de İnfaz Savcılığına EK-3 ve EK-4 dilekçelerini gönderdiğini, bu iki dilekçesine yönelik olan EK-5 cevabı 01.07.2024’te aldığını, bu cevabı kendisine ne CTEGM ne de İnfaz Savcılığının yazdığını, bizzat kaldığı ceza infaz kurumunun cevabı olduğunu, EK-5 cevabının son kısmında görüleceği üzere sorumluluk Karatepe Açık Ceza İnfaz Kurumuna ait olduğunu ve onların da “Meteoroloji Genel Müdürlüğü’nün 1927-2024 tarihleri arasındaki Tekirdağ iline ait Mayıs ayı sıcaklık ortalaması 16,7 derece olduğu için kaloriferleri kapattık” dediklerini, yani kendisinin teletextte gördüğü “gece 11 derece olacak” ifadesini “görmemiş” olduklarını, kendisi gibi şikayet eden yüzlerce mahkumu da duymadıklarını” aktarmıştır.

Koşulların, odaların güneş görmemesi, nemli ve kirli olması	81 İhlal
---	----------

Hapishane ortak alanlarının, koridorların, aydınlatma boşluklarının kirli olması	72 İhlal
--	----------

- C. A. ile 05.09.2024 tarihinde Kırşehir Yüksek Güvenlikli Kapalı Hapishanesinde yapılan avukat görüşünde; “Hücre dışındaki koridorların sürekli kirli olduğunu, idare tarafından da temizlenmediğini, havalandırmanın da sürekli kirli tutulduğunu, kendilerinin havalandırmayı temizlemek istediklerini, ancak idarenin “dışarıdan ve içeriden hiçbir şey getirilip götürülmeyeceğini” söyleyerek bunu reddettiğini, idarenin mahpusları sürekli olarak hareketsiz bırakmak istediğini, bu temizlik işinin bile bir faaliyet olduğunu düşündüğünü, temizliği bile mahpuslara yaptırmadığını” aktarmıştır.

Pencerelerin sık tel örgülerle kapatılması, hava ve gün ışığı girişinin engellenmesi	132 İhlal
--	-----------

- İ. A., 29.01.2024 tarihinde Burdur Yüksek Güvenlikli Kapalı Hapishanesinden yazdığı mektupta; “Odaların mimarisine olumsuzluğa dair belirten bilecekleri bir başka şey ise, odanın pencere yapısı olduğunu, odalarının pencere yapısının 3 bölmeden oluştuğunu, ilk bölümde bir pimapan (Alüminyum) pencere olduğunu, hemen

ardından aradan geçici izin vermeyecek 12 santimetrelik gözleri olan bir demir şişlerden oluşmuş bölüm olduğunu, onun ardında ise tel örgü diyebilecekleri bir kısmın olduğunu, ilk 2 bölümün güvenlik sebebiyle anlaşılabilirliğini, ancak son tel örgü kısmı denilen bölümün yersiz eziyet oluşturmak dışında hiçbir maksada dayanmadığını, özellikle bu bölümün içeriye hava girişini ve insanın avluyu görülmesini oldukça sınırladığını, bu bölümün bir süre baktıktan sonra göz rahatsızlığına yol açtığını" aktarmıştır.

Sigara içilmeyen odalara geçme taleplerinin kabul edilmemesi (Bir kısmı akciğer hastası)	4 İhlal
--	---------

- H. D. K., 08.07.2024 tarihinde Bolu F Tipi Kapalı Hapishanesinden yazdığı mektupta yaşadıkları hak ihallerini aktarmıştır. Beyanlara göre; "Aralarında yıllardır oda değişiminin yapılmadığını, taleplerin yerine getirilmediğini, mesela kendisinin kanser hastası olduğunu, kronik farenjit sorunun olduğunu, oda arkadaşı E. A.'in kronik alerji hastalığı olduğunu, kendilerinin sigara içmediğini yanlarında 3. arkadaşlığını sigara içtiğini, şu an 2 kişilik bir ağırlaştırılmış müebbetlik odalarının olduğunu "Siz düzenleme yaptınız, sigara içen ve sigara içmeyenlere bir odaya koydunuz, kapımız günde 20 saat kapalı, ağırlaştırılmış müebbet hükümlüsü arkadaşlarımız kuş besliyor, sigara içeriyor, 2 yıl itiraz etmedik, sorun etmedik ama artık sağlığımızdan da negatif bir etki yapıyor, arkadaşlarımızın kendi talebi var, taleplerimizi değerlendirin" dediklerini, kendisinin de gördüğünü, idare ve gözlem kuruluna dilekçe yazdıklarını, Savcılığa, Bakanlığa, CİMER'e, İl Cezaevi İzleme Kurulu'na yazdıklarını, sonuç alamadıklarını, kanunda oda değişimlerinde düzenlenmiş olduğunu ancak "örgütsel düzenleme" adı altında yapılmadığını ya da en basit yöntem taleplerine cevap verilmediğini" aktarmıştır.

Klozet ihtiyacı olan hasta mahpusların taleplerinin karşılanmaması	2 İhlal
--	---------

- S. İ., 23.12.2024 tarihinde Bodrum S Tipi Kapalı Hapishanesinden yazdığı mektupta yaşadıkları sorunları aktarmıştır. Beyana göre; "%50'den fazla engelli olduğunu, bir bacağının üzerinde koltuk değnekleri gezdiğini, ağırlaştırılmış müebbet cezalısı bir mahkum olduğunu, tek başına kalamayacak durumda olduğunu, klozet tuvalet kullanmak zorunludur gibi başkaca raporlarının da mevcut olduğunu, ancak bu raporlara rağmen cezaevi idaresinin taleplerini karşılamadığını, klozet tuvalet için şu anda bulunduğu çokluk koğuştan tekli hücreye geçmesinin istendiğini, daha önce Tekirdağ ve Sincan cezaevlerinde talebinin karşılandığını, raporlarını göstermesine rağmen idarenin ihtiyacına yanıtının olumsuz olduğunu" aktarmıştır.

Hasta mahpuslara sağlık malzemelerinin (korse, dizlik, korse, ortopedik yastık, ortopedik yatak ve diğer sağlık malzemelerinin) verilmemesi	2 İhlal
---	---------

- N. K. ile 12.06.2024 tarihinde Bolu F Tipinde yapılan avukat görüşünde; "Hücredeki yatağın vücuduna battığını ve kendisi için iyi olmadığını ancak idarenin "kendisinin doktora sevk olması gerektiğini ve doktorun "zorunludur" ibaresini yazması gerektiğini" söylediğini, doktorun da kendisine "ortopedik bir yatağa ihtiyacın var bunu kabul ediyorum ancak fitiğin yok tıbbi olarak bir hekimin zorunludur yazması mümkün değil bunu yazamam" dediğini, doktorun rapor oluşturduğunu ortopedik yatak verilmesi için tüm gerekli detayları yazdığını Adalet Bakanlığına bunu gönderdiğini ancak adalet Bakanlığında bütçe çıkarılması halinde bu yatağın verileceğini; şu an vücudunda herhangi bir yağ kütlesi olmadığını, her yerinin kemik olduğunu yatağın sert olması nedeniyle uyuyamadığını, yürümekte zorlandığını" aktarmıştır.

İçme suyuna, kullanım suyuna, sıcak suya erişim problemleri ve suyun kotalı olarak verilmesi	338 İhlal
--	-----------

- A. N. ile, 26.03.2024 tarihinde Kırşehir S Tipi Kapalı Hapishanesinde yapılan avukat görüşünde; "hapishanede kullanılan suyun kirli ve kapkara bir şekilde aktığını, çay demlerken bile renginin değişmediğini, bu nedenle kantinden su almak zorunda kaldıklarını, "suyun içilmemesi gerektiği ve kullanılmayacağını" mahpuslara söylendiğini, suyu dışarıdan aldıklarını bu nedenle aylık oda başı en az 1000 TL harcadıklarını, kullanılan suyun bu kadar büyük bir masrafa yol açtığını, yazın çok daha büyük masraflara sebebiyet vereceğini, bu miktarların mahpuslarca karşılanamayacağını" aktarmıştır.
- E. A., 21.05.2024 tarihinde İzmir/Kırklar-Buca 2 Nolu F Tipi Kapalı Hapishanesinden gönderdiği mektupta; "Günlük su kotası uygulaması nedeniyle hijyen ve temizlik sağlanamadığını, su kesintileri endişesiyle havalandırmanın yıkanamadığını, yetersiz durulama nedeniyle alerjik reaksiyonlara yol açıldığını, su sayaçları ya da merkezi sistem arızaları nedeniyle su kesildiğinde tekrar açtırmadıklarını" aktarmıştır.

Kullanım suyunun kirli, paslı ve kireçli olması	330 İhlal
---	-----------

- F. K., 10.06.2024 tarihinde, Antalya S Tipi Kapalı Hapishanesinden yazdığı ve 24.06.2024 tarihinde tarafımıza ulaşan mektupta yaşadığı hak ihlallerini aktarmıştır. Beyanlarına göre; “Çeşme suyunun çok kirli olduğunu, sıcak ve yağlı ve pis koktuğunu; soğuk suyun da kireçli ve pas renginde olduğunu, çakıl ve toprak çıktığını” aktarmıştır.

Kantinde satılan içme suyu markasının laboratuvar sonuçlarının iyi çıkmamasına rağmen satışına devam edilmesi	1 İhlal
---	---------

- H. Y., 04.07.2024 tarihinde oğlu B. Y. için yapmış olduğu başvuruda; “Oğlu B. Y.’ın hala cezaevinde olduğunu, “kantinde satılan Güzel Pınar marka suyun musluk suyuna yakın olduğunun tahlil sonucu öğrendiklerini, başka su talep ettiklerini ancak gelmediğini, birçok kişinin mide bağırsak sorunu yaşadığını, hasta olduğunu ancak başka su satılmadığını aktarmıştır.

Beslenme hakkı ihlali (yetersiz iyeş bedelleri, yemeklerin kalitesiz ve besin değerin düşük olarak verilmesi)	441 İhlal
---	-----------

- B. G. ile 19.12.2024 tarihinde Kırkkale F Tipi Kapalı Hapishanesinde yapılan avukat görüşünde; “, Müdürlükte görüştiklerinde müdürün kendilerine “burada komünal yaşam yok, yemeğiniz verilmiyor mu? Böyle talepler olmaz” dediğini ancak yemek de vermediğini yani çok çok yetersiz verildiğini, günlük iyeş bedelleri kesildiği halde sabah kahvaltısı olarak sadece bir adet domates ve bir adet salatalık verdiklerini, ailelerinin ekonomik durumunun iyi olmadığını bu nedenle maddi olarak zorlandıklarını” aktarmıştır.

Diyet yemeklerinin verilmemesi	128 İhlal
--------------------------------	-----------

- S. İ., 06.05.2024 tarihinde Kandıra 1 Nolu F Tipi Kapalı Hapishanesinden yaptığı başvuruda; “ hastalıklarından dolayı diyet yemeği kullanan arkadaşlarının olduğunu, hastalıklarına göre bir diyet uygulanmadığını, örneğin diyabet hastası olan arkadaşlarının olduğunu, F. Y. adlı arkadaşlarının bunlardan biri olduğunu, hastalığına göre vermediği gibi verilenlerin de çok az verildiğini, kimilerinin yenmeyecek durumda olduğunu, revire çıkıp normal yemeğe dönmek istediğini, aile sağlık hekiminin normal menüye dönmenin kendisi için ileride etkisinin iyi olmayacağını söylemesi üzerine vazgeçtiğini, ilgili yere dilekçe yazdığını, şikayeti dikkate alınmırsa devam edeceğini, alınmazsa normal menüye döneceğini; kalp-damar rahatsızlığı olan F. A. arkadaşlarının olduğunu, aynı durumun bu arkadaşı için de geçerli olduğunu, hastalığına göre bir diyet uygulanmadığını, mecburen en yakın olan diyabet menüyü kullandığını, doktorun kendisine önerdiği diyet istemini açık cezaevi mutfağına gönderdiğini ancak dikkate alınmadığını, kahvaltılık olarak tuzsuz yemek verilmesi gerekirken vermediğini, kantinde tuzsuz peynir satılmasını talep ettiklerini, gerekçesiyle birlikte ilettiklerini, dikkate alınmadığını” aktarmıştır.

Yemeklerden ve ekmeklerden yabancı madde çıkması	53 İhlal
--	----------

- H. G. ile 21.12.2024 tarihinde Patnos L Tipi Kapalı Hapishanesinde yapılan görüşmede; “Yaklaşık 1 hafta önce akşam sayımından önce günde 1 defa verilen ekmeğin içinde kuş dışkısı olduğunu gördüğünü, nöbette bulunan gardiyana bu durumu bildirdiklerini, bu konu ile ilgili ayrıca dilekçelerini baş memura vererek Ceza İnfaz Kurumu 1. Müdürü ile görüşmek istediklerini ilettiklerini ve görüştiklerini, bu görüşme sırasında müdürün kendilerine hak verdiğini, cezaevi yönetimi olarak yemekleri ve ekmekleri kendilerinin de yediklerini söyleyerek destek cümleleri kurduklarını, müdürün bu konuda kendilerinden şikayet dilekçesi yazmalarını istediğini, aynı zamanda yemeklerin ve ekmeklerin Patnos Açık Ceza İnfaz Kurumundan gönderildiğini söylediğini, müdürün şikayet dilekçesi vermelerini istemelerine binaen kendilerinin bahse konu durumla alakalı dilekçe yazdıklarını ancak bu dilekçeye cevaben kendilerinin kurumu kötülemeyi amaçladıklarını, kuş dışkısını ekmeğin içine kendileri tarafından konulduğunu iddia ettiklerini ve bu durumu bildiren mahpuslar hakkında suç duyurusunda bulunacaklarını bildirdiklerini” aktarmıştır.
- A. G. ile, 22.11.2024 tarihinde yapılan avukat görüşünde; “Kürtçe konuşma ve anadilde savunma haklarının kısıtlandığını; Kürtçe mektuplarını gönderemediğini, bunun gerekçesi olarak değerlendirme kurulunda Kürtçe tercüman bulunmadığının söylendiğini; kantinde vegan ve vejetaryen ürünlerin bulunmadığını, ekmeklerin içinde çivi, iplik gibi yabancı maddelerin çıktığını; yiyeceklerin çok masraflı olduğunu, özellikle içme suyuna erişiminin oldukça pahalı olduğunu; rögarların yoğun bir koku yaydığını ve temizlenmediğini; sağlık haklarına erişimde büyük sorunlar yaşadığını, hastaneye gitme taleplerinin, görevli bulunmadığı gerekçesiyle yerine getirilmediğini; cezaevinde paslı ürünlerin çok fazla olmasına rağmen tetanos aşısının yapılmadığını ve taleplerine rağmen bu durumun gündeme alınmadığını” aktarmıştır.

Yemeklerin yemek saati dışında ve geç getirilmesi	50 İhlal
---	----------

-

- M. Y. ile, 28.03.2024 tarihinde Yozgat 2 Nolu T Tipi Kapalı Hapishanesinde yapılan avukat görüşünde; “Yemeklerin porsiyonların çok azaldığını, tadının çok kötü olduğunu, yenemediğini, öğle yemeğinin saat 14:00 veya 15:00 da gelip akşam yemeğinin de 16.00’da geldiğini; raporlu hastaların diyetlerinin olduğunu ancak diyetlerin hiçbir şekilde uygulanmadığını diyet yemeğinin çığ çığ getirildiğini, idarenin diyet anlayışının çığ yemekten ibaret olduğunu” aktarmıştır.

Vejetaryen yemek hakkının kullandırılmaması	1 İhlal
---	---------

- Z. B. ile, 04.12.2024 tarihinde Sincan Kadın Kapalı Hapishanesinde yapılan avukat görüşünde; “Bu hapishanede yemeklerin berbat halde çok yağlı ve pişmemiş çığ getirildiğini, vejetaryen, vegan menülerin berbat olduğunu, vejetaryen yemeğinin normal yemeklerin artıklarından oluştuğunu, salçalı suyun içine bakliyatın atıldığını, buna vejetaryen yemeği denildiğini, karbonhidrat ve yağ ağırlıklı gıdaların mahpuslara verildiğini, diyet raporların hiçbir şekilde uygulanmadığını” aktarmıştır.

Mahpuslara metal tabak, çatal, kaşık ve karavanelerin yerine plastik malzeme verilmesi, bıçakların ince alüminyum verilmesi	160 İhlal
---	-----------

- M. T. ile 12.06.2024 tarihinde Bolu F Tipi Kapalı Hapishanesinde yapılan avukat görüşünde; “Yemek kabının plastik olduğunu, yağı ve sulu tuttuğunu daha önce bu kapların metal olduğunu, ancak metal kapların toplandığını, naylon ve kalitesiz plastik kapların kullanıldığını, 4 yıldır naylon ve kalitesiz plastik kapların verildiğini, infaz hakimliğinin de idarenin dediğini doğru bulduğunu mahpusların bu konuda sağlıksız ve hijyenden uzak bir şekilde yiyeceklerle ulaştığını” aktarmıştır.

Hapishanelerde yemekten kaynaklı zehirlenme meydana gelmesi	304 İhlal
---	-----------

- Ş. D. ile 16.07.2024 tarihinde Sincan 1 Nolu Yüksek Güvenlikli Kapalı Hapishanesinde yapılan avukat görüşünde; “6-8 Temmuz tarihinde kampüs genelinde zehirlenmelerin yaşandığını, hala devam ettiğini, yemeklerin sağlıksız, ucuz olduğunu, çürümüş tarihi geçmiş ürünlerin hapishaneye gönderildiğini, zehirlenmelerin 2. Gününde basına yansınca idarenin telefonla arayıp, kampüs polikliniğine götürüldüklerini, sadece iğne yaptıklarını, teşhis olarak karın ağrısı yazıldığını, müdürün dalga geçerek “kafanıza güneş geçmiştir” dediğini, Sağlık Bakanlığına başvurduklarını” aktarmıştır.

Nevresim değişimine izin verilmemesi	25 İhlal
--------------------------------------	----------

- E. A., 21.05.2024 tarihinde İzmir/Kırıklar-Buca 2 Nolu F Tipi Kapalı Hapishanesi gönderdiği mektupta; “Demirbaş nevresim takımlarının her yıl değiştirme haklarının olduğunu fakat dilekçelerine rağmen değiştirilmediğini kantinden almalarının dayatıldığını” aktarmıştır.

Paspas ve çek-pas saplarının kesilerek verilmesi (Bel fitiği ve fiziksel rahatsızlığı olanların sağlığını etkilemekte)	118 İhlal
--	-----------

- S. G., 03.06.2024 tarihinde Sincan 2 Nolu YGC'den yazdığı mektupta; “bel ve boyun fitiği ağrılarının giderek şiddetlenmesi üzerine kampüs devlet hastanesinin uzman fizik doktoruna çıktığını doktorun yaptığı muayene ve çekilen MR’a bakarak “Eğilerek iş yapmanın riskli olduğunu, bel ve boyun ağrılarında az olsa hafiflemesi için de düzenli ve sürekli egzersizler yapmasını gerektiğini” söylediğini, kendisi de doktora “Kendisine verilen çek-pas sapının kesilerek 75 santim uzunluğunda verildiğini, dolayısıyla bu uzunluktaki sapla odasını temizlediğinde de mecburen eğilmek zorunda kaldığını, tek kişilik hücrede kaldığı için yardımcı olacak kimsenin de olmadığını ve her seferde temizlik yaparken acı çektiğini ve bu acılarda süreklilik kazanmış olduğunu ki haftada 2 kez hücreyi yıkamak gerektiğini, zira hapishane koşullarında temizlik ve hijyene dikkat edilmediğinde ciddi ve ölümcül hastalıklardan korunmanın mümkün olmadığını, ayrıca zeminin beton olduğundan egzersizleri yapması için minder gerektiğini” söylediğini; doktorun da bu nedenle zorunlu bir tıbbi ihtiyaç olarak kullanması için kendisine tam boy uzun çek-pas sapını, yine zorunlu bir tıbbi ihtiyaç olarak 2,5 cm kalınlığında standart ebatlarda bir egzersiz minderini (mat) verilmesine dair rapor yazdığını, zaten doktorun yazdığı minder, yastık, yatak, çek-pas sapı gibi tıbbi eşyaları kendi paralarıyla aldıklarını, ancak buna rağmen Cezaevi İdare Ve Gözlem Kurulu Başkanlığının uzman fizik doktorunun kendisine yazdığı bu raporu kabul etmediğini ve kendisini bir üst Sağlık kurulu olan Sincan eğitim Araştırma Hastanesine sevk ettiğini, birkaç gün sonra gittiği Sincan eğitim ve Araştırma Hastanesi'nin uzman doktorunun da önceki doktorun verdiği raporu onayladığını ve kendisinin tıbbi bir ihtiyaç olarak uzun çek pas sapının ve 2,5 santim kalınlığında 1 adet egzersiz matının verilmesine dair rapor yazdığını fakat bu raporların İdare Ve Gözlem Kurulu tarafından kabul edilmeyerek bir üst sağlık kuruluşu olan Sağlık Kuruluna sevk ettiğini ve “En az 3 doktorun onayının alınmasını gerektiğini” söylediklerini bu kurala daha gitmediğini ancak bunların da olumlu ona vermesi halinde Adli Tıp Kurumuna sevkini yapılırsa hiç şaşımayacağını, görüldüğü gibi kendisine bir çek-

pas sapının verilmemesi için -ki zaruri bir tıbbi ihtiyaç olduğunu- uzman doktorların verdiği raporların bile kabul edilmediğini; kendisinden önce bir çok kişiye uzun çek-pas sapı, minder, yatak gibi ihtiyaçlar verilirken sadece kampüs devlet hastanesinin fizik doktorunun verdiği raporunun yeterli görüldüğünü ve eşyaların kendilerine verildiğini, üstelik çekme sapı verilerinden hiçbirini rahatsızlığının kendisinininki kadar ağır ve riskli olmadığını" aktarmıştır.

Temizlik ve hijyen malzemelerinin idare tarafından verilmemesi	141 İhlal
--	-----------

- C. Y., 24.06.2024 tarihinde İzmir/Şakran 2 Nolu T Tipi Kapalı Hapishanesinde yaşadığı sorunlar için yaptığı başvuruda; "Hijyen için malzemelerin verilmemesi, kendilerinin almak zorunda kaldıklarını, temizliği kendi imkanlarıyla kendilerinin yaptığını" aktarmıştır.

Hapishanelerde böceklenmeye karşı yeterli ilaçlama yapılmaması, böcek ve haşere bulunması	30 İhlal
---	----------

- R. F., 19.12.2024 tarihinde, Bakırköy Kadın Kapalı Hapishanesinden yazdığı ve 31.12.2024 tarihinde tarafımıza ulaşan mektubunda yaşadıkları sorunları aktarmıştır. Beyanlarına göre; "Koğuşlarında fare, hamamböceği gibi haşerelerin olduğunu" aktarmıştır.

Uyuz salgını meydana gelmesi ve önlem alınmaması	4 İhlal
--	---------

- H. A., 14.10.2024 tarihinde Kayseri/Bünyan 2 Nolu T Tipi Kapalı hapishanesinde bulunan kardeşi E. için yapmış olduğu başvuruda; "Kayseri/Bünyan 2 no'lu T Tipi Kapalı Cezaevinde hükümlü olarak yatmakta olan kardeşi E. A.'yi ziyaret ettiğinde kendisine anlattıklarını iletmek istediğini kardeşinin "Hapishanenin tamamında ciddi bir hijyen sorununun olduğunu, bu sebepten 4-5 odanın uyuz vakasıyla karşı karşıya kaldığını ve hiçbir şekilde müdahale edilmediğini ve uyuzun yayılmaya başladığını" aktarmıştır.

Yönetmelikte yer olmasına rağmen çamaşır makinesi verilmemesi	5 İhlal
---	---------

Hastanelerde mahpuslara sağlık personeli tarafından ırkçı ve ayrımcı yaklaşımlar	5 İhlal
--	---------

- S. A. ile 27.09.2024 tarihinde Kırşehir Yüksek Güvenlikli Kapalı Hapishanesinden yapılan avukat görüşünde; "Sırtında 4 fitik boynunda da 3 ve tayın olduğunu, kendisine ilaçlar yazıldığını ve doktorun bir yıl boyunca bu ilaçları kullanması gerektiğini söylediğini ancak Kırşehir Yüksek Güvenlikli Cezaevine sevk edildiğini, buradaki doktoru ilacı 7. ayında kestiğini, doktora durumunu anlattığını, revire çıktığında doktora tekrar durumunu söylediğini, doktorun da kendisine kalemi fırlattığını, kendisinin de "kalemi niye fırlatıyorsunuz?" dediğini, doktorun da kendisine "siktir git" dediğini doktorla bir tartışma yaşadığını, gardiyanların içeriye girdiğini, doktorun tartışma sırasında kendisine "oğlum" dediğini, kendisini rencide ettiğini, üstünlük kurmaya çalıştığını, bu konuda il sağlık müdürlüğüne dilekçeler yazdığını ancak doktorla bu tartışması nedeniyle kendisini 11 günlük hücre cezası verildiğini, "kendisine verilen cezada ilacın dozunu arttırmak istiyor, bu nedenle tartışıyor" denilerek gerekçe oluşturulduğunu, ancak kendisinin hastaneye gitmek için ısrar ettiğini, İl Sağlık Müdürlüğü'ne ve Sağlık Bakanlığı'na ilacın verilmesi için rica ettiğini, ancak doktorun bunu kabul etmediğini, kendisine verilen hücre cezasını da doğru olmadığını, yazdığını ancak talebinin reddedildiğini; revirdeki doktorun kendisi için "ilaç bağımlısıdır ilacın verilmesi uygun değildir" yazdığını, revirdeki doktorun haksızlığını bastırmak için kendisine iftira attığını, bu nedenle müdüre çıkmak istediğini ve müdürle görüştüğünü, olayları tek tek müdüre anlattığını "ben ilaç bağımlısı mıyım ben kendime bilerek zarar verir miyim" diye sorduğunu müdürün de "Sinan biz seni tanıyoruz öyle bir adam olmadığını biliyoruz ama doktor tayin istiyor, tayini yapılmayınca da mahpuslara sarıyor" dediğini; kendisinden sonra E. A. adlı mahpusun revirdeki doktora görüldüğünü, E. A.'a "Sen Nerelisin" diye sorduğunu, E.'ün de "Diyarbakır" dediğini doktorun da "ben de Karadenizliyim ona göre konuş" dediğini, revirdeki doktorun E.'e bağırıldığını, üzerine yürüdüğünü, yine aynı gün Ç. A. adlı mahpusun da muayene olmak için revire gittiğini, Ç. A.'a da Diyarbakır doğumlu olması nedeniyle bağırıldığını ellerini masaya koyarak müdürü gibi konuştuğunu ayağa kalktığını Ç. A.'ın üzerine yürüdüğünü" aktarmıştır.

Engelli mahpusların yaşadığı sorunlar	1 İhlal
---------------------------------------	---------

Tahliye olan mahpusların sağlık desteği talep etmesi	1 Başvuru
--	-----------

Madde bağımlısı olan mahpusların tedavi edilmemesi	1 İhlal
--	---------

- F. G., 22.01.2024 tarihinde İzmir/Şakran 2 Nolu T Tipi Kapalı Hapishanesinde tutulan F. G. için yaptığı başvuruda; “Kardeşi F. G.’ün Şakran 2 Nolu T Tipi Hapishanesinde kaldığını, kardeşinin madde bağımlılığı ile ilgili tedavi olmasının gerektiğini, cezaevine girmeden önce annesinin vasi olarak başvuru yaptığını, 28 Aralık’ta Manisa Devlet Hastanesine yatışının olduğunu fakat tedaviden önce cezaevine girdiğini; kendisi ile görüşe gittiklerinde kendileriyle sağlıklı bir iletişim kurmadığını, ne yaşadığını anlatmadığını, içine kapandığını, “kendi üzerine oyun oynandığını, suç atıldığını, karakolda dayak yediğini” söylediğini, başka bir şey anlatmadığını; annesinin geçen hafta görüşe gittiğinde “görüşmeye niye geliyorsunuz, gelmeyin buraya vb.” şeyler söyleyip 1-2 dakika konuştuğunu ve daha sonra gittiğini; mahkemeye iki-üç kere dilekçe vermelerine rağmen hastaneye sevkinin kabul edilmediğini, hem savcılığa hem mahkemeye dilekçe verdiklerini, kendisinin hayati durumundan, kendisine zarar vermesinden korktuklarını” aktarmıştır.

TOPLAM	5526 İhlal
---------------	-------------------

Uluslararası mevzuat devletlerce özgürlüğünden yoksun bırakılan kişilerin yaşam hakkı konusunda devletlere pozitif yükümlülükler yüklemiştir. Devletler, özgürlüğünden yoksun bırakılmış kişilerin sağlığa erişim hakkı konusunda özgür bireylerle eşit şartlarda bulunmasını sağlamakla yükümlüdürler. 5275 sayılı infaz kanunu ve ilgili yönetmelik BM Mandela Kuralları’na ciddi oranda uyumsuzluk göstermektedir.

Hasta mahpusların “Sağlığa Erişim Hakkı” ve “Yaşam Hakkı” konusunda taleplerimizi sıralayacak olursak;

1. Halen hapishanelerde bulunan ağır hasta mahpusların tümü tam teşekküllü herhangi bir hastane raporuna istinaden derhâl salıverilmeli, tedavileri ailelerinin yanında sürdürülmeli ve sağlık sigortası devlet tarafından karşılanmalıdır;
2. Adli Tıp Kurumu sağlık sebebiyle infazın ertelenmesi raporlarında son ve tek merci olmaktan çıkarılmalıdır. Adli Tıp Kurumu siyasal otoritenin baskısına göre değil tıp bilimi ve etiği doğrultusunda kararlar vermelidir.
3. Sağlık sebebiyle infazın ertelenmesi kararlarında cumhuriyet savcılarının takdir yetkisi kaldırılmalı, hastanelerin verdiği raporlar esas alınarak cezaların infazları ertelenmelidir;
4. Hasta mahpusların infaz ertelemesi önündeki “toplum güvenliği bakımından tehlike” kriteri kanundan çıkarılmalıdır;
5. Hasta mahpusların infaz ertelemesinin önündeki engel teşkil eden infaz kanununun 25. maddesindeki “infaza ara verilemeyeceğin”e dair düzenleme ile 107. maddenin 16 fıkrasındaki düzenleme kaldırılmalıdır;
6. AİHM’in Kaytan-Türkiye kararı uyarınca mahpusların müddetnamelerinde yaşları ve sağlık durumları dikkate alınarak tahliye olabilecekleri uygun bir tarih yer almalıdır;
7. AİHM’in Gülay Çetin- Türkiye kararında belirttiği hususlara uyulmalı, hasta mahpusların tahliye edilmemesinin AİHS’in 3. maddesinin ihlali olduğu hatırdta tutulmalıdır;
8. Cumhurbaşkanı’nın sağlık sebebi ile mahpusları af yetkisini düzenleyen genelgesi değiştirilmeli, Adli Tıp Kurumu tek belirleyici olmaktan çıkarılmalı, Cumhurbaşkanı ağır hasta mahpuslar ile ilgili yetkisini ayırım gözetmeksizin kullanmalıdır.

HAPİSHANELERDE TEMEL HAKLARA ERİŞİM VE YAŞANAN HAK İHLALLERİ

I. YAŞAM HAKKI

Kutsal ve temel hak olan yaşam hakkı, insan yaşamının korunması hem bedeninin hem de insan psikolojisinin korunması şeklinde gerçekleşmek zorundadır. Bu nedenle yaşam hakkı mutlak olarak koruma altındadır. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'na yer alan m.17/1, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 2. maddesi ve Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi 6. maddesi yaşamın korunmasını hükme bağlar. Kişinin varlığını bedensel ve psikolojik olarak sağlıklı bir bütünlük içinde devam ettirmesine dair tüm haklar cezaevlerinde kalan her birey içinde mutlak olarak geçerlidir. Ancak kapatılmanın ceza verici olmasının dışında da mahpuslar pek çok hak ihlaline uğrayarak biyolojik ve psikolojik olarak tahribata uğramakta ve yaşam hakları korunmamaktadır.

Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü Hapishanelerde yaşamlarını kaybeden mahpuslara dair periyodik bilgi açıklamıyor. 2024 Yılı Kasım ayında ve 2025 yılı Mayıs ayında 2024 yılında hapishanelerde yaşamlarını yitirenlere dair sayı paylaşmıştır. Ancak mahpusların yaşamlarını yitirme nedenleri açıklamamıştır.

İHD olarak yaşamlarını kaybedenlere dair kısmi bilgimiz olabilmektedir. Bu da ancak basına yansıyan bilgiler ya da aile başvuruları ile mümkün olabilmektedir.

a) Meydana gelen yaşam hakkı ihlalleri

28 Kasım 2024 tarihinde Adalet Bakanlığı Komisyonu toplantısında İdare ve Gözlem Kurullarının uygulamalarının işleyişine ilişkin Adalet Bakanı Yılmaz Tunç'a Van Milletvekili Gülcan Kaçmaz Sayyigit'in sorduğu soruya 5 Aralık 2024'te gelen cevapta "**28.11.2024 tarihi itibarıyla 2024 yılı ilk 11 ayında ceza infaz kurumlarında hayatını kaybeden tutuklu ve hükümlü sayısı 709'dur**" şeklinde cevap verilmiştir.

17 Aralık 2024 tarihinde de CHP İzmir Milletvekili Yüksel Taşkın tarafından Adalet Bakanlığına soru önergesi verilmiş olup, bu bağlamda aşağıdaki sorular sorulmuştur.

- 1) 2024 yılında mahpuslardan kaç hastalık nedeniyle hayatını kaybetmiştir?
- 2) Hayatını kaybeden mahpuslar arasında daha önce hastalık nedeniyle infaz erteleme başvurusunda bulunan olmuş mudur?
- 3) Hayatını kaybeden mahpuslar arasında daha önce İdare ve Gözlem Kurulu kararları nedeniyle tahliye süresi uzatılan mahpuslar var mıdır?

4) 2024 yılında hayatını kaybeden mahpus sayısı geçtiğimiz yıllara göre nasıl bir değişim göstermiştir?

5) Son on yılda kaç mahpus hayatını kaybetmiştir? Yıllara göre dağılım nasıldır?

Verilen soru önergesine Adalet Bakanı Yılmaz Tunç imzalı olarak 30.05.2025 tarihinde cevap verilmiştir. Bu cevapta; “Bakanlığımız kayıtlarının incelenmesinden; 2024 yılında ceza infaz kurumlarında farklı sebeplerle hayatını kaybeden toplam 818 hükümlü ve tutuklu bulunduğu anlaşılmıştır” denilmektedir.

Türkiye hapishanelerinde 2024 yılı içerisinde İHD olarak yaşamını yitiren 55 mahpusun bilgilerine ulaşabildik.

Tablo 3: 2024 Yılında Hapishanelerde Yaşamını Yitirenler (Tespit edilebilen 55 Mahpus)

SIRA NO	ADI-SOYADI	BULUNDUĞU HAPİSHANE	ÖLÜM TARİHİ	ÖLÜM NEDENİ
1	Recep Koçak	Sincan Kapalı Hapishanesi	6.01.2024	68 yaşında. Kalp hastası. Kalbinden rahatsızlanınca müdahale için hastaneye kaldırıldı. Operasyon sonrası enfeksiyon kaptığı öğrenilen Koçak, tedavi gördüğü hastanede hayatını kaybetti. https://boldmedya.com/2024/01/06/cezaevinde-bir-olum-daha-corumun-sevilen-simasi-recep-kocak-kaldirildigi-hastanede-hayatini-kaybetti/#:~:text=Edinilen%20bilgilere%20göre%20Recep%20Koçak,bu%20sabah%20karşı%20hayatını%20kaybetti.
2	Y.Y.	Hapishane Bilinmiyor.	8.01.2024	İntihar iddiası https://www.ajansmanisa.com/haber-2334476-manisa-da-cinsel-taciz-sucundan-tutuklanan-supheli-cezaevinde-intihar-etti
3	Mehmet Ali Bakış	Sincan Kapalı Hapishanesi	12.01.2024	09 Ocak 2024 tarihinde Mehmet Ali Bakış'ın annesi, oğlunu görmek için gitmiş görüştürülmemiştir. Oğlunun firar ettiği söylenmiştir. Oğullarının 3 gün sonra denetimli serbestliğe çıkacağını bilen aile buna anlam verememiş, 12 Ocak 2024'te Adli Tıp Kurumu tarafından aile aranmış ve cenazeyi almaları istenmiş, ölüm nedeni bildirilmemiş ve eşyaları da verilmemiştir.
4	Abdullah Varışlı	Erzurum Oltu T Tipi Kapalı Hapishanesi	17.01.2024	Erzurum Oltu Cezaevi'nde tutuklu bulunan ve yıllardır kanser tedavisi gören hasta tutuklu Abdullah Varışlı'nın iç kanama geçirdiği ve Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Tıp Fakültesi'ne kaldırıldığı öğrenildi. Hastanede tedavi gören Varışlı dün tüm müdahalelere rağmen kurtarılmayarak yaşamını yitirdi.
5	Ertan Kuyucu	Zonguldak Cezaevi	20.01.2024	İşlediği bir suçtan ötürü yattığı cezaevinde yatan Kuyucu 6 aydır yoğun bakımda tedavi görüyordu. https://www.ozgurhalkinsesi.com.tr/6-ay-sonra-hayatini-kaybetti/5877/#google_vignette
6	Levend Macu	Hapishane Bilinmiyor.	30.01.2024	İntihar iddiası https://www.evrensel.net/haber/509499/12-yasindaki-behiyeyi-oldurup-annesini-yaralayan-supheli-cezaevinde-yasamina-son-verdi

7	Emrah Ercan	Hapishane Bilinmiyor.	5.02.2024	Kalp Krizi. https://www.sporx.com/haymanali-emrah-ercan-kimdir-neden-oldu-SXHBO1056238SXQ
8	Okan Özgül	Yozgat Boğazlıyan T Tipi Kapalı Hapishanesi	2.03.2024	Şüpheli ölüm. İntihar iddiası. https://mezopotamyajansi.net/tum-haberler/content/view/245858
9	Ömer İşler	Elazığ E Tipi Kapalı Hapishanesi	13.03.2024	İntihar iddiası Ömer Faruk Gergerlioğlu'ne gelen başvuru: 13.03.2024 tarihinde Elazığ E Tipi Kapalı Cezaevi'nde kalmakta olan kardeşim Ömer İşler'in intihar girişiminde bulunduğu iddia edildi. Kardeşim intihara meyilli biri değildi. Kardeşimin intiharı bir ihmal zinciri. Kardeşime hak etmediği halde dörtte dört 12,5 yıl ceza verdiler. Bu da yetmezmiş gibi cezaevinde yatacak bir yeri bile olmadığı kötü şartlara maruz kalarak bu durumu kaldıramadığı için kendini asarak intihar etmiştir. Cezaevinin şartlarının kötü olmasının sebebiyle bu durumu kabullenmediği cezaevi yeterli tedbirler almadı. Tedbirler alınsaydı 22 yaşındaki genç kardeşim şu an hayatta olacaktı.
10	İsmet Çardak	Elazığ R Tipi Kapalı Hapishanesi	14.03.2024	Toplum güvenliği için tehlikeli" denilerek tahliyesi uzun süre ertelenen ve 15 gün önce tekerlekli sandalye ile tahliye olan ağır hasta tutsak İsmet Çardak, geçirdiği kalp krizi sonrası yaşamını yitirdi. Elazığ R Tipi Kapalı Cezaevi'nde "genetik miyopati" denilen kas erimesi hastalığı nedeniyle tedavi gören ağır hasta tutsak İsmet Çardak, avukatların itirazı sonrasında Adli Tıp Kurumu'nun (ATK) hazırladığı "kendi başına yaşamını idame edemez" raporu sonucunda avukatların itirazı ile 28 Şubat tarihinde kaldığı cezaevinden tahliye oldu. Yürümekte zorlanan Çardak, cezaevinden tekerlekli sandalye ile çıkmıştı. Çardak evinde geçirdiği kalp krizi sonrası yaşamını yitirdi. https://mezopotamyajansi.net/search/content/view/235779?page=11?page=1&key=24011d8c9a58eea25ae57fd6a6f5484d
11	Mehmet Adıyaman	Karaman M Tipi Kapalı Hapishanesi	16.03.2024	Sağlık sorunları nedeniyle geçirdiği kalp krizi sonucu vefat etti. https://www.cinemadran.com/asavis/16/03/2024/cineli-mehmet-cezaevinde-hayatini-kaybetti
12	Mutlak Tozun	Akhisar T Tipi Kapalı Hapishanesi	30.03.2024	Cezaevinde 18 Aralık 2023 sabahı koşu bayılması sonucu Akhisar Devlet Hastanesi'ne kaldırılan Tozun, 3 gün burada tedavi gördü, yapılan tetkikler sonucu vücudunda kitle tespit edildi. Buradaki hastanenin yetersiz olmasından dolayı 18 Ocak'ta İzmir Eğitim ve Araştırma Hastanesi'ne sevk edilen Tozun, 18 Ocak'tan beri tedavi görüyordu. Tozun'un tedavisi sürerken, avukatları sağlık sorunları nedeniyle tahliye başvurusu yaptı. Yapılan başvuru sonucu Tozun, 25 Ocak'ta şartlı tahliye edildi. Yapılan tetkikler sonucu Tozun'un kanser olduğu tespit edilmişti. https://mezopotamyajansi.net/search/content/view/237529?page=9?page=1&key=24011d8c9a58eea25ae57fd6a6f5484d
13	Halil Evcibağ	Mersin E Tipi Kapalı Hapishanesi	8.04.2024	İntihar iddiası. https://www.cumhuriyet.com.tr/turkiye/ayni-aileden-3-kisinin-olumune-iliskin-tutuklanmisti-cezaevinde-olu-2194790
14	Reber Soydan	Van F Tipi Kapalı Hapishanesi	12.05.2024	Şüpheli ölüm. https://mezopotamyajansi.net/search/content/view/241630?page=6?page=1&key=24011d8c9a58eea25ae57fd6a6f5484d
15	Mehmet Ali Ayda	Maltepe kapalı Hapishanesi	8.05.2024	İntihar iddiası https://www.birgun.net/haber/birkac-gun-once-3-kisilik-ailevi-olduren-zanli-cezaevinde-oldu-520562

16	İbrahim Hakkı Savaşeri	Bandırma Açık Ceza İnfaz Kurumu	10.05.2024	Hastalık/Kalp Krizi https://www.haberturk.com/balikesir-haberleri/109888360-cezaevi-koridorunda-bilinci-kapali-bulunan-hukumlu-odu
17	Ergün Akdoğan	Tekirdağ 1 Nolu F Tipi Kapalı Hapishanesi	23.05.2024	Tekirdağ 1 Nolu F Tipi Kapalı Cezaevi'nde tutulan ve 14 Mayıs'ta ameliyata alınan tutsak Ergün Akdoğan'ın dün beyin ölümü gerçekleşti. https://mezopotamyaajansi.net/search/content/view/242665?page=5?page=1&key=24011d8c9a58eca25ae57fd6a6f5484d
18	Ercan Çakar	İğdır S Tipi Kapalı Hapishanesi	26.05.2024	Şüpheli ölüm. Vücudunda darp izleri vardı. Beni öldürecekler dedikten 4 gün sonra yaşamını yitirdi. https://yeniyasamgazetesi6.com/cezaevinde-beni-oldurecekler-dedikten-4-gun-sonra-yasamini-yitirdi-bedeninde-iskence-izleri-var/
19	Sami Uslu	Afyon/Bolvadin T Tipi Kapalı Hapishanesi	05.06.2024	Şüpheli ölüm. 06.07.2024 tarihinde oğlu Sami Uslu'nun vefatı için yaptığı başvuruda; Sami'nin 10.01.1986 doğumlu olup Obezite, Şeker, Astım ve şizofreni hastası olduğunu, 18 yaşından beri psikolojik tedavi görmekte olduğunu, Tepecik Eğitim ve Araştırma Hastanesinden en son alınan rapora göre yüzde %92 oranında engelli olduğunu, şizofreni hastalığından dolayı malulen emekli olduğunu, GATA'dan danışman raporu ile askerlikten muaf olduğunu; 29 Aralık 2019 tarihinde eski Buca Hapishanesine, ardından Şakran'a en son Afyon/Bolvadin Hapishanesine gönderildiğini, hücresinde uyum problemi yaşamasından dolayı birçok kez sorunlar yaşadığını, içerideki diğer mahkumlarla uyum sorunları yaşadığını, dışarıdayken görmüş olduğu ağır tedavinin hapishanede hiçbir şekilde uygulanmadığını, ağır hasta olan oğlunun hapishane koşullarında hayatını idame ettiremez olduğunu, 10 Şubat 2024 tarihinde oğlunun geçirmiş olduğu solunum agrrestinden dolayı hastaneye kaldırılıp, yoğun bakıma alındığını, orada entübe edilip 17 gün yoğun bakımda kaldıktan sonra diğer oğlunun, abisini alıp İzmir'e evlerine getirdiklerini, 3,5 ay boyunca kendi imkanlarıyla tedavi edildiğini, bu süre içerisinde 4 nisan 2024 tarihinde Atatürk Eğitim ve Araştırma Hastanesinde 2. Defa entübe oluyor, en son 24 Mayıs 2024 de Suat Seren Göğüs Hastanesinde yoğun bakıma alındığını, 5 Haziran 2024'de solunum cihazından dolayı vefat ettiğini" aktarmıştır.
20	Sedat Özden	Manisa T Tipi Kapalı Hapishanesi	26.05.2024	Hücresindeki yatağı ateşe vererek ağır yaralandığı belirtilen mahkum Sedat Özden (33), tedavi gördüğü hastanede 3 gün sonra yaşamını yitirdi. https://www.milliyet.com.tr/gundem/cezaevi-hucresinde-yangin-mahkum-hayatini-kaybetti-7132631
21	Mecit Yılmaz	Van T Tipi Kapalı Hapishanesi	18.06.2024	Kalp krizi. "Bir şeyin yok" denilerek revirden koğuşuna gönderilmiş. https://mezopotamyaajansi.net/search/content/view/245155?page=2?page=1&key=24011d8c9a58eca25ae57fd6a6f5484d
22	Vedat Yakar	Sakarya Ferizli L Tipi Kapalı hapishanesi	19.06.2024	53 yaşında olduğu öğrenilen V.Y. isimli mahkum kaldığı koğuşta ağzından kan gelmiş halde bulundu. İhbar üzerine olay yerine gelen sağlık ekipleri 53 yaşındaki V.Y.'yi olay yerindeki ilk müdahalenin ardından hastaneye kaldırdı. Sakarya Eğitim ve Araştırma Hastanesi'ne (SEAH) kaldırılan mahkum V.Y.'nin doktorların tüm çabalarına rağmen kurtarılamayarak hayatını kaybetti. https://sakaryayenigun.com.tr/haber/20562925/ferizli-2-nolu-cezaevinde-veremden-hayatini-kaybeden-vedat-yakarın-cenazesi-memleketi-kirklareline-gonderildi
23	Yıldırım Han	Şırnak T Tipi Kapalı Hapishanesi	20.06.2024	Hastalıkları nedeniyle Ankara'ya sevk edilen mahkum hastanede yaşamını yitirdi. https://mezopotamyaajansi.net/search/content/view/245261?page=2?page=1&key=24011d8c9a58eca25ae57fd6a6f5484d
24	Şefik Esen	Afyon/Bolvadin T Tipi Kapalı Hapishanesi	27.06.2024	Hastalıkları nedeniyle kaldırıldığı Eskişehir'de hastanede yaşamını kaybetti. https://mezopotamyaajansi.net/tum-haberler/content/view/246031

25	Mehmet Ali Yaşa	Malatya/akçadağ T Tipi Kapalı Hapishanesi	11.07.2024	Ağır hasta. 30 yıllık mahpus. İleri derecede kanser hastası olan Yaşa'nın avukatı, ceza infazının durdurulması için Cumhuriyet Başsavcılığına başvurması üzerine 6 aylığına ceza infazının durdurulmasına karar verildi. Bu karar ardından Yaşa, 16 Şubat 2024 tarihinde ardından tahliye edildi. Tahliye edildiğinde infaz süresini tamamlamasına 74 gün kalmıştır. Malatya Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nde tedavi gören Yaşa, vefatından 45 gün önce tedavi ve ailesini görmek için gittiği Finlandiya'da vefat etti. https://artigercek.com/guncel/olum-doseginde-tahliye-edilen-ali-yasa-vefat-etti-310751h
26	Adil Somalı	İzmir Açık Ceza İnfaz Kurumu	11.07.2024	11 Temmuz'da tahliye olması gerektiği için açık cezaevine geçen Somalı, denetimli serbestlik hakkının 15 gün daha ertelendiğini öğrendikten sonra kalp krizi geçirdi. https://www.boldmedya.com/2024/07/23/tahliyesi-engellenmisti-cezaevinde-kalp-krizi-gecirip-hayatini-kaybetti/
27	Ahmet Zeki Özkan	Antalya L Tipi Kapalı Hapishanesi	16.07.2024	4.evre akciğer kanseri olmasına rağmen cezaevinde tutulan mahkum tahliye edildikten sonra vefat etti. -Hastalık 4. evre kanser hastası Ahmet Zeki Özkan hayatını kaybetti: Adli Tıp raporuyla cezaevinde tutulmuştu (velev.news)
28	Cengiz Dal	Tarsus 1 Nolu T Tipi Kapalı Hapishanesi	17.07.2024	Hastalıkları nedeniyle kaldırıldığı hastanede yaşamını kaybetti. https://politikahaber.com/ameliyat-sonrasi-hayatini-kaybeden-tutuklunun-ailesi-ihmal-var/
29	Abdürrahim Yüksel	Urfa 1 Nolu T Tipi Ceza İnfaz Kurumu	22.07.2024	Şüpheli ölüm/İntihar https://artigercek.com/guncel/urfa-cezaevinde-kendini-yaktigi-iddia-edilen-mahkum-oldu-311780h
30	Fahreddin İşgüder	Balıkesir-Bandırma 1 Nolu T Tipi Ceza İnfaz Kurumu	22.07.2024	73 yaşında, kaldırıldığı hastanede yaşamını yitirdi. https://kronos37.news/cezaevinde-acile-kaldirilan-is-insani-hayatini-kaybetti/
31	Aydın G.	Çorum L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu	25.07.2024	İntihar/Şüpheli Ölüm https://www.corumhaber.net/cezaevinde-bir-mahkum-yasamina-son-verdi
32	Mehmet Sorkun	Denizli T Tipi Ceza İnfaz Kurumu	1.08.2024	Hastalık/Gıda Zehirlenmesi https://www.birgun.net/haber/cezaevinde-gida-zehirlenmesi-bir-hukumlu-hayatini-kaybetti-548919
33	Metin Karabulut	Bilinmiyor	6.08.2024	Hastalık/Kalp Krizi https://medyabar.com/haber/21199567/cezaevinden-olum-haberi-geldi
34	Ümit Kayaboynu	Marmara Kapalı Hapishanesi	8.08.2024	İntihar iddiası. Şüpheli ölüm. 08.08.2024 tarihinde haber yapıldı. https://mezopotamyaajansi40.com/search/content/view/249864?page=5?page=1&key=fb5a53f2a266735ef0f8a21858622108
35	Sedat Eser	Sincan Kapalı Hapishanesi	14.08.2024	5 Temmuz'da tutuklu bulunduğu Sincan Cezaevi'nde fenalaşarak hastaneye kaldırılmıştı. Ankara Etlik Şehir Hastanesi'nde tedavi gören Eser, hayatını kaybetti. Depremde yıkılan Galeria müteahhidi. https://yeniyasamgazetesi6.com/galerianin-tutuklu-muteahhidi-hayatini-kaybetti/

36	Abdülmelik Okyay	Erzurum H Tipi Kapalı Hapishanesi	12.08.2024	71 yaşında kalp krizi. Tahliye olacağı gün yaşamını yitirdi. https://bianet.org/haber/71-yasindaki-abdulmelik-okyay-tahliye-edilecegi-gun-cezaevinde-oldu-299635
37	İ.E.	Ardahan T Tipi Ceza İnfaz Kurumu	12.09.2024	İntihar/Şüpheli Ölüm https://124.im/xiuC
38	Çağlayan Demirkol	Marmara 2 Nolu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu	13.09.2024	İntihar/Şüpheli Ölüm https://x.com/Mhalukcavusoglu/status/1834931440649126166
39	İsmi Bilinmiyor	Burdur Açık Ceza İnfaz Kurumu	13.09.2024	Şüpheli Ölüm/Kaza https://artigercek.com/guncel/burdurda-acik-cezaevine-ait-drenaj-calismasinda-gocuk-1-mahkum-hayatini-kaybetti-317291h
40	Urfi Çetinkaya	İzmir/menemen R Tipi Kapalı Hapishanesi	20.09.2024	Hastalıklarından kaynaklı yaşamını yitirdi. https://www.evrensel.net/haber/528730/suc-orgutu-lideri-urfi-cetinkaya-kaldigi-cezaevinde-oldu
41	Mustafa Saygın	Karaman Açık Ceza İnfaz Kurumu	29.09.2024	Hastalık/Kalp Krizi https://www.karamandauyanis.com/karaman-da-cezaevinde-kalp-krizi-geciren-mahkum-hayatini-kaybetti/79368/
42	Abdulkadir Kuday	Metris R Tipi Kapalı Hapishanesi	2.10.2024	Ağır hasta. ALS hastası. Hastalıklarından kaynaklı yaşamını yitirdi.
43	İbrahim Boğurcu	Mardin E Tipi Kapalı Hapishanesi	14.10.2024	Kalp krizi. https://mezopotamyaajansi40.com/search/content/view/256117/search//content/view/255641
44	Serhat Temizer	Van T Tipi Kapalı Hapishanesi	19.10.2024	Epilepsi hastası, tekli koğuştta tutuluyordu. Tahliye olacağı gün şüpheli şekilde yaşamını yitirdi. https://mezopotamyaajansi40.com/tum-haberler/content/view/256117
45	Salih Kayra	Adana Kürçüleri 2 Nolu T Tipi Kapalı Hapishanesi	23.10.2024	Görme engelli. 30 yaşındayken şüpheli şekilde intihar etmiş.
46	Adem Cirit	Yalvaç T Tipi Kapalı Hapishanesi	23.10.2024	88 Yaşında ağır hasta.
47	Mizgin Acar	Mardin E Tipi Kapalı Hapishanesi	24.10.2024	Mardin E Tipi Kapalı Cezaevi'nde 1 Ekim gecesi "intihar girişiminde" bulunduğu iddia edilen tutsak Mizgin Acar, tedavisinin devam ettiği Mardin Eğitim ve Araştırma Hastanesi yoğun bakım ünitesinde hayatını kaybetti. https://www.mezopotamyaajansi40.com/tum-haberler/content/view/256494
48	Adnan Karayığit	İğdır S Tipi Kapalı Hapishanesi	28.10.2024	Şüpheli ölüm
49	G.Ş.	Tekirdağ Cezaevi	2.11.2024	İntihar iddiası. Şüpheli ölüm.
50	Mahmut Başyığıt	Aydın E Tipi Kapalı Hapishanesi	4.11.2024	Aydın E Tipi Cezaevinde tutulan Mahmut Başyığıt' 4. evre safra kesesi kanseri teşhisi konulmuştu. Tedavi gecikti ve hastalığı ilerledi, 19 Mart 2024'te tahliye edildi ancak 4 Kasım 2024'te vefat etti.
51	Vedat İ.	Burdur E Tipi Kapalı Hapishanesi	20.11.2024	Kalp krizi

52	Cemal Altıparmakoglu	Düzce T Tipi Kapalı Hapishanesi	29.11.2024	Kanser hastası, %75 Engelli. KHK'lı öğretmen https://zamaustralia.com/2024/12/iki-gun-once-vefat-eden-khkli-cemal-ogretmen-cezaevinde-olune-terk-edildim/
53	Koray Bakbak	Düzce T Tipi Kapalı Hapishanesi	1.12.2024	Şüpheli ölüm.
54	Mustafa B.	Çorum İskilip Açık Hapishanesi	4.12.2024	Enfeksiyonlar nedeniyle hastaneye kaldırıldı. Cezaevine döndüğünde yaşamını kaybetti.
55	Necdet Öner	Van Yüksek Güvenlikli Kapalı Hapishanesi	5.12.2024	Kalp krizi.

1 mahpusun ölüm nedeni bilinmiyor.
1 mahpus yaralanma sonucu yaşamını yitirdi.
1 mahpus gıda zehirlenmesi sonucu yaşamını yitirdi.
34 mahpus hastalıkları nedeniyle yaşamını yitirdi. 34 mahpustan 6'sı tahliye edildikten kısa süre sonra vefat etti.
12 mahpus şüpheli şekilde yaşamını yitirdi.
6 mahpusun intihar ettiği iddia edilmiştir.

Devletlerin, bazı özel koşullar altında, kişinin kendi eylemlerinden kaynaklanabilecek risklere karşı yaşamı korumak amacıyla gerekli tedbirleri alma yükümlülüğü de bulunmaktadır. Dolayısıyla hapishanelerde intihar vakaları da temel itibariyle yaşam hakları ihlallerinden biri olarak ele alınmalıdır. Son yıllarda hapishanelerde yaşanan intihar vakalarının artması da hapishanelerde yaşanan hak ihlalleri ile çok yakından ilişkilidir. İntihar vakalarının oldukça fazla olması ve özellikle adli mahpuslar arasında yaygın olması bu mahpusların yaşamış oldukları hak ihlallerinin yoğunluğunu ve koşullarının da insan onuruna aykırılığını ortaya çıkarmaktadır. Bu intihar vakalarında önleyici tedbirleri almak, intihara sürükleyen koşulları düzeltmek, şiddet vakalarına karışanlar hakkında soruşturma yürütmek ve sebepleri ortadan kaldırmak gerekmektedir. İntihara sürüklemek suçtur ve TCK madde 84/1 intihara yönlendirme suçunu düzenlemiştir. Ayrıca 3. kişiler bir insanın beden bütünlüğüne zarar vermek suretiyle o kişinin yararını bozacak bir eylemde bulunamaz ve bu suçtur (TCK Madde 81, 82,84 ve 87)

Hapishanede meydana gelen tüm ölüm vakaları önlenabilir ölümlerdir. Gittikçe artan ve süreklileşen hapishanelerde ölüm vakaları için yeterli tedbir alınmalı, sağlığa erişim hakkı sağlanmalı, kişilerin bedensel psikolojik bütünlüklerinin korunması için insan onuruna yakışır tüm koşullar eksiksiz sağlanmalıdır. İnsan Hakları Derneği olarak gerek iç hukukta gerek uluslararası sözleşmelerle garanti altına alınmış olan yaşam hakkının ayırsız olarak korunmasını ve bu konuda gerekli olan tüm tedbirleri almasını talep ediyoruz. Ayrıca

Ceza İnfaz Kurumları sivil toplum kurumlarının denetimine açılmalıdır. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun, Kamu Denetçiliği Kurumunun ve Meclis İnsan Haklarını İnceleme Komisyonunun denetim mekanizmalarını daha etkin çalıştırmalarını, siyasi partilerin konuya dair daha çok inisiyatif almalarını talep ediyoruz.

b) Yaşam hakkı ihlallerine dair yapılan başvurular

İntihar İddiası	7 Başvuru
-----------------	-----------

- İ. T. ile 19.12.2024 tarihinde Kırşehir Yüksek Güvenlikli Kapalı Hapishanesinde yapılan avukat görüşünde; “Yakın zamanda M. İ. adli adli bir mahpusun intihar ettiğini duyulduğunu, ancak mahpusun gardiyanlar tarafından işkence gördüğü ve öldürüldüğü şeklinde duyuların olduğunu” aktarmıştır.
- H. K. ile 05.09.2024 tarihinde Kırşehir Yüksek Güvenlikli Kapalı Hapishanesinden yapılan avukat görüşünde; “Bu hapishaneye geldiği 19 aylık süreçte 10 adli mahpusun intihar ettiğini” aktarmıştır.
- Bülent Özcan 22.01.2024 tarihinde Antalya S Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumundan gönderdiği mektubunda; “Son bir buçuk yılda burada 6 intihar vakası olduğunu, her ne kadar intihar gibi görülse de şüpheli olduğunu, ağır müebbet Mısırlı yabancı bir hükümlünün 4-5 ay önce intihar ettiğini, kişinin sahipsiz geleni gidene olmadığını, bu kişinin intihar etmeden önce kaldığı tekli odanın sağı solu ve üstündeki diğer hükümlülere koridordan sesi duyulacak şekilde yemeklerle beni zehirliyorlar diye bağırdığımı iki ay sonra intihar ettiğini, yemeklere intihar düşüncesi etkisi yapan bir madde katıldığı bir vaka olduğunu, bu düşüncenin kendisinde de belirlediğini çoğunu attığı için pek etkili olmadığını, burada can güvenliği olmadığını, herhangi bir durumda yönetimin tamamı ve blok sorumlusu ve personelin sorumlu olduğunu” aktarmıştır.

Şüpheli Ölüm	3 Başvuru
--------------	-----------

- Ş. G., 31.10.2024 tarihinde Iğdır S tipi kapalı Hapishanesi’nde yaşamını yitiren Adnan Karayığit hakkında yapmış olduğu başvuruda; “Dayısının oğlu Adnan Karayığit’in 7 yıldır Adana cezaevinde kaldığını, tahliyesine iki ay kala kız kardeşini arayarak intihar ettiğini söylediklerini, kız kardeşinin bu konularda bilgi sahibi olmadığı için detayını sormadığını, kendilerinin de bilmediğini, cenazesini 30.10.2024 tarihinde Iğdır’da bulunan cezaevinden aldıklarını ve Adana’da defnedildiğini, Iğdır cezaevine ne zaman gönderildiğini ve tahliyesine iki ay kala bileklerini keserek ve kendinin asarak nasıl öldüğünü bilmediklerini, otopsi raporunda ne yazıyor bilmediklerini; tahliye bekleyen birinin intihar edemeyeceğini, bu konuda hukuki destek verilmesini ve araştırılmasını istediklerini, cezaevinin marketinden bisküvi çaldığını söylediklerini, çocuklarının uyuşturucu maddeye alıştırdığını, ailelerin çocuklarının bu şekilde suça teşvik edildiğini, anne babasını önceden kaybettiğini, kendi halinde bir çocuk olduğunu, son 20 gün önce kız kardeşini arayarak yeni mont ve ayakkabı istediğini, tahliye olacağı için temiz kıyafetlerle çıkmak istediğini söylediğini, cezaevinde bir şiddet ya da tehdit edildiğine dair hiçbir şey söylemediğini, çocuklarının bu durumunun kendilerini çok üzdüğünü, öldürülmüş olduğundan kuşkulandıklarını, araştırılmasını istediğini” aktarmıştır.
- F. T., 02.09.2024 tarihinde şüpheli şekilde yaşamını yitiren oğlu Okan Özgül için yaptığı başvuruda; “Oğlu Okan Özgül’ün, 27 Ekim 2023 tarihinde Menemen Hapishanesine girdiğini, 3 ay orada kaldığını, bu hapishanedeyken herhangi bir sorunu olmadığını, hapishanede kilo aldığını, ziyaretine sürekli ailecek gittiklerini, bu ziyaretlerinde gayet moralli olduğunu, bu süre zarfında oğlunun koğuşundan birinin intihar girişiminde bulunduğunu ve oğlum bunu engellemek isterken intihar girişiminde bulunan kişi tarafından darp edildiğini, oğlunun da bu kişiye karşılık verdiğini ve oğlunun bu olay sonucunda hücre cezası aldığını, sonrasında oğlunun koğuş arkadaşlarının olayda Okan’ın suçsuz olduğunu ifade ettiklerini ve oğlunun koğuşuna geri gönderildiğini, bu hapishanede kaldığı süre boyunca oğlunun arkadaşlarıyla iyi geçindiğini; hapishanede yer olmaması nedeniyle oğlunu Yozgat/Boğazlıyan T Tipi Kapalı Hapishanesine gönderdiklerini, oğlunun Menemen’de kaldığı süre boyunca sürekli kendilerinden para istediğini, fakat Yozgat’a gönderildiğinde kendilerinden para istememeye başladığını; Yozgat Hapishanesinde kaldığı zaman oğlunun durumunun çok kötüleştiğini, görüntülü telefonla konuştuğunda da oğlunun sürekli tedirgin olduğunu ve bir şeylerden çekindiğini, telefonla konuştuğunda da sürekli ağladığını ve gerek koğuştakilerden gerekse hapishane yönetiminden korktuğu için kendilerine bir şey anlatmadığını, şifreli bir şekilde kendilerine durumunun kötü olduğunu anlatmaya çalıştığını, oğluyla telefonla konuştuğunda boynunu kaldırmadığını, bunun sebebinin darp olduğunu düşündüklerini, çünkü son sefer telefonla konuştuğunda boynunu kaldırıp hemen telefonu kapattığını; oğlunun Yozgat’ta kötü koşullarda kaldığını ve kötü muameleye maruz kaldığını, bu durumu kendilerine kimsenin haber vermediğini, son telefon görüşmelerinde “anne hakkını helal et, ben öleceğim galiba” dediğini, kendilerinin de de bu durumdan dolayı çok panik olduklarını ve görüşe gitmeye karar verdiklerini, kendileri görüşe gidemeden hapishaneden aradıklarını ve “oğlunun intihar ettiğini,

cenazesini almalarının” gerektiğini kendilerine söylediklerini; oğlunun intihar edecek biri olmadığını, 30 yaşında olduğunu ve 14 yaşında bir oğlunun olduğunu, bu zaman kadar böyle bir şey yapacağını düşünmediklerini ve hala böyle bir şey yapmış olduğuna inanmadıklarını, oğlunun öldürüldüğünü, bu konuda etkili bir soruşturma yürütülmediğini düşündüklerini” aktarmıştır.

- F. S., 20.05.2024 tarihinde Van Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda şüpheli şekilde yaşamını yitiren Reber Soydan için yapmış olduğu başvuruda; “12.05.2024 tarihinde gece 24.00 sularında Van Yüksek Güvenlikli Ceza İnfaz kurumunun yönetimi tarafından aileleri aranarak cezaevinde bulunan Reber Soydan’ın intihar ettiğinin söylendiğini; Reber’in 12.05.2024 tarihinde babasını arayarak “iyi olduğunu, biraz paraya ihtiyacı olduğunu” söylediğini, kardeşleriyle gayet keyifli bir şekilde konuştuğunu, intihar edecek olanın kişinin neden para isteyip oda için televizyon ve semaver alacağını söyleyeceğini, bu nedenle kendilerinin Reber’in ölümünü tamamen şüpheli bulduklarını, bu konuda hukuki destek ve ölümünün araştırılmasını istediklerini” aktarmıştır.

Hastalık nedeni ile ölüm	1 Başvuru
--------------------------	-----------

- S. U., 06.07.2024 tarihinde oğlu Sami Uslu’nun vefatı için yaptığı başvuruda; “Oğlu Sami’nin 10.01.1986 doğumlu olup Obezite, Şeker, Astım ve şizofreni hastası olduğunu, 18 yaşından beri psikolojik tedavi görmekte olduğunu, Tepecik Eğitim ve Araştırma Hastanesinden en son alınan rapora göre yüzde %92 oranında engelli olduğunu, şizofreni hastalığından dolayı malulen emekli olduğunu, GATA’da alınmış olan rapor ile askerlikten muaf olduğunu; 2005 tarihinde oğlunun, arkadaşının evine gittiğini, orada kendisi ve arkadaşı, ev sahibi olan diğer kişi tarafından taciz edildiğini, bu olay sonucunda oğlunun ve arkadaşı ev sahibini öldürüp, kendilerinin teslim olduğunu, yapılan yargılama sonucunda oğlunun engel durumunun tespiti için rapor alındığını, bu rapora göre oğlunun engel durumunun yüzde 40 oranında donuk zeka tanısı konulduğunu, 6 yıl 8 ay hapis hapsedildiğini, hapis hane koşullarından dolayı engel durumu artmış olup dışarıda olan tedavisi sonucunda engel durumunun yüzde 92 oranında olduğu tespit edildiğini; aradan geçen zaman sonrasında da 29 Aralık 2019 tarihinde yolda karşılaştığı engelli bir kişi ile oğlunun tartışma yaşadığını ve çıkan arbede sonucunda oğlunun diğer engelli şahsın ölümüne sebep olduğunu, yapılan yargılama sonucunda tekerrür nedeniyle oğlunun müebbet hapis cezası aldığını, birçok hastalığına ve görmüş olduğu ağır psikolojik tedaviye rağmen hapis haneye gönderildiğini, 29 Aralık 2019 tarihinde eski Buca Hapishanesine, ardından Şakran’a en son Afyon/Bolvadin Hapishanesine gönderildiğini, hapis hanedeyken uyum problemi yaşamasından dolayı birçok kez sorunlar yaşadığını, içeride kendisine zarar verdiğini, dışarıdayken görmüş olduğu ağır tedavinin hapis hane de hiçbir şekilde devam ettirilmediğini, ağır hasta olan oğlunun hapis hane koşullarında hayatını idame ettiremez hale geldiğini, 10 Şubat 2024 tarihinde oğlunun geçirmiş olduğu solunum ağrestinden dolayı hastaneye kaldırılıp, yoğun bakıma alındığını, orada entübe edilip 17 gün yoğun bakımda kaldığını, ardından diğer oğlunun, abisini alıp İzmir’e evlerine getirdiklerini, 3,5 ay boyunca kendi imkanlarıyla oğlunun tedavisini yaptıklarını, bu süre içerisinde 4 nisan 2024 tarihinde Atatürk Eğitim ve Araştırma Hastanesinde 2. Defa entübe olduğunu, en son 24 Mayıs 2024 de Suat Seren Göğüs Hastalıkları Araştırma Hastanesinde yoğun bakıma alındığını, 5 Haziran 2024’de solunum yetmezliğinden dolayı vefat ettiğini” aktarmıştır.

İntihar girişimi	2 Başvuru
------------------	-----------

- M. Ç. ile, 26.03.2024 tarihinde yapılan avukat görüşünde; “İyi olmadığını psikolojik olarak çok kötü durumda olduğunu, Viranşehir ilçesinde bir gencin işkence ile ifade vererek 6 kişinin ismini verdiğini ve bu isimler arasında kendisinin de olduğunu, sonrasında tutuklandığını ve 2015 yılında Viranşehir ilçesinde işlenmiş bütün faili meçhul olayları kendi üzerlerine attıklarını, duruşmada polis dinletildiğini polis bu çocuklar değil demesine rağmen kendilerine müebbet hapis cezası ve 200 yıl hapis cezası verildiğini, bu haksızlığın getirdiği psikolojik rahatsızlıktan sonra hem hastalığı hem de tek başına kalmasının kendisini delirttiğini ve dayanmadığını sürekli intihar etmek istediğini, kendisinin kapalı alanda kalamadığını rahatsızlığı olduğunu, avlusu olan hava alabileceği bir yere gitmek istemediğini, işlemediği hiçbir suçunun olmadığı suçlardan dolayı en az 36 yıl hapis hane de kalacağını, hapis hane de intihar teşebbüsünden dolayı infazının uzatıldığını, buna bile alışmaya çalıştığını ancak tek başına avlusu olmayan bir yere alınamadığını, idarenin kendisine iyi halli değilsin iyi halli olsaydın seni istediğin yere gönderirdik dediğini İdare ve Gözlem Kuruluna sürekli dilekçe yazdığını, İdare ve Gözlem Kurulunun cevabında da “iyi halli olmadığından dolayı sevki uygun görülmemiştir, iyi halli olduğunda tekrar başvuru yapılmasına” dediğini ancak Yozgat 1 Nolu T Tipi Hapishanesinden Kırşehir’e sürgün getirildiğinde de iyi halli olmadığını ama sürgün edildiğini; Yozgat 1 Nolu T tipi hapishanesinde 8 Aralık 2022 tarihinde tekli ve kapalı hücrede kaldığından dolayı intihar girişiminde bulunduğunu, bunun üzerine Yozgat Şehir hastanesi psikiyatri bölümüne sevk edildiğini, sürekli kapalı ortamda kalamayacağına dair psikiyatri raporu aldığını bunun üzerine tek ve sürekli kapalı yerde kalamayacağına dair rapor verilmesi üzerine koğuşa geri götürüldüğünü, açlık grevine girdiği için sürgün edildiğini, Yozgat 1 Nolu T tipi Hapishanesinden Kırşehir YGC Tipi Hapishanesine sürgün edildiğini, psikiyatr raporu olmasına rağmen kendisinin hücre tipi hapishaneye getirildiğini, avlusu olmayan bir yerde yaşayamayacağını, durumunun her geçen gün kötüye gittiğini, günde sadece 1,5 saat tek başına havalandırmaya çıkarıldığını, hücrede nefes alamadığını intihar etmek istediğini, bu nedenle 2 defa intihar girişiminde bulunduğunu” aktarmıştır.

Öldürmeye teşebbüs (Mahpuslar arası)	1 Başvuru
--------------------------------------	-----------

- İ. K. tarafından 24.10.2024 tarihinde yazılan Savcılık tarafından 04.11.2024 tarihli üst yazıyla gönderdiği mektupta; “Kurum psikoloğu ve kurum müdürü ile sorunlar yaşadığını; bu kişilerin, intihar edip kendisini öldürmesi için baskı yaptıklarını, 2 yıldır çekmediği eziyetin kalmadığını, şiddet, baskı ve eziyet yaşadığını, bu kişileri defalarca şikayet ettiğini ancak ilgilenilmediğini, en son bir mahkuma delici alet verip kendisini öldürtmek istediklerini, bu kişinin odaya girerek saldırıda bulunduğunu, olayın üstünün kapatılmaya çalışıldığını” aktarmıştır.

İntihara meyilli ve psikolojik rahatsızlıkları olanların tek kişilik yerde tutulması	2 Başvuru
--	-----------

- M. Ç. ile, 26.03.2024 tarihinde yapılan avukat görüşünde; “İyi olmadığını psikolojik olarak çok kötü durumda olduğunu, Viranşehir ilçesinde bir gencin işkence ile ifade vererek 6 kişinin ismini verdiğini ve bu isimler arasında kendisinin de olduğunu, sonrasında tutuklandığını ve 2015 yılında Viranşehir ilçesinde işlenmiş bütün faili meçhul olayları kendi üzerlerine attıklarını, duruşmada polis dinletildiğini polis bu çocuklar değil demesine rağmen kendilerine müebbet hapis cezası ve 200 yıl hapis cezası verildiğini, bu haksızlığın getirdiği psikolojik rahatsızlıktan sonra hem hastalığı hem de tek başına kalmasının kendisini delirttiğini ve dayanamadığını sürekli intihar etmek istediğini, kendisinin kapalı alanda kalamadığını rahatsızlığı olduğunu, avlusu olan hava alabileceği bir yere gitmek istemediğini, işlemediği hiçbir suçunun olmadığı suçlardan dolayı en az 36 yıl hapis hapsede kalacağını, hapsede intihar teşebbüsünden dolayı infazının uzatıldığını, buna bile alışmaya çalıştığını ancak tek başına avlusu olmayan bir yere alışamadığını, idarenin kendisine iyi halli değilsin iyi halli olsaydın seni istediğin yere gönderirdik dediğini İdare ve Gözlem Kuruluna sürekli dilekçe yazdığını, İdare ve Gözlem Kurulunun cevabında da “iyi halli olmadığından dolayı sevki uygun görülmemiştir, iyi halli olduğunda tekrar başvuru yapılmasına” dediğini ancak Yozgat 1 Nolu T Tipi Hapishanesinden Kırşehir’e sürgün getirildiğinde de iyi halli olmadığını ama sürgün edildiğini; Yozgat 1 Nolu T tipi hapishanesinde 8 Aralık 2022 tarihinde tekli ve kapalı hücrede kaldığından dolayı intihar girişiminde bulunduğunu, bunun üzerine Yozgat Şehir hastanesi psikiyatri bölümüne sevk edildiğini, sürekli kapalı ortamda kalamayacağına dair psikiyatri raporu aldığını bunun üzerine tek ve sürekli kapalı yerde kalamayacağına dair rapor verilmesi üzerine koğuşa geri götürüldüğünü, açlık grevine girdiği için sürgün edildiğini, Yozgat 1 Nolu T tipi Hapishanesinden Kırşehir YGC Tipi Hapishanesine sürgün edildiğini, psikiyatr raporu olmasına rağmen kendisinin hücre tipi hapishaneye getirildiğini, avlusu olmayan bir yerde yaşayamayacağını, durumunun her geçen gün kötüye gittiğini, günde sadece 1,5 saat tek başına havalandırmaya çıkarıldığını, hücrede nefes alamadığını intihar etmek istediğini, bu nedenle 2 defa intihar girişiminde bulunduğunu” aktarmıştır.

TOPLAM	16 İhlal
---------------	-----------------

II. AÇLIK GREVLERİ VE AÇLIK GREVİ YAPAN MAHPUSLARIN YAŞADIĞI SORUNLAR

Türkiye’de hapishanelerdeki uygulamaları ya da sorunları, ceza infaz sistemindeki çarpıklıkları ya da bu sistemdeki sorunların suistimalini protesto etmek için uzun yıllardır pek çok ölüm orucu, süresiz ve dönüşümsüz açlık grevi ya da açlık grevleri yapılagelmiştir. Bu türden eylemler, karşı karşıya olunan hukuksuzlukla mücadele için elde kalan son araç olarak ortaya çıkmaktadır. Ortaya çıkarabileceği sonuçlar bakımından da son derece ciddiyetle yaklaşılması gereken eylemlerdir. Mahpusların, sorunlara çözüm ararken başvurdukları yöntemler nedeniyle üzerlerindeki baskının daha da artması, sorunlara çözüm bulmak, yetkililere seslerini duyurabilmek için açlık grevi dışında

bir yolun kalmadığını düşünerek yaşamlarını tehdit eden bu eyleme daha sıklıkla mecbur bırakılmaları/yönelmeleri, adli mahpuslar içinde de açlık grevinin giderek yaygınlaşması endişelerimizi artırmaktadır. Türkiye’de hapisanelerde yaşanan bütün bu sorunlara karşı bu türden eylemler yapılmaktadır.

2024 yılı içerisinde Türkiye’nin birçok hapisanesinde ceza infaz sistemindeki sorunlardan kaynaklı olarak bazı açlık grevleri gerçekleştirilmiştir. Hangi cezaevlerinde ve toplamda kaç kişinin açlık grevi yaptığına dair kesin bir sayı olmamakla birlikte Tablo 4’te yer aldığı üzere 157 mahpus tarafından açlık grevi ve/veya ölüm orucu eylemi yapıldığına dair başvurular bulunmaktadır. Dolayısıyla açlık grevi eylemlerinin derneğimizin ulaşabildiği ve haberdar olduğundan çok daha fazla olduğunu rahatlıkla ifade edebiliriz.

2024 yılı içerisinde insan hakları bağlamında ele alınabilecek farklı sorunların çözümü talepleriyle, hapisanelerde açlık grevlerine başvurulması sorunların mahpuslar açısından ne denli dayanılmaz hale geldiğinin bir göstergesidir. Son 3 yılda açlık grevlerinin bir kısmı Yüksek Güvenlikli Hapisanelerdeki ağır tecrit koşullarından kaynaklı olarak yapılmaktadır.

Türkiye hapisanelerinde uzun bir süredir tecrit uygulamaları, işkence ve kötü muameleler, sürgünler, keyfi disiplin cezaları, mahpusların sağlık sorunlarının zamanında ve etkili bir şekilde çözülmemesi, ağır hasta mahpusların tedavi edilmemesinin yanı sıra hapisanelerde hücrelerde tutulmaları, idari gözlem kurulu kararları ile mahpusların tahliyelerinin engellenmesi, infaz yakmalar, hapisanelerin kötü fiziki yapısı ve koşulları gibi sıralayabileceğimiz hak ihlalleri artarak devam etmektedir.

Gerek bu genel sorunların gerekse başta İmralı F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu’nda süregelen tecridin sonlandırılması ve Kürt meselesine demokratik çözüm talebiyle ülke genelinde farklı hapisanelerde tutulan birçok mahpus, 27 Kasım 2023 tarihinde, süreli dönüşümlü açlık grevi eylemlerine başladıklarını duyurmuşlardır. Yaşanan bu gelişme üzerine Merkezi Açlık Grevleri İzleme Takip Koordinasyonu kurulmuştur. Açlık grevi süresi boyunca tespit edilebildiği kadarıyla 91 hapisanede en az 1997 mahpus açlık grevi eylemi yapmıştır. Açlık grevleri en az 5 en fazla 15’er günlük periyotlarla gerçekleştirilmiştir. 4 Nisan 2024 itibari ile açlık grevine son vererek eylem biçimi “telefon görüşüne çıkmama, mahkemelere çıkmama ve aile görüşlerine çıkmama” şekline dönüştürülmüştür. Basın yoluyla edindiğimiz bilgilere göre mahpuslar tarafından bu eylem biçimi de 03.07.2024 tarihinde sonlandırılmıştır.

<https://www.mezopotamyaajansi43.com/search/content/view/246607?page=2?page=1&key=a34644ea28f2a2ff993b1b7c318c28e6>

a) Açlık Grevleri

Tablo 4: 2024 Yılında Hapishanelerde Yapılan Açlık Grevlerine dair tespitler (Yapılan Başvurular sonucu tablodaki bilgiler derlenmiştir).

Hapishanelerdeki sorunlar nedeniyle yapılan açlık grevleri	19 mahpus
Hapishanelerdeki sorunlar nedeniyle yapılan ölüm orucu	6 Mahpus
Yüksek Güvenlikli Kapalı Hapishanelerdeki tecrit nedeniyle yapılan açlık grevi	9 Mahpus
Yüksek Güvenlikli Kapalı Hapishanelerdeki tecrit nedeniyle yapılan ölüm orucu	11 Mahpus
İmralı tecridi ve hapishanedeki ihlaller nedeniyle yapılan açlık grevleri	108 Mahpus
Adil yargılanma hakkı için yapılan açlık grevleri	2 Mahpus
Yabancı uyruklu mahpusların ülkelerine sevk edilmek için yaptıkları açlık grevleri	1 Mahpus
TOPLAM	157 Mahpus

b) Açlık Grevi yapan mahpusların yaşadığı sorunlar

Bu başlık altında 171 İhlal tespit edilmiştir.

Açlık grevi ve ölüm orucu yapan mahpuslara gereken iâşenin az verilmesi veya gereken iâşenin verilmemesi	15 İhlal
Açlık grevi ve ölüm orucu yapan mahpuslara B1 vitamini verilmemesi	3 İhlal
Açlık grevine giren mahpusların tek kişilik odaya alınması	7 İhlal
Açlık grevine giren mahpuslara soruşturma açılması	32 İhlal

Açlık grevine giren mahpuslara çeşitli disiplin cezası verilmesi (Görüş, iletişim, etkinliklerden men vb.)	50 İhlal
Açlık grevi eylemi yapan mahpuslara hücre cezası verilmesi	35 İhlal
Açlık grevi eylemi yapan mahpusların koğuş kapılarına yemek bırakılması	6 İhlal
Açlık grevi ve ölüm orucu eylemi yapan mahpusların, kendi isteği dışında hastaneye sevk edilmeye çalışılması	1 İhlal
Açlık grevi eylemi yapan mahpusların sağlık kontrollerinin eksik yapılması	22 İhlal
TOPLAM	171 İhlal

III. İŞKENCE, KÖTÜ MUAMELE İDDİALARI ve ONUR KIRICI UYGULAMALAR

Uluslararası mevzuat devletlere, özgürlüğünden yoksun bırakılan kişilerin hakları konusunda yükümlülükler getirmektedir. Mahpusların insan haklarına saygılı muamele görmesi gerekliliği Türkiye'nin mevzuatında da yer almaktadır.

“Birleşmiş Milletler (BM) Kişisel ve Siyasal Haklar Uluslararası Sözleşmesi”nin 10. maddesinde açık bir şekilde “Özgürlüğünden yoksun bırakılmış kişiler insani muamele ve insanın doğuştan kazandığı insan onuruna saygılı davranış görme hakkına sahiptir” denilmektedir. Yine “BM Mahpusların Islahı İçin Temel Prensipler”in 1. maddesinde; “Bütün mahpuslara doğuştan sahip oldukları insanlık onurunun ve değerinin gerektirdiği saygıyla muamele yapılır” denilmektedir.

AİHS'in 3. maddesi uyarınca devlet, mahpusların “insan onuruyla bağdaşan koşullarda alıkonmasını, tedbirin infazına yönelik yol ve yöntemin kişiyi, alıkonmanın doğasında kaçınılmaz olarak bulunan sıkıntı düzeyini aşacak yoğunlukta ıstırap ve zorluğa maruz bırakmamasını, infazın pratik gerekliliklerini dikkate alarak, diğer şeylerin yanı sıra kişiye gerekli tıbbi yardımı sağlamak suretiyle, sağlık ve refahının yeterince sağlandığını güvence altına almakla” yükümlüdür.

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin “Ceza İnfaz Alanındaki Tavsiye Kararları”nın 72/1. maddesi ise “tüm mahpuslara insanca davranılması” ve hapisanelerin “insan onuruna saygı gösterme zorunluluğunu kabul eden etik koşullar çerçevesinde” yönetilmesini öngörür.

Anayasa'nın başlangıç bölümünde “her vatandaşın onurlu bir hayat sürdürme ve maddî ve manevî varlığını bu yönde geliştirmeye doğuştan hak sahibi olduğu”, 17. maddesinde “kimsenin insan haysiyetiyle bağdaşmayan muameleye tabi tutulamayacağı” yazılıdır.

Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 2. maddesi “Ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazında zalimane, insanlık dışı, aşağılayıcı ve onur kırıcı davranışlarda bulunulamaz” hükmünü içermektedir.

“Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Tüzük” de “Arama ve sayımlar sırasında insan onuruna saygı esastır (46. madde 9. fıkra)” hükmünü içerir.

Hapishanelerde meydana gelen işkence ve kötü muamele uygulamaları; kötü muamele/darp/tehdit/hakaret ve provakatif yaklaşımlar, insan onuruna aykırı aramalar, ayakta

sayım/telefonda tekmil/askeri nizamda tek sıra yürütme, havalandırma hakkı engellenmesi, oda ve koşullarla ilgili yaşanan sorunlar, ajanlık dayatması, kameraların yaşam alanlarını görmesi, baskın aramalar ve aramalarda eşyaların dağıtılması, yakınları ağır hasta olanlara görüş hakkı ve yakınları vefat edenlere cenazeye katılım hakkı tanınmaması, tecrit gibi çeşitli başlıklar ve bu başlıkların alt maddeleri halinde sıralanmıştır.

Bu başlık altında, aşağıda alt başlıklarda detayları ve ihlal verileri aktarılmış olan 4.748 ihlal tespit edilmiştir.

a) Kötü Muamele/Darp/Yaralama/Tehdit/Hakaret ve Provokatif Yaklaşımlar

Hapishanelerde; darp, tehdit, hakaret şeklinde en az 588 ihlal meydana gelmiştir.

Darp (İnfaz Koruma memurları ve Kolluk)	77 İhlal
---	----------

- İ. T. ile 05.09.2024 tarihinde Kırşehir Yüksek Güvenlikli Kapalı Hapishanesinde yapılan avukat görüşünde; “26 Ağustos’ta oda değişimi olacağını söylendiğini, bu değişimin gerekçesini sorduğunda cevap vermediklerini, değişim için 4 robokop ve 10’a yakın gardiyanın odaya girdiğini, müdahale biriminin başındaki kişinin de geldiğini, gözlem kurulunun kararı gereğince odanın değiştirildiğini, iki kolundan iki robokopun girip boynundan eğdiklerini ve başka bir gardiyanın arkasından tekme attığını, farklı suçlardan kalanların olduğu koridorda boş bir odaya fırlatıldığını, yeni kaldığı yerde havalandırmaya tek çıkmak zorunda olduğunu, eşyalarının gardiyanlar tarafından toplandığını, müdahale biriminin başındaki kişiye “bu yaptığımız doğru değil, işkence yapıyorsunuz, sizi şikayet edeceğim” dediğini, “eğer konuşmaya devam edersen eşyalarımı vermeyeceklerini” söylediklerini, kolunun incindiğini, M. Z.’in kolunun kırıldığını, odasının değiştirildiğinin söylendiğini” aktarmıştır.

Darp (Mahpuslar tarafından)	1 İhlal
-----------------------------	---------

- E. Ç. 16.07.2024 tarihinde Afyon/Bolvadin T Tipi Kapalı Hapishanesinden yazdığı mektupla yaşadığı sorunları aktarmıştır. Beyanlarına göre; “zorla verildiği çoklu A-13 koşusuna verilince anladığını, çoklu A-13 koşusunun idarenin talimatıyla oradaki mahkumların hareket ettiğini, idarenin talimatıyla oradaki mahkumlardan B. Ç., M. P., İ. Z. ve diğer mahkumların, kendisinin dini inancından dolayı bıraktığı sakalını zorla kestiklerini, kendisi buna direnince darp ettiklerini, bu olayların hemen hepsinin kamera kaydının olduğunu, ancak darp etme olayının koşusun üst katında kamerasız alanda gerçekleştiğini ancak şahidin olduğunu” aktarmıştır.

Yaralama ((İnfaz Koruma memurları ve Kolluk tarafından)	2 İhlal
---	---------

- Z. T., 17.05.2024 tarihinde yeğeni O. T. için yapmış olduğu başvuruda; “Silivri 1 Nolu L Tipi 6 C koşusunda yatmakta olan O. T.’ün bugün 15 gardiyan tarafından saldırıya uğradığını, kafasında 7 dikiş olduğunu, kendisinin Z. T.’ün amcası olduğunu, yardım istediğini, “Bunlar beni öldürecek” dediğini” aktarmıştır.

Yaralama (Mahpuslar tarafından)	2 İhlal
---------------------------------	---------

- M. K. tarafından Van F Tipi Kapalı Hapishanesinden yazılan ve 19.08.2024 tarihinde ulaşan mektubunda; “06.02.2024 depreminde Maraş E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda yattığını, depremden dolayı cezaevinden firar ettiğini ve ailesinin yanına Van’a geldiğini, 30.04.2023 günü Jandarmaya teslim olduğunu ve Van M Tipine getirildiğini; İdare ve Gözlem Kurulunun 18.05.2023 tarihinde kendisini sorgusuz sualsiz Van F Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna gönderdiklerini, kendisine 5275 sayılı kanunun 9. Maddesinin 3. Fıkrasını hüküm kıldıklarını ve disiplin cezası verdiklerini, disiplin cezasının bittiğini ancak 9/3 maddesinin kaldırılmadığını, bunun yanı sıra eski kurum müdürünün, kendisini mahkuma zarar veren birinin koşusuna koyduğunu, o mahkumun jiletle kafasına kesik açtığını, bu nedenden dolayı kendisini göndermeleri için sevk dilekçesi yazdığını, sevk talebinin reddedildiğini; burada sağlık sorunlarından dolayı doktora çıktığını, hastaneye sevk edildiğini, ancak revir memurunun 2 aydır kendisini hastaneye götürmeyip sevkini iptal ettiğini, bu durumu kurum müdürüne şikayet ettiğini ancak ilgilenmediğini, cezaevi savcısına söylediğini ve onun da reddettiğini, bu cezaevinde psikolojisinin bozulduğunu” aktarmıştır.

Darp raporu aldırılmaması	4 İhlal
---------------------------	---------

- A. B., 22.04.2024 tarihinde Kırşehir S Tipi Kapalı Hapishanesinde bulunan abisi A. H. B. için yaptığı başvuruda; "mahpusların sözlü ve fiziksel olarak sistematik işkence gördüğünü, işkenceye uğrayan mahpusların şikayet dilekçelerinin yerine ulaştırılmadığını, mahpusun darp raporu alma isteğinin engellendiğini" aktarmıştır.

Hastanede darp raporu verilmemesi için infaz korumam memuru tarafından müdahale edilmesi	1 İhlal
--	---------

Psikolojik baskı ve şiddet	13 İhlal
----------------------------	----------

- A. Y., N. A., S. A. 23.02.2024 tarihinde Van Yüksek Güvenlikli Kapalı Hapishanesinden yazdıkları mektupla yaşadıkları sorunları aktarmışlardır. Beyanlarına göre; "Bulduğu cezaevinde sistematik olarak gerçekleştirilen baskı uygulamalarının meydana geldiğini, her geçen gün maneviyatlarına ve yaşantılarına yönelik gasp müdahalelerin giderek arttığını, yaşam güvenliklerinin her bakımdan riske edildiği dayatma ve yönelimlerin yaşam haklarını ortadan kaldırmış vaziyette olduğunu, cezaevi yönetim grubunun yaşamlarını tehdit eden birtakım ve tutum içerisinde olduğunu, bir tür psikolojik işkence durumunun hakim kılınarak ıslah etme, mağdur etme, teslim alma dayatmalarının gün be gün daha şiddetli bir boyut kazandığını, önü alınmadığı takdirde daha da büyük ve ciddi neticeler doğurarak toplumsal infiallere mahal verecek bir hal alacağını, bu nedenler dolayısıyla mevcut cezaevi yönetimi hakkında gerekli ikaz ve işlemlerin başlatılmasını, yaşamsal haklarının güvenceye kavuşturulması adına gerekli müeyyidelerin uygulanmasını talep ettiklerini" aktarmışlardır.

Tehdit (İdare personeli ve kolluk tarafından)	150 İhlal
---	-----------

- M. Ç. ile 19.12.2024 tarihinde Kırşehir Yüksek Güvenlikli Kapalı Hapishanesinde yapılan avukat görüşünde; "bazı gardiyanların tavırlarının çok provokatif olduğunu, kapı vurma eylemi sırasında bir gardiyanın kendisine "sen aşağı gidersen sana ne yapacağımı biliyorum, kim seni benim elimden alabilir?" diyerek tehdit ettiğini, bu konu hakkında savcılığa suç duyurusunda bulunduğunu, suç duyurusunda "bütün gardiyanların yaka kameraları olduğunu, kameranın 24 saat buraları çektiğini, tam köşede duran kameranın da bu olayı çektiğini, koridordaki kameraların da toplanarak bu konu hakkında soruşturma başlatılmasını" talep ettiğini, ancak savcılığın kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verdiğini, gerekçeli kararda da "kamerada böyle bir görüntüye rastlanmamıştır" şeklinde bir ibare olduğunu, aynı memurun yemek dağıtma sırasında "buna yemek verme buna yemek vermeyeceksin" dediğini, sonrasında kendisinin zile bastığını ve baş memurun geldiğini, memurların sicil numarasını istediğini, sicil numaraları ile birlikte kendileri hakkında suç duyurusunda bulunacağını söylediğini, baş memurun da "sakın bunlarla muhatap olmayın siciliniz falan bunlara vermeyin, sizin yaptığınız doğrudur, hukuka uygundur" dediğini, kendisinin de "yemek vermemiş bende sicil numarasını istiyorum, bu benim hakkımdır" dediğini baş gardiyanın da "senin hakkın olsa bu kapının arkasında olmazdım" dediğini, sürekli böyle provokatif hareketlerde bulduklarını" aktarmıştır.

Tehdit (Diğer mahpuslar tarafından)	8 İhlal
-------------------------------------	---------

- P. B., 22.11.2024 tarihinde Marmara (Silivri) 5 Nolu L Tipi Kapalı Hapishanesinde tutulan oğlu B. Ş. D. için yaptığı başvuruda; "Metris T Tipi 1 Nolu İnfaz Kurumu A16 Koğuşunda yaklaşık 6 aydır tutsak B. Ş. D.'nin annesi olduğunu, oğlunun yaklaşık 6 aydır hiçbir ilişkisi olmayan bir olaydan dolayı gözaltına alınıp tutuklandığını, önce Metris zindanında kaldığını, ancak hala haklarında somut bir delili olmamasına ve başkalarına ait olan eşyaların oğlu ve arkadaşlarının üzerine yıkılması ve olayın esas sorumlusu kişinin adı ve adresi belli olmasına ve bu kişinin aranır durumda olduğu bilinmesine karşı oğlunun bir yerde savcılıkça rehin tutulduğunu; 19 yaşına yeni girdiğini, hiçbir yalan ve dolandan anlamayan oğlunun iyi niyetinin kurbanı olduğunu, Metris zindanından sonra oğlunun on beş öncesinde Silivri L Tipi 5.Nolu İnfaz Kurumu E7 gençlerin kalmakta olduğu koğuşa sevk edildiğini, birkaç ziyaretine gittiğini, "kaldığı koğuşun iyi olmadığını, kendisine baskı, tehdit uygulandığını, ölümlü tehdit edildiğini" söylediğini; 2 gün önce telefonda oğlunun, "idaredeki hesabında birilerinin baskısıyla tüm parasına yiyecek ısmarlanarak, hesaptaki paranın zorla gasp edildiği, elbiselerine el konduğu ve koğuşta ayak işlerinde baskı ve tehditle zoraki çalıştırıldığını, kısacası can güvenliğinin olmadığını" söyleyerek insan hakları kurumlarına durumu iletmesini ve acil olarak koğuşunun değiştirilmesini istediğini; oğlum içerdeki çetelerden korktuğundan dolayı idareye dilekçe vermediğini belirterek geceleri korkudan uyuyamadığını, aynı zamanda dışarıda başkalarının hesabı verilerek borçlandırma adına para gönderilmesini aksi halde koğuşta oğluna yaşamı zindan edeceklerini belirttiklerini; bir anne olarak Silivri 5 Nolu Zindanda E7 Koğuşunda kalmakta olan oğlu B. Ş. D.'nin durumuyla acil olarak ilgilenmesi için gereken duyarlılığın gösterilmesini istediğini" aktarmıştır.

Hakaret (İdare personeli ve kolluk)	91 İhlal
Hakaret (Diğer mahpuslar tarafından)	1 İhlal
İdare personeli tarafından mahpuslara karşı provoke edici tutum ve davranışlar sergilenmesi	280 İhlal

- C. D. ile 08.03.2023 tarihinde gerçekleştirilen avukat görüşünde; “Gardiyanların genel tutumlarındaki değişikliği bir süredir fark etmeye başladıklarını; Başgardiyen Murat’ın sevke giden arkadaşlarına “Bu yüzü unutmayın.” şeklinde ifadeler kullandığını; son olaylar öncesinde de B-17 koğuşundaki çamaşır ipinin koparıldığını; bütün olayların, İkinci Müdürün (sakallı bir kişi), Başgardiyenin, Yardımcısının yanlarında çalışan bir kişinin ve ayrıca kadın müdürün de aralarında bulunduğu ekibin öncülüğünde, onların nöbetçi olduğu gün meydana geldiğini; bu olayların o gün kurum dışında olan Cezaevi Birinci Müdürünün bilgisi haricinde gerçekleştiğini düşündüklerini” aktarmıştır.

Mahpusların hasım oldukları kişilerle aynı yerde tutulmalar	2 İhlal
---	---------

- A. A., 28.10.2024 tarihinde Patnos L Tipi Kapalı Hapishanesinde kalan kuzeni S. Y. için yaptığı başvuruda; “Kuzeni S.’in adli suçtan ötürü Ahlat T Tipi cezaevinde yattığını, burada husumetlilerin olduğunu kendisine anlattığına göre “Cezaevinde bulunan gardiyan Ferhat tarafından iddiasına göre husumetlilerin yönlendirmesiyle diğer mahkumlardan katarak kuzeni S. ciddi bir mobbing uygulandığını, buna karşılık kuzenin defalarca idare dilekçe vermesine rağmen hiçbir şekilde işlem yapılmadığını, bu baskılar nedeniyle kesici aletlerle kendisine ciddi zarar verdiğini, müdahaleden sonra pansuman yapılmadığını, cezaevini bilgilendirerek altı gündür açlık grevine başladığını yine cezaevine verdiği bir dilekçe ile öldürülme korkusu yaşadığını ve eğer başına bir şey gelirse bundan gardiyanın sorumlu olduğu belirttiğini” aktarmıştır.

Siyasi mahpusların birbirine selam vermesinin engellenmesi	32 İhlal
--	----------

Mahpusların çıplak ve gözleri bağlanarak sevk edilmesi	1 İhlal
--	---------

Mahpuslara cezaevine ilk girişte yemek ve su verilmemesi	1 İhlal
--	---------

Siyasi kadın mahpusun farklı dosyalardan hüküm almış erkeklerin bulunduğu bölümde tutulması	1 İhlal
---	---------

- S. A., 08.05.2024 tarihinde Marmara (Silivri) 9 Nolu L Tipi Kapalı Hapishanesinden yazdığı mektupta; “Şu anda aynı kurumda bulunduğu H. C. adlı arkadaşlarına dönük idarenin geliştirdiği uygulamanın onur kırıcı olduğunu, yeni yıldır bu hapishanede özel uygulamalara maruz bırakılmadığını, geçen yılın Aralık ayında ağırlaştırılmış müebbet cezası onaylanır onaylanmaz hapishane idaresi tarafından kadınların bulunduğu özel bölümlerden alınıp İşidli, Fetullahçı ve adli tutuklu (erkeklerin) bulunduğu bölüme yerleştirildiğini, bu duruma itiraz etmelerine rağmen sorunun çözülmediğini, çözümün birinci derece muhatabı olan kurumun 1.müdürünün kendilerini dinleyip sorunları çözmeye zahmetinde bulunmadığını, her şeyi “yukarıdan” gelen emirlerle yürüten bir bürokrat havasında ele aldığını, oysa sorunları çözmekle mükellef olduğunu “Tek kişilik hücreler erkeklerin bulunduğu yerdedir, buna mecburuz” denildiğini, oysa Hatice arkadaşlarının, aynı davadan yargılandığı erkek arkadaşlarının bulunduğu yere de verilebileceğini, ondan da daha önemlisinin hapishane idaresinin kadınlar bölümündeki bir odayı ayarlayabileceğini, bütün hapishanelerin ya bu biçimde çözdüğünü ya da kadınlarla birlikte aynı koğuşta tutup ağırlaştırılmış infaz rejimini (telefon, ziyaret vb.) uyguladığını, burasının Adalet Bakanlığına bağlı bir kurum olduğunu, arkadaşlarını kadınlar bölümünde tutup kadın hapishanelerinden birine naklini yapabilmelerinin mümkün olduğunu, Kürt ve de kadın bir mahpus olunca güvenliğini, hukuku ve insani yaklaşımı hiçe sayıp hakaret amaçlı olarak farklı grupların (erkeklerin) olduğu bölüme konulduğunu, bunun çok bilinçli yapılmış bir saldırı olduğunu, başka bir anlamı olmadığını, iyi niyetli olunsaydı aynı davadan yargılandığı arkadaşlarının bulunduğu koridora düzenlemesinin yapılabileceğini; kurumumuzun ve tüm kadın derneklerinin resmi makamlar nezdinde acil olarak girişimlerde bulunmasının gerektiğini, tahliyesi engellenen, keyfi bir şekilde içeride tutulan mahpusların durumundan daha da önemli olduğunu; hapishane idarelerinin bu keyfi ve onur kırıcı yaklaşımlarına itiraz ettikleri için “örgütsel davranış” biçiminde tutum sergilendiğini, politik ve demokratik tutumun bu şekilde mahkum edildiğini, yapılanlara sessiz kalınması, boyun eğilmesi, el pençe durulması halinde tahliye edilebilecekleri gibi bir basitlik içine girildiğini” aktarmıştır.

TOPLAM	590 İhlal
---------------	------------------

b) İnsan Onuruna Aykırı Aramalar

İşkencenin giderek farklılaşan ve artan yeni uygulamalarına karşın doğasında bir değişiklik yaşanmamakta insan onurunu, kişi bütünlüğünü hedef alan, acı verici, aşağılayıcı, onur kırıcı fiiller olarak icra edilmeye devam edilmektedir. Yasal düzenlemelerde ancak çok özel koşullarda uygulanabileceği belirtilen çıplak arama gibi istisnai uygulamalar dahi son yıllarda mevzuat hükümleri gerekçe gösterilerek yaygınlaştırılmaktadır. Çıplak arama ve zorla soyma fiilleri kişinin mahremiyetini ihlal eden, moral değerlerini, sosyal kimliğini hedef alan, ruhsal bütünlüğüne zarar veren ve cinsel şiddet boyutlarına ulaşan işkence fiilleri olarak icra edilmektedir. Oysa “Mahpuslara Muameleye Dair Birleşmiş Milletler Asgari Standart Kuralları”nda da (Nelson Mandela Kuralları) yer verildiği gibi “aramalar(ın), insanlık onuruna ve aranılanların mahremiyetine saygılı olacak şekilde ve aynı zamanda ölçülülük, yasallık ve gereklilik ilkeleri çerçevesinde yürütülmesi” gerektiği açıkça ifade edilmektedir.⁴

En son 2016 yılında gözden geçirilen “Mahkumlarda Beden Aramalarıyla ilgili Açıklaması”nda⁵ Dünya Tabipleri Birliği (DTB) de “zorla aramanın etik açısından kabul edilemezliği”ni açıkça vurgulamıştır. Tüm hükümetlere ve kamu güvenliğinden sorumlu mercilere aşırı rahatsızlık yarATICI aramaların kişi mahremiyetine ve onuruna yönelik ciddi ihlal anlamı taşıdığını, ayrıca fiziksel ve psikolojik hasar riskini de barındırdığını kabul etmeleri çağrısında bulunarak mahpusların rutin aranmasında ultrason ve diğer taramalar dahil alternatif yöntemler kullanılması, beden boşluğu aramalarına yalnızca son çare olarak başvurulması ve hekimlerin bu amaçla görevlendirilmesinin hasta ile hekim arasındaki güven ilişkisini sarsacağı önerisini vurgulamıştır.

Türkiye’de “çıplak arama” uygulamasının hukuki dayanakları için “Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik’e başvurulabilir. Her ne kadar iktidar tarafından inkâr edilse de yönetmelikteki 34’üncü madde, cezaevlerinde hangi koşullarda “çıplak arama” yapılabileceğini düzenliyor.

Çıplak arama işkencesi mahpuslara yapıldığı gibi kimi zaman ziyaretçilerine de ince arama adı altında onur kırıcı uygulama olarak ailelere de dayatılmaktadır.

Özellikle çıplak arama uygulamasının son dönemde işkence suçu kapsamında eril bir şiddet biçimi olarak ve başta kadınlara yönelen özelliği dikkate alındığında, özellikle işkence görenlerin maruz kaldıkları olaylarla mücadele edilmesi, yaşamak zorunda kaldıkları olumsuzlukların kabul edilemezliğinin önemle vurgulanması,

⁴ <https://tihv.org.tr/ozel-raporlar-ve-degerlendirmeler/nelson-mandela-kurallari-mahpuslara-muameleye-dair-birlesmis-milletler-asgari-standart-kurallari/>

⁵ <https://www.wma.net/policies-post/wma-resolution-on-the-responsibility-of-physicians-in-the-documentation-and-denunciation-of-acts-of-torture-or-cruel-or-inhuman-or-degrading-treatment>

toplumsal cinsiyete bağılı eşitsizlikleri şiddetlendiren bu tür uygulamaları da gözeterek kadınların, erkek egemen toplumda hakları gözetilmesi gereken bir grup olarak değerlendirilmesi de önem kazanmaktadır.

Sonuç olarak, çıplak arama ve zorla soyma fiilleri kişinin mahremiyetini ihlal eden, moral değerlerini, sosyal kimliğini hedef alan, ruhsal bütünlüğüne zarar veren ve cinsel şiddet boyutlarına ulaşan işkence ve diğer kötü muamele niteliğindedir. Hapishanelerde karşılaştığımız örneklerde hapishane giriş ve çıkışlarında çıplak arama uygulaması bir rutine dönmüştür. Çıplak aramaya karşı çıkan mahpuslar yalnızca zorla aramaya maruz kalmıyor, aynı zamanda darp ve şiddete de maruz kalıyorlar.

Mahpuslar son yıllarda özellikle hastane sevkleri ve hapishane sevkleri esnasında onur kırıcı ağız içi arama dayatmasına maruz kalmaktadırlar. Özellikle ağız içi arama nedeniyle mahpusların hastane sevkleri gerçekleştirilmeyerek ayrıca sağlık hakkı ihlaline de neden olmaktadır.

Ayrıca bu arama dayatması neredeyse tüm hapishanelerde kolluk marifetiyle uygulanmaktadır ve ağız içi dayatma nedeniyle mahpuslar hastaneye gidemediklerinden sağlık hakları da ihlal edilmekte olup hem ilkence ve kötü muamele yasağı ihlal edilmekte hem de sağlık hakkı ihlal edilmektedir.

Bu başlık altında en az 898 ihlal tespit edilmiştir.

Mahpuslara çıplak arama dayatmasına maruz kalması	73 İhlal
---	----------

- M. D., 07.03.2024 tarihinde, kardeşi C. D. için yaptığı başvuruda; “Kardeşi C. D.’nin Samsın/Kavak S Tipi Kapalı Hapishanesinde olduğunu, kardeşiyle yaptığı telefon görüşmesine “Gardiyanların ayakta sayımı ve tekmili dayattığını, kendisinin de durumu kabul etmediğini, bunun sonucunda gardiyanlar tarafından fiziki saldırıya uğradığını ve daha sonra cezaevi yönetim odasına götürülüp çıplak arama dayatıldığını” söylediğini, ayrıca “sudan bahanelerle her fırsatta darp edildiklerini” söylediğini, bunlardan dolayı kardeşinin can güvenliğinden endişe ettiklerini” aktarmıştır.
- A. S. Ç. ile 08.03.2024 tarihinde Samsun/Kavak S Tipinde gerçekleştirilen avukat görüşünde; “Cezaevine giriş yaptıkları 24 Şubat 2024 gecesi “çıplak arama” dayatmasıyla arkadaşı U. G. ile birlikte işkenceye maruz kaldıklarını, izleyen günlerde de koğuş içerisindeki kameraları kapattıkları ve ayakta sayım vermeyi reddettikleri gerekçesiyle yine koğuş içerisinde işkenceye uğradıklarını; 24 Şubat 2024 akşamı U. G. ile birlikte Silivri Cezaevi’nden “sürgünle” Samsun Kavak Cezaevi’ne getirildiklerini; getirilmeden bir gün önce ise kulak-burun-boğaz muayenesi yapıldığını, bunun sevke uygunluk için yapıldığını sonradan anladıklarını, bunun için revire çıkarılmadıklarını, hücrelerine gelen doktor tarafından muayene edildiklerini; 24 Şubat 2024 akşamı U. G. ile birlikte Silivri Cezaevi’nden “sürgünle” Samsun Kavak Cezaevi’ne getirildiklerinde, üzerlerindeki tüm giysileri -sadece iç çamaşırları kalacak şekilde- çıkarmalarının istendiğini; çıkardıkları giysilerin x-ray cihazından geçirileceği ve kendilerinin de önlük giyerek duyarlı kapıdan geçmeleri gerektiğinin söylendiğini; bunun “insan onuruna aykırı” olduğunu, makul bir neden olmadıkça çıplak arama yapılamayacağını belirttiklerini; bunun üzerine, “Biz burada anayasaya uymuyoruz.” yanıtını aldıklarını; 5-6 gardiyanın (tarifleri ekli dilekçede ayrıntılı olarak yazılmıştır) sille tokat kendilerine vurmaya başladıklarını; kameraların olmadığı arama odasında gardiyanlar tarafından dövüldüklerini; iç çamaşırları kalacak şekilde pantolonunun gardiyanlar tarafından zorla çıkarıldığını; kendisine cinsel organı görünecek şekilde üst araması yapıldığını; üst araması sonrasında kendilerini dövüp bıraktıklarını; giysilerini de x-ray cihazından geçirmeyip arama odasında bıraktıklarını; bu olayların 24 Şubat 2024 gecesi, hatırladığı kadarıyla, 21:30-22:30 sularında meydana geldiğini” aktarmıştır.
- D. A. ile 08.03.2024 tarihinde Samsun/kavak S Tipinde gerçekleştirilen avukat görüşünde; “20 Şubat’ta Diyarbakır’dan sürgün edildiğini, sürgün aracında yer olsa da eşyalarının tamamını getiremediğini, bütün eşyalarını getirmesine izin verilmediğini, eşyalarından kendisi ile götürmediği 50 kiloluk eşyaları için 500 TL kargo ücreti aldıklarını; Rojavalı M. A. İ. ile M. M.’in Urfa T Tipi Cezaevinden 23 Şubat’ta sürgün edildiğini; cezaevine girişte

çıplak arama dayatmasını kabul etmemelerine rağmen, üstlerinin zorla çıkartıldığını bu uygulamayı kamerasız odalarda yapıldığını" aktarmıştır.

- E. D. tarafından 18.09.2024 tarihinde Şanlıurfa 2 Nolu T tipi Kapalı Hapishanesi'nde yazılan mektupta yaşadıkları sorunları aktarmışlardır. Beyanlarına göre; "Kendisinin Şakran 3 No'lu T Tipi Kapalı Hapishanesinde hükümlü olarak bulunduğunu, 09.09.2024 tarihinde Şanlıurfa'da yapılacak olan duruşması için Şanlıurfa 2 No'lu T Tipi Kapalı Cezaevine getirildiğini, 10.09.2024 tarihinde mahkemeye götürülmek için mahkum kabul bölümünde getirilirken aşağıda ayrıntılarını açıkladığı şekilde işkenceye tabi tutulup hakarete uğradığını, Şanlıurfa 2 No'lu T Tipi Kapalı Cezaevinde daha önce de mahkemeye hastaneye götürülürken tutuklu ve hükümlülerin işkence ve kötü muameleye maruz kaldıklarını, işkence ve kötü muameleye uğrayanların şikayet ederek durumu yargıya taşıdığını, ancak işkencecileri korunduğunu cezasızlık dan kastının tam olarak bu olduğunu; Şanlıurfa 2 No'lu T Tipi Cezaevinde 10.09.2024 tarihinde yaşadığı işkence ve kötü muameleyi anlatacak olursa; mahkemeye gideceği 10.09.2024 tarihinde mahkum kabul bölümüne geldiğini, burada askerler tarafından insan onuruna aykırı onur kırıcı yaklaşımlara işkencelere ve hakaretlere maruz kaldığını, askerlerin kendisine karşı sergilediği bu tutumun, ne yasa, ne etik, ne de vicdani hiçbir yaklaşıma uymadığını, ekstradan geçerken infaz koruma personelinin kendisine "Ayakkabı, kemer gibi eşyaları bırakmana gerek yok, doğrudan geçebilirsin" dediğini; mahkum kabul bölümünde dosya arkadaşının M. T.'ın da bulunduğunu, aynı şekilde araması yapıp kelepçesinin sorunsuz bir şekilde takıldığını, arama yapan askerlerin Erzincan'dan onunla birlikte geldiklerini, daha sonra Şakran 3 no'lu T Tipi Kapalı Ceza infaz kurumundan kendi yargılaması için buraya getiren askerlerin de üstünü aramaya başladıklarını, üst araması yaptıktan sonra "arkasını dönmelerini, arkasını da arayacaklarını" söylediklerini, kendisi de "yapılan arka aramaya karşı olmadığını isterlerse arkasına geçip arama yapabileceklerini" söylediğini, bunun üzerine mahkum kabul bölümündeki askerlerin "madem öyle, üstündeki eşyaları x- ray oraya koy ve cihazdan geç" dediklerini, x-ray den geçerken bir defa askerlerin kendisini kameranın göremeyeceği kör bir noktaya götürdüklerini, tekrar arama yaptıklarını, aramadan sonra yine arkasını döndürmek istediklerini, bu sırada askerlerin ellerini plastik eldiven taktığını gördüğünü, arkasını dönmeyeceğini söylediği anda komutan tarafından direk sol koluna tutunarak sertçe yüz üstü duvara yaslandığını, ağını zorla kapattıklarını, o esnada "40 yıllık bir teşkilat aklıyla devlet gücüne kafa mı tutuyorsun, Apo şimdi gelip seni kurtarsın elimizden, orospu çocuğu" gibi küfürlerle tekmelediklerini, bu esnada yüzü duvara dönük olduğu için ve yüzünü çevirmeye çalıştığını ve daha çok bastırıldığında dolayı vuranları kim veya kimler olduğunu göremediğini, üzerindeki tişört ve atletini göğsüne kadar sıyırıp, ellerini iç çamaşırın altına sokup çektiydiklerini, tüm bunlarla birlikte kolları kırılacak şekilde bükülerek arkadan ters kelepçelediklerini, kelepçeyi haddinden fazla sıktıktan sonra gözlüğünü ve astım ilacını masaya bıraktıklarını, zorla da olsa gözlük ve astım ilacını alabildiğini, o esnada "alçak ***** koyduğum çocuğu gibi" hakaret ve küfürleri etmeye devam edip kendisini kameraların gördüğü mahkum kabul bölümünde bulunan nezarethaneye koyduklarını, tüm bunların orada bulunan dosya arkadaşları Mahmut Tatal ve infaz koruma personellerinin gözünün önünde olduğunu, ters kelepçeyle ring aracına bindirilip Şanlıurfa adliye binasına götürülürken bir süre geçtikten sonra bulunduğu bölümün kapısını açıp kelepçeleri açtıktan sonra önden 2 kelepçe ile tekrar kelepçelediklerini, bir süre sonra mahkeme salonuna götürülürken sağ ve sol kolundan tutan askerler tarafından da bilinçli bir şekilde sıkıştırıldığını, tüm bunları Şanlıurfa 2. Ceza Mahkemesi'nde dile getirdikten sonra dönüştü kolunu tutan askerlerin merdivenlerden aşağıya inerken bilinçli bir şekilde kendisine çelme taktığını, dengede kalmak için çabalarken kolundaki öteki askerlin dengesini kaybedip kendi arkasına arkadaşına çarptığını, öteki askerlerin kendisine dönerek "ne oluyor lan" derken kendisi de kolundan tutan askere "neden çelme takıyorsun?" deyince onun da kendisine "sen ne yapmaya çalışıyorsun" dediğini, bu itiş kalkış ben arabaya bindirildiğini tekrar Şanlıurfa 2 no'lu t tipi cezaevine getirildiğini, cezaevine getirildikten kısa bir süre sonra kurum baş memurla görüşüp şikayetçi olduğunu ve darp raporu almak istediğini söylediğini, kurum baş memurun işlemleri yapıp rapor almak için kendisini hastaneye gönderdiğini, fakat kendisini hastaneye götürecekti aynı zamanda kendisini darp eden ve hakaret eden askerlerin ta kendileri olduğunu, yanında 4 asker ve bir infaz koruma memuru olmak üzere 5 kişi geldiklerini, infaz koruma memuru ve 2 askerlin doktoru almak için hastaneye girdiklerinde, o esnada arabada kalan 2 askerden birinin kendisine dönüp "neden bana bakıyorsun? diyerek tekme ve yumruklarla kendisini darp edip"***** ***** ***** sbu çocuğu" gibi hakaretler ettikten sonra arabanın kapısını kapatıp bozkurt işareti yaptığını ve 2 askerlin de gülmeye başladığını, bu esnada araç içerisindeki kameraya da baktığında kameranın yüzünü yukarıya çevrilmiş ve bir cisim sıkıştırılmış olduğunu gördüğünü, doktor arabaya geldiğinde kendisine hem darp izlerini gösterdiğini hem de yeniden darp edildiğini belirttiğini, doktorun kendisini muayene değil de arabanın içerisinde askerlerin gözleri önünde pantolonunu indirip muayene ettiğini, o esnada askerlerden birinin fotoğrafını çektiğini, cezaevine geldiğinde orada bulunan askerler tarafından tekrar tehditlere maruz kaldığını, askerlin kendisine "bir daha rapor almaya gelersen, ben seni kendi elimle sağ götürür içine mermi doldurarak cezaevine geri getiririm sakın ama sakın bana bir daha gelme" deyip tekrar bozkurt işareti yaptığını, tüm bunların kameranın görmediği kör bir noktada yapıldığını; Şanlıurfa 2 nolu T Tipi Kapalı Cezaevinde tabi tutulduğu işkenceyi ve doktorun muayene şeklini açıkladığını, insanlık onurunu ayaklar altına alınan işkenceci kolluk görevlilerinden ve mahremiyetini korumayarak, kendisini hastanede polemik de değil de ring içerisinde üstünkörü bir şekilde muayene eden hekim etiğine aykırı davranan doktordan şikayetçi olduğunu belirtmek istediğini, kendisine uygulanan insanlık dışı işkence ve kötü muameleden ve doktorun etik dışı muayenesinden dolayı harekete geçilmesini istediğini" aktarmışlardır.

- R. B. ile 21.08.2024 tarihinde Samsun/Kavak S Tipi Kapalı Hapishanesinde gerçekleştirilen görüşmede; "Mahpusların hastaneye sevkı sırasında onur kırıcı şekilde ağız içi arama dayatması yapıldığını, bu nedenle hasta mahpusların hastaneye gitmediğini hastaneye sevk sırasında ağız içi arama dışında ayakkabı bağcıklarını sökme dayatması olduğunu; mahpuslardan K. K.'nin kalp krizi geçirdiğini, revire sevk edilir edilmez acil olarak hastaneye sevkini yapıldığını, ancak kendisine ağız içi arama dayatması yapıldığını ve kendisinin de bunu kabul etmeyerek geri hücreye getirildiğini, ancak durumun acil olduğunun anlaşıldığını bu nedenle acil olarak hastaneye tekrar sevk edildiğini, doktorun "neden geç kaldın" diye sorduğunu "kalp krizi geçirmişsin, bu kadar da geç kalınmaz" dediğini, Kenan Kaya'ya 3 adet stent takıldığını, stent takıldıktan sonra gece vakti kardiyoloji servisine hasta bakım odasına girerken ayakkabı bağcıklarının sökülmesi için dayatma yapıldığını, kendisinin baygın halde dahi bunu kabul etmediğini, ancak ayakkabısının zorla soyulduğunu hasta bakım odasında gardiyanın soyduğu ayakkabının bağcığını söküp atarak ayakkabıyı geri getirdiğini, K. K.'ya memur emrine karşı gelmekten disiplin soruşturması başlatıldığını ve sonrasında ceza verildiğini, ağız içi arama dayatmasını kabul etmeyen mahpuslara disiplin soruşturması açıldığını ve kendilerine ceza verildiğini bu nedenle mahpusların hiçbir şekilde hastaneye sevk istemediğini; yine mahpuslardan R. T.'a 2 kere ağız içi dağıtması yapıldığını ve 2 kere hücre cezası verildiğini; F. Ç. ve Y. A.'ın kronik hepatit ve tansiyon hastası olduğunu, ancak ağız içi arama dayatması nedeniyle hastaneye sevk edilmek istemediğini; kendisinin 2012 yılında açlık grevine girdikten sonra ilaç kullanmak zorunda kaldığını, yüksek kolesterol nedeniyle kalp krizinin tetiklediğini, ağız içi araması dayatması nedeniyle hastaneye gidemediğini" aktarmıştır.
- C. A. ile, 19.11.2024 tarihinde Eskişehir H Tipi Kapalı Hapishanesinde yapılan avukat görüşünde; "Hastane sevklerinde yaşanan ağız içi arama dayatmasının zaman zaman devam ettiğini ancak sürekli olmadığını, Kadir Kurnaz isimli mahpusa ağız içi aramaya itiraz etmesi nedeniyle disiplin cezası verildiğini" aktarmıştır.

Hapishane içinde ve sevklerde ayakkabı çıkarma dayatması	167 İhlal
--	-----------

Hasta sevklerinde, görevliler tarafından mahpusların mahrem yerlerine dokunarak tacize varan aramalar yapılması	32 İhlal
---	----------

Havalandırmaya her gidiş gelişte iki el araması, ikisi dedektör araması olmak üzere dört defa üst araması yapılması, hastaneye gidiş gelişlerinde de bu aramaların 8 kez olacak şekilde yapılması	15 İhlal
---	----------

- S. D., 04.09.2024 tarihinde Sincan 2 Nolu Yüksek Güvenlikli Kapalı Hapishanesinden yazdığı mektupta; "Havalandırmaya her gidiş gelişte iki el araması, ikisi dedektör araması olmak üzere dört defa üst aramasının yapıldığını, hastaneye gidiş gelişlerinde de bu aramaların sekize çıktığını" aktarmıştır.

Açık görüş öncesi ve sonrası mahpusların uzaktan tüm vücudu alacak şekilde video kaydına alınma ve fotoğrafların çekilmesi	13 İhlal
--	----------

Kalp pili takılı ziyaretçiye X-Ray cihazından geçemediği için ziyaret engeli	2 İhlal
--	---------

- O. Ç., 15.11.2024 tarihinde, Antalya S Tipi Kapalı Hapishanesinden yazdığı ve 24.06.2024 tarihinde tarafımıza ulaşan mektupta yaşadığı hak ihlallerini aktarmıştır. Beyanlarına göre; "04.11.2024 tarihinde kardeşinin ve kardeşinin eşinin yurtdışından 14 yıl sonra ziyaretine geldiklerini, kardeşi D. Ç.'ın bir süre önce yani yaklaşık 4 ay önce kalp krizi nedeniyle ameliyat olduğunu, kendisine kalp yetmezliği nedeniyle kalp pili takıldığını, kardeşi ve eşi ziyarete geldiklerinde hastalığıyla ilgili doktor ve hastane raporlarında herhangi bir sorun yaşanmaması için kendileriyle birlikte getirdiklerini, buna rağmen ziyaret gün ve saatinde kardeşine X-Ray cihazından geçirilerek ziyarete alınma zorbalığı yapıldığını, kardeşinin "bunun hastalığını tetikleyeceğini ve X-Ray cihazından geçmeyeceğini" belirttiğini, fakat ilgili memurun "kendilerine talimat verildiğini, X-Ray cihazından geçmediği sürece ziyarete alınmayacaklarını" belirttiğini, bu yüzden yengesinin ziyarete alındığını, kardeşinin dışarıda bırakıldığını, durumu öğrendikten sonra ilgili memurlar aracılığıyla kardeşinin içeri alınması için baş memurları haber ilettiğini, talebi üzerine kardeşiyle bir kez daha görüştiklerini ve kendisine duyarlı kapıdan geçmezsen ziyarete alınmayacağını bir kez daha belirtildiğini, kardeşinin de 14 yıl sonra uzak bir yerden ziyaretine geldiği için tüm riskleri göz önüne alarak X-Ray cihazından geçerek 35 dakika sonra ziyaret salonuna alındığını, bu duruma dair aynı gün içerisinde cezaevi Müdürlüğünün başta olmak üzere, Cumhuriyet Başsavcılığı ve Adalet Bakanlığı suç duyurusunda bulunduğunu ve ilgili memur hakkında soruşturma başlatılmasını talep ettiğini, cezaevi Müdürlüğünün 05.11.2024 tarihinde yazmış olduğu dilekçeye sözlü açıklamada bulunduğunu, kendisine "Duyarlı kapının X-Ray cihazının son model olduğunu, firmanın kendilerine verdiği belgelere dayanarak kalp pili hastalar için hatta hamileler için herhangi bir zararı olmadığını" iddia ettiklerini, bu belgelerin bir nüshasının kendisine verilmesini talep ettiğini, fakat "Bunu vermeyeceklerini ilgili kurumların istemesi üzerine kendilerine birer

nüshasını ulaştıracaklarını” belirttiklerini; durumun vahameti ve yaşamlarının daha ayrıntılı öğrenerek istenirse telefon numarasını aşağıda yazacağını, onlar aracılığıyla daha ayrıntılı bilgi edilebileceğini" aktarmıştır.

Ailelere ziyaret esnasında çıplak arama ve/veya ince arama dayatması

25 İhlal

- R. T. Ö. ile, 22.11.2024 tarihinde Sincan 2 Nolu Yüksek Güvenlikli Kapalı Hapishanesinde yapılan avukat görüşünde; “aile açık görüşü sırasında 2 mahpus ailesine çıplak arama dayatması yapıldığını, bu konuda suç duyurusunda bulduklarını, savcılığın kovuşturmayaya yer olmadığına dair karar verdiğini, ancak herhangi bir gerekçe yazmadığını, savcılıkla görüşüldüğünü, savcılığın da bütün kameralara bakıldığını, ancak böyle bir şey olmadığını iddia ettiğini, ancak “şüphede durumunda kısmi çıplak arama yapılabilir bunu bilmenizi isterim” dediğini, bunun da çıplak arama dayatması iddialarının doğru olabileceğini ortaya koyduğunu” aktarmıştır.

TOPLAM 898 İhlal

c) Ayakta Sayım / Kimlik Kartı Kullanımı/ Askeri Nizamda Tek Sıra Yürütme Dayatması

Ayakta sayım dayatması, telefonda tekmil verme zorlaması, kimlik kartı takılması zorunluluğu, askeri nizamda tek sıra yürütme dayatmaları hapishanelerde idarenin otoritesini kabul ettirmenin bir aracı olduğu gibi hapishanelerde işkence ve kötü muamele uygulamaları olarak öne çıkmaktadır.

Ayakta sayım dayatması, hücre mevcutlarının çok az olduğu durumlarda bile varlığını göstermektedir. Buna tek kişilik hücrelerde kalan mahpuslar da dahildir. Bir tür psikolojik baskının da aracı durumundadır. Sayımlar sırasında hazırolarda bekletme, tek sıra halinde sayım alma gibi durumlarla da karşılaşırız. Hasta olduğu bilinen ya da fiziksel olarak ayağa kalkma veya ayakta durma zorluğu çeken mahpuslar bile ayakta sayıma zorlanmaktadırlar. Bir baskı aracı olarak kimi hapishanelerde sayım uygulaması geceleri de yapılmaktadır.

Telefon görüşmesi sırasında tekmil verilmesi dayatması uygulanmaktadır. Bu uygulamada hem mahpusun hem de görüştüğü kişinin kendisini tanıtmaması (Adı-Soyadı söylenmesi) isteniyor, bu yapılmadığında da telefon görüşmeleri kesiliyor.

Kimi hapishanelerde mahpuslara kimlik kartı takılması zorunluluğu getirilmekte, kabul etmeyen mahpuslara disiplin soruşturması açılmaktadır.

Alınan başvurulara göre mahpusların sevkleri (hastane, hapishane, mahkeme vb.) esnasında, telefon görüşlere, açık/kapalı görüşlere çıkarılırken duvar dibinden, askeri nizamda ve tek sıra halinde yürümeleri istenmektedir.

Bu uygulamalara itiraz eden ya da direnen mahpuslar ise her zaman olduğu gibi işkence ve kötü muamele ile tehdit edilmekte ve hatta maruz kalmakta, haklarında disiplin soruşturması açılmakta. Pek çok durumda hücre cezaları verilmekte ve infazlarını yakacak tedbirler alınmaktadır.

Bu başlık altında en az 207 ihlal tespit edilmiştir.

Ayakta sayım dayatması

138 İhlal

- H. M. ile 08.03.2023 tarihinde gerçekleştirilen avukat görüşünde; “Hapishanede 3 kişilik odalarda tutulmalarına rağmen ayakta sayım dayatması yapıldığını; 4 Mart’ta sabah sayımında saat 08:00 da 20-25 kadar gardiyanın ve 2 baş gardiyan, müdür ve kıdemli memurların tutuldukları odaya girdiğini “bundan sonra dışarıda havalandırmada ayakta sayım vereceksiniz” diyerek bağırdığını, mahpuslardan R. İ. ve S. D. ile aynı odada tutulduklarını, bu görevlilerin hep birlikte odaya girdikleri sırada Rıdvan İmre ve Savaş Demir’in sandalyede oturduğunu mahpusların gardiyanlar tarafından zorla sandalyeden kaldırılarak ayakta sayıma zorlandığını, ayakta sayıma direnince de baş gardiyanın “bu genel aramadır” diyerek mahpuslara “duvara yüzlerini dönmelerinin” söylendiğini, sonra bütün odanın darmadağın edildiğini, siyasi mahpusların bulunduğu bütün odalarda bunun yapıldığını” aktarmıştır.

Tekmil verme dayatması	53 İhlal
------------------------	----------

- R. A., 07.03.2024 tarihinde, kardeşi Y. A. için yaptığı başvuruda; “Kardeşi Y. A.’ın 15 yıldır cezaevinde olduğunu, şu an Samsun Kavak S tipi Kapalı Cezaevinde olduğunu, kardeşiyle yaptıkları telefon görüşmesinde “Gardiyanların sayım esnasında içeriye girdiklerinde ayağa kalkıp tekmil vermeleri yönünde baskı uyguladıklarını ve bu durumu kabul etmeyip bunun sonucunda gardiyanlar tarafından sopalı coplu saldırıya maruz kaldıklarını” söylediğini; telefon görüşmesinde kardeşinin konuşmakta güçlük çektiğini, kardeşinin can güvenliğinden endişe ettiğini” aktarmıştır.

Askeri nizamda tek sıra halinde yürütme dayatması	83 İhlal
---	----------

- M. B. tarafından, 19.04.2024 tarihinde Aksaray T Tipi Kapalı Hapishanesinden yazılan ve 03.05.2024 tarihinde tarafımıza ulaşan mektubunda; “Buldukları cezaevinde uygulanan uygulamalara bakılınca, koridora çıkan çıkıldığında askeri nizam şeklinde “arka arkaya yürüyün!” denilerek askeri kanun dayatıldığını” aktarmıştır.

Kimlik kullanma dayatmasına maruz kalma	71 İhlal
---	----------

- Hasan Alan ile 08.03.2023 tarihinde Samsun/Kavak S Tipi Kapalı Hapishanesinde gerçekleştirilen avukat görüşünde; “İdarenin mahpuslara her gün kimlik kartı getirdiğini, mahpusların bu kimlik kartını kabul etmediğini, sonrasında kendilerine bu konuda soruşturma açıldığını, 1 ve 3 ay şeklinde değişen miktarlarda etkinlik ve kültürel faaliyetlerden yoksun kalma cezası verildiğini, zaten böyle bir etkinlik veya faaliyette olmadığını” aktarmıştır.

TOPLAM	207 İhlal
---------------	------------------

d) Havalandırma Hakları Engellenmesi ve İhlaller

Mahpusların sağlık hakkı kapsamında en önemli ihtiyacı havalandırma hakkı kapsamında yaşadıkları hak ihlleri aşağıda aktarılmıştır. Bu başlıkta en az 329 ihlal tespit edilmiştir.

Havalandırma haklarının engellenmesi	1 ihlal
--------------------------------------	---------

Havalandırmaya günde 1-1,5 saat çıkarılma (Bu uygulama tüm Yüksek Güvenlikli Hapishanelerde bu şekilde yapılmakta ve mahpuslar havalandırma haklarından yoksun bırakılmaktadır.)	252 ihlal
--	-----------

Ağırlaştırılmış müebbet hükümlülerin farklı dosyalardan ceza mahpuslarda aynı yerde havalandırmaya çıkarılması	6 İhlal
--	---------

Ağırlaştırılmış müebbet hükümlülerin havalandırma haklarının kısıtlanması	21 İhlal
---	----------

- M. C., 18.11.2024 tarihinde Elazığ 2 Nolu Yüksek Güvenlikli Kapalı Hapishanesinden yazdığı ve 23.11.2024 tarihinde tarafımıza ulaşan mektupta yaşadığı sorunlarını aktarmıştır. Beyanlarına göre; "Ağırlaştırılmış müebbet hükümlüsü olduğunu, havalandırmanın 1 saat ile sınırlı olduğunu, fakat bu havalandırma saatinin mahpusun durumuna bağlı olarak artırılabilceğini, siyasi mahpus olduklarını, bundan dolayı disiplin cezalarının da pek eksik olmadığını, idarenin bu durumu gerekçe yaparak yıllarca havalandırma saatinin artırma taleplerini reddettiğini, buna itiraz ettiklerini, infaz hakimliğinin de itirazlarını kabul ettiğini, yine de değişen bir şeyin olmadığını, sonra iyi hal durumunun gerekçe yapıldığını, idarenin kendi kurulunun 6 aylık değerlendirme gözleminde iyi halli oldukları belirtilse de hâlâ havalandırma saatlerinin aynı olduğunu, bu yaklaşımın nedeninin de disiplin iyi hal vs. değil yattıkları dava ve duruşlarının olduğunu" aktarmıştır.

Sürelili hapis cezası olanların havalandırma hakkında 1 saat yararlandırılması	3 İhlal
--	---------

- S. G., S. Y. ve A. T. ile 23.05.2024 tarihinde Çorum L Tipi Kapalı Hapishanesinde yapılan avukat görüşünde; "Çorum'a getirildikleri günden itibaren 2 yılı aşkın bir süredir tek kişilik hücrelerde tecrit altında tutulduklarını, diğer mahpuslarla aynı odaya geçme taleplerinin keyfi şekilde reddedildiğini, suç duyurusunda bulunmuşlarsa da bir sonuç alınmadığı ve takipsizlik kararları verildiğini; günde sadece bir saat havalandırmadan faydalandırıldıklarını" aktarmışlardır.

Havalandırma kapılarının geç açılıp erken kapatılması	29 İhlal
---	----------

TOPLAM	329 İhlal
---------------	------------------

e) Oda ve Koşullarla ilgili yaşanan sorunlar

Mahpusların buldukları oda ve koşullara dair çeşitli ihlaller yaşatılmaktadır. Aşağıda bu başlık altındaki ihlal çeşitleri maddeler halinde aktarılmış olup toplam 453 ihlal tespit edilmiştir.

Oda değişim taleplerinin kabul edilmemesi	316 İhlal
---	-----------

- M. K. tarafından Van F Tipi Kapalı Hapishanesinden yazılan ve 19.08.2024 tarihinde ulaşan mektubunda; "06.02.2024 depreminde Maraş E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda yattığını, depremden dolayı cezaevinden firar ettiğini ve ailesinin yanına Van'a geldiğini, 30.04.2023 günü Jandarmaya teslim olduğunu ve Van M Tipine getirildiğini; İdare ve Gözlem Kurulunun 18.05.2023 tarihinde kendisini sorgusuz sualsiz Van F Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna gönderdiklerini, kendisine 5275 sayılı kanunun 9. Maddesinin 3. Fıkrasını hüküm kıldıklarını ve disiplin cezası verdiklerini, disiplin cezasının bittiğini ancak 9/3 maddesinin kaldırılmadığını, bunun yanı sıra eski kurum müdürünün, kendisini mahkuma zarar veren birinin koşullarına koyduğunu, o mahkumun jiletle kafasına kesik açtığını, bu nedenden dolayı kendisini göndermeleri için sevk dilekçesi yazdığını, sevk talebinin reddedildiğini; burada sağlık sorunlarından dolayı doktora çıktığını, hastaneye sevk edildiğini, ancak revir memurunun 2 aydır kendisini hastaneye götürmeyip sevkini iptal ettiğini, bu durumu kurum müdürüne şikayet ettiğini ancak ilgilenmediğini, cezaevi savcısına söylediğini ve onun da reddettiğini, bu cezaevinde psikolojisinin bozulduğunu; 25.05.2023 tarihinde babasını kanserden kaybettiğini, mezarına bile gidemediğini, her gece kendine konuşmaya başladığını, ölen babasını gördüğünü, koşullarda artık kendinden korktuğunu, her an kendine zarar verebileceğini; kendisinin deprem mağduru olduğunu; hastane sevkini iptal edilip mağduriyetinin giderilmediğini, artık bu dünyada yaşaması için bir sebep kalmadığını" aktarmıştır.

Mahpusların talebi olmadan odaların değiştirilmesi	181 İhlal
--	-----------

Tekli odalarda tutulma	27 İhlal
------------------------	----------

- M. Y. ile, 28.03.2024 tarihinde Yozgat 2 Nolu T Tipi Kapalı Hapishanesinde yapılan avukat görüşünde; "Mahpuslardan E. A.'ın ağırlaştırılmış müebbet cezası aldığı ancak hükmün kesinleşmemiş olduğunu, buna rağmen 3 yıldır tek başına hücrede tutulduğunu, E. A.'tan 2 aydır hiçbir şekilde haber alamadıklarını, başına bir şey geldiğinden şüphelendiklerini" aktarmıştır.
- S. H., 13.08.2024 tarihinde S. A. için yaptığı başvuruda; "S. A.'ın Türkiye'nin birçok yerinde hapishanesinde kaldığını ve toplamda 30 yılını doldurduğunu, şu anda İstanbul ilinde bulunan Silivri 9 Nolu Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda tutulduğunu, S. A. 7-8 yıldır Silivri 9 Nolu Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda tutulmakta olup ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası almamasına rağmen 6 yıldır tek kişilik odada tutulduğunu, S. A.'ın defalarca bu hususun hukuka ve yasalara aykırı olduğunu belirtmesine rağmen bu

uygulamanın devam ettiğini; S. A.'ın, özellikle bu hapisanede tutulduğundan bu bana birçok hak ihlaline maruz bırakıldığını, bunların başında da tekli oda uygulamasının geldiğini” aktarmıştır.

Tekli odalarda tutulma (S Tipleri ve Yüksek Güvenlikli) Özellikle Yüksek Güvenlikli hapisanelerde kalan mahpuslar ağırlaştırılmış müebbet, müebbet, süreli hapis cezası veya tutuklu olup olmalarına bakılmadan tek kişilik yerde tutulmaktadır.	195 İhlal
---	-----------

Mahpusların tek kişilik yerde kalma taleplerinin karşılanmaması	1 İhlal
---	---------

- S. S., 16.05.2024 tarihinde Rize/Kalkandere L Tipi Kapalı Hapishanesinden yazdığı mektupta; “2016 yılından beri kapalı cezaevinde bulunduğunu, birkaç yıldır sorun yaşadığını, burasının 4. cezaevi olduğunu ancak tümünün aynı olduğunu, kendilerine yardımcı olmaları gerekirken yardımcı olmadıklarını, Düzce Cumhuriyet Başsavcılığının yazısına bile uymadıklarını, hak ihlallerinin sadece birkaç tanesini aktarmak istediğini; 20.09.2023 tarihinde Düzce T Tipi Kapalı Cezaevinde tek kişilik koşu kalabilmek için talep dilekçesi yazdığını, 4 aydan fazla dilekçe yazdığını, sonra ilgili revirde sorumlu infaz koruma memurunun, hastane sevki için üst yazısını yazarken hücre cezası varmış gibi gösterip hastaneye öyle gönderdiğini, hücreye koyma raporunu Düzce’deki hastanede doktordan öğrendiğini, kendisinin doktora açıklama yaptığını, onun da “yapacak bir şey yok, hücrede yatamaz raporu veriyorum” sana dediğini, bu süreç bu şekilde geçerken ben raporu düzeltmek için rapora itiraz ettiğini, itirazım sonucunda ise beni Bolu İzzet Baysal Devlet Hastanesi Sağlık Kurulu Sayı: E-6824 6970-730.08.01-226 996 509 sevkim olduğunu, kendisi Düzce’de yatarken idareye sevkim için dilekçe yazdığını ancak “bugün, yarın” diyerek hep oyaladıklarını; 12. ayda 2023’te Rize/Kalkandere L Tipi Kapalı Cezaevine nakil olduğunu, Rize/Kalkandere L Tipi Kapalı Cezaevine dilekçe yazdığını ve “Naklimin yapılmasını istiyorum” dediğini, en az 10 defa infaz birimine dilekçe yazdığını, revire çıktığını, baş memura çıktığını, hiçbirinin yardımcı olmadığını, dilekçelerinin çıkışının yapılmadığını, 25 Ocak 2024’te Rize Cumhuriyet Başsavcılığına 2 adet dilekçesinin çıkışının yapılmadığını, dilekçesinin üstüne kırmızı kalemle “Rize’de bulunan hastaneye sevk olacaksınız” yazıldığını, dilekçesinin elinde olduğunu; dilekçe yazma hakkının elinden alınıp dilekçelerinin çıkışının yapılmadığını; iyi halli olarak cezasını yattığını, şu an ölüm orucuna, açlık grevine veya ağzını dikip bir eylem yapsa bu sefer hem iyi halinden olacağını hem de 35 kişilik kaldıkları koşu arkadaşlarının psikolojisini bozacağını; sorunlarının bunlar olduğunu, dilekçelerinin çıkışının yapılmadığını ve tek kişilik koşu kalmak için raporunu düzeltmek için kararı hastane sevki olduğu halde hastaneye gidemediğini, sevkini de yapmadıklarını, dernekten 1 kişi gelirse çıkış yapılmayan dilekçelerini de verebileceğini” aktarmıştır.

Farklı siyasi görüşteki mahpusların koşu alanlarının aynı koridorda olması	13 İhlal
--	----------

Adli ve farklı dosyalardan mahpuslarla aynı üniteye tutulma	58 İhlal
---	----------

Aynı davalardan olan mahpusların koşu alanlarının birbirinden uzak yerlere yerleştirilmeleri	243 İhlal
--	-----------

Siyasi mahpusların kaldığı koşu alanlarının, adli ve diğer dosyalardan tutuklu olanların koşu alanlarına yerleştirilmeleri	53 İhlal
--	----------

Tarafsız koşu alanına geçme dayatması (Politik mahpuslar için)	5 İhlal
--	---------

- R. B., 23.01.2024 tarihinde Van Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumundan yazdığı mektupta yaşanan sorunları aktarmıştır. Beyana göre; “22.01.2024 tarihinde Van Yüksek Güvenlikli Cezaevinde işkence yapıldığı iddialarının kendilerine iletildiğini, cezaevinde C5 odasında bulunan N. E., M. A., ve E. A. adli mahpuslara kurum amirinin talimatları doğrultusunda görevli gardiyanlar tarafından hakaret ve fizik şiddet uygulandığını beyan ettiklerini, yapılan işkencenin nedenlerinin taraflılara geçme taleplerine karşılık olarak cezaevi yönetimine tepkisi olarak ifade ettiklerini, tarafsızlarda kalmaları için böyle bir saldırı durumuna vuku bulduğunu iddia ettiklerini, bu durumun gelişmesinin akabinde her üç mahpusun da C5 odasından alınmış olup akıbetlerinin bilinmediğini, söz konusu iddiaların araştırılması adına insani görev ve sorumluluk gereği durumu kısaca bilgileri sunmanın icap ettiğini, gerekli inceleme ve girişimlerde bulunulmasını talep ettiğini” aktarmıştır.

Oda ışığının görevliler tarafından sürekli açılması, gürültü çıkarılması vs.	124 İhlal
--	-----------

Avlu duvarı üstüne konan alarmların sürekli çalması	23 İhlal
---	----------

- R. Ö., 26.08.2024 tarihinde Manavgat S Tipi Kapalı Hapishanesinden yazdığı mektupta; “Güya güvenlik için duvarların yani avlu üstüne kare şeklinde 6 + 6 tel gerilmiş olup sürekli cırcır sesi çıkan alarmların çalmakta olduğunu ve bunların belli koşullara uygulandığını ve çoğunlukla mesai saatleri dışında ve geceleyin devreye konulduğunu, kısım bu ses için itiraz ettiklerinde “yağmur yağıp alarmları tetikliyor” şeklinde bahane edilirken yazın ise “teknik servis” yok adı altında bu işkencelerin yapıldığını; hastaneye sevklerine geç çıkarıldıklarını, ayları bulduğunu” aktarmıştır.

Mahpusların siyasi koşullara geçme talebinin kabul edilmemesi	1 İhlal
Açık hapishanelerde kapıların gün boyu kapalı tutulması ve mahpusların odalarına girişlerin yasak olması	300 İhlal
TOPLAM	453 İhlal

f) Ajanlık Dayatması

Ajanlık dayatması (Mit, Polis tarafından görüşmeye çağırılma ve görüşmeye zorlanma)	2 İhlal
---	---------

- M. Y., 12.07.2024 tarihinde Bolu F Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumundan yazdığı mektupta yaşadıkları ihlalleri aktarmıştır. Beyanlarına göre; “oda değişim talep eden bazı arkadaşlarını ajanlık teklif edilmekte olduğunu veya buldukları odada kavga, birbirine zarar verme şartını dayattıklarını” aktarmıştır.

TOPLAM	2 İhlal
---------------	----------------

g) Kameraların yaşam alanlarını görmesi

Hapishanelerde meydana gelen en önemli hak ihlallerden biri de yaşam alanlarını görececek şekilde takılmış olan kameralar gelmektedir. Bu kameralarla mahpusların özel alanları gözetlenerek mahremiyet hakları ihlal edilmektedir. Oysa özel hayata saygı hakkı mahpuslar için de geçerli bir haktır ve yasalarla ve uluslararası sözleşmelerle garanti altına alınmıştır.

ANAYASA Madde 20. Özel hayatın gizliliği

Herkes, özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir. Özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamaz.

AİHS Madde 8. Özel ve aile hayatına saygı hakkı

Herkes özel ve aile hayatına, konutuna ve yazışmasına saygı gösterilmesi hakkına sahiptir.

Bu başlık altında 204 ihlal tespit edilmiştir.

Kameraların yaşam alanlarını görececek şekilde konumlandırılması	204 İhlal
--	-----------

- K. D., 12.08.2024 tarihinde Erzurum/Dumlu 2 Nolu Yüksek Güvenlikli Kapalı Hapishanesinden yazdığı mektupta yaşadıkları hak ihlallerini aktarmıştır. Beyanlarına göre; “Hücre odalarında bulunan kamera sisteminin hem oturma odalarını, yatakhane bir bölümünü, hem de banyo ve tuvaleti direk görececek şekilde monte edildiğini, günün 24 saati nasıl banyoya tuvalete ve yatağa girildiğinin izlenecek şekilde psikolojik işkence uygulandığını, cezaevi mimarisinin bile yapılırken mutfak ve yatak hane arasına bir kapı düşünüldüğünü fakat büyük bir ihtimalle mimarın kapıdan tasarruf yapayım deyip kapı takmadığını, defalarca kurum idaresinden “mutfak ve yatakhane arasına kapı ya da bir perde takılmasını, en azından kameranın yatakhane görmemesini, yine üçlü odalarda oldukları için sigara içen arkadaşlarının diğerini rahatsız etmemesini sağlamış olursunuz” diye başvurduklarını ancak her defasında bu taleplerinin geliştirildiğini ya da olumsuz cevap verildiğini, şayet kamera yatakhane görmüyor ise neden taleplerini olumsuz cevap verildiğini, kameranın işkence kategorisinde olduğunu AYM’nin, AİHS’in, AİHM’nin, Adalet Bakanlığı ve Yargıtay içtihatlarıyla da sabit olduğunu; bu durumu 5.275 sayılı kanununun 2. maddesinin 2. fıkrasına da aykırı olduğunu, maddede şöyle denildiğini; “Ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazında zalimane, insanlık dışı, aşağılayıcı ve onur kırıcı davranışlarda bulunulamaz” denildiğini, yine Anayasa Mahkemesinin 20 maddesi; “Herkes, özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir.

Özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamaz” denildiğini, yine aynı minvalde Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 8. maddesinin 1. ve 2. bendinin de ihlal edildiğini; günün 24 saatinin nasıl yemek yedikleri nasıl yatağa girdiklerini nasıl banyoya girdiklerinin gözetildiğinde düşünülmemeyeceğini, bu durumun insanda yaratacağı psikolojik durumun düşünülmemeyeceğini, alenen özel hayata müdahale olduğunu, bu cezaevi ilk açıldığında pencerelelere fens tellere takılmadığını sonradan takıldığını bunun işkence ve hukuksuzluk olduğunu" aktarmıştır.

h) Baskın aramalar ve aramalarda eşyaların dağıtılması, kırılması

Rutin koğuş ve oda aramalarının dışında ani ve baskın şekilde oda aramaları yapıldığı, bu aramalar esnasında daha önce kantinden alınmış olan eşyalara, kitaplara ve mektuplara el konulduğu, eşyaların dağıtıldığı ve kırıldığı, buna karşı çıkan mahpusların da tehdit, hakaret ve kötü muameleye maruz kaldıklarına dair başvurular alınmıştır.

Bu başlık altında 1955 ihlal tespit edilmiştir.

Baskın aramalar yapılması	699 İhlal
---------------------------	-----------

- S. Ç., M. Ö., A. E., 18.10.2024 tarihinde, Kocaeli/Kandıra 1 Nolu F Tipi Kapalı Hapishanesinden yazdıkları mektupta; “Uzun zamandır odalarında çok fazla sayıda aramaların yapıldığını, artık aramaların birer işkenceye dönüştürüldüğünü, haftada 2-3 kez yapılan aramaların en son 22-27 Eylül tarihleri arasında haftanın 5 günü yapıldığını, aramalarda eşyalarının alt üst edildiğini, dağıtıldığını, hücrede bulunmasında sakıncası olmayan ve gerekli olan kimi malzemelere el konulduğunu, Atlas, Dlob, Zent, Nubuhar, National Geographic gibi dergilerin “tarihi geçmiş eski dergiler” denilerek alındığını, gerek kendilerinin getirdiği idarenin denetiminden geçmiş, gerekse idare ve Adalet kütüphanesinden alıp okudukları kitaplardan aldıkları notlarını veya yazılımsal çalışmalarının olduğu defterlerin alındığını, tutuklu ve hükümlerin üretken olmaya zamanını iyi değerlendirmeye teşvik edilmesi hapishane yönetiminin görevleri arasındayken, aldıkları notları veya yazılımsal çalışmaları dışarıya araya başka cezaevindeki arkadaşlarına göndermek istediklerinde idareye teslim ettiklerini ve idarenin incelediğini, sakıncalı bulduğunda ise göndermiyor iken aramalarda en fazla kaba anlamda defterlerin arasında bulunmaması gereken yasak malzemeler var mı yok mu bunun kontrollerinin yapılması gerekiyorken, defterlerindeki notların okumakla kendince “yasak değerlendirmeler yazılar varsa incelenecek” adı altında alındığını, kimi arkadaşlarının mektuplarının “incelenecek” adı altında alındığını, kantinden alınan kömür kalemler, hamur silgiler, sandalye minderleri, battaniyeler, kapüşonlu elbiseler dahil olmak üzere bunların alındığını, üzerinde namaz kırdıkları straforun bile alındığını" aktarmıştır.

Sabah ve akşam sayımlarında arama yapılması	29 İhlal
---	----------

Aramalarda eşyaların dağıtılması ve kırılması	684 İhlal
---	-----------

- K. F., E. G., E. A., F. Ö., M. O., M. A., F. Ş., L. S., A. K., 19.02.2024 tarihinde gönderdikleri mektupta; “ayda üç defa koğuş araması adı altında psikolojik baskı ve provokasyon yaratma amaçlı özel eşyalarının, kıyafetlerinin iç içe karıştırıldığını, yerlere atıldığını, dış macununun içine dahi bakıldığını, kantinden satın aldıkları paketli-ambalajlı yiyecek maddelerinin açılıp yenmeyecek duruma getirildiğini, dünyaca ünlü ödül almış kimi fotoğraflara "müstehcen" denilerek el konulduğunu; mektup okuma komisyonu tarafından okunup “görüldü” kaşesi olan mektuplarının herhangi bir personel tarafından çok rahat bir şekilde arama esnasında oturulup okunduğunu, hatta mektupları birbirlerine okuyup güldüklerini, arama esnasında her personelin kendine göre bir tutuma girip kendince "sakıncalı" gördüğü şeyi alabildiğini, en ufak bir soruda, "Sen aramaya müdahale mi ediyorsun? Tutanak tutacağım sana" gibi birçok tehdide maruz kaldıklarını, ayakkabı aradıkları elleriyle yiyecekleri aradıklarını, ardından sırasıyla iç çamaşırları, çöp kovaları ve yine aynı kişi aynı elle buzdolabını ve içindeki yiyecekleri aradıklarını, bu durumun hijyen açısından dahi doğru olmadığını ve tehlikeli olduğunu" aktarmışlardır.

Köpekle arama yapılması	1 İhlal
-------------------------	---------

- H. D., 13.09.2024 tarihinde Burdur Yüksek Güvenlikli Kapalı Hapishanesinde bulunan oğlu A. D. için yaptığı başvuruda; “Oğlunun Burdur Yüksek Güvenlikli Cezaevinde olduğunu, tekli hücrede tutulduğunu; “10.09.2024 Salı günü yapmış oldukları telefon görüşmesinde oğlunun “10.09.2024 tarihinde önce gardiyanların gelip tüm odasını dağıttıklarını, tüm eşyalarını yerlere attıklarını, 10 dakika sonra gardiyan, askerlerin köpekle gelip tekrar arama yaptıklarını, köpeklerin yemek tabakalarını, yatağını, tüm eşyalarını kokladığını” söylediğini; bunun hem insanlık onurunu kiran hem de inançlarına aykırı olduğunu, kendilerinin Şafii mezhebinden olduklarını ve köpeğin temas ettiği şeyi toprakla yıkamalarının gerektiğini, bunun üzerine cezaevini arayıp görüştiklerini, “yapılan bu

aramanın kişiye özel bir arama olmadığını, genel olarak tüm mahkumları aradıklarını” söylediklerini; seslerinin duyurulmasını ve cezaevine heyet gönderilmesini talep ettiklerini” aktarmıştır.

Aramalarda eşyalara el konulması

542 İhlal

- İ. K., 17.10.2024 tarihinde Kandıra 1 Nolu F Tipi Kapalı Hapishanesinden yazdığı mektupta yaşanan hak ihlallerini aktarmıştır. Beyana göre; “Bu son süreçte (2-3 ay) odalarında sürekli aramalar yapıldığını, en son 23-27 Eylül tarihleri arasında haftanın 5 günü boyunca bu keyfi aramalar yapıldığını, bu aramalarda bütün eşyalarının adeta alt-üst edildiğini, dağıtıldığını ve hücrede bulunması sakıncalı olmayan eşyalarına el konulup götürüldüğünü, idare tarafından verilmiş birçok edebiyat-kültür, araştırma-inceleme dergilerinin herhangi bir toplama kararı olmamasına rağmen “tarihleri geçti” gerekçesiyle dergilere el konulup çöpe atıldığını, yine bizzat idare aracılığıyla satın aldıkları komidin, sandalye minderi, leğen, çarşaf, battaniye, resim malzemelerine el konulup çöpe atıldığını, aynı zamanda arama adı altında malzemelerin yerini değiştirdiklerini, yere attıklarını, bastıklarını ve dağıtmış oldukları eşyaları yerlerine indirmeyip olduğu gibi dağınık ve ayaklar altında bıraktıklarını” aktarmıştır.
- A. A., 26.11.2024 tarihinde Kocaeli/Kandıra 1 Nolu F Tipi kapalı hapishanesinden yazdığı mektupta; “Aramalarda eşyalarının alt-üst edildiğini, dağıtıldığını, hücrede bulunması gereken kimi malzemelere el konulduğunu; her şeyin bir kuralı ve adabı olduğu gibi aramanın da bir kural-adabının olduğunu, eşyaların aranıp yerine konulmasının gerektiğini, daha önceleri genelde bu adaba uyulduğunu, ancak belli bir süredir eşyalarının alt-üst edildiğini ve dağıtıldığını, 23-27 Eylül tarihleri arasında yapılan beş günlük aramada ortaya çıkan görüntünün tam bir dağıtma ve eşyaların götürme olduğunu, son aramaların birinde cezaevi ikinci müdürlerinden birinin “öyle eşyaları çıkartıp baktıktan sonra tekrar yerine koymayın, aradıktan sonra yatağın üzerine atın gitsin” demesinin bir sonucu ve en uç hali olduğunu; bu aramalarda Atlas, Dilop, Zend, Nübihar, Natinol Geography gibi dergilerin “tarihi geçmiş, eski dergiler” denilerek alındığını, bunlar gıda malzemesi olmadığını, tarihi geçince bozulmasının mantıksız olduğunu, kaldı ki edebiyat ve sanatın her dalında çalışma yapan arkadaşlarının resim malzemeleri, dergileri ve yine dış kantin aracılığıyla kendi paralarıyla aldıkları malzemelerin de alındığını; sandalye üzerindeki minderleri, battaniyeleri, baharatları koyduğumuz boş plastik kavanozları içleri boşaltılarak alındığını, su şişeleri, gazeteler de dahil olduğunu, buna da Türkiye’deki tüm cezaevlerinin dışında, üzerinde yatılan ranzaların ters kaynaklandığı için yatak üzerinde durmadığı gibi, altına bir şey bırakılmadığından direk boşluğa çöktüğünü ve birçok arkadaşlarının da sırttan kaynaklı rahatsızlıklarına neden olduğunu, bu ranzaların altındaki elbiseler, gazete ve plastik su şişelerinin bir bütün olarak alındığını, birçok hücrede arkadaşlarından habersiz birçok malzemenin alındığını, bir arkadaşlarının korsesinin alındığını, arkadaş isteyince “pardon yanlışlıkla çöpe atılmıştır” cevabı verildiğini; buzdolabının altında yıllardır duran boş kutuların yine komodinlerin altındaki kutular bile alındığını, on yıllardır kullandıkları ve yasa dışılığı (bugüne dek) olmayan giyim-giysilerin, kapüşonlu olduğu gerekçesiyle alındığını, hangi gerekçeyle alındığını da bilmediklerini; idarenin yıllardan beridir kendisinin verdiği ve bel fitiğinden dolayı ranza altına konulan strafoların, yine kimi arkadaşların üzerinde namaz kıldığı strafoların dahi alındığını, yani on yıllardır namaz kıldığını bilindiği halde straforum alındığını, tabi bunun yanında aramalarda yaklaşımlarının hoş olmayan tarzda ve ziyaret derecesinde olduğunu; kendilerinin bu keyfi duruma itiraz ettiklerinde “Adalet Bakanlığı emri ve talimatıyla yapılıyor, büyük cezaevlerinde yapılıyor” denilerek devam ettirildiğini” aktarmıştır.

TOPLAM

1955 İhlal

I) Ayrımcılık yasağı ihlali

Ayrımcılık yasağı ve eşitlik ilkesi Anayasamızın 10. maddesinde garanti altına alınmıştır. Ayrıca eşitlik ilkesi uluslararası ve ulusal metinlerde de devletlere yükümlülükler yüklemiştir.

Anayasanın 10. maddesine göre “Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir.”, Anayasa Mahkemesi ise eşitlik kavramını, “herhangi bir nesnel ve makul dayanağı olmaksızın aynı durumdaki bireylere farklı muamelede bulunulması” olarak tanımlamıştır. Yani kanunlar ve sözleşmeler kapsamında “Herkes, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada eşittir ve cinsiyet, ırk, renk, dil, din, inanç, mezhep, felsefi ve siyasi görüş, etnik köken, servet, doğum, medeni hâl, sağlık durumu, engellilik ve yaş temellerine dayalı ayrımcılık yasaktır.

Ancak kapatılma mekanları olan hapishanelerde mahpuslar birçok ayrımcılığa maruz kalmakta ve eşitlik ilkesi çiğnenerek hakları yok sayılmaktadır.

Ayrımcılık yasağı ihlali ile ilgili olarak en az 110 ihlal tespit edilmiştir.

İrkçi ve ayrımcı yaklaşımlar	70 ihlal
------------------------------	----------

- G. P., 22.02.2024 tarihinde yaptığı başvuruda; “Afyon/Bolvadin T Tipi Kapalı Hapishanesinden 21 Şubat 2024’te tahliye olduğunu; yaşanan hak ihlallerini birkaç başlık altında aktarmak istediğini; Afyon’da yayın yapan yerel radyo kanallarından Radyo Lojik isimli radyoda çalınan müzik parçalarından bazılarının Kürtçe ve Romanca vb. dillerde yayınlanmakta olduğunu ve bu kanalın hapishanede dinlendiğini, bu parçaların mahpusların aileleri tarafından talep edilen şarkılar olduğunu, 2024 yılı içerisinde bu radyoda yayın yapan bir sunucunun Afyon/Bolvadin T Tipi Kapalı Hapishane müdürü tarafından çağrılarak “Yabancı dilde şarkı yayınlamaması” konusunda uyarıldığını, radyoda yabancı dil olarak kastedilen dillerin Kürtçe ve Romanca olduğu belirtildiğini, bu durumu; radyo yayını esnasında mahpusları için şarkı talep edelerin talepleri üzerine radyo sunucusunun bu durumu anlatıp “Kürtçe, Romanca dillerinde şarkı çalamayacağını” beyan ettiğini ve bu beyanın da radyoda açık olarak duyulduğunu ve bazı arkadaşları tarafından da duyulduğunu, bunun üzerine Ö. K. ve J. K. adlı arkadaşları tarafından koğuş adına dilekçeler yazıldığını ve bu dilekçeler Cumhuriyet Başsavcılığına, Adalet Bakanlığına ve CİMER’e gönderildiğini, dilekçe konusu olarak “bu iddianın araştırılması, bu durum oldu ise ayrımcılığa neden olduğu, hukuki olarak da idarenin böyle bir hakkı olmadığı” yönünde olduğunu, arkadaşlarının vermiş olduğu dilekçelerde, yayının ne zaman olduğuna, beyanın ne zaman olduğuna dair detaylı bilgiler bulunduğunu, ancak bu dilekçelerin “soruşturmaya gerek yoktur” denilerek kapatıldığını ve üstüne de dilekçe veren arkadaşlarına karşı soruşturma açıldığını, arkadaşlarının ifadelerinin alındığını ve sürecin devam ettiğini” aktarmıştır.
- D. E., 12.08.2024 tarihinde Ereğli Yüksek Güvenlikli Kapalı Hapishanesinde bulunan babası Vahdettin Erdemci’nin yaşadığı sorunları aktarmıştır. Beyanlarına göre; “Babası Vahdettin Erdemci’nin 2014 yılında Siirt’te tutuklandığını, 9 defa ağırlaştırılmış müebbet cezası aldığını ve dosyasının yaklaşık 3 ay önce onandığını; Ereğli Yüksek Güvenlikli Ceza İnfaz Kurumuna, Van Yüksek Güvenlikli Kapalı Cezaevinden 2023 yılında kendi talebi dışında sevk edildiğini; Ereğli Yüksek Güvenliklide bulunduğu esnada dosyası onandığından tek kişilik odaya alındığını; babasının tekli odaya alındığından bu yana hastane sevklerinin yapılmadığını, 7 Ağustos 2024 tarihinde babasının görüşüne gittiğinde, ellerinde ve kollarında soyulmalar gördüğünü, babasının kendisine; “Burada bana şiddet uygulanıyor, darp ediliyorum, işkence görüyorum” dediğini, açık görüş yaptıkları 7 Ağustos’tan yaklaşık bir hafta önce, babasının KOAH hastası oldu için krize girip nefes alamadığı için görevlileri çağırdığını, gardiyanların odaya geldiklerinde “Burası Siirt değil burası Konya, seni adam edeceğiz, devletin ekmeğini yiyorsunuz ama devlete ihanet ediyorsunuz, siz PKK’lısınız, sizi dağda nasıl bitirdiysek burada da bitireceğiz” dediklerini” aktarmıştır.

Yabancı uyruklu mahpusların ayrımcılığa maruz kalması	40 ihlal
---	----------

TOPLAM	110 ihlal
---------------	------------------

IV. SOSYAL FAALİYETLERE DÖNÜK HAK İHLALLERİ

Türkiye’deki hapisanelerde sosyal faaliyetlere ilişkin çeşitli uygulamalar bulunmaktadır. Pek çok hapisanede yasal haklar sınırlandırılarak ya da kısıtlanarak mahpuslara tanınmaktadır. Faaliyet sürelerinin kısaltıldığı, faaliyetlere katılacak mahpus sayısının sınırlandırıldığı, mahpusların sürekli aynı kişilerle faaliyete çıkmaya zorlandığı pek çok başvuru bulunuyor. Mahpusların başvurulardaki sayısı kadar ihlal raporda yer almasına rağmen, bu ihlaller tüm hapisanede uygulandığından ihlal sayısı bu rakamların yüzlerce katı ile ifade edilebilir.

Bu başlık altında 4.474 ihlal meydana gelmiştir.

Mahpusların ortak alana çıkarılmaması	754 ihlal
Mahpusların, ortak alana diğer odalarla çıkarılmaması	88 ihlal
Mahpusların ortak faaliyetlere 10 kişi yerine 3 kişi veya 6 kişi çıkarılması	192 ihlal
Spor sahasının kullandırılmaması	42 ihlal
Koşullar arası turnuvalara izin verilmemesi	3 ihlal
Spor yapma hakkının engellenmesi	617 ihlal

- Mehtap Kıyar, Azime Işık, Fatma Reşat Sido, Mahsume Şedal, Cihan Öner, Hediye Öztürk, 13.03.2024 tarihinde yazdıkları mektupta; “Haftada bir değil, ayda bir (ayrı ayrı koşullar olarak) spora çıkarıldıklarını, spor sahasının ise spor dışında her şey için kullanıldığını, bazen tekstil malzemelerinin yığınak deposu olduğunu, bazen adliler için etkinlik sahası olduğunu" aktarmışlardır.

- M. S. Ö. ile, 22.11.2024 tarihinde Sincan 2 Nolu Yüksek Güvenlikli Kapalı Hapishanesinde yapılan avukat görüşünde; “Ayda 2 kere genel aramanın yapıldığını, Çarşamba günleri sabah sporunun olduğu o saatte özellikle arama yapıldığını, bu genel arama nedeniyle spor haklarının ellerinden alındığını bu aramanın spor hakkına sayıldığını, mevzuat gereği “arama sırasında sosyal faaliyetler ertelenir” denildiğini, açık bir şekilde sosyal faaliyetlerin ertelendiğinin yer aldığını ancak mevzuat gereği “sosyal faaliyetlerin durdurulacağı” ibaresinin bulunmadığını ve infaz hukukunun yorumla genişletilemeyeceğinin bir kural olup bu nedenle infaz hakimliğine mahpusların başvurduğunu, ancak infaz hakimliğinin de bu taleplerini reddettiğini, spor haklarının da genel arama bahanesiyle ellerinden alındığını; ayda 4 gün spor hakları olduğunu, bir aile görüş haklarının spor yerine sayıldığını, 2 spor hakkının da arama nedeniyle ellerinden alındığını, geriye sadece ayda bir defa spora çıkarıldıklarını, ancak idarenin görüşmeler sırasında ısrarla “ayda 4 defa spor hakkınız var” dediğini, fiili durumun ise ayda sadece 1 saat spora çıkarıldıklarını, bu hapisanede bütün uygulamaların mahpusların aleyhine yorumlandığını ve mahpusların aleyhine olacak şekilde kullandırıldığını; hapisanede 4 tane açık spor sahasının olduğunu, ikisinde top vermediğini, sebebinin ise “duvara şut çekildiği, duvara şut çekilince de duvarın döküldüğünü, bu yüzden de mahpuslara top verilmeyeceğini” söylendiğini mahpusların da bu nedenle spora çıkmak istemediğini, mahpusların şut çekmeleri için minyatür bir kalenin olduğunu ancak duvarın gerçekten döküldüğünü ortalığın toz duman olduğunu, kapalı spor sahasının da zeminlerinin kaplamalarının söküldüğünü, zeminin paramparça olduğunu, betonun attığını, mahpusların spor yaparken takılıp düştüğünü, bu hapisanenin 2,5 yılda bu hale geldiğini, bir de yüksek güvenlikli ve milyarlar harcadığının söylendiğini, milyarlarca paranın harcadığı yerde duvarın İzocam olduğunu,

zeminde betonların paramparça olmasının nasıl açıklanacağını bilinmediğini, birkaç yıl sonra spor sahalarının tamamının atıl ve yıkılmış halde olacağını" aktarmıştır.

Spor için top verilmemesi	5 ihlal
---------------------------	---------

Spora odadakilerle çıkarılma (Başka odalarda bulunan mahpuslarla spor yapma hakkı engeli)	143 ihlal
---	-----------

Sohbet hakkının engellenmesi	823 ihlal
------------------------------	-----------

- E. A., 21.05.2024 tarihinde gönderdiği mektupta; "22 Ocak 2007 tarihli 45/1 sayılı genelgeye göre haftalık 10 saat olması gereken sohbet hakkının 4 saat olarak uygulandığını, açık görüş haftasında ve bayram tatili gibi resmi tatillerde bu hakkını hiç uygulanmadığını" aktarmıştır.

Sosyal faaliyet haklarının engellenmesi	820 ihlal
---	-----------

- O. İ. tarafından Bodrum S Tipi Kapalı Hapishanesinden yazılan ve 06.06.2024 tarihinde posta verilen mektupta; "Yasal mevzuatlar gereği uygulanması gereken sosyal etkinliklerinin ya çok kısıtlı olarak uygulandığını ya da pek çok anlamda süresince bir belirsizlik içerisinde bırakılarak uygulanmadığını, örneğin sosyal etkinliklerden, sohbet buluşmalarının genelgede haftada 10 saat olarak belirlendiğini fakat burada azami 3 saat uygulanmakta olduğunu, bu sürenin de sık sık iş yoğunluğu gibi gerekçelerle daha da kısaltılabildiğini; yine spor etkinliğinin birçok cezaevinde 2 saat iken burada haftada 1 saat uygulandığını; atölye, kurs ve kütüphane gibi haklardan ise hiç yararlandırılmadıklarını" aktarmıştır.

Mahpusların kurslardan ve atölyelerden yararlanma hakkının engellenmesi	933 ihlal
---	-----------

- İ. K. ile, 22.11.2024 tarihinde Sincan 2 Nolu Yüksek Güvenlikli Kapalı Hapishanesinde yapılan avukat görüşünde; "Kendi suç tipindeki mahpusların kurslara katılmasına izin verilmediğini, idarenin kendileri hakkında cevap vermediğini genel bir cevap verdiğini ancak bu konuda da yanıltıcı ve yalan bilgiler verdiğini, idare cevaplarında; "Kurumda hükümlü tutukluların etkili zaman geçirmeleri, sanatsal, sosyal, kültürel anlamda gelişmelerini sağlamak, salıverme sonrasında topluma uyum sağlamları amacıyla Sincan Halk Eğitim Merkezinden yağlı boya ve resim kursu, saç-sakal kesim ve bağlama kursu açılması için usta öğretici talepleri doğrultusunda yağlı boya ve resim kursunun devam ettiği, diğer kurslar için ise usta eğitici görevlendirildiğinde kurların açılacağı, ayrıca iç hizmetlerde çalışan hükümlüler için kurum vaizimiz aracılığı ile Elif-Ba kursu planlandığı, kurum içerisinde kurs ve atölye faaliyetleri planlanırken personel durumu hükümlü ve tutukluların taleplerine göre değerlendirildiği, bu aşamada yağlı boya resim hüsnü hat kursu, Türkçe dil kursu, okuma yazma kursunun ve Kur'an'ı Kerim kursu verilmektedir. Bu kurslara her suç grubundan kursiyer alınmakta olduğu, her bir grup kurs bitiminde tekrar hükümlü ve tutuklulardan talepler toplanarak değerlendirme yapılmaktadır." Denildiğini ancak idarenin açık açık yalan söylediğini, kendilerinin bahsedilen yağlı boya ve resim kursları, hüsnü hat kursu, Türkçe dil kursu, okuma yazma kursunun ve Kur'an'ı Kerim kursundan hiçbir kursa dahil edilmediğini eğer ayımsız tüm suç gruplarının dahil edildiği iddiası gerçek ise kendi suç gruplarından kimin dahil edildiğinin cevabının verilmesini talep ettiklerini, insan hakları derneğinin bu konuda idarenin yalan söylediğini ifşa etmesini istediğini dahası idareye sorarak kimin bu kurslara dahil edildiğini sormasını bu suç grubundaki bir kişinin bile dahil olmadığını gösterilmesini talep ettiklerini" aktarmıştır.

Mahpusların açık görüş yapılan haftalarda sosyal aktivitelerden yararlanmaması	3 ihlal
--	---------

- E. A., 21.05.2024 tarihinde gönderdiği mektupta; "22 Ocak 2007 tarihli 45/1 sayılı genelgeye göre haftalık 10 saat olması gereken sohbet hakkının 4 saat olarak uygulandığını, açık görüş haftasında ve bayram tatili gibi resmi tatillerde bu hakkını hiç uygulanmadığını" aktarmıştır.

Mahpusların dışarıdan enstrüman almasına izin verilmesi ve bozulan enstrüman ve eşyaların tamirinin yapılmaması	50 ihlal
---	----------

- A. T. ile, 22.11.2024 tarihinde yapılan avukat görüşünde; “Enstrüman gibi eşyaların dışarıdan alınmasının kesinlikle yasak olduğu, getirilen enstrümanların sadece başlangıç seviyesi olduğu, beş aydır tamir edilmesini beklediği bir bağlaması olduğunu, halen tamir edilmemesine gerekçe olarak kurumdaki tüm bozuk eşyaların toplanmasının ardından topluca tamire gönderileceği sebebiyle beklendiğini, enstrüman vb. eşyaların tamirinin sistematik olarak çok uzun sürdüğünü, mahpus ailelerinin tamir ettirmesine de izin verilmediğini” aktarmıştır.

Sinema faaliyetlerinin kaldırılması	1 ihlal
-------------------------------------	---------

- A. A., 15.01.2024 tarihinde Bodrum S Tipinden yazdığı mektupta; “Anayasa ve yönetmeliğe göre sosyal ve kültürel faaliyetler kapsamında her hapisanede uygulanan ve de uygulanması gereken sinema faaliyetinin kurum yönetimi tarafından kaldırıldığını, kurum yönetiminin, Adalet Bakanlığı'nın, Turizm ve Kültür Bakanlığı onay verdiği tüm sinema filmlerini sakıncalı bulduğu için sinema faaliyetini kaldırdığını, bu haklarını sıradan televizyon kanallarından daha kötü gereksiz bir televizyon kanalı olan Sinema TV ile geçirildiğini, sinema faaliyetinin hapisane yönetiminden sansürüne takıldığı için yasaklandığını” aktarmıştır.

TOPLAM	4.474 ihlal
---------------	--------------------

V. İLETİŞİM ve HABERLEŞME HAKKI İHLALI

2024 yılı içerisinde iletişim ve haberleşme hakkının kullanılmasında ciddi sorunlar yaşanmıştır. Görüntülü telefon görüş haklarının engellenmesi, mektup haklarının engellenmesi, Kürtçe mektupların gönderilmemesi ve verilmemesi gibi başlıklarda yaşanan hak ihlalleri mahpuslar tarafından aktarılmıştır. Aynı hapisanede kalan mahpusların kendi aralarında haberleşmek için kullandıkları “iç posta” yolu kısıtlaması devam etmektedir.

Telefon görüş haklarında mahpuslar ayrımcı uygulamalar maruz kalmaktadırlar. Telefon görüşleri görüntülü olarak haftada 60 dakika olmasına rağmen siyasi mahpuslar haftada 10 dakika ve yalnızca sesli görüş yapabiliyorlar. Yabancı uyruklu mahpusların aileleri ile yapmış oldukları telefon görüşmelerinde tarife ücretlerinin aşırı yüksek olması nedeniyle mali durumları uygun olmadığından karşılayamıyorlar ve bu durumda iletişim hakları engellenmektedir.

Oysa 5275 Sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun İnfazda temel ilke Madde 2- (1) “Ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazına ilişkin kurallar hükümlülerin ırk, dil, din, mezhep, milliyet, renk, cinsiyet, doğum, felsefi inanç, millî veya sosyal köken ve siyasî veya diğer fikir yahut düşünceleri ile ekonomik güçleri ve diğer toplumsal konumları yönünden ayırım yapılmaksızın ve hiçbir kimseye ayrıcalık tanınmaksızın uygulanır. (2) Ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazında zalimane, insanlık dışı, aşağılayıcı ve onur kırıcı davranışlarda bulunulamaz” denilmektedir.

Dışarıya gönderilen mektup ve dilekçeler ise “hapisane koşullarını ve hapisane idaresini kötülediği”, “yanlış bilgiler ve iftira içerdiği” gibi gerekçelerle geri çevriliyor.

Bütün bunların yanı sıra mahpuslar yazdıkları mektup ve dilekçeler, baskı ve ihlallere itiraz etmeleri gibi gerekçelerle sürekli olarak disiplin soruşturmasına maruz kalıyorlar, iletişim ve haberleşme haklarından mahrum bırakılabilirler. Kürtçe yazılmış mektuplar mahpuslara verilmiyor ya da bu mahpusların yazdıkları gönderilmiyor. İnsan Hakları Derneğine ve başka kurumlara gönderilen mektuplara el konuluyor ve bu mektuplar için mahpuslar soruşturmaya maruz kalıyor. Mahpusları ihlalleri aktarmış oldukları kısımlar karalanarak yollanıyor.

Bu ihlallerle özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı da ihlal edilmiştir ve bu başlık altında en az 1.100 ihlal tespit edilmiştir.

Görüntülü arama engeli (Siyasi mahpusların tamamına görüntülü konuşma hakkı verilmiyor)	147 İhlal
Siyasi mahpuslara haftalık 10 dakika görüş hakkı verilmesi (Adli mahpuslara 60 dakika veriliyor, ayrımcılık yasağı ihlal ediliyor)	147 İhlal
Dini bayramlarda mahpuslara verilen ilave 30 dakika telefon görüş hakkının siyasi mahpuslara kullandırılmaması	1 İhlal

- M. B. Ç. 29.07.2024 tarihinde Çorlu/Karatepe Yüksek Güvenlikli Kapalı Hapishanesinden yazdığı mektupta; “Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmeliğin 74/2/9 fıkrası gereğince hükümlülere mensubu buldukları dinin bayramlarında kullanılmak üzere 30 dakika ilave telefonla görüşme hakkı verildiğini, bu konu ile ilgili EL-1 talep dilekçesini, Kurban Bayramından 19 gün önce Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğüne gönderdiğini, dilekçesine yönelik CTEGM’nin 02.07.2024 tarihli EK-2 cevabını maalesef “olumsuz” olarak aldığını, aslında “olumsuz” olduğunu kendisinin yorumladığını çünkü EK-2 cevabı inceleyince görüleceği üzere sadece Kanun ve Yönetmelik maddeleri sıralanarak bir cevap verildiğini, bu kanun ve yönetmelik maddelerinin de bu 30 dakikalık ilave telefon görüşme hakkının sadece ACEP (elektronik) telefon sisteminin kurulu olduğu CİK’lerde verileceğini öngördüğünü, yani bir tutuklu / hükümlü olarak kalınan ceza infaz kurumunda ACEP sistemi kurulu ise şanslı bulunduğu yoksa ilave 30 dakika telefon görüşme hakkının da yok demek olduğunu, oysa EK-1 dilekçesinin 5.maddesinde belirttiği üzere bir tutuklu mahkumun kalacağı ceza infaz kurumunu Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğüne seçtiğini, eğer kendisinin şimdi kaldığı ceza infaz kurumundaki gibi ACEP sistemi yoksa bayramlarda+30 dakika telefon görüşme hakkının da olmadığını, bu durumun Anayasanın 10. maddesinde geçen eşitlik ilkesine aykırı olduğunu, ACEP sistemi kurulu olsun veya olmasın bütün ceza infaz kurumlarındaki mahkumlara bayramlarda kullanmak üzere +30 dakika telefon görüşü hakkı verilmesinin gerektiğini” aktarmıştır.

Telefon görüşmelerinde birden fazla kişi görüşüldüğünde kesilmesi	5 İhlal
---	---------

- M. K., A. I., F. R. S., M. Ş., C. Ö., H. Ö., 13.03.2024 tarihinde yazdıkları mektupta; “Telefon görüşmelerinin engellendiğini, sürekli arızalar olduğunu ve mağduriyetlerinin giderilmediğini, ayrıca tamamen keyfi soruşturmalarla telefonla konuşmalarının engellendiğini, F. R. S. adlı arkadaşlarının yengesi ile (abisinin eşi); H. Ö.’ün kuzeni ile C. Ö.’in halası ile konuştuğu gerekçesi ile tutanak tutulduğunu, bu isimler 1., 2., 3. Derece akrabalar olup konuşabilecekleri kişiler olmasına rağmen “tespit edilemedi” denildiğini, tespit edemediyse neye göre ceza verildiğini? 2 yıldır konuştuklarını “suç” değil şimdi mi suç olduğunu ve bu neden şimdi kendilerine uygulandığını? FETÖ ve adillere böyle soruşturmalar açılmadığını; zaten yasal hakkı olan kişilerle görüşüldüğü için ceza da verilmemesinin gerektiğini; ayrıca henüz soruşturma aşamasında olmasına rağmen, yasal itiraz süreçleri tamamlanmamışken arkadaşlarının telefon hakkının engellendiğini, telefon haklarını kullanamadıklarını,

yasal süreç tamamlanmadan “cezalandırıldıklarını” belki aylarca infaz-itiraz süreçlerinin tamamlanmayacağını” aktarmışlardır.

Telefonda Kürtçe konuşma engeli	56 İhlal
---------------------------------	----------

- M. Z. ile 19.12.2024 tarihinde Kırşehir Yüksek Güvenlikli Kapalı Hapishanesinde yapılan avukat görüşünde; “Telefon görüşlerinde Türkçe konuşma dayatması yapıldığını, hiçbir mahpusun imza vermediğini, idarenin 19 Aralık sabahı yani bugün İsmail Tüzün ile görüştüğünü, müdürün “Türkçe konuşma dayatması yapılmadığını, telefonların gardiyanlar tarafından dinlenmesi için mahpusların hangi dilde konuştuğunu belirtmesinin yeterli olduğunu, örneğin Kürtçe konuşacağız şeklinde dilekçenin yeterli olduğunu, memurların bunu bilmesinin istendiğini, bu olayı çok da fazla büyütmemenin iyi olacağını” dediğini ancak yarın yapılacak telefon görüşlerinde kendilerinin Kürtçe konuşmalarına izin verilip verilmeyeceğini bilmediğini” aktarmıştır.

Telefon görüşmelerinin yaptırılmaması	8 İhlal
---------------------------------------	---------

Yabancı uyruklu mahpusların yurtdışı telefon görüşmelerinin yüksek maliyetli olması nedeniyle yaşanan iletişim hakkı ihlali	3 İhlal
---	---------

- A. I. ile 23.05.2024 tarihinde Yozgat 1 Nolu T Tipinde yapılan avukat görüşünde; “Rojavalı mahpus M. R.’nun aile telefon görüşünün Uluslararası arama yapabildiğini, 10 dakikalık telefon görüşmesinin 270 TL olduğunu, aylık telefon görüşme masrafının 1500 TL’yi bulduğunu, diğer mahpusların telefon görüş ücretinin 10 dakikasının 8 TL olduğunu, bu ay içerisinde 10 TL’ye çıkarıldığını, M. R.’nun daha önce 10 dakikasını 27 TL’ye görüşme yaptığını ancak son 2 aydır 270 TL’ye çıkarıldığını” aktarmıştır.
- S. S. 01.08.2024 tarihinde Bafra T Tipinden yazdığı mektupta; “Kendisinin Suriye vatandaşı olduğunu 2008’den beri tutuklu olduğunu ve daha 10 yıl cezasının olduğunu; bilindiği gibi Türkiye ve Suriye arasında bütün resmi ilişkilerin kesildiğini ve olmadığını, ailesinin Afrin Şehba kampında kaldığını ve telefon dışında herhangi bir ilişkisinin olmadığını, görüş mektup gibi şeylerden mahrum olduğunu, sadece haftada 10 dakika ailesiyle konuşabilme imkanının olduğunu, başta normal ankesörlü telefonla konuştuğunda 12 TL gittiğini, daha sonra ACEP sistemi devreye koyulduğunda bir günlüğünün bir süreliğine 12 TL olduğunu daha sonra 38 TL olduğunu, bir ay sonra 78 TL olduğunu, 3 ay böyle devam ettiğini, 78 TL’den 230 TL’ye çıktığını ve şu an 10 dakika acep telefon konuşmasının 325 TL olduğunu, 10 dakika 325 TL telefon görüşmesinin gerçekten çok ama çok ağır bir külfet olduğunu ve maliyet olduğunu, ne kadar uğraşsa da olumlu bir cevap alamadığını, onlardan istediğinin tekrar ankesörlü telefona çıkmak olduğunu, ancak hep reddedildiğini, zaten ailesiyle herhangi bir ilişkisinin olmadığını, para gönderme kendisine bakma imkanlarının da olmadığını, eskiden bazen arkadaşlarının ailelerinin yardım ettiğini, şimdi yardım edenlerin de örgüte yardım ve yataklıktan dava açıldığını ve ceza verildiğini, kendi durumuyla ilgili birçok yere yazdığını ancak istenilen cevabı alamadığını ve hâlâ da bu mağduriyetin sürdüğünü, kısaca kendi bu durumunu paylaşmak istediğini, bu konuda yardım edilebilecek bir şey varsa paylaşılırsa en azından bir yol bulursa ne yapması gerektiğini bilirse çok iyi olacağını, çünkü telefon dışında ailesiyle ilişki kuracak ve ulaşacak imkanın olmadığını, bu konuyla bir çözüm bulunması için uğraşacağımı” aktarmıştır.

Yabancı uyruklu mahpusların aileleriyle telefon görüşmesi yapamaması	37 İhlal
--	----------

- D. K. ile 08.03.2023 tarihinde gerçekleştirilen avukat görüşünde; “Beraber geldikleri 23 mahpustan bazı mahpusların geri gittiğini ve Maraş’a sevk edildiklerini, idarenin “gitmek isteyen var mı? diye sorduğunu, kendisinin de başvuru yaptığını ancak Hatay hapishanesinin yapılmaması nedeniyle gidemediğini; kitap okumak istediğini ancak Türkçe kitaplar getirildiğini, Türkçe kitapları okuyamadığını, Arapça harflerle yazılan kitapları da idarenin getirmediğini; yemeklerin porsiyonlarının çok küçük olduğunu, 1 kişinin dahi doyamayacağı yemeğin 3 kişiye verildiğini, bu nedenle 3 kişinin de aç kaldığını; yemeklerin tuzunun yağının her şeyinin çok az olduğunu, biraz daha iyi olmasını istediklerini ancak idarenin aynı yemekleri getirdiğini “bize de bu geliyor” dediğini; kendisinin 4 yıldan fazla süredir hapishanede olduğunu, şimdiye kadar ailesiyle hiçbir şekilde görüşmediğini, ailesinin Türkiye’de yaşamadığı ve Afrin’de kalması nedeniyle herhangi bir GSM operatörü telefon numarasının olmamasından dolayı telefon görüşü de yapamadığını ancak depremden sonra Kavak S tipi Hapishanesine getirildiğinde elinde bir telefon numarası varsa ailesiyle görüşebileceğinin söylendiğini, telefon numarasını ezbere bildiğinden dolayı çevirdiğini ve ailesinin telefonu açtığını bu sayede 5 dakika görüştüğünü, deprem döneminde dahi diğer mahpusların aileleriyle telefonda 10 dakika görüştüğünü ancak kendisinin böyle bir hakkı olmadığı için sadece 5 dakika görüştürüldüğünü, bunu sadece 1 kere yaptığını sonrasında ailesini arayamadığını; İstanbul ilinde halasının kızının yaşadığını, telefon görüşü için idarenin istediği bütün evrakları

hapishaneye gönderdiğini, idarenin de “D. evraklar doğru hiçbir sorun yok ama savcı izni lazım” dediğini, ancak kendisinin savcıdan nasıl izin alacağını bilmediğini, kuzeninin İstanbul’da savcıya gittiğini, ancak savcının da Kavak’a gitmesi gerektiğini söylediğini, halasının kızının telefon görüşü için Kavak’a geleceğini söylediğini ama gelemediğini; İHD aracılığıyla savcıdan izin alınmasını dilediğini, 5 yıla yakın süredir ailesinden kimsenin sesini duymadığını, gardiyanların kendisine “Halanın kızı ile senin soyadının aynı olması lazım savcı ancak böyle izin verir” dediğini ancak Suriye’de böyle bir şey olmadığını, baba isminin soyadı olarak kullanıldığını, ancak kendisinin ve hala kızının babasının isimlerinin aynı olduğunu, soyadlarının da aynı olduğunu düşündüğünü buna rağmen telefon görüşüne izin verilmediğini, İHD’nin telefon görüşü sağlanması adına kendisine yardım etmesini istediğini” aktarmıştır.

İç posta yasağı (Aynı hapishanede bulunan mahpusların birbirine gönderdiği mektuplar)	17 İhlal
---	----------

İç postaya pul talebi (Aynı hapishanede bulunan mahpusların birbirine gönderdiği mektuplar)	57 İhlal
---	----------

İç mektup yasağı (Farklı kişilere yazılan mektupların aynı zarfa konulması)	22 İhlal
---	----------

Mahpuslara gelen mektuplara el konulması	74 İhlal
--	----------

Mahpuslara gelen mektupların verilmemesi veya geç teslim edilmesi	66 İhlal
---	----------

Mahpusların yazdıkları mektupların gönderilmemesi ve geç gönderilmesi	110 İhlal
---	-----------

Mektupların kısmen karalanarak gönderilmesi veya verilmesi	13 İhlal
--	----------

- Ö. K. tarafından 08.02.2024 tarihinde yazılan ve idare tarafından 03.04.2024 tarihinde postaya verilen mektupta; “5. Maddede aktarılan hak ihlali idare tarafından silinerek, gönderilmiş ve ihlalin bilinmesi engellenmiş.

Mektupların ve faksların gönderi kağıtlarının mahpuslara verilmemesi	83 İhlal
--	----------

- İ. K. ile, 22.11.2024 tarihinde Sincan 2 Nolu Yüksek Güvenlikli Kapalı Hapishanesinde yapılan avukat görüşünde; “gönderdikleri mektupların “alındı” belgesinin kendilerine verilmemesi, idarenin “taahhütlü mektupların, mektup okuma birimi tarafından her salı ve cuma günleri hükümlü tutuklulara ilgili barkod numaralarının teslim edildiğini” diyerek yalan söylediğini ya da tutuklu ve hükümlülere kendilerinin dahil olmadığını, kendilerine hiçbir şekilde alındı belgesi verilmemesi” aktarmıştır.

Mektuplara "sakıncalı ibareler var" denilerek el konulması	9 İhlal
--	---------

Mahpuslar tarafından İnsan Hakları Derneğine gönderilen mektuba el konulması	9 İhlal
--	---------

- S. Ş. ile 23.05.2024 tarihinde Yozgat 1 Nolu T Tipinde yapılan avukat görüşünde; “siyasi mahpuslardan tutuklu odasında tutulan mahpusların odadaki masanın yerinin değiştirilmesi nedeniyle gardiyanların odaya gelerek kavga çıkardıklarını, kendisinin odada tutulduğunu, Serkan adında baş gardiyanın odaya gelerek; “Batman’da sizin arkadaşlarınızı ayağımın altına aldım sizi de alacağım” dediğini, daha sonra B-4 Odasında tutulan Alican Işık’ın zorla odadan çıkartıldığını, suç duyurusunda bulunacaklarını söylediklerini, suç duyurusunda bulduklarını, bu suç duyurusu nedeniyle “çeteleşme ve örgütlenmeden” dolayı haklarında soruşturma açıldığını; İHD’ye başvurduklarını ancak 6 mahpusun toplu imzası olduğu için başvurunun çıkarılmadığını, 6 kişi imzalı başvuru yaptığı için İHD ye yapılan başvurudan dolayı da 6 mahpusa soruşturma başlatıldığını” aktarmıştır.

Mahpuslar tarafından kurumlara gönderilen mektuplara el konulması	63 İhlal
---	----------

- E. B. tarafından 20.03.2024 tarihinde Sincan 1 Nolu Yüksek Güvenlikli Kapalı Hapishanesinden yazılan ve tarafımıza 16.04.2024 tarihinde ulaşan mektubunda yaşadığı sorunları aktarmıştır. Beyanlarına göre; “Bu mektubu yazmaya başladığında aylardır dönüşümlü olarak sürdürdükleri açlık grevinin taleplerini yazmayı düşündüğünü, başta İmralı tecridi ve yeni yapılan hapishanelerin durumunu uzun uzun yazmayı

tasarladığını ve yaşadıkları durumu paylaşmak istediğini, bu isteğinin yok olmadığını, çokça yazmanın gerektiğini, ama yazdıklarının elimize ulaşamayacağını da bildiğini; zira hem bize hem de insan haklarına duyarlı sivil toplum örgütlerine, basını onlarca kez yazdıklarını, hemen hemen her hafta aynı içerikte onlarca arkadaşın mektup yazdığını ve aylardır yazdıkları bu mektupların tek bir tanesinin adreslerine gönderilmediğini, direkt el koyduklarını, “örgüt propagandası, terörü övücü sözler, yalan yanlış beyanlarla kamuoyunu kışkırtma” gibi gerekçelerle el koydukları mektuplarının itirazlarının da yargıda bekletildiğini, karara bile bağlanmadıklarını, dolayısıyla yazsa da yine el koyacaklarını, bu nedenle yazamadığını” aktarmıştır.

Mahpuslar tarafından milletvekillerine ve avukatlara gönderilen mektupların idare tarafından açılması ve okunması	1 İhlal
---	---------

Kurumlardan mahpuslara gelen mektupların idare tarafından açılması	1 İhlal
--	---------

Mektupların UYAP Sistemine kaydedilmesi	1 İhlal
---	---------

- F. K., 10.06.2024 tarihinde, Antalya S Tipi Kapalı Hapishanesinden yazdığı ve 24.06.2024 tarihinde tarafımıza ulaşan mektupta yaşadığı hak ihlallerini aktarmıştır. Beyanlarına göre; "Anayasa Mahkemesi'nin kararı olduğunu ve ihlal dediği “mektupların UYAP'a işlenmesi alınması konusuna dair dilekçe verildiğini, ama ancak hiçbir şekilde bu Anayasa Mahkemesinin kararının tanınmadığını, bu mektubun bile UYAP'a işleneceğini yani tamamen bunun işlenmesinin küçük bir kanıt olduğunu” aktarmıştır.

Kürtçe mektupların gönderilmemesi ve verilmemesi	202 İhlal
--	-----------

Kürtçe mektuplar için tercüman parası talebi	2 İhlal
--	---------

Mahpuslara, dışarıdan veya başka cezaevlerinden ailelerinin, tanıdıklarının gönderdikleri mektupların içine konan fotoğrafların yasaklanması	4 İhlal
--	---------

- Y. C., 28.05.2024 tarihinde İzmir/Buca 1 Nolu F Tipi Kapalı Hapishanesinden yazdığı mektupta; bu uygulamaların öylesine absürt hale getirildi ki; aileleri dışında herhangi bir arkadaşlarının, dostlarının, akrabalarının kendilerine gönderdiği bir resmin verilmemesi, yönetmenlikte “aile albümü” ibaresinin geçtiğini, ondan dolayı diğerini veremeyiz denildiğini, dolayısıyla kendilerine gelen bir resmin ailenin mi yoksa başkasının mı olduğunu kanıtlanmasının istendiğini; hele ağaç, dağ, hayvan, köy veya şehir manzaralı resim geldiğinde bunun anında yasaklandığını ve verilmemesinin tek nedeni ise “yerleşim yerleridir” denilerek verilmemesi, tabii işin daha garip tarafı, infaz hakimliklerinin adeta ceza infaz kurumlarının noterleri haline geldiğini ve bu kararların birçoğunu onayladığını; bir heyet göndermesi ve gerekli ilgili kurumlar nezdinde girişimde bulunmasını talep ettiklerini, oda arkadaşlarının M. T. ve B. K. olduğunu” aktarmıştır.

TOPLAM	1.100 İhlal
---------------	--------------------

Ailelerin gönderdiği kolilerin mahpuslara teslim edilmemesi de bir başka sorun alanı. Kolilerde sadece giysi yer olsa dahi bu kolilerin ya hiç teslim edilmediğini ya da çok geç teslim edildiğine dair pek çok iddia mevcut. Başta yazma faaliyetleri için kullandıkları malzemeler olmak üzere pek çok malzemenin tedarik edilmesi için kantinin işaret edildiği ve bu nedenle kolilerin teslim edilmek istenmediği de gelen iddialar arasında.

VI. BİLGİYE ERİŞİM HAKKI İHLALİ

15 Nisan 2020 tarihinde Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren “Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” ile hapisanelere kabul edilecek yayınlara sınırlama getirilmiştir:

Madde 32 – 5275 sayılı Kanununun 62. maddesinin üçüncü fıkrası aşağıdaki şekilde *değiştirilmiş ve maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.*

(3) Kurum disiplinini, düzenini veya güvenliğini bozan ya da tehlikeye düşüren, hükümlülerin iyileştirilmesi amacına ulaşmayı zorlaştıran yahut müstehcen haber, yazı, fotoğraf ve yorumları kapsayan hiçbir yayın hükümlüye verilmez.

(4) Basın İlân Kurumu aracılığıyla resmî ilan ve reklam yayınlama hakkı bulunmayan gazeteler, ceza infaz kurumuna kabul edilmez. Ancak ilan ve reklamın geçici süreyle kesilmesi hâli, bu hükmün dışındadır. Yabancı dilde yayımlanmış gazete ve dergilerin ceza infaz kurumuna kabul edilmesinde Adalet Bakanlığı yetkilidir.

Bu değişikliği takiben mahpusların talep ettiği süreli yayınların hapisanelere alınmadığını görüyoruz. Aslında iki aşamalı çalışan bu engelleme girişimi, önce hükümete muhalif basın-yayın organlarının Basın İlân Kurumu’ndan resmi ilan ve reklam almasının engellenmesini, daha sonra da bu engellemeye maruz kalan süreli yayınlara mahpusların erişiminin sınırlandırılması şeklinde işlemektedir. Örneğin; Yeni Yaşam, Evrensel vb. gazeteler “Basın ilan kurumundan resmi ilan ve reklam alınmaması” bahane edilerek mahpuslara verilmemekte, hapisane idaresi tarafından belirlenen kanallar dışında hiçbir TV kanalının izlenilmesine izin verilmemektedir. Ayrıca bazı hapisanelerde, mahpusların kantinden satın aldıkları radyolar toplatılmıştır.

Benzer bir durum hapisanelere alınan kitaplar için de geçerlidir. Ancak bu sefer uygulama tamamen keyfi gerekçelere dayandırılmaktadır. Hapisane idaresinin kendilerince sakıncalı ya da yasak bulunduğu kitaplar mahpusların aileleri tarafından dahi gönderilse teslim edilmemektedir, duruma ilişkin sorular ise “onlar yasaklı yayın”, “içerikleri yasak”, kurum güvenliğini bozuyor” gibi yanıtlar verildiğini görüyoruz.

Türkçe dışındaki yayınlar, özellikle de Kürtçe yayınların da her zaman olduğu gibi “Kürtçe bilen memur yok, tercüman parası ödeyin ancak o zaman veririz” gibi dayatmalarla hapisanelere alınmıyor.

Bunların yanı sıra; mahpuslar yazdıkları roman, öykü vb. taslakları yayınlamak için kargo veya mektup yolu ile göndermek istediklerinde idare tarafından propaganda içerdiği gerekçesiyle bu yayınlara el konulmakta ve gönderilmemektedir. Mahpuslara gönderilen Kürtçe kitapların verilmediği, bu konuyla ilgili idareye dilekçe ile başvurulduğunda ‘Kürtçe kitapları kontrol edecek memurun bulunmadığı, çevirmen ücretini kendisinin

karşılması durumunda çevirmene gönderileceğini, uygun bulunması durumunda kitapların kendilerine verileceği' söylenmiştir.

Koğuş ya da hücrelerde bulundurulabilecek kitap sayısı ise hapisneden hapisneye farklılık gösteriyor. Kimi hapisanelerde 8 kitaba kadar izin verilirken başka hapisanelerde bu sayı 3 kitap ile sınırlı. Bu kitapların ise uzun süre değiştirilmediği de ekli dosyalarda tespit edilmiş durumda. Talep edilen kitaplar, inceleme bahanesi ile uzun süre verilmeyebiliyor.

Bu başlık altında 3.261 ihlal tespit edilmiştir.

Gazete verilmemesi (Yeni Yaşam, Evrensel, Xwebun vb.)	526 İhlal
---	-----------

Radyo hakkının verilmemesi	228 İhlal
----------------------------	-----------

- S. İ., 06.05.2024 tarihinde Kandıra 1 Nolu F Tipi Kapalı Hapishanesinden yaptığı başvuruda; "Radyolarına uzun süredir el konulmuş olduğunu, farklı haber ve müzik kanallarını takip etmelerinin engellendiğini, farklı ülkelerin Türkçe ve Kürtçe yayın yapan kanallarını dinlemek istediklerini ama yapamadıklarını, ki bu uygulamanın Anayasanın 26.maddesine de aykırı olduğunu, kantinde satılan FM radyolarının da kalitesiz, yayın çekme gücü zayıf olduğunu, dinleyebilmek için kullandıkları kimi aparatlara da aramada el konulduğunu, TV kanallarının çoğaltılması, çeşitlendirilmesini istediklerini ancak kabul edilmediğini, 31 kanal içinde muhalif olarak ele alınabilecek iki kanal olduğunu yalnızca (Halk TV, NOW TV), diğer tüm TV kanallarının iktidar yanlısı kanal olduğunu" aktarmıştır.

Radyoların toplatılması	236 İhlal
-------------------------	-----------

Televizyon kanallarında kısıtlama	443 İhlal
-----------------------------------	-----------

- S. İ., 06.05.2024 tarihinde Kandıra 1 Nolu F Tipi Kapalı Hapishanesinden yaptığı başvuruda; "Radyolarına uzun süredir el konulmuş olduğunu, farklı haber ve müzik kanallarını takip etmelerinin engellendiğini, farklı ülkelerin Türkçe ve Kürtçe yayın yapan kanallarını dinlemek istediklerini ama yapamadıklarını, ki bu uygulamanın Anayasanın 26.maddesine de aykırı olduğunu, kantinde satılan FM radyolarının da kalitesiz, yayın çekme gücü zayıf olduğunu, dinleyebilmek için kullandıkları kimi aparatlara da aramada el konulduğunu, TV kanallarının çoğaltılması, çeşitlendirilmesini istediklerini ancak kabul edilmediğini, 31 kanal içinde muhalif olarak ele alınabilecek iki kanal olduğunu yalnızca (Halk TV, NOW TV), diğer tüm TV kanallarının iktidar yanlısı kanal olduğunu" aktarmıştır.

Kitap kotası	414 İhlal
--------------	-----------

- M. T. ile 12.06.2024 tarihinde Bolu F Tipinde yapılan avukat görüşünde; "Kişi başı 3 kitap kotasının uygulandığını, kitapların değiştirilmek istendiğini ancak değiştirilmediğini, aylarca 3 kitabın mahpusların yanında kaldığını başkaca bir kitap alınamadığını" aktarmıştır.

Depoya kaldırılan kitapların değişimlerinin geç yapılması	102 İhlal
---	-----------

- E. T., 08.07.2024 tarihinde Bolu F Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumundan yazdığı mektupta yaşadıkları ihlalleri aktarmıştır. Beyanlarına göre; "depoya alınan kitapların değişimlerinin geç yapıldığını" aktarmıştır.

Kitapların "yasaklı" denilerek verilmemesi	4 İhlal
--	---------

- R. T. Ö. ile, 22.11.2024 tarihinde Sincan 2 Nolu Yüksek Güvenlikli Kapalı Hapishanesinde yapılan avukat görüşünde; "hakkında yasaklama kararı olmamasına rağmen çoğu kitabın kendilerine verilmediğini, kitaplarda "Kürdistan" kelimesi geçmesi halinde "yasaklı kitap" denilerek el konulduğunu, idarenin böyle bir alerjisinin olduğunu" aktarmıştır.

Kitapların yasaklı olmamasına rağmen verilmemesi	13 İhlal
--	----------

Koli yolu ile gelen kitap ve dergilerin verilmemesi	53 İhlal
---	----------

- F. İ., E. Z., M. Z., 09.05.2024 tarihinde Kırkkale F Tipi Kapalı Hapishanesinden gönderdiği mektupta; "E. Z.'e kargo ile gelen Devrimci Avukatlık, Sosyalizm Kazanımları, Biz de Varız, Yarına Uzanan Anılar adlı kitapların sırasıyla 2024/88, 87,86,82 sayılı 4 kararla yasaklanıp verilmediğini" aktarmıştır.

Mahpusların kendi aralarında gazete, dergi, kitap değişimlerinin yasaklanması	58 İhlal
---	----------

- Ş. D. tarafından, 20.05.2024 tarihinde Sincan 1 Nolu Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumundan yazdığı ve 13.06.2024 tarihinde postaya verilen mektubunda; "Bulduğu cezaevinde hak ihlallerinden en önemlilerinden bazılarını sıralayabileceğini; İki yıldır bulunduğu cezaevinde olduğunu ve yaklaşık 1,5 yıldır haftada bir 2 saat çıkmış olduğu atölyeye altı kişi kendi aralarında değiştirmek üzere kitap götürbildiklerini, bunun idare gözlem kurulunca tanınmış ve verilmiş bir hak olduğunu ve bu pahalılıkta yeni kitaplara ulaşmasının ve ailesi üzerinden kargo ile gönderilmesinin yüksek maliyeti bilindiğinden dolayı empati yapılarak alınmış olumlu bir karar olduğunu, lakin kuruma 1 yıl kadar önce gelen 1. müdür Eyüp Danış tarafından, uygulamada hiçbir olumsuzluğu yaşanmamış olan kararın bir gecede aniden yürürlükten kaldırıldığını, bunun sebebini ısrarla soruyor olmalarına rağmen öğrenemediklerini, alınan kararın haklı hiçbir sebebinin olmadığını ve ne kadar keyfi hukuksuz ve çağdışı olduğunun gösterildiğini , tüm sorularına rağmen kendilerine söylenmeyen sebeb "odada bulundurulacak kitap kotasını 25'ten 30'a çıkarttık" sözlü bir sebeb 25 Lirası olmayan bir insana 30 TL harcayabilirsın demek kadar saçma olduğunu, elbette ki imkanı olanlar için bu kararın olumlu olduğunu ancak kendilerinin de her odada on kitap olsa bu altı oda toplamında 60 kitap okuma anlamına geleceğinden, bunun maliyetinin ceplerinden çıkacak olan 30 kitaba değişmeyi kabul etmelerinin söz konusu dahi olmadığını, çok açıkça okumalarının istenmediğini, yazmalarının, çizmelerini ve hatta çalıp söylemelerinin dahi istenmediğini, kütüphanede okuyabilecekleri tek bir Kürtçe kitap olmadığını çünkü daha birkaç ay öncesine kadar aynı siyasi yaklaşımda Kürtçe kitaplarının verildiğini yani Kürtçe okumak ve Kürtçe dilin yasak olduğunu" aktarmıştır.

Dergilerin verilmemesi	164 İhlal
------------------------	-----------

- C. A. ile 05.09.2024 tarihinde Kırşehir Yüksek Güvenlikli Kapalı Hapishanesinde yapılan avukat görüşünde; "uzun süre yalnız kaldığı için mizah dergileri okumayı sevdiğini, ancak mizah dergilerinin de kendisine verilmediğini, dış kantinden de sürekli mizah dergisi yazdığını, dergi isimlerini bildirdiğini ancak bu mizah dergilerinin kendisine verilmediğini, bu mizah dergilerini yazdığında kendisinden paranın kesildiğini ancak bu mizah dergileri geldiğinde de incelenecek denildiğini, incelemeyen sonra "müstehcenlik var, Atatürkçülük propagandası yapılıyor" gibi nedenlerle parası kesilen dergilerin kendisine verilmediğini" aktarmıştır.

Dergi aboneliklerinin yapılmaması	107 İhlal
-----------------------------------	-----------

- C. A. ile 05.09.2024 tarihinde Kırşehir Yüksek Güvenlikli Kapalı Hapishanesinde yapılan avukat görüşünde; "Leman Dergisine aylık üyeliğinin olduğunu ancak bunun da idare tarafından yasaklandığını" aktarmıştır.

Mahpuslara abone oldukları dergilerin verilmemesi	1 İhlal
---	---------

- A. D. ve Ü. E. K., 29.04.2024 tarihinde Tekirdağ 1 Nolu F Tipi Kapalı Hapishanesinden yazdığı mektupta; "Ayrıca posta yoluyla (abonesi oldukları) Marksist Teori Dergisi Ocak Şubat (2024) sayısının 27, 37, ve 50. Sayfalarında "devleti devlet büyüklerinin hedef gösterildiği, halkın kin ve nefretle tahrik edildiği, ülkenin bir bölümünden farklı bir isimle bahsedildiği ve bölücülük yapıldığı, yazılanların açıkça terör propagandası olduğu tespit edilmiştir..." vs. gerekçelerle Eğitim Kurulu Başkanlığının 2024/51 karar no ve 04/03/2024 karar tarihi ile bu sayfaların "kapatılarak verilmesine" aksi taktir de verilmemesine karar verildiğini, kendisi de başvurmak üzere "bu sayfaların çıkartılarak kendilerine verilmesini" istediklerini, bu şekilde derginin kendilerine verildiğini" aktarmıştır.

Kürtçe kitap ve dergilerin verilmemesi	260 İhlal
--	-----------

Kürtçe yazılan kitaplara el konulması	1 İhlal
Kürtçe kitap ve dergi için mahpuslardan tercüme parası talep edilmesi	56 İhlal
Kürtçe yazılı defterlere el konulması	2 İhlal
Kürt tarihini anlatan kitaplara izin verilmemesi	3 İhlal
Mahpusların yazmış oldukları kişisel yazılara ve kitaplara el konulması	69 İhlal

- Ercan Yakut ile 22.08.2024 tarihinde Bafra T Tipinde gerçekleştirilen görüşmede; “Mahpusların birbirine en uzak olacak şekilde 2 ayrı koğuşta tutulduklarını, A-17 koğuşunda 13 mahpus A-14 Koğuşunda 12 mahpus olmak üzere 25 siyasi mahpusun Bafra T Tipi Hapishanesinde tutulduğunu; 14.08.2024 tarihinde idarenin arama yapmak için koğuşlara geldiğini, aramayı tamamladıktan sonra koğuştan çıktıklarını, sonrasında tekrar geldiklerini, mahpusların defter ajanda, notlar ve mektuplarının tamamına el konulduğunu, sonrasında mektupların kendi adlarına olması halinde geri iade edileceğinin söylendiğini, el konulan ajanda defter ve notlar için ise herhangi bir şey söylenmediğini, el konulan ajandalarda mahpusların şiirleri ve edebi eserleri, düşünce yazılarının yer aldığını ancak bu notlara da el konulduğunu, üzerinde hapishane idarelerinin kaşelerinin bulunduğu “uygundur” kaşeleriyle birlikte yanlarında yer alan kitaplara da el konulduğunu, 2 yıl önce yapılan aramada el konulan kitaplar arasında Abdullah Öcalan'ın savunması olduğunu infaz hakimliği kararının olması nedeniyle kitabın geri verilmesi için başvuru yaptıklarını infaz hakimliğinin başvurularını kabul ederek kitabı mahpuslara geri verdiğini, 2 defa kontrol edilmiş Abdullah Öcalan'ın savunması kitabına da 14.08.2024 tarihli aramada yine el konulduğunu; 2 yıl önce aynı şekilde kitaplara notlara mektuplara el konulduğunu, 2 yıl önce siyasi mahpusların 4 ayrı koğuşta kaldıklarını, mahpusların giyecekleri, elbiseleri dahil olmak üzere defter ajanda kişisel notlar edebi metinleri ve kitaplarına el konulduğunu daha sonrasında bu aramada el konulan notlar gerekçe gösterilerek çoğu mahpusun sürgün edildiğini sürgün edilen mahpusların kitaplarının gönderilmediğini, kendi kitaplarının da verilmediğini, defterlerin notların ajandalarının ise çok küçük bir kısmını mahpuslara iade edildiğini, edebi eserler ile Kürtçe tutulan notların mahpuslara hiçbir şekilde verilmediğini, mahpusların öykü deneme roman, düşünce kitapları ve edebi eserlerinin mahpusların kendi el yazısı olması ve başkaca bir örneğinin de bulunmaması sebebiyle mahpuslara geri verilmediğini, bunun bilinçli olarak yapıldığını, bu el konulan defter notlar ve ajandaları idarenin keyfi bir şekilde okuyup değerlendirme yaptığını, yapılan değerlendirmede “örgütsel doküman olabilir” şeklinde gerekçe öne sürüldüğünü ve bu nedenle 2 yıl önce 18 mahpusun sürgün edildiğini, 14.08.2024 tarihinde yapılan bu aramanın sürgünlere gerekçe edileceğini düşündüğünü başka da hiçbir anlamı ve güvenlik açısından herhangi bir amacı olmadığını” aktarmıştır.

Mahpusların, yazı yazdıkları defterlerin toplatılması	159 İhlal
Mahpusların yazmış oldukları yazı ve edebiyat çalışmalarının fotokopi yoluyla çoğaltmalarına izin verilmemesi	50 İhlal

- S. İ., 06.05.2024 tarihinde Kandıra 1 Nolu F Tipi Kapalı Hapishanesinden yaptığı başvuruda; “Özellikle siyasi mahpusların en çok yaptığının çeşitli yazımsal çalışmalar olduğunu, daha önce bu çalışmalarının fotokopisini idare kanalıyla çektirebildiklerini, ancak daha sonra bundan vazgeçtiklerini, sadece hukuk ve sağlığa ilişkin belgelerin fotokopisini çektiklerini, yaptıkları çalışmaların başka hapishanedeki arkadaşlarından kimseyle paylaşıp düşünce ve önerilerini almak istediklerini, bunun için çoğaltma ihtiyacı olduğunu, bunu burada yapamadıklarını, defalarca bu sorunu dile getirdiklerini, her defasında “ailenize gönderin, çoğaltsın size göndersin” dediklerini, bunun ekonomik açıdan da mağduriyet yarattığını, ailelerine göndereceklerini, ailelerin de çoğaltıp kendileri göndereceklerini, en son Mahsum Ömer arkadaşın bir öykü çalışması yaptığını, çoğaltmak istediğini, bunun için bir haftalığına bilgisayara çıkarılmayı talep ettiğini, kabul edilmediğini, sonra idare kanalıyla kendisinden kesilmek üzere fotokopisinin çekilmesini istediğini, onun da kabul edilmediğini, mecburen ailesine gönderdiğini, yani gayet normal izinli taleple bile kabul edilmeyerek mağduriyet yaratıldığını” aktarmıştır.

Kütüphane hakkında yararlandırılmama	39 İhlal
--------------------------------------	----------

- S. Ç., M. Ö., A. E., 18.10.2024 tarihinde, Kocaeli/Kandıra 1 Nolu F Tipi Kapalı Hapishanesinden yazdıkları mektupta; “Tüm F tiplerinde ayda bir kez de olsa sosyal etkinlik olarak kütüphaneye 1

saatliğine çıkma durumu varken, kaldıkları bu cezaevinde bu etkinlikten yararlandırılmadıklarını" aktarmıştır.

Kütüphanenin olmaması ya da yetersiz olması	51 İhlal
Kırtasiye malzemelerinin toplatılması (daksil, keçeli kalem, fosforlu kalem, makas, bant, prit, ek çalışma masaları)	114 İhlal
İnternette yararlanılmama	3 İhlal
Dijital materyallerden (CD, Programlar vs.) yararlanılmama	3 İhlal

- Ö. Ç., İ. Y., E. B. A., 01.11.2024 tarihinde Kandıra 1 Nolu F Tipi Kapalı Hapishanesinden yazdıkları mektupta yaşanan hak ihlallerini aktarmıştır. Beyana göre; "Tutuklu ve hükümlü hakları içerisinde "eğitim ve iyileştirme programları açısından gerekli olması durumunda, idare ve gözlem kurulu kararıyla denetim altında internette yararlanabilirsiniz" dense de internet yayınlarından hiçbir suretle tutsakların yararlanmadığını; "Bakanlığın uygun görmesi halinde eğitim ve kültürel amaçlı olarak bilgisayarın kuruma alınmasına izin" verilse de bilgisayara kimi programlar, CD'ler vs. kaydedilmesine izin verilmediğini, bilgisayarda kullanılmasına izin verilmediğini, İngilizce eğitim seti CD'leri "eğitim ve kültürel amaçlı olarak" kendilerine verilen bilgisayarlarda kullanılmasına izin verilmediğini, gene bu amaçla talep edilen internet materyalleri ücreti ödense bile bilgisayarlarına indirilmesine izin verilmediğini; hapishanede yönetimi disiplin cezalarının infazı konusunda da (..... Bu kısım idare tarafından karalanmıştır.) davrandığını, mesela 5275 sayılı kanunun 42. maddesine dayanarak aldığı karar "haberleşme veya iletişim araçlarından yoksun bırakma veya kısıtlama" kapsamında infaz etmesi gerekirken toptancı bir yaklaşımla tüm etkinliklerden men biçiminde uygulandığını, kaldı ki en ağır ceza hükümleri içeren 40. madde bile "bazı etkinliklere katılmaktan alıkoymaktan" öteye gitmediğini" aktarmıştır.

TOPLAM	3.261 İhlal
---------------	--------------------

VII. DİSİPLİN SORUŞTURMALARI, CEZALARIN İNFAZI, HÜCRE HAPSİ VE SÜNGERLİ ODAYA KAPATMA

Hapishanelerde her türlü hak talebine ya da ihlallere karşı verilen tepkilere hapishane idareleri tutanak tutarak ve disiplin soruşturması başlatarak karşılık veriyor. Üstelik bu uygulamalar mahpusların birbirleriyle selamlaşmaları ya da hal-hatır sormaları gibi son derece keyfi gerekçelere de dayanabiliyor. Hapishane yaşanan hak ihlallerini ve baskıları dışarıya bildirmek de disiplin soruşturmasına gerekçe olabiliyor.

Sosyal faaliyetler, revire çıkma, hapishaneye geliş ve gidişler, sayım ve aramalar sırasında darp ya da hakaret ederek, zaman zaman genel usulün dışına çıkarak mahpusların kışkırtıldığı, böylece haklarında disiplin soruşturması açıldığı, mahpus beyanlarında yer alıyor. Keyfi ve usulsüz işlemlere uymayan herkese soruşturma açıldığı ve hücre cezası verildiği de gelen bilgiler arasında.

Bu disiplin soruşturmaları neticesinde mahpuslara haberleşme hakkı cezaları, hücre cezaları verilebilmektedir. Ancak daha önemlisi bu soruşturma ve cezalar bahane edilerek infazları yakılmaktadır. Zaten İnfaz Kanunu'ndan kaynaklanan haklar hapishane idarelerinin tercihlerine göre uygulanabilmektedir. Ağır hasta olan ve cezalarının son yılında olan mahpuslar, iyi hali olan mahpuslar dahi tahliye edilmemektedirler. Disiplin soruşturmaları ve cezalar nedeniyle iyi halden denetimli serbestlik hakkı zaten mahpuslara kullandırılmamaktadır.

Yeni uygulamalardan bir tanesi de Kandıra 1 Nolu F Tipi Kapalı Hapishanesinden mahpusların aktarımlarına göre; “Hangi disiplin cezası alırlarsa alsınlar otomatik olarak etkinliklere çıkarılmadıklarını, oysa mevzuat gereği bazı etkinliklere katılmaktan alıkoyma olduğunu, ancak 5275 sayılı kanunun 40. maddesi gereğince alınan disiplin cezasıyla olabildiğini, 6 aydan fazla bir zamandır disiplin cezasını düzenleyen diğer maddelerden de ceza aldıklarında otomatikman etkinlikten men edildiklerini, örneğin 42. madde gereğince haberleşme veya iletişim araçlarından yoksun bırakılma cezası aldıklarında hem bu cezanın infaz edildiğini hem de otomatikman etkinliklere men cezasının verildiğini; 2010 yılı öncesinde de hangi cezayı alırlarsa alsınlar otomatikman ziyaretten men edilmiş olduklarını, Danıştay'ın bunu kaldırdığını, ancak ziyaretten men cezası alırlarsa bunun infaz edildiğini aynı uygulamanın bu kez başka bir tarzda uygulandığını, bunun hiçbir hukuki dayanağı olmadığı halde yaklaşımlardan vazgeçemediğini” aktarmışlardır.

Aşağıda başvuru detaylarına dair örnekler verilmiş disiplin soruşturmaları ve çeşitli cezalara dair en az 476 ihlal aktarılmıştır.

Mahpuslara disiplin soruşturmaları açılması	221 İhlal
---	-----------

- M. Z. ile 19.12.2024 tarihinde Kırşehir Yüksek Güvenlikli Kapalı Hapishanesinde yapılan avukat görüşünde; “kendisine Ağustos sonundan beridir 16 soruşturma açıldığını, en son kapı vurma eyleminden dolayı kendisine 12 soruşturma açıldığını, bu kapı vurma eylemine 37 mahpusun başladığını, bazı

günlerde bu sayının 33 mahpusa kadar düştüğünü ya da idarenin sadece 33 mahpusu tespit edebildiğini, bu nedenle kendilerine siyasi mahpus diyen mahpuslara en az 10 soruşturma açıldığını, her bir soruşturma için 2 ay aile görüş yasağı verildiğini, itirazlarına devam ettiğini; ancak daha önce verilen keyfi disiplin soruşturmasında infaz hakimliği ve ağır ceza mahkemelerinin hukuka aykırı kararları oynadığını, kendisinin de dahil olduğu çoğu mahpusun soruşturmasında verilen hücre cezalarının onandığını bu nedenle bu 12 soruşturmanın da cezalarının oynanacağını tahmin ettiğini" aktarmıştır.

Mahpuslara çeşitli disiplin cezaları verilmesi (İletişim, Görüş yasağı vb.)	196 İhlal
---	-----------

- F. İ., 29.04.2024 tarihinde Yozgat 2 Nolu T Tipi Kapalı Hapishanesinden göndermiş olduğu mektupta; "bir arkadaşlarının, haberi olmadan hastane sevkini yapıldığını, sevk günü de hastaneye götürmek istediklerini, arkadaşlarının "Bilgisinin olmadığını ve yarıca ihtiyacının da olmadığını, hem de ring yolculuğunda rahatsızlandığını" belirterek bir dilekçe ile gitmek istemediğini beyan ettiğini, bunun üzerine arkadaşlarına kınama cezası verildiğini; bu arkadaşlarının tahliyesinin idare ve gözlem kurulu tarafından engellendiğini ve bu kınama cezasını da siciline işleyerek kurula çıkacağı zaman "disiplin cezası almış" olarak görüleceğini ve aleyhine kullanılacağını, zira daha önce de kendisinin de hastaneye gitmediğini ve disiplin cezası almadığını" aktarmıştır.

Mahpuslara hapis cezası verilmesi	14 İhlal
-----------------------------------	----------

Mahpuslara dava açılması	6 İhlal
--------------------------	---------

Hücre hapsi cezası verilmesi	38 İhlal
------------------------------	----------

- S. Y., 13.09.2024 tarihinde Kırşehir Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda bulunan kardeşi İlhami İşçi için yaptığı başvuruda; "Kardeşi İlhami İşçi, Gaziantep/İslahiye T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumundan 4 Mayıs 2024 tarihinde Kırşehir Yüksek Güvenlik Ceza İnfaz Kurumuna sürgün olarak getirildiğini, 2024 Eylül ayının 2. Haftasında yaşadığı problemleri kendilerine aktardığını; "Koşušta dinlediğim bir radyom vardı ve yere düşüp anten kısmı kırıldı, bende tekrar yapmak için bir yapıştırıcı yardımıyla yapıştırıp tekrar yaptım, böyle devam ederken denetim için geldiler, içeri girdiklerinde radyoyu görür görmez tepki gösterdiler ve baskı kurarak 'Bu neden böyle?' diye bahane üreterek radyoyu aldılar" dediğini; kendisinin duruma itiraz edince de akıl dışı suçlamalar da bulunup bu radyo ile dışarı veya başka bir yerle irtibat kurduğunu söylediklerini ve "bu büyük bir suç" diyerek konuşmasına bile müsaade etmeden onu 15 gün hücreye aldıklarını ve hemen ardından adına suç duyurusunda bulunup dosya açtıklarını, kardeşinin bunu daha sonra öğrendiğini ve buna gerekli olan her yere, cezaevi müdürlüğüne gerekli dilekçelerini yazdığını, dilekçesinde "böyle bir şey asılsızdır, imkansızdır" diye belirttiğini, ancak fakat herhangi bir muhatap bulamadığını; içerdeki arkadaşlarıyla da görüşemediklerini dile getirdiğini, bu konular hakkında yardım istediğini" aktarmıştır.

Süngerli odaya kapatılma	1 İhlal
--------------------------	---------

TOPLAM	476 İhlal
---------------	------------------

GÖRÜŞ HAKKI ENGELLERİ ve ÖZEL YAŞAM HAKKI İHLALLERİ

Mahpusların hem aile hem de arkadaş görüş haklarının engellenmesi, görüş sürelerini kısıtlanması gibi ihlallere dair başvurular alınmıştır. Aileleri uzak yerlerde ikamet etmesi nedeniyle zaten sınırlı ziyaret edilen mahpusların görüş süresinin kısaltılması ayrıca aileler açısından da ihlal meydana getirmektedir.

Bu başlık altında 593 ihlal tespit edilmiştir.

Açık ve kapalı görüş sürelerinin kısalığı	389 İhlal
---	-----------

- C. A. ile, 05.06.2024 tarihinde Eskişehir H Tipi Kapalı Hapishanesinde yapılan avukat görüşünde; "Açık görüşün 50 dk olduğunu, kapalı görüşlerinde 40 dk yaptırıldığını" aktarmıştır.

Aile görüşlerinin 4 kişi ile sınırlandırılması veya tek tek görüş yaptırılması	24 İhlal
--	----------

- Ç. S., İ. Ç. tarafından 19.11.2024 tarihinde Manavgat S Tipi Kapalı Hapishanesinden yazılan ve 23.11.2024 tarihinde tarafımıza ulaşan mektupta yaşadıkları sorunları aktarmıştır. Beyanlarına göre; "Arkadaşlarının hepsinin ailelerinin yüzlerce kilometre uzaklıkta bulunan şehirlerde, köylerde yaşadıklarından zar zor görüşlerine gelebildiğini, bu görüşün de yılda bir ya da iki defa olabildiğini, aile görüşlerinin de 4 kişiyle sınırlı tutulduğunu, bunun bir bakıma görüş kısıtlaması olduğunu, idarenin bunu kapasite fazlalığı ve uygun görüş salonu azlığıyla açıkladığını, ayrıca pandemi görüş hakkı sebebiyle aile görüşlerinin 45 dakikadan 40 dakikaya indirildiğini, görüşe gelen aile ve yakınlarının da yan yana oturmalarının engellendiğini, masaların bu yüzden bu şekilde monte edildiğini" aktarmıştır.

Aile görüş hakkı engeli	6 İhlal
-------------------------	---------

- C. K., 20.04.2024 tarihinde Elazığ E Tipinde bulunan müvekkili C. Ş. için yaptığı başvuruda; "Müvekkilinin İstanbul'da mukim ve Elazığ'a ulaşımı sınırlı ailesiyle görüş yapmasının engellenmesi amacıyla açık görüş günü bilgisinin verilmediğini, kapalı görüş ile telefon etme gününün aynı güne denk getirildiğini" aktarmıştır.

Yabancı uyruklu mahpusların aile görüşlerinin sağlanmaması	13 İhlal
--	----------

Arkadaş görüş haklarının kullandırılmaması	8 İhlal
--	---------

- Ü. E. K., 29.04.2024 tarihinde Tekirdağ 1 Nolu F Tipi Kapalı Hapishanesinden yazdığı mektupta; "Bu dönem burada yaşanan hak gasplarını iletmek istediğini, öncelikle kendi arkadaş görüş listesinde yapmak istediği değişikliğe dair verilen cevapları yazdığını; 29/01/2024 tarihinde Hapishane idaresine yapmış olduğu yazılı başvuru ile (dilekçe) görüşçü listesinde bulunan H. C.'in yerine H. S.'in eklenmesi talebinin, idarenin 01/03/2024 tarih ve 20241242 karar nolu kararla reddedildiğinin tarafına iletildiğini, ret gerekçesi olarak da "Polnes" sorgulamasında görüş listesine eklemek istediği arkadaşının "çok sayıda suç kaydının bulunduğu" gösterildiğini, kendisi de 05/03/2024 tarihinde kararın iptali için 1. İnfaz Hakimliğine (Tekirdağ) itiraz ettiğini, bahsi geçen "Polnes" uygulamasının bir çeşit fişleme olduğunu, bu şekilde bir uygulamanın kişinin masumiyet karinesine aykırı olduğunu ve kararın iptal edilmesini talep ettiğini, İnfaz hakimliği, idare ve gözlem kurulunun (Hapishanenin) verdiği kararın doğru olduğunu belirtip, talebini reddettiğini (Karar no:2024/1238, Tarih:13/03/2024), bunun üzerine 19/03/2024 tarihinde 1. Ağır Ceza Mahkemesine (Tekirdağ) kararın iptali için başvurduğunu, aynı gerekçelerle reddettiğini (Değişiklik no: 2024/370)" aktarmıştır.

3 kişilik arkadaş görüş hakkının engellenmesi (Kişilerin güvenlik soruşturmaları nedeniyle engellenmesi)	3 İhlal
--	---------

- H. İ. ile 16.07.2024 tarihinde Sincan 2 Nolu F Tipinde yapılan avukat görüşünde; "3 arkadaş görüş hakkının güvenlik soruşturmaları nedeniyle engellendiğini, engellenen görüş haklarının gerekçelerinde "eski davası var" "pankart asmış" gibi gerekçelerle reddedildiğini, bu konuda infaz hakimliğine başvuru yaptıklarının ancak infaz hakimliğinin de bu başvuruları reddettiğini güvenlik soruşturması olumsuz olduğu için görüş haklarının kullanılamayacağını" aktarmıştır.

Görüşe gelen ailelerin, başka mahpuslarla selamlaşmasına izin verilmemesi	18 İhlal
---	----------

Görüşe gelen ailenin "Görüş yok" denilerek ziyaret yapılmasının engellenmesi	1 İhlal
--	---------

- K. Ç., E. E., M. G., M. D., H. E., S. B., K. İ., V. C., F. C., Ö. D., H. Ö., K. E., F. H., A. F., A. E., H. A., 14.03.2024 tarihinde Bandırma 1 Nolu T Tipi Kapalı Hapishanesinde yazdıkları mektupta; "ziyaretçilerinin kandırılarak gönderildiğini, örneğin H. Ö. arkadaşlarının Batman'lı olduğunu, yeğeninin ziyaretine geldiğini ama "bugün ziyaret yok" diye içeri alınmadığını, ancak aynı gün ve saatte onun odasında ziyaret yapanların olduğunu, böyle keyfi mağduriyetler de yaşatıldığını" aktarmışlardır.

Açık görüş yerlerindeki masaların duvar dibine sıra halinde dizilmesi nedeniyle mahpusların aileleriyle rahat temas kuramamaları	26 İhlal
--	----------

Ziyaret esnasında masaların dibinde görevlilerin volta atması	5 İhlal
---	---------

Açık görüşe, farklı dosya hükümlülerin bir arada çıkarılarak güvenliğinin dikkate alınmaması.	3 İhlal
---	---------

Ailelere görüş yasağı getirilmesi	5 İhlal
-----------------------------------	---------

- M. Y., 02.03.2024 tarihinde yakınlarını görüşleri sırasında yaşadıklarını aktardığı başvuruda; "13/12/2023 tarihinde Menemen T Tipi Cezaevinde A 7 koğuşunda yatmakta olan Emre Yalçın ve Mustafa Yalçın'a görüşçü olarak gittiğini, görüş alanına girerken cezaevi sistemi gereği önce kadın arkadaşları içeri aldıklarını, erkek görüşçüler olarak 5 dakika sonra görüşme alanına girdiklerini, görüşme alanına saati geldiğinde tutuklu ve hükümlüleri getirdiklerini, bu sırada yan yana oturmalarına gardiyanların karşı geldiğini, daha sonra karşılıklı oturmalarına da izin vermediklerini, yaptıkları görüşmeler sonucunda masa düzenleri gardiyanların istediği doğrultuda ve cezaevi giriş yaka kartları boyunlarında asılı bir şekilde görüşün başladığını, görüş başlama esnasında erkek bir gardiyanın gelen ziyaretçi arkadaşların başında bekleyerek elinde tespihle dikilmeye başladığını ve sonrasında gelen kadın ziyaretçileri gözü ile taciz etmeye başladığını, kendileri bunu fark edince itiraz ettiklerini ancak gardiyanlar tutuklu ve hükümlü bulunan mahkumlara fiziki saldırıda bulunmaya başladıklarını, bu esnada Uğur Yıldız isimli mahkumun kafasını önce masaya eğip akabinde kolunu ters çevirerek yere yatırıp sonrasında kendilerinin yanından ayırıp götürdüklerini, ziyaretçiler olarak sesle gürültü çıkararak durumu protesto ettik ve cezaevi müdürü görüşme alanına geldiğini ve mahkumları koğuşlarına götürdüklerini, kendilerini de görüşme saatleri bitmeden alandan çıkararak ziyareti sonlandırdıklarını; cezaevi müdürünün kendileriyle dışarda görüşeceğini söylemesi üzerine akşam saat 17:00 ye kadar beklemelerine rağmen kendileriyle görüşmediğini ve kendilerini cezaevinden çıkardıklarını; başgardiyan, diğer gardiyanlar, cezaevi müdürü ve cezaevi idaresinden şikayetçi olduğunu, ilerleyen günlerde 10 ay boyunca hiçbir cezaevine girememeye yasağı aldığını öğrendiğini, mağduriyete uğramışken hak mahrumiyetine uğramak bir nevi yaşam haklarının ellerinden alınması olduğunu, ayrıca S. Y., V. Ö. ve Z. Ö. isimli kişilere de görüş yasağı getirildiğini, ayrıca aynı koğuşta tutuklu bulunan H. Y.'ın anne ve babası için görüş yasağı getirildiğini" aktarmıştır.

Uzak şehirlerden gelen ailelerin görüş saatlerinin sabah erken saatlere alınması ve ailelerin bu nedenle ziyaret yapamaması	11 İhlal
---	----------

- S. D., 04.09.2024 tarihinde Sincan 2 Nolu Yüksek Güvenlikli Kapalı Hapishanesinden yazdığı mektupta; "Hepsinin ailesinin Ankara dışında ve çok uzak yerlerde olmasına rağmen görüş saatlerinin sabahın erken saatine alındığını, böylece ailelerinin görüşe gelmesinin fiilen engellendiğini, birçok ailenin sabah erken saati görüşe yetişemediği için mağdur olduğunu" aktarmıştır.

Göz tarama cihazının bozuk olması nedeniyle sıra beklenmesi	80 İhlal
---	----------

Farklı cezaevlerindeki mahpusların evliliklerinin engellenmesi	1 İhlal
--	---------

TOPLAM	593 İhlal
---------------	------------------

VIII. SEVK TALEPLERİ ve SÜRGÜN SORUNLARI

Son yıllarda hapisanelerde yaşanan hak ihlalleri raporları incelendiğinde en yoğun hak ihlali yaşanan başlıklarından birisinin de zorunlu sevkler yani sürgünler olduğu görülmektedir. Sevkler öncesi kısa sürede mahpusların bilgilendirilmesi, kimi durumlarda hiç haber verilmeden başka gerekçelerle koğuş ve hücrelerden çıkarılarak gerçekleştirilmesi önemli bir sorundur. Sevk edildikleri halde eşyaları verilmeyen, eşyalarının bir kısmı eski hapisanede bırakılan çok sayıda mahpus bulunmaktadır. Bu sevkere hasta mahpuslar da maruz kalmakta ve tedavileri önemli ölçüde aksamaktadır.

Sevklerin genellikle mahpusların ailelerinden oldukça uzak yerlere gerçekleştirilmesi de başka bir ihlal alanıdır. Ekonomik durum bakımından aileler için ciddi sorunlar yarattığı ve aile ile iletişimin tamamen koparıldığı gözlemlerimiz arasındadır.

Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi 2 No’lu Genel Raporu’nda belirttiği görüşünü 2005 yılı Aralık ayında Türkiye’ye yaptığı ziyaret üzerine 2006 yılında yayınladığı raporunda da yinelemiştir. Raporun 22. paragrafında ele aldığı üzere “Aile bağlarının kopmaması için özel çaba gösterilmelidir. Bu bağlamda mahpuslar, mümkün olduğu ölçüde ailelerinin ya da yakın akrabalarının bulunduğu yerlerin yakınında bulunan cezaevlerine yerleştirmelidir.” denilmektedir.

Ayrıca bu konuda AİHM kararı bulunmaktadır. AİHM, Abdülkerim Avşar ve Abdülkerim Tekin adlı mahpusların istekleri dışında ailelerinden uzaktaki Kırıkkale Hapishanesi’ne nakledilmesi üzerine yaptıkları başvuruyu karara bağlayarak Türkiye’nin “aile hayatına saygı yükümlüğünü” ihlal ettiği kararına varmıştır. Kararda özetle şu ifadeler yer verilmiştir:

“Mahkeme; cezaevlerindeki dağılım konusundaki Avrupa’daki düzenlemelerin ulusal yetkilileri, mahpusların - müebbet mahkumları da dahil olmak üzere- ailevi veya kişisel ilişkilerinin dağılmasını engellemekle ve mahpusların evlerine mümkün olduğunca yakın cezaevlerine yerleştirmekle yükümlü kıldığını vurgular. Mevcut dosyada Mahkeme, Hükümet’in dayandığı; mahpusun cezai profili, tehlikeliliği, suç fiillerinin soruşturulmasına dair tehlikeler, güvenlik ve hapisanenin aşırı kalabalıklaşması endişeleri gibi kriterler ile mahpusların cezaevlerine dağıtımının yapılmasının kendisinin keyfi olduğu yahut makul olmadığı söylenemeyecekse de ailevi bağların korunmasının da dikkate alınacak bir kriter olması gerektiğinin altını çizmektedir.⁶”

Türkiye bu karar uyarınca sağlık, uzaklık, görüş zorluğu gibi gerekçeleri göz önüne alarak sevk işlemlerini gerçekleştirmekle yükümlüdür.

⁶ <https://anayasagundemi.com/2019/10/18/ihamin-avsar-ve-ekin-v-turkiye-kararinin-ozet-cevirisi-ailelerinden-uzak-cezaevlerine-nakledilen-mahpuslarin-daha-yakin-cezaevlerine-nakil-taleplerinin-reddi-ozel-hayata-ve-aile-hayatina-saygi/>

Hapishanede olan yakın akraba (baba-oğul veya kardeşlerin vb.) bir arada kalma taleplerine de olumlu cevap verilmemektedir. Bu türden uygulamaların son bulması gerekmektedir.

Bu başlık altında aşağıda detayları verilmiş ihlal biçimlerine dair 855 ihlal tespit edilmiştir.

Mahpusların kendi istekleri dışında sevk ve sürgün edilmeleri	167 İhlal
---	-----------

- Y. K. ile, 26.03.2024 tarihinde Kırşehir Yüksek Güvenlikli Kapalı Hapishanesinde yapılan avukat görüşünde; "25 yaşında olduğunu 8 yıldır hapishanelerde tutulduğunu, hükümlü olduğunu ve diğer mahpuslarla iletişimin olmadığını, Diyarbakır'dan 27 mahpusun Mart ayında Kırşehir Yüksek Güvenlikli Hapishanesi'ne sürgün edildiklerini" aktarmıştır.

Mahpusların sevk taleplerinin kabul edilmemesi	155 İhlal
--	-----------

- A. D., 04.03.2024 tarihinde yazdığı mektupta; "depremden dolayı Diyarbakır/Bağlar ilçesindeki evlerinin de ağır hasar aldığını, kendisinin de Maraş'ta olduğunu ve depremzede olarak Ereğli Yüksek Güvenlikli Cezaevine zorunlu olarak nakledildiğini, 2 boyutlu mağduriyetten dolayı Diyarbakır'daki cezaevlerinden birinde nakil olma talebinin olumlu karşılığını alabileceğini umduğunu ancak olumlu yanıt alamadığını; en son 2023 yılının Aralık ayında şu an kalmakta olduğu Ereğli Yüksek Güvenlikli Kapalı Cezaevi idaresi tarafından anons yapıldığını, anonsta "Maraş Türkoğlu Cezaevlerinden deprem nedeniyle zorunlu olarak Ereğli'ye getirilmiş olan mahkumlardan, iyi halli olanların Türkoğlu'na dönme talebi varsa, dilekçe yazmaları gerektiği, nakil masraflarını da Adalet Bakanlığı tarafından karşılanacağını" belirtildiğini, Türkoğlu'na geri gönderilmesinin tek koşulunun da başvuranın iyi halli olması olduğunu ve amacın da depremden dolayı yaşanan mağduriyetin giderilmesi olduğunu, kendisi de iyi halli olduğundan dolayı dilekçe yazıp Türkoğlu 2 no'lu L Tipi Cezaevine geri götürülme talebinde bulunduğunu; deprem sonrasında Maraş'tan buraya 100'ü aşkın tutuklu ve hükümlünün getirildiğini ancak 15 Şubat 2024 tarihinde Bakanlıkça Türkoğlu 1 ve 2 no'lu L Tipi cezaevine geri götürülenlerin yaklaşık olarak 50 kişi olduğunu söylediğini, kendisinin de Türkoğlu'na geri gitme talebiyle dilekçe yazmasına rağmen götürmediğini, burada bırakıldığını; geri götürülmemesinin önünde herhangi bir hukuki ve idari engel bulunmadığını, Türkoğlu 2 no'lu L Tipi Kapalı cezaevine neden geri gönderilmediği konusunda tarafına herhangi bir yazılı resmi belge tebliğ edilmediğini, yalnızca "Bundan sonra Türkoğlu'na hiçbir tutuklu veya hükümlü gönderilmeyecek" dendiğini duyduğunu; Maraş Türkoğlu cezaevindeyken ailesinin ikamet yeri olan Diyarbakır'a 350 km uzaktayken, depremden sonra buraya getirilmesiyle birlikte bu uzaklığın 800 kilometreye çıkmış durumda olduğunu, bu durumun madden ve manen mağduriyete yol açtığını, Adalet Bakanlığının da zaten bu mağduriyet halinin bir nebze olsa giderilmesi gayesiyle depremden dolayı Türkoğlu'ndan buraya geçici getirilmiş olan mahpusların geri dönüşünü öngördüğünü, böyle bir amaç gülmesine rağmen kendisi gibi talebi olan mahpusların mağduriyetinin devam ettiğini; mağduriyetin kısmen de olsa ortadan kaldırılması için buraya geçici getirilen her mahpusun talebinin karşılanmasının gerektiğini, maalesef bunun yapıldığını, Türkoğlu'na geri gitme talebi olup da gönderilmeyenin tek kendisi olmadığını; bu mağduriyetinin giderilmesini talep ettiğini" aktarmıştır.

Açık Ceza İnfaz Kurumlarında tutulan yabancı uyruklu mahpusların başka açık cezaevlerine sevk taleplerinin kabul edilmemesi	40 İhlal
---	----------

Sevklerde, uzun yolculuklar süresince mahpusların kelepçeli tutulması	16 İhlal
---	----------

- Ö. A. tarafından 28.10.2024 tarihinde İzmir/Şakran 3 Nolu T Tipi Kapalı Hapishanesinden yazılan ve 07.11.2024 tarihinde tarafımıza ulaşan mektubunda; "23.10.2024 tarihinde bulunduğu Şakran 3 no'lu T tipi Kapalı Ceza infaz kurumundan alınıp Bayraklı Şehir Hastanesi kalp ve damar ve göğüs polikliniklerindeki randevularına götürüldüklerini, sabah saat 7.30 ile 08.00 civarında takılan kelepçelerin akşam saat 17.00'de ceza infaz kurumuna dönünceye kadar hiçbir surette açılmadığını, bunun hiçbir insanı ihtiyacın giderilmesi için bile esnetilmediğini, tuvalet ihtiyaçlarını bile kelepçeli gidermek zorunda bırakıldıklarını, sabah cezaevinden çıkarken kumanya diye verilen yiyecekleri bile elleri açılmadığı için (çünkü ambalajları olduğunu bundan çıkaramadıklarını) tüketmeyip olduğu gibi atmak zorunda bırakıldıklarını, yaklaşık 12 saat bileklerimiz sığıttığı için kollarımızdaki kelepçe izlerinin günlerce kaldığını, kendilerinin çeşitli sağlık sorunlarıyla hastaneye gitmesinin adeta 12 saatlik işkenceye razı olmaları şartına bağlandığını; işkence bir insanlık suçu olduğunu ve AİHM (Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi) benzer davalarda insanlık dışı muamelenin yasağına işaret ettiğini, kendilerinin kalp ve

damar rahatsızlığı varken kan akışını engelleyecek bir aracın gün boyu çıkarılmamasının da kötü muamele olarak değerlendirilmek durumunda olduğunu, sorduklarında sorumlu personelin (asker) “savcılığın talimatı” olduğunu söylediğini; ancak hangi mahkeme kararı, hangi kanun, hangi yönetmelik veya genelgeye göre böyle bir uygulamaya gidildiğinin belirtilmediğini, kanun ve yönetmeliklere dayanmayan her tür uygulamanın keyfiyet şeklinde yorumlanması gerektiğinin ortada olduğunu, bir hukuk devletinde keyfi uygulamalara yer bulunmadığını; bir insanın tuvalet ihtiyacını gidermesinin zorlaştırılması, kelepçenin çözülmemesi, yemek ihtiyacını karşılamak için kelepçenin açılmamasının insanlık dışı bir muameleye tekabül ettiğini ki 23. 10.2024 tarihinde kendileri ve kendileriyle birlikte onlarca mahkûmun bunu yaşadıklarını, bu durumun her gün mahkûmlara yaşatıldığını; zaten bir tür kuş kafesi gibi tasarlanmış hastanenin bekleme yerlerinde hiç kimseyle hiçbir şekilde temas kurmaları bile mümkün değilken akşama kadar kelepçenin açılmamasının insanlık dışı muameleye bir örnek teşkil ettiğini, kendilerinin 23.10.2024 tarihinde bunu yaşadıklarını; büyük ihtimalle kronik hastalıklarının dolayısıyla devam eden tetkik ve tedavileri için verilen hastane randevularına, aynı insanlık dışı muameleye maruz kalmamak için, gidip gitmeme konusunda tereddütler yaşayacaklarını; sonuç olarak sağlık hizmetlerine ulaşmalarının insanlık dışı muamelelere katlanma zorunluluğuna bağlı olmamasının gerektiğini, her insan gibi, insan onuruna yaraşır şartlarda (gerekli tedbirlerin buna uygun bir şekilde alındığı) tetkik ve tedavilerinin yapılmasını, randevularına gidiş gelişlerinin eziyetle dönüştürülmemesini istediklerini; bunun için insan onurunu rencide eden, sabahdan akşama kadar çözülmeden kelepçelerin eskiden olduğu gibi hastanenin bekleme yerlerinde çıkarılmasını, şu anda yürürlükte olan insanlık dışı muamelelerin derhal sonlandırılmasını istediklerini, bahse konu uygulamalar yaşandığında yanında oda arkadaşım A. Ş.'in da olduğunu, konuya duyarlılık gösterilmesini istediğini” aktarmıştır.

Sevklerin sağlıksız ring araçlarıyla yapılması	116 İhlal
--	-----------

Sevk sonrasında gönderilen eşyaların kırılması, kullanılamaz hale gelmesi	1 İhlal
---	---------

- S. D., 11.11.2024 tarihinde Ereğli Yüksek Güvenlikli Kapalı Hapishanesinden Mersin Şubesine yazdığı mektupta; “Bandırma Cezaevinden buraya gönderildiğini, eşyalarının da sonradan PTT kargosu ile gönderildiğini, içinde bulunan sazının kırıldığını, Cumhuriyet Başsavcılığına şikayet ettiğini, şikayetine cevaben “Fail belli değil” gerekçesiyle reddedildiğini ve eğer Sulh Ceza Hakimliğine itirazda bulunursa itirazının reddi halinde mahkeme itiraz giderinin kendisinden alınacağını yazdığını; oysa failin belli olduğunu, cezaevlerinin belli olduğunu, kargo şirketinin belli olduğunu ve kargo numarasının da belli olduğunu, bu karar nedeniyle şikayetten vazgeçtiğini, zaten zar zor idare ettiğini, maddi durumunun iyi olmadığını, mahkeme masraflarını ödeyemeyeceğini, kırdıkları sazının fotokopilerinin ve Savcılık kararının kendisinde olduğunu, yapılabilecek bir şey var mı diye sorduğunu” aktarmıştır.

Sevk sonrasında eşyalarının verilmemesi	39 İhlal
---	----------

Sevk sonrasında eşyaların getirilmesi için mahpuslardan ücret alınması	3 İhlal
--	---------

Sevk ve sürgünlerde mahpusların ailelerine nerede olduğunun bilgisinin verilmemesi	2 İhlal
--	---------

Mahpusların ailelerden uzak hapishanelerde tutulması	309 İhlal
--	-----------

- A. D., 04.03.2024 tarihinde yazdığı mektupta; “depremden dolayı Diyarbakır/Bağlar ilçesindeki evlerinin de ağır hasar aldığını, kendisinin de Maraş'ta olduğunu ve depremzede olarak Ereğli Yüksek Güvenlikli Cezaevine zorunlu olarak nakledildiğini, 2 boyutlu mağduriyetten dolayı Diyarbakır'daki cezaevlerinden birinde nakil olma talebinin olumlu karşılığını alabileceğini umduğunu ancak olumlu yanıt alamadığını; en son 2023 yılının Aralık ayında şu an kalmakta olduğu Ereğli Yüksek Güvenlikli Kapalı Cezaevi idaresi tarafından anons yapıldığını, anonsta “Maraş Türkoğlu Cezaevlerinden deprem nedeniyle zorunlu olarak Ereğli'ye getirilmiş olan mahkûmlardan, iyi halli olanların Türkoğlu'na dönme talebi varsa, dilekçe yazmaları gerektiği, nakil masraflarını da Adalet Bakanlığı tarafından karşılanacağını” belirtildiğini, Türkoğlu'na geri gönderilmesinin tek koşulunun da başvuranın iyi halli olduğunu ve amacın da depremten dolayı yaşanan mağduriyetin giderilmesi olduğunu, kendisi de iyi halli olduğundan dolayı dilekçe yazıp Türkoğlu 2 no'lu L Tipi Cezaevine geri götürülme talebinde bulunduğunu; deprem sonrasında Maraş'tan buraya 100'ü aşkın tutuklu ve hükümlünün getirildiğini ancak 15 Şubat 2024 tarihinde Bakanlıkça Türkoğlu 1 ve 2 no'lu L Tipi cezaevine geri götürülenlerin yaklaşık olarak 50 kişi olduğunu söylediğini, kendisinin de Türkoğlu'na geri gitme talebiyle dilekçe yazmasına rağmen götürmediğini, burada bırakıldığını; geri götürülmemesinin önünde herhangi bir hukuki ve idari engel bulunmadığını, Türkoğlu 2 no'lu L Tipi Kapalı cezaevine neden geri gönderilmediği konusunda tarafına herhangi bir yazılı resmi belge tbliğ edilmediğini, yalnızca “Bundan sonra

Türkoğlu'na hiçbir tutuklu veya hükümlü gönderilmeyecek" dediğini duyduğunu; Maraş Türkoğlu cezaevindeyken ailesinin ikamet yeri olan Diyarbakır'a 350 km uzaktayken, depremden sonra buraya getirilmesiyle birlikte bu uzaklığın 800 kilometreye çıkmış durumda olduğunu, bu durumun madden ve manen mağduriyete yol açtığını, Adalet Bakanlığı'nın da zaten bu mağduriyet halinin bir nebze olsa giderilmesi gayesiyle depremden dolayı Türkoğlu'ndan buraya geçici getirilmiş olan mahpusların geri dönüşünü öngördüğünü, böyle bir amaç gülmesine rağmen kendisi gibi talebi olan mahpusların mağduriyetinin devam ettiğini; mağduriyetin kısmen de olsa ortadan kaldırılması için buraya geçici getirilen her mahpusun talebinin karşılanmasının gerektiğini, maalesef bunun yapılmadığını, Türkoğlu'na geri gitme talebi olup da gönderilmeyenin tek kendisi olmadığını; bu mağduriyetinin giderilmesini talep ettiğini" aktarmıştır.

Mahpusların aile bireyleri ile aynı hapisaneye sevk taleplerinin kabul edilmemesi	7 İhlal
---	---------

- K. E., 06.09.2024 tarihinde Antalya Yüksek Güvenlikli Kapalı Hapishanesinde bulunan H. E. için yaptığı başvuruda; "Babasının da şu an Diyarbakır 1 Nolu Yüksek Güvenlikli Hapishanede olduğunu, babasının şeker hastası olup başkaca da birçok hastalığının bulunduğunu, kardeşinin öncelikle buraya babasıyla aynı hapisaneye veya çevre illerdeki bir hapisaneye naklinin yapılmasını, eğer bu mümkün olmayacaksa şartlarına uygun, koğuş sistemi olan bir hapisaneye naklinin yapılmasını talep ettiklerini" aktarmıştır.

TOPLAM	855 İhlal
---------------	------------------

IX. MAHPUSLARA EŞYALARIN VERİLMEMESİ VE/VEYA KISITLANMASI

Mahpuslara aileleri ve yakınları tarafından koli yolu ile gelen eşyaları verilmiyor, aileler geri gönderiliyor. İç çamaşırı, havlu, nevresim, çorap vb. ihtiyaçlar konusunda mahpuslar kantinden alım yapmaları konusunda zorlanıyor. Maddi durumu iyi olmayan mahpusların bu imkanları olmadığından ayrıca mağduriyet meydana geliyor. Yine kıyafet kısıtlaması ya da alım günlerinin sınırlı olması nedeniyle de koliler alınmıyor.

Bu başlık altında aşağıda detayları verilmiş 535 ihlal tespit edilmiştir.

Kargoların geç verilmesi veya hiç verilmemesi	65 İhlal
---	----------

- F. İ., E. Z., M. Z., 09.05.2024 tarihinde Kırıkkale F Tipi Kapalı Hapishanesinden gönderdiği mektupta; "Gelen eşyalarının 2 ay beklendikten sonra verildiğini, adlarına gelen kargoların ancak 2 ayda bir kez açılıp verildiğini, bunun tüm hapisanelerde haftada 1 ya da 2 haftada bir sıklığında yapılıp mağduriyet yaratmıyorken ayrı bir Cumhuriyet olma görevi üstlenmiş olan buldukları hapisanede mağduriyet yaratıldığını, örneğin F. İ.'ye 8 Aralık 2023'te gelen ve içinde yalnızca 2 kitap bulunan kargonun ancak 19 Ocak 2024'te 6 hafta sonra açıldığını, yalnızca 2 kitabın verilmesinin ise 23 Ocak 2024'te 7 hafta sonra olduğunu" aktarmıştır.

Mahpusların hapisaneler arası kargo göndermelerinin yasaklanması	2 İhlal
--	---------

Ailelerden gelen kolilerin kabul edilmeyip geri gönderilmesi	20 İhlal
--	----------

Mahpuslara elbise ve eşyalarının verilmemesi	20 İhlal
--	----------

Mahpuslardan eşyalarının alınması ve geri verilmemesi	25 İhlal
---	----------

Kıyafetlerde kısıtlama	134 İhlal
------------------------	-----------

- K. F., E. G., E. A., F. Ö., M. O., M. A., F. Ş., L. S., A. K. 19.02.2024 tarihinde gönderdikleri mektupta; "Buldukları cezaevinde tekipleştirilmenin çok ince bir şekilde uygulandığını, bunu içeri alabildikleri kıyafetlere uygulanan kurallardan anlayabildiklerini, örneğin asker ve gardiyanın giydiği mavi-yeşil-lacivert renklere ve tonları izin verilmediğini, ana üç rengin verilmemesinin bir yere kadar anlaşılır olduğunu, fakat mavi ve mavinin her tonu (açık -koyu mavi, turkuaz, çivit mavisi, petrol mavisi vs.), yeşilin her tonu (fıstık yeşili, açık-koyu yeşil, fosfor yeşili, zümrüt yeşili vs.) yasak denilerek verilmediğini, yine turuncu rengi ve bu rengin tonların verilmediğini, gerekçe ise "çalışan mahkumların giydiği renk olduğu için" denildiğini, banyo lifinin dahi örgü olduğu için verilmediğini, kantinde satılmadığını, bulaşık süngeri benzeri bir lif satıldığını ve kullanamadıklarını, yine kültürlerinde yer alan yöresel kıyafetlerinin, şalvarlarının "yasak" denilerek verilmediğini, artık ailelerinin ne gönderebileceğini şaşırılmış durumda olduğunu, yine bağcıklı ayakkabı, bot ve çizmenin de "yasak" denilerek verilmediğini, bunlar tekipleştirme politikasına bağlı olarak yürütülen politikalar olduğunu" aktarmışlardır.

Emanet depoya kıyafet dahil eşya alınmaması	99 İhlal
---	----------

- F. K., 10.07.2024 tarihinde Bolu F Tipi Kapalı Hapishanesinden yazdığı mektupta yaşadıkları hak ihlallerini aktarmıştır. Beyanlarına göre; "Son dönemde cezaevi idaresinin almış olduğu bir kararla emanet eşya deposuna herhangi bir eşya alınmadığını, mevsimlik giyim değişiminin vazgeçilmez bir ihtiyaç olduğunu, bir yerde emanet eşya deposuna eşya alınmamasının tek bir makul gerekçesinin olamayacağını, ortaya sadece mağduriyet çıkartıldığını, dışarıdan kendilerine bir eşya geldiğinde içeri verilmesi için ya yanlarındaki eşyayı çöp atmalarının ya da gelen eşyayı olduğu gibi koliyle dışarıya iade etmelerinin dayatıldığını" aktarmıştır.

Mahpusların aileleri tarafından gönderilen iç çamaşır, çorap vb. giyim eşyalarının verilmemesi ve kantinden almak zorunda bırakılmaları	100 İhlal
---	-----------

Aileler tarafından getirilen eşyaların açık görüşte alınmaması ve koli-kargo yoluyla göndermenin dayatılması	16 İhlal
--	----------

Kırtasiye malzemelerinin toplatılması ve geri verilmemesi (Uçlu kalem, kalemtırış vs.)	33 İhlal
--	----------

Tahliye olan mahpusların arkadaşlarına bırakmış oldukları eşyaların verilmemesi	2 İhlal
---	---------

- S. K. 04.12.2023 tarihinde Kayseri Kadın Kapalı Ceza İnfaz kurumundan gönderdiği mektubunda yaşadıkları hak ihlallerini aktarmıştır. Beyanlarına göre; "Tecrit işkencesinin son bulması, sürgün sevk nedeniyle yaşadığı mağduriyetin son bulması için açlık grevinde olduğunu, bugün açlık grevi eyleminin 14. Günü olduğunu, taleplerinin karşılanması sorunun çözümü noktasında girişimde bulunulmasını istediğini, 18 Kasım 2022 tarihinde Gebze Kadın Kapalı Hapishaneden kaldığı, Kayseri Kadın Kapalı Hapishaneye sürgün edildiğini, sürgün demesinin sebebinin; hiçbir şekilde kendi talebiyle olmayan, önceden hiçbir haber/ bilgi verilmeden, kaldığı koğuşa 15 gardiyanla girilerek zorla ring aracına konularak buraya getirildiğini, önceden haber verilmediği gibi hiçbir eşyasını almama, bendine ait eşyalarını toplamasına da müsaade edilmediğini, adeta karga tulumba havada taşındığını ve ring aracına konulduğunu, bu durumun insanı ,insanın kişiliğini, onurunu yok sayan hiçleştiren bir muamele olduğunu, bu yaşananın manevi yanı olduğunu, bunun yanı sıra maddi zararı ve mağduriyetlerinin de olduğunu; Gebze Hapishanesinde kalan üzerine kayıtlı eşyaların tam 1 yıl boyunca gönderilmediğini, (Buzdolabı, TV, masa, semaver, mahkeme evrakları, kitaplar... gibi) pek çok eşyanın gönderilmeyerek 1 yıl boyunca birçok mağduriyet yaşamasına sebep olduğunu, defalarca dilekçe, suç duyurusu vb. yazmasına rağmen sonuç alamadığını, bu durumun maddi olarak zarara uğramasının yanında manevi/psikolojik olarak da yıpranmasına neden olduğunu; 18.11.2022 tarihinden bu yana kaldığı Kayseri Kadın Kapalı Hapishanesinde de tecrit işkencesi yaşamakta olduğunu, aynı dosyadan yargılandığım arkadaşının olmadığını, farklı grupları bir araya koymadıklarından hep aynı mekanda aynı yüzleri görmek suretiyle tecrit işkencesi yaşadığını, ailesine arkadaşlarına görüşçülerine, avukatlarına kilometrelerce uzaklıkta bir yere getirildiği için birilerin gelip gitmesi de çok zor olduğunu, ailesinin, avukatının gelememekte olduğunu ,hem ekonomik nedenler hem de iş, çalışma koşulları, yol uzaklığı nedeniyle, zaman sorunu nedenleriyle gelememekte olduklarını bunun da tecridin katmerlenmesine sebep olduğunu" aktarmıştır.

Mahpuslara masa, sandalye verilmemesi	2 İhlal
---------------------------------------	---------

Çamaşır makinesi verilmesi talebinin kabul edilmemesi	16 İhlal
Avukat tarafından mahpusa getirilen eşyaların alınmaması	1 İhlal
TOPLAM	535 İhlal

X. DİLEKÇE HAKKI ENGELİ

Dilekçe yazarak kendi durumları ya da daha önce yazdıkları mektup ya da dilekçelerin akıbetini öğrenmek isteyen mahpuslar da engellemelerle karşılaşılıyorlar.

Dilekçe hakkının kullanılmasına dair 3071 Nolu kanun, Madde 3- Türk vatandaşları kendileriyle veya kamu ile ilgili dilek ve şikayetleri hakkında, Türkiye Büyük Millet Meclisine ve yetkili makamlara yazı ile başvurma hakkına sahiptirler. (Ek: 2/1/2003-4778/25 md.) Türkiye’de ikamet eden yabancılar karşılıklılık esası gözetilmek ve dilekçelerinin Türkçe yazılması kaydıyla bu haktan yararlanabilirler.

Anayasanın 10. maddesinin 1. fıkrasında belirtilen eşitlik ilkesine göre; "Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir" hükmü yer almaktadır.

2024 yılı içinde dilekçe hakkının engellenmesi ve dilekçelere cevap verilmemesine dair en az 870 ihlal meydana gelmiştir.

Dilekçe hakkı engeli	148 İhlal
----------------------	-----------

- H. A. ile, 28.03.2024 tarihinde Yozgat 1 Nolu T Tipinde yapılan avukat görüşünde; "Mahpusların yapmış olduğu başvuruların veya dilekçelerin idare tarafından çıkarılmadığını, müdürün bizzat "göndermiyorum" dediğini "sizler dilekçelerinizde bizleri şikayet ediyorsunuz o yüzden göndermiyorum" dediğini, bu nedenle hakimler savcılar kuruluna başvuru yaptığını, ancak bu başvurunun da akıbetinin bilinmediğini, idareyle bir kere görüşebildiğini kendisine "dilekçelerinin tamamının çıkarıldığını" söylendiğini bunun üzerine kendisinin de "benim dilekçelerimin hiçbiri çıkarılmıyor" dediğini, müdürün de "çıkarmıyoruz çünkü savcıcı Adalet Bakanlığı'na ve HSK'ya şikayet ediyorsun" dediğini, Yozgat 1 Nolu T Tipi Hapishanesinde Yozgat Cumhuriyet Başsavcısı'nın aynı zamanda hapishane savcısı da olduğunu bu nedenle savcıya ilişkin herhangi bir talebin reddedildiğini, savcıyla ilgili herhangi bir ibare geçmesi halinde dilekçelerinin imha edildiğini" aktarmıştır.

Dilekçelere cevap verilmemesi	212 İhlal
-------------------------------	-----------

Dilekçelere geç cevap verilmesi	158 İhlal
---------------------------------	-----------

Dilekçe çıkış numaralarının mahpuslara verilmemesi	268 İhlal
--	-----------

- M. T. ile 12.06.2024 tarihinde Bolu F Tipinde yapılan avukat görüşünde; "Evrak kayıt numarası verilmediğinin, suç duyurularının dahi gönderilmediğini, keyfi ve kendine güvenen bir yönetim olduğunu, o yüzden sık sık sorunlar yaşandığını başvurular dilekçeler ve suç duyurularının dahi gönderilmediğini, idarenin sıklıkla nereye "başvuruyorsanız başvurun nereye gidiyorsa git" dediğini, mahpusların en küçük taleplerinin dahi idare tarafından "bakanlık emri" denilerek kabul edilmediğini" aktarmıştır.

Suç duyurularına cevap verilmemesi	84 İhlal
------------------------------------	----------

- S. Ş. ile 23.05.2024 tarihinde yapılan avukat görüşünde; "hapishanede mahpusların başvuruları dilekçeleri ve savcılık suç duyurularının idare tarafından hiçbir şekilde gönderilmediğini, evrak kaydı alınmadığını, dilekçelerin akıbetinin sorulmadığını, Cumhuriyet Başsavcılığına yapılan şikayetlerde soruşturma numaralarının verilmendiğini, idareye de yapılan bütün başvuruların cevapsız kaldığını, bu cevapsız kalan başvurulara karşı da suç duyurusunda bulunulduğunu, suç duyurularına da cevap

verilmediğini, bu nedenle infaz hakimliğine başvuru yapıldığını infaz hakimliğinin de ortada bir karar olmadığından dolayı başvuruyu reddettiğini" aktarmıştır.

TOPLAM | 870 İhlal

XI. ADİL YARGILANMA HAKKI İHLALİ VE HUKUKİ DESTEK TALEBİ

Türkiye hapishanelerinde ne yazık ki adil yargılanma hakkı kullandırılmayan pek çok mahpus bulunmaktadır. Bu mahpusların adil yargılanma hakkı tutuklu buldukları dönemde engellendiği gibi daha sonraki dönemde de çabalarının önünün alınması şeklinde tezahür etmektedir.

Özellikle anadili Türkçe olmayan tutuklu ve hükümlüler ciddi sorunlarla karşılaşmaktadırlar. Savunmalarının alınmasından hüküm kurulmasına kadar bütün süreç boyunca bu sorun uygulamada aşılamamaktadır.

Uzun tutukluluk süreleri ve geciken iddianameler de mahpuslar bakımından önemli hak ihlallerine neden olmaktadır. Keyfi disiplin cezaları nedeniyle infaz yakma vakalarını da burada bir kere daha belirtmek gerekir.

Bir diğer önemli husus ise mahpusların yargılama sırasında mahkemelerde bulunamamasıdır. Zaten yargılandıkları yere uzak hapishanelere sevk edilen mahpusların duruşmalara gelip gitme imkanları ortadan kaldırılmaktadır. Ancak diğer durumlarda da SEGBİS üzerinden katılmalarının sağlanması yönünde bir temayül oluşmuştur. Bu durum adil yargılanma ve savunma hakkı üzerinde tahribata neden olmaktadır.

Bu başlık altında aşağıda ihlal biçimleri detaylandırılmış olan 228 ihlal tespit edilmiştir.

Adil yargılanma hakkı ihlali	74 İhlal
------------------------------	----------

- S. Ü. ile 08.03.2023 tarihinde gerçekleştirilen avukat görüşünde; “İnfaz hakimliklerindeki savunmalarının yarıda kesildiğini, hakim tarafından “fikirlerinizi söylemeyin sadece savunma yapın” diye sürekli uyarıldıklarını” aktarmıştır.
- R. E., 10.01.2024 tarihinde kızı Sevim Ekin için yaptığı başvuruda; “Kızı S. E.’in yaklaşık 9 yıldır cezaevinde olduğunu ve toplamda 15 yıl hapis cezası aldığını, kızının daha önce de adil yargılanma talebi ile ölüm orucuna girdiğini yeniden yargılanma başvurusunda bulunmasını istemesine rağmen bunun gerçekleşmediğini” aktarmıştır.
- M. M., 12.11.2024 tarihinde Malatya/Akçadağ T Tipi Kapalı Hapishanesinden yaptığı başvuruda; “Malatya Pütürge Asliye Ceza Mahkemesinden dosya numarası 2024/14 Esas, karar numarası 2024/136 olan dosyadan almış olduğu cezanın giyabında verildiğini yüzüne okunmadığını, deprem bölgesinde olduğundan ve evi ağır hasarlı olduğundan konteynırda kaldığını ve eğer tebligat çıkarıldıysa da eline geçmediğini, bu yüzden istinaf hakkını da kullanmadığını, mağdur olduğunu, dini nikahlı olan eşinin psikiyatri hastası olduğunu, raporlu ve intihara meyilli olduğunu, bu eşinden olan üç çocuğunun daha küçük olduğunu ve okula gitmediklerini, manen ve maddi olarak zor durumda olduğunu, eşi psikiyatri hastası olduğundan çocuklarla ilgilenemediğini, çocuklar okula gittiğindeyse de eşi intihara meyilli olduğundan intihara kalkışabileceğinden korktuğunu, konteynırın da ıssız bir yerde olduğundan çevrelerinde komşuları olmadığından ilgilenecek kimsenin olmadığını; dosyasının incelenmesini, cezası yüzüne okunmadığından infazının durdurulmasını, yeniden yargılanma yolunun açılmasını, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinden gereğinin yapılmasını istediğini” aktarmıştır.

Avukat görüş talebi	34 İhlal
---------------------	----------

Heyet görüş talebi	10 İhlal
--------------------	----------

Avukat mahpus arasındaki görüşmelerin sesli ve kamera kayıtlı olarak yapılması	1 İhlal
--	---------

- S. A. ile 29.05.2024 tarihinde yapılan avukat görüşünde, avukat görüşme odasında yaklaşık olarak yarım saat süren bir görüşme sağlanmıştır. Görüşme odası 3 infaz koruma memuru tarafından baştan sona kadar aralıksız olarak izleyip dinlemişlerdir.
- H. A. ile 29.05.2024 tarihinde yapılan avukat görüşünde; “Yaklaşık 11 yıldır cezaevinde kalan ve bir yılın altında cezası alan mahpus ile avukat görüşme odasına yaklaşık olarak yarım saat süren bir görüşme sağlanmıştır. Avukat görüşme odalarının hemen yanında avukatın yaklaşık olarak bir buçuk iki metre yakınlarında iki infaz koruma memuru sandalyeye oturmuş şekilde baştan sona görüşmeyi izleyip dinlemişlerdir.

Avukat mahpus görüşünün infaz koruma memurlarının eşliğinde yapılması	3 İhlal
---	---------

Hukuki destek talebi	56 İhlal
----------------------	----------

- İ. T., 04.10.2024 tarihinde Kırşehir Yüksek Güvenlikli Kapalı Hapishanesinden gönderdiği faksta; “Bilindiği gibi tutulduğu yüksek güvenlikli cezaevinde birçok hak ihlaliyle karşı karşıya kaldıklarını; ağırlaştırılmış müebbet hükümlüsü olmamasına rağmen tek kişilik hücrede tutulduğunu; yaklaşık 7 ay önce bu cezaevinde irade dışı sürgün olarak getirildiğini, getirildiği günden bugüne günde 1 saat havalandırma dışında 23 saat tek başına tek kişilik hücrede tutulduğunu; 2 ayda bir kapalı spor salonuna, 2 haftada bir halı sahaya tek başına çıkarıldığını; atölye, sohbet, kurs gibi faaliyetlerden yararlandırılmadıklarını, ağır tecrit koşulları altında tutuldukları ve bu koşullar altında hiçbir hakkın tanınmadığını hususunun da olduğunu; içinde bulunduğu koşulları kendi adına avukatları veya dernek olarak BM işkenceyi önleme komitesine başvuru yapılmasını, ayrıca daha önceki süreçlerde yaşadıkları koşullara aktardıkları hususlar hakkında da CPT’ye başvuru yapılarak cezaevinde inceleme yapılmasını, kendileriyle görüşmeler için de girişimlerde bulunulmasını istediklerini, bu konularla ilgili hukuki yardım talebinde bulunulacağına inandıklarını” aktarmıştır.

Kürtçe savunma hakkı engelli	50 İhlal
------------------------------	----------

TOPLAM	228 İhlal
---------------	------------------

XII. EĞİTİM HAKKI İHLALI

Anayasanın 42. Maddesi, II. Eğitim ve Öğrenim Hakkı ve Ödevi: “Kimse, eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamaz.” Öğrenim hakkının kapsamı kanunla tespit edilir ve düzenlenir.

Anayasanın 10. maddesinin 1. fıkrasında belirtilen eşitlik ilkesine göre; "Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir” hükmü yer almaktadır.

Eğitim hakkının Anayasa’da güvence altına alınmış olmasına rağmen mahpuslar tarafından özellikle açık ceza infaz kurumlarında eğitim haklarının idare tarafından engellendiğine dair iddialar gündeme getirilmiştir. Yine eğitim kurumları tarafından da mahpusların eğitim haklarının engellendiğine dair başvurular gelmiştir.

Eğitim hakkı engeline dair 5 ihlal meydana gelmiştir.

Eğitim kurumu tarafından eğitim hakkının engellenmesi	3 İhlal
<p>➤ A. F., 17.01.2024 tarihinde oğlu Fatih Fent için yaptığı başvuruda; “YÖK’ün 17.11.2023 tarihinde yayınladığı yazı ile özetle; Kapalı cezaevinde bulunan tutuklu ve hükümlüler Örgün eğitim kapsamında faaliyet gösteren Üniversitelerde okuyamaz dediğini, oğlu Fatih Fent’in Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi 3.sınıf öğrencisi olduğunu, Marmara Üniversitesi Cezaevi Eğitim Birimine mail atarak YÖK’ün bu yazısına istinaden 16 Ocak’ta başlayan vize sınavlarına giremeyeceğini bildirdiğini, eğitim hakkının Anayasal bir hak olup bu hakkın YÖK eliyle gasp edildiğini, bu konuda tüm sivil toplum kuruluşlarına CİMER’e ve BAVDER’e başvuru yaptığını” aktarmıştır.</p>	
Öğrenci olan mahpuslara ders kitaplarının verilmemesi	1 İhlal
Mahpusların uygulamalı ders ve staja gönderilmemesi	1 İhlal
TOPLAM	5 İhlal

XIII. AÇIK CEZAEVLERİNDE AĞIR ÇALIŞMA KOŞULLARI

Açık ceza infaz kurumlarında bulunan mahpusların çalışma koşulları, uğradığı ihlaller ve sağlık durumlarına uygun olmayan işlerde çalıştırma, emek sömürüsü şeklinde kurumuza başvurular yapılmıştır. Bu ihlale uğrayan yabancı uyruklu mahpuslardan da başvurular tarafımıza ulaşmıştır.

Başvurular sonucunda 303 ihlal tespit edilmiştir.

Mahpusların ağır ve sağlık durumlarına uygun olmayan işlerde çalıştırılması	3 İhlal
<p>➤ O. A., 04.11.2024 tarihinde telefon yoluyla yaptığı mektupta; “Kartal Açık Ceza İnfaz Kurumunda hükümlü olduğunu, daha önce de Kasım-Aralık gibi başvuruda bulunduğunu, o zaman Sakarya’da olduğunu, Haziran ayında buraya sevkini istediğini, sevkini istemesindeki nedenin para kazanmak olduğunu, Sakarya’da isteyen çalıştığını, buraya gelirse çalışır, para kazanırım ailesine de yük olmayacağını; 60-70 kişiyi zorla çalıştırdıklarını, toprak eşelettiklerini, taş kırdırdıklarını, mobbing uyguladığını, iş güvenliğinin olmadığını, sigortanın olmadığını, ücretin olmadığını, hasta olduğu zaman da çalıştırdıklarını, rapor almaya çalışsalar “sizi kapalıya göndeririz” diye tehdit ettiklerini, arkadaşının ayağında platin olduğunu “çalışmam” dediğini, onları hazırladığı tutanağı zorla arkadaşına imzalattıklarını ve kapalıya gönderdiklerini; kapıların her gün kapalı olduğunu, akşam saat 4-5 gibi açtıklarını, işleri olmadığı zaman kapılar kapalı olduğu için odaya gidip dinlenemediklerini, soğukta olsa kapıları açmadıklarını dışarıda beklediklerini, haftada 1 kantinden alışveriş yapabildiklerini, revire</p>	

çıkamadıklarını, ayda 1 hastaneye sevk yapıldığını, 2 ay önce boynunun sakatlandığını, 2 ay sonra hastaneye götürdüklerini, çok kişi de olmadıklarını, 300 kişi olduklarını” aktarmıştır.

- Y. Ö., 14.11.2024 tarihinde telefon yoluyla yaptığı mektupta; “15 aydır cezaevinde olduğunu, çeşitli işlerde çalıştığını, ot yolma, gübre toplama vs. gibi işlerde çalıştığını, bunun karşılığında hiçbir ücret vermediklerini, iş güvenliğinin olmadığını, özel bir kıyafet vermediklerini, bugün izne çıkmasının gerektiğini fakat sebepsiz, “yoğunluk var” diyerek izne çıkarmadıklarını, haftaya izne çıkabileceğini, izninin 11 gün olduğunu, kapıların sabah 08.00-11.00 ve 13.00-16.00 aralarında kapalı olduğunu, soğuklarda kapıların kapalı olduğunu, sadece yağmur yağdığında kapıları açtıklarını; revirin ayda 1 gün olduğunu, acil durum olduğunda “revire çıkmam gerekiyor” dediğini, “yok” dediklerini, dizinde 3 tane vida olduğunu, “ağır işlerde çalışmam” dediğini, “eğer çalışmayacaksan seni kapalıya göndeririz” diye tehdit ettiklerini, avukat görüş hakkının olduğunu, daha önce hiç avukat görüş hakkını kullanmadığını” aktarmıştır.

Mahpusların sigortasız ve güvencesiz olarak çalıştırılması	60 İhlal
Mahpusların ücretsiz çalıştırılması	60 İhlal
Mahpuslara mobbing yapılması	60 İhlal
Yabancı uyruklu mahpusların ağır ve sağlık durumlarına uygun olmayan işlerde çalıştırılması	40 İhlal

- A. A. N., 21.02.2024 tarihinde telefon yoluyla yaptığı başvuruda; “7 gün boyunca geceden sabaha kadar fırında çalıştırdıklarını ve hiç izin vermediklerini; personeller tarafından sürekli tutanak tutulacağı söylenerek tehdit ve hakaretlere maruz kaldıklarını” aktarmıştır.

Yabancı uyruklu mahpusların sigortasız ve güvencesiz olarak çalıştırılması	40 İhlal
--	----------

- M. E. H., K. B., A. H. İ. H., A. N., Z. A. O., T. E. S., M. M., B. B., A. F., A. A. A., F. A., F. Y. O., K. B., M. M., Ş. A., H. M., H. R., A. E., M. F., İ. A. H., A. E. A., N. Ş., İ. E. M., A. N., M. A. M., A. E. A., K. A. A., M. A. A., M. B., M. K. (Annesi Filistin’de savaşta ölmüş), A. H. M., N. H., V. H., M. S. S., M. A., A. A., M. B. K., M. R. E. Ş., M. K. T., H. A., 29.03.2024 tarihinde telefon yoluyla yaptıkları başvuruda; “Çeşitli ihlaller yaşadıklarını, tümünün kapalı ceza infaz kurumlarından geldiklerini; izinlerin artık kullandırılmadığını, bazılarının hiç izin kullanmadığını; istemedikleri ve ağır işlerde çalışmaya zorlandıklarını, bu işlerde herhangi bir ücret verilmediğini ve güvence sağlanmadığını; başka cezaevlerinde sevk talep etmelerine rağmen bu taleplerinin kabul edilmediğini, normalde kendilerine “15 cezaevi için sevk isteyebileceklerinin” söylendiğini, kendilerinin de yazdığını ancak buna rağmen sevk etmediklerini; buldukları yerde ırkçılık ve ayrımcılığa maruz kaldıklarını, insan olduklarını unuttur hale geldiklerini, tuvalete gitmek istediklerinde bile izin verilmediğini, kendilerine hakaret ve küfredildiğini, kapalıda kaldıklarında bu şekilde bir ayrımcılık yaşamadıklarını ve orada olan görevlilerin kendilerine ayrımcılık yapmadığını, orada daha insan gibi davrandıklarını; sabah içtimadan sonra koşuşlarına alınmadıklarını, ihtiyaçları olduğu zaman bile koşuşa girmelerine izin vermediklerini, soğukta bıraktıkları zamanların olduğunu, yapılanlarla firara zorlandıklarını, oysa kendilerinin insanca muamele görmek ve yaşamak istediklerini; haklarının verilmediğini; hastaneye sevklerin uzun sürdüğünü, revire çıkmada da sorun yaşadığını, ihtiyaçları olan ilaçların verilmediğini, ağrı kesici ile geçiştirildiklerini” aktarmıştır.

Yabancı uyruklu mahpusların ücretsiz çalıştırılması	40 İhlal
---	----------

- M. E. H., K. B., A. H. İ. H., A. N., Z. A. O., T. E. S., M. M., B. B., A. F., A. A. A., F. A., F. Y. O., K. B., M. M., Ş. A., H. M., H. R., A. E., M. F., İ. A. H., A. E. A., N. Ş., İ. E. M., A. N., M. A. M., A. E. A., K. A. A., M. A. A., M. B., M. K. (Annesi Filistin’de savaşta ölmüş), A. H. M., N. H., V. H., M. S. S., M. A., A. A., M. B. K., M. R. E. Ş., M. K. T., H. A., 29.03.2024 tarihinde telefon yoluyla yaptıkları başvuruda; “Çeşitli ihlaller yaşadıklarını, tümünün kapalı ceza infaz kurumlarından geldiklerini; izinlerin artık kullandırılmadığını, bazılarının hiç izin kullanmadığını; istemedikleri ve ağır işlerde çalışmaya zorlandıklarını, bu işlerde herhangi bir ücret verilmediğini ve güvence sağlanmadığını; başka cezaevlerinde sevk talep etmelerine rağmen bu taleplerinin kabul edilmediğini, normalde kendilerine “15 cezaevi için sevk isteyebileceklerinin” söylendiğini, kendilerinin de yazdığını ancak buna rağmen sevk etmediklerini; buldukları yerde ırkçılık ve ayrımcılığa maruz kaldıklarını, insan olduklarını unuttur hale geldiklerini, tuvalete gitmek istediklerinde bile izin verilmediğini, kendilerine hakaret ve küfredildiğini,

kapalıda kaldıklarında bu şekilde bir ayrımcılık yaşamadıklarını ve orada olan görevlilerin kendilerine ayrımcılık yapmadığını, orada daha insan gibi davrandıklarını; sabah içtimadan sonra koşularına alınmadıklarını, ihtiyaçları olduğu zaman bile koşu girmelerine izin vermediklerini, soğukta bıraktıkları zamanların olduğunu, yapılanlarla firara zorlandıklarını, oysa kendilerinin insanca muamele görmek ve yaşamak istediklerini; haklarının verilmediğini; hastaneye sevklerin uzun sürdüğünü, revire çıkmada da sorun yaşandığını, ihtiyaçları olan ilaçların verilmediğini, ağrı kesici ile geçirildiklerini” aktarmıştır.

TOPLAM	303 İhlal
---------------	------------------

XIV. İDARE GÖZLEM KURULU KARARLARIYLA TAHLİYELERİ ENGELLENMESİ- İNFAZ YAKMALAR, AÇIK ve İLÇE CEZAEVLERİNE GEÇME HAKKI ENGELLERİ

29/12/2020 tarihinde 31349 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe giren “Gözlem ve Sınıflandırma Merkezleri ile Hükümlülerin Değerlendirmesine Dair Yönetmelik” oluşturulan kurullarla 6 aylık periyotlarda mahpusun iyi halli olup olmadığını değerlendirmektedir. Bu kurullar Anayasaya ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’ne aykırıdır. İHD Genel Merkezi olarak, 12 Aralık 2020 tarihinde Danıştay’a “Gözlem ve Sınıflandırma Merkezleri ile Hükümlülerin Değerlendirmesine Dair Yönetmelik” hakkında yürütmenin durdurulması talebiyle başvuru yapıldı ancak bu başvuru halen sonuçlanmamıştır.

Bu yönetmelik doğrultusunda kurulan kurullar, kendilerini mahkeme yerine koyarak mahpuslar hakkında iyi halli olup olmama durumları hakkında değerlendirmede bulunmakta, koşullu salıverilme ve denetimli serbestlik haklarından yararlanıp yararlanmayacaklarına karar vermektedir. Ayrıca İdare ve Gözlem Kurulu mahpuslarla ilgili değerlendirmelerinde, mahpusların yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarihten önce aldığı disiplin cezalarının da gerekçe gösterilerek iyi olmadığına karar vermesi de “geçmişe yürüme yasağı” ilkesine aykırı uygulamalar yürütmektedir ve mahpusların tahliyelerini engellemektedir.

Gözlem kurulları mahpusların iyi halli olup olmadığına karar verirken soyut ve sübjektif yorumlarda bulunmakta, siyasi mahpuslardan da pişman olduklarına dair beyan istemektedirler. Bu kararlardan kaynaklı olarak yüzlerce politik mahpus denetimli serbestlik ve koşullu salıverilme haklarından mahrum bırakılmaktadır. Derneğimize gözlem kurulu kararlarıyla tahliyeleri engellenen mahpuslar tarafından çok yoğun başvurular yapılmaktadır.

Bu başlık altında aşağıda ihlal biçimlerine göre detaylandırılmış en az 262 ihlal tespit edilmiştir.

Mahpusların, İdare ve Gözlem Kurulu kararlarıyla koşullu salıverilme haklarının engellenmesi	210 İhlal
--	-----------

- M. E., 29.05.2024 tarihinde yazdığı mektupta; “29 yaşında olduğum ailesinin Şırnak’ta ikamet ettiğini, 20 yaşında cezaevine konulduğunu ve 8,5 yıldır hapisanede olduğunu; Malatya İnönü Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Resim Bölümü 3. sınıf öğrencisiyken ve okuluna devam ederken 2016 yılın Nisan ayında gözaltına alınıp tutuklandığını; cezaevi koşulları, imkansızlıklar ve fakültenin ders yapısından dolayı zorunlu olarak okul kaydını dondurmaya durumunda kaldığını ve devam edemediğini, hiç adil olmayan bir yargılama sonucu öğrenci olduğum ve yasa dışı bir faaliyeti olmadığı somut olarak belli iken örgüt üyeliği iddiasıyla çok ağır bir cezaya çarptırıldığımı ve kendisine 10 yıl 6 ay hapis cezası verildiğini, mahkeme ve yargılama süreçlerinin bir sürü usulsüzlük ve hukuksuzlukla artık sonuçlandı için çok fazla detay anlatma gereğini duymadığımı, asıl mesele ve hak ihlalinin cezasını bitirmesine rağmen hâlâ tahliye edilmemesi olduğum, Yargıtay’ın dosyasını onaylamasıyla hükümlü durumuna geçtiğini, kesilen cezanın iptali ve dosyanın bozulması için son merci olarak Anayasa Mahkemesi’ne ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine bireysel hak ihlali başvurusu hakkında olduğum nitekim bu süreçlerin devam ettiğini, dosyasının Anayasa Mahkemesinde olduğum ancak bu süreçler devam ederken yatması gereken cezasını bitirdiğini, ilgili infaz kanuna göre kendisine verilen 10 yıl 6 ay hapis cezasının 7 yıl 10 ay 15 gününü yatıp tahliye edilmesinin gerektiğini, 12 Şubat 2024 tarihinde bu süreyi bitirip koşullu salıverilmesi gerekirken cezaevi idare ve gözlem kurulu tarafından keyfi ve anlaşılabilir gerekçelerle tahliyesinin engellendiğini ve bırakılmadığını, cezaevi idare kurulunu somut bir veri herhangi makul bir gerekçeye hukuki bir dayanak sunmadan ön yargılara zafı yorumlara dayanarak hakkında siyasi kararlar

vererek “topluma tehlike arz ediyor” denilip tahliyesini ilk başta 3 ay ertelediğini, Mayısın 12’sinde tekrar değerlendirmeye alınacağını bu süre zarfında da gözleneceğini belirttiğini, 12 Mayıs tarihinde yapılan değerlendirme ve kararla bir kez daha tahliyesinin ertelendiğini, 3 ay boyunca bu durumun değerlendirilip gözleme tabi tutulacağını belirttiğini, 16 Ağustos 2024 tarihine kadar bırakılmayacağını ve 16 Ağustos’ta da yeniden değerlendirileceğinin söylendiğini, yani 16 Ağustos’a kadar tahliyesinin yine ertelendiğini; cezaevi idare kurulunun karar için değerlendirme ve gerekçelerinin objektif olmayıp hukuksuzca, ulusal uluslararası sözleşmelere ve masumiyet karinesine, Anayasaya aykırı olduğunu, tüm içtihatları ve işleyişi hiçe saymakta beis görmediğini, bahse konu olan bu cezaevi idare ve gözlem kurullarının ne kamu tarafından ne de sivil kurumlar tarafından maalesef takip edilmediği ve denetlemediği için adı konulmamış gayri resmi bir mahkeme gibi hareket ettiğini, bu kurulun yargılama yetkisinin olmadığını, herhangi bir yargı organı olmadığını, 5.275 sayılı kanunun 89 uncu maddesinde kurulun işleyiş mevzuat ve çerçevesinin belirtildiğini, zaten bu ilgili infaz kanunu sorunlu ve çelişkilerle dolu olduğunu, bunun üstüne bu kurulun var olan mevzuatı da uygulamadığını, sadece aleyhte kullanabileceği her şeyi ayıklayıp kullandıklarını, gerekçe olarak sunduklarını ve açık açık yeniden yargılama yaptıklarını yargılamalar esnasında ceza konusu olabilecek sorgulamalar olgular ve yorumları yine tekrarladıklarını, TCK’nın 168. maddesine göre düzenlenmiş olan ve yargılamalar esnasında uygulanabilen suçlu kabul etme, pişmanlık gibi olguları, cezaevi idare kurulu tahliye konusuna alakalı olmamasına rağmen yeniden yargılama yapması ile tekrar kullandığını ve tahliyesini engellediğini, kendisinin zaten yargılama aşamasında mahkemelerde “Bir suçunun olmadığını, öğrenci olduğunu” ifade ettiğini, mahkemede ifade ettiği ve kabul etmediği bir suçlamayı tahliye günü geldiğinde idare kurulunun tekrardan bir cezalandırma aracı olarak kullandığını, bir insanın aynı suçlamadan 2 kere cezalandırılmayacağını, üstelik işlediği iddia edilen suçtan verilen ceza infaz edilip bitirilmiş iken tahliyesini engelleme aracı olarak kullanılmasının hukuki olmadığını, cezasını bitirdiği halde kendisine adeta “Sen suçlu kabul etmedin tahliye etmeyiz” denildiğini; cezaevi idare kuruluyla tahliye değerlendirmesi için yaptığı yüz yüze görüşmelerde “Dışarıda ne yapacaksın, kiminle nerede oturacaksın?” gibi soruların soruları açık ve net bir şekilde “Ailesiyle olacağını, ekonomik durumunu iyileştirmek için çalışacağını, okuluna devam etmeyi istediğini” söylediğini, ancak esas alınması gereken bu açık cevabının göz ardı edildiğini ve başka hiç delil ve dayatma dayanak sunulmadan sadece varsayım dayalı olacak bir şekilde idare kurulunun “Dışarı çıkınca suç işleyeceğine” kesin kanaat getirdiğini, bunun önyargılı bir yaklaşım olduğunu, siyasi mahpus olduğu için kendisine objektif yaklaşmak yerine idare kurulunun tamamen ideolojik saiklerle, hukuktan ziyade siyasi değerlendirmelerle yaklaştığını, cezaevinde uygulanan sosyal sportif kültürel faaliyetlere düzenli olarak katıldığını, kütüphaneden azami yararlandığını, herhangi bir disiplin cezası veya soruşturmasının olmadığını, yine de idare kurulunun kendisi hakkında “İyi halli değil” kararı aldığını, tahliye için iyi hal şartı arandığında kendisinin hep “İyi hali değil” olarak değerlendirildiğini, bütün bunlar bir yana “manevi rehberlik, din kursuna katılmadı” diye kendisi için “iyi halli değil, tahliye edilmemeli” belirlemede bulunduğunu, zorunlu olmayan bu kursun dayatıldığını, kendisinin manevi Rehberlik-Din Kursuna karşı olmadığını, zorunlu olmadığı için ve dini inancının ihtiyacını karşıladığı için katılma gereğini duymadığını, sorunlu ve hukuk dışı olanın, İdare Kurulunun katılmamasını gerekçe yapıp “İyi halli değil” deyip tahliye hakkını bu tür zoraki gerekçelerle engellemesi olduğunu; görüldüğü üzere bu tür antidemokratik uygulamaların sıradanlaştırıldığını ve eziyet çekme halinde uygulandığını; bu ülkenin bir yurttaşı olarak cezaevinde bu şekilde mağdur edilmesinin, güvencesiz bırakılmasının, yaşama hakkına kasit niteliğindeki bu tür cezalandırmalara maruz bırakıldıklarını; bu cezaevinde kendisi ile aynı durumu yaşayan O. K., A. R. E., M. A. kişilerin de maalesef tahliye edilmediğini ve mağdur edildiklerini” aktarmıştır.

Mahpusların, İdare ve Gözlem Kurulu kararlarıyla Denetimli Serbestlik haklarının engellenmesi	7 İhlal
---	---------

- Y. A. ile 08.03.2023 tarihinde yapılan avukat görüşünde; “Bir senedir denetimli serbestliğe ayrılması gereken arkadaşları olduğunu, Akhisar’dan gelen 5 arkadaşlarından Abdulkemil Varışlı isimli arkadaşlarının denetimli serbestliğe çıkarılmasının keyfi olarak uzatıldığını, pişmanlık dayatması yapıldığını” aktarmıştır.

İnfaz Yakmalar	45 İhlal
----------------	----------

- S. Y., 21.02.2024 tarihinde M. Y. için yaptığı başvuruda; “30 yıldır tutuklu olduğunu tahliyesine son 10 saat kala 3 defa hücre cezası almıştı infazını yaktıklarını, 6 yıl daha uzattıklarını, infaz yakma cezasının kendisi yazar olduğu için beyazlığı kitap yüzünden verildiğini ve tahliyesinin 6 yıl daha uzatıldığını, Cumhuriyet savcısına bizzat sorduğunu, gerekçelerini çok basit gerekçelerle baştan sandıklarını herhangi bir yetkililerden de tatmin edici bir cevap alamadıklarını” aktarmıştır.

TOPLAM	262 İhlal
---------------	------------------

XV. EKONOMİK KOŞULLAR VE YOKSULLUK

Hapishanelerde yaşanan en büyük sorunlardan biri de ekonomik sorunlar gelmektedir. Özellikle mahpus ailelerini yoksul olması mahpus yoksulluğunu da beraberinde getiriyor. Hapishanelerde hemen her şeyin kantinden ücretli olarak temin edildiği düşünüldüğünde hiçbir geliri olmayan mahpusların içinde olduğu yoksulluk halinin derinliği de ortaya çıkmaktadır. Ayrıca iletişim aracı olan posta ve telefon kartlarının ücretli olması da mahpusların dışarıyla temasını da ortadan kaldırmaktadır. Yine koğuş içinde kullanılan televizyon, buzdolabı, semaver gibi zaruri araçlar için kullanılan elektriklerin ücretli olması ve ücretlerin mahpusların hesaplarından tahsil etmesi de bu yoksulluğu arttırmaktadır.

Kantinde satılan ürünler çeşit olarak az, kalitesiz ve fiyatlar da yüksektir. Bu durum hapishane koşullarında yeterli düzeyde beslenemeyen mahpusların ek gıda ve ihtiyaçlara erişimlerinin önünde büyük bir engel teşkil etmektedir. Ayrıca, mahpusların temel ihtiyaçlarına erişememesi nedeniyle belirli hijyen problemlerinin ortaya çıkması da kaçınılmaz olmaktadır.

Yine aileler tarafından gönderilen iç çamaşır, çorap, havlu, nevresim vb. malzemelerin kabul edilmeyip bunların kantinden temin edilmesinin talep edilmesi de ayrıca ekonomik yönden bir ihlal oluşturmaktadır.

Özellikle kimsesi olmayan, aileleri yoksul olan ve yabancı mahpuslara dayanışma amacıyla gönderilen cüzi miktardaki paraların soruşturma konusu yapılması, para yatırımların gözaltına alınması ve tutuklanması da ayrıca bu yoksulluğu arttırmaktadır.

Özellikle son yıllarda açılan Yüksek Güvenlikli ve S Tipi Kapalı Hapishanelerinde mahpusların tek kişilik odalarda tutulması da mahpuslar arasında ekonomik açıdan dayanışmayı ortadan kaldırmıştır ve mahpusların iletişim, gıdaya erişim, içme suyuna erişim ve daha başka zaruri ihtiyaçlara erişimini de ortadan kaldırmıştır. Yabancı uyruklu olan mahpuslara para yatırma imkanı olmamasından kaynaklı olarak derin yoksulluk çekmektedirler.

2024 yılı içerisinde ekonomik haklardan kaynaklı olarak yoğun başvurular yapılmıştır. Bu başlık altında aşağıda detayları verilmiş 1.117 ihlal meydana gelmiştir.

Elektrik fiyatlarının yüksekliği	7 İhlal
----------------------------------	---------

- İ. K. ile, 22.11.2024 tarihinde Sincan 2 Nolu Yüksek Güvenlikli Kapalı Hapishanesinde yapılan avukat görüşünde; "elektrik faturalarının yüksek geldiğini ve Adalet Bakanlığı tarafından ödenmesi gerektiğini, bu konuda idarenin "Ceza İnfaz Kurumlarında Bulundurulabilecek Eşya Ve Maddeler Hakkında Yönetmelik'in "Elektrikli eşyalar" başlıklı 9.Maddesi "Aydınlatma dışındaki elektrik giderleri, Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu tarafından mesken abonelikleri için belirlenen ücret tarifesi esas alınarak ceza infaz kurumunca hesaplanan bedel üzerinden hükümlü tarafından karşılanır. hükmü gereğince yerine getirilmektedir." dediğini, hapishanede kullanılan bütün elektrik tüketimi koridorlar, idarenin kullandığı enerji, LKP (lokal kapı paneli) ve MKP (merkezi kapı paneli) nin enerji tüketiminin de mahpuslardan tahsil edildiğini, elektrik sayaçlarının koridorun sonunda bulunduğunu bu sayacın okunarak koridorda bulunan hücrelerde tutulan mahpusların kullandığı elektronik eşyalara göre mahpuslara fatura gönderildiğini, mahpuslara bir keresinde hangi elektronik gereçleri kullandığını sorduklarını, her şeyde olduğu gibi hücrelerin elektrik faturalarında da keyfiyetin olduğunu, mahpusların hücrenin önüne elektrik sayacı takılmasını istediklerini ve her hücrenin tükettiği enerjiyi ödemesini istediklerini ancak bu konuda da idarenin mahpuslara cevap vermediğini, yönetmeliği hatırlattığını ancak yönetmeliğe aykırı işlemlerin yapıldığının açık olduğunu" aktarmıştır.

Kantin ücretlerinin pahalı olması	283 İhlal
-----------------------------------	-----------

Kantinden alınan malzemelerin kalitesiz ve ürün çeşitlerinin az olması	100 İhlal
--	-----------

- S. Ç., M. Ö., A. E., 18.10.2024 tarihinde, Kocaeli/Kandıra 1 Nolu F Tipi Kapalı Hapishanesinden yazdıkları mektupta; "Bir süredir spiralli bir ajanda tipi defterlerin kantinde satılmadığını, nedeni sorulduğunda da hiçbir açıklama yapılmadığını, "Bakanlığın talimatı gereği kantinde satmıyoruz" denildiğini, uzun bir süredir kantinde yalnızca 40 sayfalık defterlerin satıldığını" aktarmıştır.

Satın alınmak istenen malzemelerin yasaklanması	14 İhlal
---	----------

Kargo ücreti talebi (Sevk sonrası eşya gönderilmesi)	2 İhlal
--	---------

Mahpusların maddi destek talebi (Para, kıyafet, kitap vs.)	8 İhlal
--	---------

- F. S., 18.01.2024 tarihinde yazdığı mektupta; "Uludağ Üniversitesi felsefe bölümü mezunu olduğunu, aynı zamanda PDR öğretmeni olduğunu, şu an İstanbul Üniversitesi İnsan Kaynakları Yönetimi, Lisans ve Anadolu Üniversitesi Sosyal Hizmetler Bölümü öğrencisi olduğunu, akademik ve edebiyat alanında çalışmalar yaptığını; hem üniversite harçları hem de ders kitaplarının hem de diğer kitapların çok pahalı olduğunu, harçlarını ancak karşılayabilecek seviyede olduğunu; okumayı, araştırmayı seven birisi olduğunu, ailesinin okuması için kitap alıp gönderecek maddi olanağa sahip olmadığını, tek kitap kaynağının kurum kütüphanesinden ayda bir kez verilen kitaplar olduğunu, bunun da çok yetersiz olduğunu, okuma adına roman hikaye araştırma, inceleme kitaplarına ihtiyacının olduğunu, akademik çalışmalar için de felsefe, psikoloji, sosyoloji, TDK sözlük ve kaynak kitaplara ihtiyacın olduğunu, kitap konusunda yardım talep ettiğini" aktarmıştır.

Mahpusların tıbbi gereç talebi (Tansiyon ölçme cihazı vb.)	1 İhlal
--	---------

Maddi yoksulluk	54 İhlal
-----------------	----------

- Z. B. ile, 04.12.2024 tarihinde yapılan avukat görüşünde; "kantin fiyatlarının fahiş şekilde arttığını, koşu tahtasında bulunan 6 mahpusun ayda en az 5.000 TL harcamak zorunda olduğunu bu 5.000 TL'nin yaşayabilecek en asgari miktar olduğunu, mahpusların ailelerinin ekonomik durumlarının çok iyi olmadığını ve bu miktarı da karşılayamadıklarını, en temel ihtiyaçların dahi satılmadığını, kişisel-kadın ihtiyaçlarına yönelik ürünleri bulmakta zorluk çektiklerini, kadınsal ihtiyaçların aşırı pahalı olduğunu ve pek çoğunun da getirilmediğini, sürekli "gelecek hafta ürünlerin getirileceğinin" söylendiğini, ancak getirilmediğini, listede gösterilen ürünlerin dahi getirilmediğini, Saymanlığa mahpuslar tarafından kantin için getirilmesi istenen ihtiyaçlar ve gereken ürünler için sürekli talepte bulunulduğunu ancak bu dilekçelere cevap dahi verilmediğini, hapishanenin ticarethaneye dönüştürüldüğünü; köle mahpusların olduğunu bu mahpusların çok cüzi bir ücret ile çalıştırıldığını, hapishanede üretim yapılan atölyelerin bulunduğunu, nevresim takımlarının yapıldığını, mantı atölyesi bulunduğunu ve bu üretilen yemekler ve giyecek yiyeceklerin dışarıda da satıldığını, Sincan açık hapishanesinde üretilen ürünlerin artıklarıyla hapishanede tutulan mahpuslara yemekler yapıldığını, hapishanenin döner sermayesi ile kapalı hapishanenin işletildiğini, açık hapishanede kalan mahpusların emekleriyle elde edilen gelirleriyle diğer kapalı hapishanelerin işletildiğini, gelir elde ettiklerinden dolayı bu gelirin daha da artırılarak hapishanenin karlı gösterildiğini kar eden bir kurum haline getirilmeye çalışıldığını" aktarmıştır.

Posta ücretlerinin yüksekliği	169 İhlal
-------------------------------	-----------

- İ. T. ile 27.09.2024 tarihinde Kırşehir Yüksek Güvenlikli Kapalı Hapishanesinden yapılan avukat görüşünde; "Aynı hapishanede tutulan diğer 52 mahpusa iç posta yoluyla mektup yazdığını gönderdiğini ve bu iç posta parasının kendisinden kesildiğini, bunu 30 TL olduğunu ancak her bir mahpus için 30 TL almalarına rağmen "kurumun güvenliğini tehdiye sokacak mektup" denerek gönderilmediğini, bu nedenle faks gönderdiğini, faks için yemeğinden içmesinden kestğini, iç posta için gönderilmesine rağmen 1.000 TL ücret ödediğini, diğer mahpus arkadaşlarına faks gönderdiğini ve bu faks ücretinin de 2.000 TL olduğunu" aktarmıştır.

İçme suyunun para ile satılması	180 İhlal
---------------------------------	-----------

Ailelerin gönderdiği yeni nevresim takımlarının alınmaması ve de idare tarafından da yeni nevresim takımlarının verilmemesi	12 İhlal
---	----------

- Ö. K. tarafından 08.02.2024 tarihinde yazılan ve idare tarafından 03.04.2024 tarihinde postaya verilen mektupta; "Kuruma geldiklerinde hepsine eski ve kullanılmış yatak, yastık, nevresim ve çarşaf

verildiğini, haliyle kısa sürede deforme olup kullanılamaz hale geldiğini; hapisanede 25-30-32 yılını geçen insanlar olduğunu, bu nedenle bel ve boyun rahatsızlıklarıyla uğraştıklarını; yeni yatak, nevresim takımı vs. istediklerini, fakat idarenin bunları kendilerine vermediğini, çok ısrar edince nevresim ve çarşaf getirdiklerini, fakat bunların da bilinçli olarak en eski, kan lekeli, kirli çarşaflardan seçildiğini" aktarmıştır.

Yabancı uyruklu mahpusların yaşadığı ekonomik sorunlar	8 İhlal
--	---------

- H. H. ile, 03.05.2024 tarihinde Kırşehir Yüksek Güvenlikli Kapalı Hapishanesinde yapılan avukat görüşünde; "Hasan Hadid İngilizce öğretmeni olduğunu, Türkiye'de kaldığını daha sonra iftira ile hapishaneye atıldığını dosyasıyla ilgili dahi hiçbir şey bilmediğini tek başına tutulduğunu hapishane idaresinin de çok büyük sorunlar çıkarmadığını; 02.05.2024 tarihinde hastaneye gittiğini böbrek ameliyatı olması gerektiğini böbreklerinde taş olduğunu, kalp kapağı ve kalp damarlarında sorunlar olduğunu bu nedenle günde 3 ilaç kullandığını ilaçlarının kendisine verildiğini kalp rahatsızlıkları nedeniyle ameliyat olması gerektiğini ancak ameliyattan çok korktuğunu bu nedenle ameliyat olmadığını; kendisine hemen hemen hiç para yatırılmadığını çok az parasının olduğunu bu parayla su dahi alamadığını ancak kız kardeşinin Türkiye'de olduğunu ve kendisiyle telefonda görüşmek istediğini telefon görüşmesi yaptığını ancak telefonla görüş için kullandığı kartta limit çok az olduğu için konuşma sırasında telefonun sürekli kesildiğini, çok çabuk bittiğini bu nedenle idare ile görüştüğünü idarenin de yüksek limitli bir kart olması gerektiğini söylediğini yüksek limitli kart için idareye başvurduğunu ancak idarenin bunu yapamayacağını söylediğini ve Adalet Bakanlığı'na başvurmasını söylediğini Adalet Bakanlığı'nın nasıl başvuracağını bilmediğini bu nedenle 10 dakikalık görüşme hakkının 2 veya 3 dakikayla sınırlı olduğunu bunun çözümlenmesini talep ettiğini" aktarmıştır.

Ailelerin ekonomik koşullar ve sağlık nedenleriyle açık ve kapalı ziyaretlere gidememesi	188 İhlal
--	-----------

- N. S., 25.09.2024 tarihinde Edirne F Tipi Kapalı Hapishanesinde bulunan A. S. için yaptığı başvuruda; "O. A. S.'nin Yargıtay'da bulunan hapis cezası daha onanmadan resmi olmayan yollardan Yunanistan'a geçtiği sırada Yunan polisi tarafından yakalanıp Türkiye'ye teslim edildiğini, oğlunun 10 gündür Edirne F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda B 64 numaralı koğuşunda tutuklu olduğunu ve ondan bu süre boyunca hiçbir haber alamadıklarını; Edirne Cezaevinin ikamet ettikleri Hakkari'den çok uzak olması ve maddi imkânlarının yeterli olmamasından dolayı oğlunun ziyaretine gidemediklerini, bu mağduriyetlerinin giderilmesi, oğlunun durumu hakkında bilgi verilmesini talep ettiğini" aktarmıştır.

Odalarda bulunan musluk, ampul gibi demirbaşların tamir masraflarının mahpuslardan kesilmesi	91 İhlal
--	----------

- A. Z. 12.08.2024 tarihinde Yozgat 2 Nolu T Tipi Kapalı Hapishanesinden yazdığı mektupta; "Odalarda bulunan musluk, ampul gibi demirbaşların tamir masraflarının kendilerinden kesildiğini" aktarmıştır.

TOPLAM	1.117 İhlal
---------------	--------------------

XVI. DİĞER BASKILAR VE İHLALLER

Hapishanelerde yaşanan sorunlar elbette yukarıdaki başlıklarla sınırlı değil. Ayrıca biliyoruz ki İHD ve hapishaneler alanında faaliyet yürüten örgütlerin tespitleri ancak buzdağının görünen kısmı olabilir. Ancak tespit edebildiğimiz diğer baskılar da aşağıda maddeler halinde belirtilmiştir.

Bu başlık altında 135 ihlal tespit edilmiştir.

Üç kişilik fotoğraf çekim dayatması	14 İhlal
Mahpusların arkadaşlarıyla fotoğraf çekimine izin verilmemesi	1 İhlal
<p>➤ Ş. D. tarafından, 20.05.2024 tarihinde Sincan 1 Nolu Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumundan yazdığı ve 13.06.2024 tarihinde postaya verilen mektubunda; "Beraber havalandırmayı ve spora çıktıkları arkadaşlarıyla fotoğraf çekimleri izin verilmediğini, oysa mevzuatta 3 arkadaşla fotoğraf çekirme hakkı tanındığını, bu haktan mahrum bırakıldıklarını" aktarmıştır.</p>	
Fotoğraflara el konulması	3 İhlal
<p>➤ F. B., 21.03.2024 tarihinde oğlu Vedat Bayram için yaptığı başvuruda; "Oğlu V. B.'in 15 aydır Kürkçüler F Tipi Cezaevinde olduğunu, yaklaşık 1 ay önce Kürkçüler F Tipinden, T Tipine zorla götürüldüğünü, oğlunun T Tipine sevk edildikten sonra yanında bulunan ailece çekirilmiş, yöresel kıyafetlerle çekilmiş fotoğrafların sakınca bulunarak zorla elinden alındığını, yöresel kıyafetlerle çekirmiş oldukları fotoğraflarla ilgili oğluna soruşturma başlatıldığını, söz konusu fotoğrafların daha önce oğlunun tutuklu olduğu Ödemiş T Tipi Cezaevi ve Kürkçüler F Tipi Cezaevi'nde de oğlunun yanında yer aldığını;" aktarmışlardır.</p>	
Hapishanede berber sorunu	30 İhlal
Mahpusların berber odasından yararlandırılmaması	33 İhlal
<p>➤ E. A., 21.05.2024 tarihinde İzmir/Kırıklar-Buca 2 Nolu F Tipi Kapalı Hapishanesi gönderdiği mektupta; "Makas kullanmadan sadece makine tıraşı yapıldığı ve geri süpürme dayatması nedeniyle berberi kullanamadıklarını" aktarmıştır.</p>	
Mahpuslara tek tip tıraş dayatması	5 İhlal
Mahpuslara, görüşe ve havalandırmaya çıkarken saat takılmasına izin verilmemesi	12 İhlal
Mahpuslara çamaşır kurutmak için koğuşlara 3 metrelik ip verilmesi ve çamaşırlarının kurutulmasının engellenmesi	33 İhlal
Muhabet kuşu beslenmesinin yasaklanması	1 İhlal
Mahpuslara müzik enstrümanlarının verilmemesi ve/veya tamir sorunu yaşanması	1 İhlal
Mahpusların aile yakınlarının cenazelerine katılımı engellenmesi	2 İhlal

- Ç. A. tarafından Kırşehir Yüksek Güvenlikli Kapalı Hapishanesinden yazılan ve 31.10.2024 tarihinde tarafımıza ulaşan mektupta yaşadığı sorunları aktarmıştır. Beyanlarına göre; "Kendisinin sıkıntılar yaşadığını, şöyle ki; 27.08.2024'te annesini, ardından 20.09.2024 tarihinde de abisini buradayken kaybettiğini; ailesinin İzmir'de ikamet ettiğini, cenazeye katılmak için 40.000 ile 50.000 TL gibi bir para istediklerini kendilerinin de şu anda böyle bir imkanları olmadığı için karşılayamadığından dolayı her 2

cenazeye katılmadığını, burada doktorla sorun yaşadıklarını; ailesine yakın bir cezaevine sevk yazdıklarını fakat çıkmadığını; buradaki çeşmelerden çamur aktığını; 7. ayda Adalet Bakanının televizyon ekranlarında “şayet yerel mahkemenin verdiği bir ceza başka nedenlerle daha ağır bir cezaya dönüşüyorsa bu insan haklarına aykırıdır, bunun düzelmesi lazım” dediğini, kendisinin de aynı şekilde cezasının daha ağır bir cezaya dönüştüğünü, bununla da ilgili yardım talep ettiğini, destek istediğini, kuruma gelindiğinde kendisinin de görülmesini istediğini” aktarmıştır.

TOPLAM	135 İhlal
---------------	------------------

TECRİT

Türkiye hapishanelerinde tecrit, çeşitli biçimlerde uygulanmaya devam ediyor. Pek çok hapishanede tecrit bir cezalandırma yöntemi olarak varlığını sürdürüyor.

27 Kasım 2023 tarihi itibari ile İmralı F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu’nda süregelen tecridin sonlandırılması ve Kürt meselesine demokratik çözüm talebiyle ülke genelinde farklı hapishanelerde tutulan birçok mahpus, 27 Kasım 2023 tarihinde, süreli dönüşümlü açlık grevi eylemlerine başladıklarını duyurmuşlardır.

Açlık grevi süresi boyunca tespit edilebildiği kadarıyla 91 hapishanede en az 1997 mahpus açlık grevi eylemi yapmıştır. Açlık grevleri en az 5 en fazla 15’er günlük periyotlarla gerçekleştirilmiştir. 4 Nisan 2024 itibari ile açlık grevine son vererek eylem biçimi “telefon görüşüne çıkmama, mahkemelere çıkmama ve aile görüşlerine çıkmama” şekline dönüştürülmüştür. Basın yoluyla edindiğimiz bilgilere göre mahpuslar tarafından bu eylem biçimi de 03.07.2024 tarihinde sonlandırılmıştır.

İmralı tecridi nedeniyle ve 281 başvuru yapılmıştır.

İmralı tecridinin kaldırılması için yapılan başvurular	119 İhlal
İmralı tecridinin kaldırılması ve hapishanelerde yaşatılan hak ihlallerin sona erdirilmesi için yapılan telefon, açık-kapalı görüş, mahkemelere çıkmama	162 İhlal
TOPLAM	281 İhlal

TECRİDİ DERİNLEŞTİREN YENİ HAPİSHANE TİPLERİ: S TİPİ, Y TİPİ ve YÜKSEK GÜVENLİKLİ CEZAEVLERİ

Bilindiği üzere Tecrit ve izolasyon, mahpusların sosyal ortamdan tamamen yalıtılması ve yaşamla olan bütün bağlarının kopartılması anlamına gelmektedir. Bir işkence yöntemi olarak tecrit, zamana yayılan bir uygulama

ile hapishanelerde varlığını sürdürmektedir. Daha önce de ifade edildiği gibi, İmralı Yüksek Güvenlikli Kapalı Hapishanesi'nde uygulanan tecrit belki de dünyada eşi benzeri görülmemiş bir örnek teşkil etmektedir. Birçok insan hakları kuruluşu ile birlikte derneğimizin de defalarca kapatılması gerektiğini belirttiği tecride dayalı hapishanelerin sayısının arttırılmasına paralel olarak mahpus haklarının ihlallerinin artması sonucunu doğurmaktadır. Mahpuslar, üzerlerinde uygulanan tecridin ortadan kaldırılması amacıyla birçok defa açlık grevi tarzı eylemlere başlamışlardır.

Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü verilerine göre şu anda Türkiye genelinde **13 adet F tipi, 22 adet Yüksek Güvenlikli (487 Birim kapasite), 13 Adet Y Tipi (1135 Birim Kapasite) ve 7 adet de S tipi (552 Birim kapasite)** hapishane bulunmaktadır. Bu hapishanelerin ortak yanı mahpusların tek veya üç kişi olacak biçimde yaşamlarını devam ettirmek zorunda oluşlarıdır. F tipi ve Yüksek Güvenlikli hapishanelerin uygulamaya konulması akabinde uzmanlar ve hak savunucuları tarafından siyasi iktidarlara yapılan uyarıların haklılığı ortaya çıkmış, bu hapishanelerde tutulan mahpusların yaşam hakkı başta olmak üzere; sağlık hakkı, aile ve özel hayata saygı hakkı, avukat ile görüşme ve haberleşme hakları sürekli bir şekilde ihlal edilerek infaz yasasına aykırı uygulamalar meydana gelmiştir.

Daha önce kalabalık olarak tutuldukları hapishanelerden sevk edilen mahpuslar bu cezaevlerinde tek başlarına tutulmakta ve buldukları koğunun havalandırması olmadığından günde 1-1,5 saat ayrı bir yerde bulunan havalandırma bölümüne götürülmektedir. Bu uygulama ile mahpusların ruh ve bedensel sağlıkları olumsuz etkilenmektedir. Pencerelerine demir parmaklıklara ek olarak takılmış olan tel örgülerin hem fiziki anlamda hem de psikolojik anlamda mahpuslara büyük zarar vermektedir. Ayrı bir bölümde olan havalandırmaya sadece yürüyüş olarak kullanabiliyorlar, bu sebep ile yıkadıkları kıyafetleri oda içerisinde kurutmak mecburiyetinde kalıyorlar. Pencerelerinde ter örgüler olduğundan o da içerisinde kuruttukları kıyafetler içeride nem oluşturmakta, zaten yeterli gün ışığı ve temiz hava alma imkanlarının bu kadar kısıtlı iken bir de böyle bir durumu yüze kalmalarının ilerde ciddi fiziki rahatsızlıklara yol açacaktır. Çok hareketsiz kaldıkları bir yerde spor saatleri haftada sadece 1 saat olarak uygulanmaktadır. Hafta içerisinde sadece 1 saat olarak uygulanan spor faaliyetinin, mahpusların günün 22,5 saatini daracık bir hücrede geçirdikleri düşünüldüğünde çok az olduğu bir gerçektir. Mahpuslar tarafından spor süresinin artırılması yönünde yaptıkları başvurularda “memur yetmezliği, cezaevinin fiziki yapısı, yüksek güvenlikli olmasının” gerekçe olarak gösterilmektedir.

Bu infaz biçimine dair Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi tarafından 11.01.2006 tarihinde 952. delegeler komitesi toplantısında kabul edilen Üye Devletler Avrupa Cezaevi Kuralları Hakkında (2006) 2 numaralı tavsiye kararını ekinde yer alan Avrupa Cezaevi Kurallarınının 17 ve 18. maddelerinde yerleştirme ve barındırma başlığı altında yukarıda açıkladığı hususların hangi durumda ve hangi koşullar altında uygulanabileceğine dair açık vurgulanmış kararların mevcut olduğunu, örneğin özel yüksek güvenlikli veya emniyet tedbirleri başlığı altında açıklandığı gibi;

53-1- Özel yüksek güvenli ve emniyet tedbirlerinin sadece istisnai hallerde uygulanabileceğini;

53-2- Bu tür uygulamaların herhangi bir mahpusa uygulaması durumunda izlenecek prosedürlerin olmasının gerektiğini

53-3- Bu tür uygulamaların tedbirlerin her birinin mahiyetinin, süresinin ve uygulama sebeplerine ulusal mevzuat ile belirlenmesinin gerektiğini

53-4- Her olayda söz konusu tedbirlerin belirli bir süre için uygulanmasının yetkili makam tarafından onaylanmasının gerektiğini

53-5- Onaylanmış sürenin uzatılmasına ilişkin olarak alınan herhangi bir kararın yeniden yetkili makamın onayına sunulmasının gerektiğini

53-6- Bu tür tedbirlerin mahpus gruplarına değil bireysel mahpuslara uygulanması gerektiğini” belirtmiştir.

Yüksek Güvenlikli Kapalı Hapishaneler

Yüksek Güvenlikli Kapalı Hapishaneler 1 ve 3 kişilik hücrelerden oluşan, 2 katlı hapishanelerdir. 487 kişilik kapasiteye sahiptir. 4 (A-D), (B-C) +1 (E) bloktan oluşan YGC’lerin dört bloğunun tamamının tek odalardan oluşmaktadır. Diğer blok üç kişilik hücrelerden oluşmaktadır. A-D ve B-C Blokları arasında kalan E blok, sadece üç kişilik hücrelerden oluşmasının yanında bu blok tek başına diğer iki bloktan daha büyük bir alanı kapsamakta, zemin katın bir bölümü idareye, bir bölümü açık-kapalı ziyaret, avukat mahalli, kapalı spor sahasına ayrılmış durumdadır. E bloğun orta katının bir bölümü kütüphane, revir, depo, havalandırma, spor sahalarına ayrılmış kalan bölümlerde üçlü hücrelerin yer almaktadır. Bu hücrelerde tutulan tutukluların büyük bir bölümünün “işçi mahkûm” statüsünde tutulan, günde bir paket sigara (30-35 TL) karşılığında sabahtan akşama kadar köle gibi çalıştırılan, tek tip elbise giyen tutuklular cezaevi içinde temizlikten mutfığa, kantinden yemek dağıtımına kadar birçok işte emekleri sömürülerek çalıştırılan mahpuslar da tutulmaktadır.

E bloğun çeperlerinde inşa edilmiş dört ayrı (A-B-C-D) Blokları bulunmaktadır. Her blokta beş koridor (Kısım) ayrı bir blok olarak inşa edilmiş. Bu koridorlarda hücrelere “modül” denilmektedir. Ön modüllerin her birinin bir işlevi bulunmakta ve diğerleri ile bağlantısı sadece dışarıdan sağlanmaktadır. 3’e 6 modüller ile toplam 18 hücre ve 1 havalandırma şeklinde dizayn edilmiş olup üç katlı modüllerin her katının girişinde bir adet “güvenlik kulübesi” bulunmakta ve hücrelerin kapıları, bu kulübeden basılan otomatik bir düğme ile açılıp kapanmaktadır. Bu kulübe **lokal kapı paneli** (LKP) denilmekte, bunun yanında **merkezi kapı paneli** (MKP) bulunmakta ve LKP’leri izleme işlevi görmektedir. LKP ve MKP gibi panellerin mahpusların tamamen tecrit altında tutulduklarına dair psikolojik işkence görevi gördüğü yapı şeklindedir. Bu hapishanelerde mahpuslar, sürekli izlenen olarak tecrit altında tutulmakta; mahpusların, her hareketlerinin, her davranışlarının

izlediğinden haberdar oldukları bir izolasyon sistemi mevcuttur. Lokal kapı paneli girişinde mahpusların araması yapılmaktadır. Mahpusu hücrelerine kadar gardiyanın götürmediği, her şeyin komutla yerine getirildiği ve butonlarla koridor kapılarının açıldığı, modüllerin kapılarının otomatik açıldığı, tüm iletişimin megafonla ve butonla sağlandığı, mahpusun megafondan gelen talimatlara göre cevap verdiği veya karşı çıktığı direndiği, revire gidilecekse mahpusa ismi söylenerek “Revir!” denildiği, mahpus cevap vermez ise revir hakkının kullanılmadığı, havalandırma hakkı kullanılırken yine mahpusun ismi söylenerek “havalandırma!” denildiği mahpusun dışarı çıkmasının beklendiği, mahpusun cevap vermemesi halinde bu hakkın da yandığı bir sistem dizayn edilmiştir. YGC tipinde sayımdan sayıma odaların kontrol edildiğini ve acil durumlarda basılan kırmızı butona bile gelinmediğini, mahpusların bu hücrelerde kalp krizi geçirmesi veya epilepsi krizine girmesi halinde bir sonraki sayıma kadar hiç kimsenin müdahale edemeyeceği açıktır.

Modül hücreleri banyo-tuvalet ve mutfak tezgâhıyla birlikte 12-13 metrekare büyüklüğünde ve “güneşlik” denilen apartman boşluğuna benzeyen boş bir alana açılan birer pencereleri bulunmaktadır. Birinci ve ikinci katlarda bulunan pençelere demir korkuluk haricinde eleğe benzeyen çelik bir ağla kapatılmış olup bu ağlar nedeniyle gökyüzünü görmek mümkün değildir. Alt katlara (Üst zemin) yıl boyunca hiç güneş girmezken, üst katlara yılda 3-4 ay günde sadece 1-2 saat güneş vurmakta, pencerelerin önünü kapatan çelik “kafes” alt katta deliklerinden pipet bile geçememekte ve üst katlarda parmak kalınlığında olup kafesi andırmaktadır. Hücrelerin içini görecektir şekilde “güneşlik” denilen alana kameralar takılmış olup ayrıca 3 kişilik hücrelerde de hücre içerisinde kamera bulunmaktadır. Koridorların ve odanın içindeki pencerelerin önünü kapatan çelik kafeslerin önünde biriken toz ve kirler nedeniyle mahpusların sağlığını kötü etkilemekte, kafeslerden dolayı hiçbir şekilde pervazların temizlenmesi mümkün olamamakta yine buradaki kirlerden dolayı kokular da oluşmaktadır.

Mevcut yönetmeliklerde en az bir saat havalandırma hakkı tanındığı için zorunlu olarak aynı koridorda bulunan mahpusların bir veya birden fazla kişi ile (en çok aynı katta bulunan 6 kişi) havalandırmaya çıkabilmektedirler. Tutuklu ve ağırlaştırılmış müebbet olmayanların “gün doğumundan gün batımına kadar havalandırmaya çıkma hakları uygulanmıyor. Mahpusların 1-2 saat aralığında havalandırmaya çıkarılıyor. Havalandırma 9*7 = 63 metrekare büyüklüğünde, her bir koridorun sonunda ve birbirini gören 2 koridorun havalandırması çapraz hizalarda olacak şekilde tasarlanmış olup bu havalandırmanın da 4 bir tarafının kapalı duvarlarla örülü hücre şeklinde tasarlanmıştır. Sadece gökyüzünün görülebildiği, buna rağmen 4 bir tarafının elektrikli tellerle çevrilmiş, tek açık yerin tavan olmasına rağmen açık yer de tellerle çevrilerek bu bölüm de kafes haline getirilmiştir. Havalandırmada da mahpusların her hareketi kamerayla izlenmektedir. Havanın yağışlı olduğu günlerde kışlık havalandırma kullanılmakta olup bu kışlık havalandırmanın, koridorun sonunda bulunan havalandırmanın altında kapalı bir alandır ve mahpusların 1 hücrede en fazla 6 mahpus olacak şekilde 1-2 saat kapalı alanda havalandırmaya çıkarılmaktadır.

3 Kişilik odalar da 20 m2 ebadında dizayn edilmiştir.

Y Tipi Kapalı Hapishaneler

Y Tipi Kapalı Kapalı Hapishaneler mimari olarak Yüksek Güvenlikli Kapalı Hapishanelerin kapasite arttırılmış hali olup diğer özellikler Yüksek Güvenlikli Kapalı Hapishaneler ile aynıdır. **Y Tipi Kapalı Hapishaneler 1135 mahpus kapasitelidir.**

S Tipi Kapalı Hapishanesi

S tipi kapalı ceza infaz kurumları Zemin ve 1. kat olmak üzere 2 kattan oluşmaktadır. F Tipi Kapalı Hapishanelere benzer şekilde inşa edilmiştir. Toplam 35 bin 811 metre kare inşaat alanına sahiptir. 3 kişilik ve tek kişilik odalardan oluşup 552 kişi kapasitelidir.

S Tipilerinde 3 kişilik odalar da yaklaşık 20 m2 ebadında yapılmıştır. Bu odalarda mekan olarak koğuş düzenini 2 katlı olup, alt kat ortak alan olarak kullanılmaktadır. Bu alan, masa sandalyelerin bulunduğu oturma alanıdır. Üst kısmın ise 3 katlı ranzanın bulunduğu yatak kısmı olarak kullanılıyor. Koğuşta kişi sayısı olarak 3+1 şekilde olması sebebi ile bir kişi yatağını yere sermek zorundadır.

Havalandırma ve iç mekanda iki kamera bulunmaktadır. Havalandırmadaki kameranın özel alanlarını ve hatta lavaboyu görmektedir.

Bu hapishanelerde ağır tecrit koşullarından kaynaklı olarak çok fazla ihlal yaşanmaktadır.

- Hapishanede ağırlaştırılmış müebbet alanlar, müebbet alanlar ve süreli hapis cezası alanlar ve tutukluların büyük kısmı mahpuslar tek kişilik hücrelerde, çok az bir kısmı 3 kişilik odalarda tutulmaktadır.
- Daha önce buldukları hapishanelerde koğuş sistemi içinde bulunan mahpusların, İdare ve Gözlem Kurullarının 5275 sayılı kanununun 9/3 maddesi gereğince "Eylem ve tutumları nedeniyle tehlikeli hâlde bulunan ve özel gözetim ve denetim altında bulundurulmaları gerekli olduğu saptananlar ile buldukları kurumlarda düzen ve disiplini bozanlar veya iyileştirme tedbir, araç ve usullerine ısrarla karşı koyanlar yüksek güvenlikli ceza infaz kurum gönderilirler" dendiğinden mahpusların Yüksek güvenlikli Ceza İnfaz kurumlarına gönderilmelerine karar verilmektedir. Bu hapishanelerde ağırlaştırılmış müebbet hükümlüsü olan mahpusların yanı sıra, müebbet hükümlüsü olanlar, süreli hapis cezası almış olanlar ve tutuklu olarak yargılaması devam edenler de tutulmaktadır.
- Her katta farklı dosyalardan yargılanan mahpuslar tutulmaktadır.
- Hasta mahpuslar ve engelli mahpusların da bir kısmı tekli odalarda tutulmaya devam edilmekte. Bu da yaşam hakkı ihlallerini beraberinde getirmektedir.

- Mahpuslar, çamaşırlarını buldukları odalarda yıkamak ve kurutmak zorunda kalmaktadırlar. Tek bir oda içinde banyo, tuvalet ve yaşam alanının iç içe bulunması ortamın nemli ve mikrobik olmasına yol açacak ve çeşitli hastalıklar meydana gelmesi kaçınılmazdır.
- Odaların tek penceresi tel kafeslerle kapatılmıştır. Bundan dolayı alınacak temiz havanın azlığı ve aydınlatmanın yetersizliği de sağlık sorunlarına yol açmaktadır.
- Mahpuslar her hapisanede farklı olmakla birlikte günde 1 ya da 1,5 saat havalandırma hakkından yararlandırılmaktadırlar. Geri kalan 22-23 saati tek kişilik yerde kimse ile temas etmeden tutulmaktadırlar. Ereğli’de bir saat havalandırmaya çıkarıldıklarında tek sıra halinde ve duvar dibinden yürütme uygulamasına maruz kalmışlardır. Ayrıca mahpuslar spora çıkarıldıkları gün havalandırma haklarından yararlanamıyorlar.
- Mahpuslardan modülden dışarıya çıktıklarında ayakkabılarının çıkarılması istenmekte, görüşe ve spora çıkarıldıklarında tamamen askeri düzende tek sıra halinde yürümeleri istenmektedir. İnfaz koruma memurlarının askeri nizamda yürümeyi dayatmaları nedeniyle sürekli tartışmalar yaşanmaktadır.
- Yüksek Güvenlikli ve S Tipi Kapalı hapisanelerde idarenin inisiyatifine bağlı olarak açık görüşler 30 dakika ile 1 saat arasında yaptırılmaktadır. Bu görüşler avukat odası gibi camlı kabinlerde görüşe gelenler tek tek alınarak yapmaktadırlar. Bu şekilde aileler birbirinden ayrılmaktadırlar. Görüş saati 09.00’da başladığında açık görüşler ya hiç yapılamamakta ya da çok kısa sürmektedir. Zaten çok uzak şehirlerde yaşayan ailelerin sabah 08.00’da hapisane önünde olması neredeyse imkansız durumdadır.
- Kapalı görüş yapmak isteyenler, TC. kimlik numaralarının son 6 hanesi ile giriş yaparak telefon açmak zorunda ve yapılan görüşmeler kayıt altına alınmaktadır.
- Bu hapisanelerde TV kanalları mahpusların taleplerine göre değil idarenin isteğine göre verilmektedir. Mahpusların taleplerine rağmen Halk TV, Tele-1 vb. muhalif kanallara izin verilmiyor, bu kanalların yanı sıra Meclis TV yayınına da izin verilmemektedir. Anı zamanda muhalif olan gazetelere izin verilmiyor. Süreli olan yayınlarda da yasaklamalar bulunmaktadır.

Biz insan hakları savunucuları olarak insan onuruna aykırı olan tecrit uygulamasının bir sonucu olan başta F tipi, S tipi ve Yüksek Güvenlikli Hapishanelerin kapatılmasını ve tecrit uygulaması nedeniyle oluşan hak ihlallerinin ortadan kaldırılmasını ve sorumluların etkili ve adil bir şekilde yargılanmasını talep etmekteyiz.

Yüksek Güvenlikli ve S Tipi Kapalı Hapishanelere dair ilk raporumuz 15 Eylül 2023 tarihinde açıklanmış olup detaylı bilgilere rapordan ulaşmak mümkündür.

<https://www.ihd.org.tr/yeni-rapor-yukse-guvenlikli-ve-s-tipi-kapali-hapishaneler-raporu/>

Yüksek Güvenlikli ve S Tipi Kapalı Hapishanelere dair ikinci raporumuz 16 Mart 2025 tarihinde açıklanmış olup detaylı bilgilere rapordan ulaşmak mümkündür.

<https://www.ihd.org.tr/wp-content/uploads/2025/03/YGC-ve-S-Tipleri-Raporu.pdf>

KADIN MAHPUSLAR

Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü'nün verilerine göre Türkiye hapishanelerinde 2 Aralık 2024 tarihi itibarıyla 12.993 hükümlü ve 3.426 tutuklu olmak üzere toplam 16.419 kadın mahpus bulunuyordu. Bu mahpuslar 12 kadın kapalı ve 8 kadın açık hapishanesinde, ayrıca pek çok durumda diğer hapishanelerde kendilerine ayrılmış koşullarda kalıyorlar.

İHD, kadın mahpuslardan çok sayıda başvuru almaktadır. Ceza Tevkifevleri Genel Müdürlüğü Hapishaneler, kadınların şiddete, işkence ve kötü muameleye uğradığı alanlardan biri olarak öne çıkıyor. Gerek hapishanelerin içindeki görevliler tarafından gerekse hastane ve mahkemeye yapılan sevkleri esnasında kolluk tarafından fiziksel olarak işkenceye uğrayarak darp edilen kadın mahpuslar bulunmaktadır. Ancak şiddet uygulayan görevlilerin hiçbiri hakkında soruşturma başlatılmakta ve cezasızlık nedeniyle sorunlar artarak devam etmektedir.

İHD'ye kadınlar tarafından yapılan başvurularda çok sayıda işkence ve kötü muamele iddiası, sağlık hakkına erişim ihlali, iletişim ve haberleşme hakkının kullanılmasının engellenmesi, bilgiye erişim hakkının kullandırılmadığı, adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiaları öne çıkıyor. Ayrıca disiplin soruşturmaları ve cezaların infazı ile ilgili sıkıntılar, sevk taleplerinin yerine getirilmemesi ya da sürgün uygulamaları, kalabalık koşullar, aramalarda yaşanan sorunlar dile getirilmiştir.

Kadınlara yönelik işkence ve kötü muamele iddialarının başında çıplak arama uygulamaları geliyor. Zorla yapılan çıplak aramaların fiziksel muayeneye varan örnekleri ile karşılaşılıyor. Uygulamaya itiraz eden ya da direnen mahpusların da darp edildiği, şiddete uğradığı ya da ceza aldığı durumlar bulunuyor. İşkence ve kötü muamele uygulamalarının bir diğer boyutu ise hapishaneler arası ya da hastane ve adliyeye sevkler sırasında yaşanan olayları içeriyor. Sevklerde mahpusların şiddete maruz kalmasının yanı sıra sürekli kelepçeli olarak tutulmaları, ihtiyaçlarının karşılanmaması, ilaçlarının verilmemesi gibi uygulamaların yaygın olduğu görülüyor. Küfür ve kaba muamele ise hapishanelerde vakayı adiyeden sayılıyor.

Hapishanelerde yaşanan kısıtlama ve ihlallere karşı kadınlar tarafından yapılan her türden itiraz ise soruşturma ve disiplin cezası verilmesi ile neticelenmektedir. Bunun en önemli sonucu da mahpusların erken salıverilme

haklarından mahrum bırakılması olarak ortaya çıkıyor. Sevk taleplerinin keyfi olarak reddedilmesi, pek çok durumda istek dışında zorunlu sürgün uygulamaları da önemli sorunlar arasında.

Kadın mahpusların sağlık hakları da gerek hastanene sevklerinin yapılması gerekse aramalardan kaynaklı olarak engellenmiş durumdadır. Ağız içi aramalardan kaynaklı olarak sağlık hakkı ihlal edilen kadın mahpuslara dair başvurular kurumumuza yapılmıştır. Hijyen ve temizlik malzemelerinin verilmemesi, sıcak suya ve temiz suya erişim problemleri de yaşanmaya devam ediliyor.

Kadın mahpusların yaşam alanlarını gören kameralar da mahremiyetini ortadan kaldıran uygulama olarak devam ediliyor. Bu kameralarla 7/24 kamera ortak alan denilen koğuş girişi ve dış güvenlik adı altında avlu izleniyor. Ayrıca iç kameralar banyo-tuvalet kapılarını görürken, dış kameralarda yatakhane ve tuvalet içlerini görüyor.

2024 yılında da hamile olan kadınlar ve küçük çocukları olan kadınlar tutuklanarak hapisaneye konuldular. Ceza Tevkifevleri Genel Müdürlüğü hamile kadınlar ve bebekleriyle birlikte kalan kadınlara dair bir veri paylaşmıyor.

Ancak CHP Aydın Milletvekili Süleyman Bülbül'ün vermiş olduğu soru önergesine dair Adalet Bakanlığı tarafından verilen 15.10.2024 tarihli cevapta:

“Bakanlığımız kayıtlarının incelenmesinden; 02.09.2024 tarihi itibarıyla ceza infaz kurumlarında anneleriyle birlikte kalan sıfır-altı yaş grubu çocuk sayısının 759 olduğu anlaşılmıştır” denilmektedir.

Anneleriyle birlikte kalan çocukların da sağlıklı gelişimleri engellenmiş ve sağlık hakları da ihlal edilmiştir.

Sonuç olarak, kadın mahpusların karşılaştıkları sorunların ve maruz kaldıkları hak ihlallerinin diğer mahpusların karşılaştıkları ile pek çok noktada benzerlik gösterdiğini söyleyebiliriz. Buna karşın İHD olarak özel ihtiyaçları göz ardı edilen kadınlara nasıl davranılacağına dair “Birleşmiş Milletler Kadın Mahpuslar El Kitabı”nın⁷ referans olarak alınabileceğini düşünmekteyiz. Ayrıca, Birleşmiş Milletler tarafından hazırlanan “Cezaevi Müdürleri ve Politika Yapıcılar için Kadınlar ve Hapsedilme Üzerine El Kitabı”nın⁸ da hapisane idarecileri, çalışanları ve infaz koruma memurları için hazırlanacak eğitim programlarında uygun bir rehber olacağı kanaatindeyiz.

Tablo 5: Kadın mahpuslardan alınan başvurular

⁷ <https://hapistekadin.files.wordpress.com/2014/11/kadc4b1n-mahpuslar-ic3a7in-bangkok-yasalarc4b1.pdf>

⁸ https://cisst.org.tr/wp-content/uploads/2020/07/CISST_UN_1_Kadinlar_0.pdf

Bakırköy Kadın Kapalı Hapishanesi	6 Başvuru
Bursa/Yenişehir Kadın Kapalı Hapishanesi	1 Başvuru
Bünyan Kadın Kapalı Hapishanesi	8 Başvuru
Edirne L Tipi Kapalı Hapishanesi (Kadın Bölümü)	2 Başvuru
Erzincan Kadın Kapalı Hapishanesi	3 Başvuru
Gebze Kadın Kapalı Hapishanesi	1 Başvuru
Hendek Kadın Açık Hapishanesi	1 Başvuru
Kandıra 1 Nolu F Tipi Kapalı Hapishanesi	1 Başvuru
Menemen R Tipi Kapalı Hapishanesi	1 Başvuru
Manavgat S Tipi Kapalı Hapishanesi (Kadın Bölümü)	2 Başvuru
Marmara (Silivri) Kapalı Hapishanesi	3 Başvuru
Patnos L Tipi Kapalı Hapishanesi	3 Başvuru
Sincan Kadın Kapalı Hapishanesi	16 Başvuru
Şakran Kadın Kapalı Hapishanesi	28 Başvuru (1 Kadın mahpus yabancı uyruklu)
Tarsus Kadın Kapalı Hapishanesi	5 Başvuru
Bağdat Rufasa Hapishanesi	26 Başvuru

Türkiye’de bulunan 16 hapishaneden 81 Kadın başvuru alınmıştır. Ayrıca Irak’ta bulunan Bağdat Rufasa Hapishanesinden de 26 Başvuru olmak üzere toplam 107 kadın başvurusu alınmıştır.

12-18 YAŞ ARASI ÇOCUKLAR

Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü’nün verilerine göre Türkiye hapishanelerinde 2 Aralık 2024 tarihi itibarıyla 4 çocuk eğitimevi ile 8 çocuk kapalı ceza infaz kurumunda ise 12 ile 18 yaş arasında 1.092 hükümlü ve 2.743 tutuklu olmak üzere toplam 3.835 çocuk hapishanelerde tutulmaktadır.

İHD’nin bu konudaki tutumu uzun yıllardır bellidir ve “Çocuk Cezaevleri Kapatılsın” sloganıyla çocuk hapishanelerinin kapatılmasından yanadır.

Türkiye BM Çocuk Hakları Sözleşmesi başta olmak üzere; çocuk haklarıyla ilgili uluslararası sözleşmeye imza koymuş ve bu belgelerde ifade edilen hakların gereğinin iç hukukta yerine getirileceğini taahhüt etmiştir. Pekin Kuralları, Havana Kuralları ve Riyad İlkeleri Kanunla ihtilafa düşmüş çocuklarla ilgili uygulamaları

düzenlemektedir. Kanunla ihtilafa düşen çocukların büyük çoğunluğu gözaltı aşamasından, yargılama aşamasına, cezaevlerine konma, cezanın infaz süreci ve infaz sonrasındaki yaşamlarına kadar hayatlarında onarılması zor özensiz uygulama ile muhatap olmaktadır. Hapishaneye konulan her çocuk özgürlüğünden yoksun bırakılmanın yanı sıra çocukluğunu yaşama hakkından da mahrum kalmaktadır. Eğitim ve sağlık olanaklarına erişimin zorlaşmasının yanı sıra sosyal ve kültürel olarak da kendini ifade etme olanakları azalan çocukların gelecek yaşamları ciddi psikolojik sorunların tehdidi altına girmektedir. Çocukların kaldığı hapishanelerde sıkça işkence ve kötü muamele iddialarının kamuoyuna yansması hapishanelerin çocukların “topluma yeniden kazandırılmasında” bir işlev görmediği gibi onların yaşamlarında olumsuz anıların pekişmesine neden olduğunu da ortaya koymaktadır.

Çocukların akran şiddetine maruz kalması	1 İhlal
--	---------

- S. K., 27.06.2024 tarihinde Tekirdağ/Çorlu Çocuk Kapalı Hapishanesinde bulunan oğlu D. A. K. için yaptığı başvuruda; “Çorlu Çocuk İnfaz Kurumunda yatmakta olan oğlu Dursun Ali Karaduman’ın arkadaşlarının yanında bulunduğu için haksız yere halen cezaevinde tutuklu olduğunu; oğlum Dursun Ali Karaduman’ı bayram ziyareti için Haziran’ın 20’sinde Perşembe günü görmeye gittiklerini, görüş saati yaklaşınca oğlunun binasına aldıklarını, gerekli güvenlik sistemini geçtikten sonra oğlu gelene kadar bekleme salonunda beklediklerini, oğlu D. A. K.’in bekleme salonuna girdiğinde yüzünün mosmor, gözlerinin şişkinlikten açılmadığını, boynunda tırnak izlerinin olduğunu, gördüğünü; kendisinin yeni kalp krizi geçirdiğini, oğlunu o halde görünce fenalaştığını ne yapacağını bilemediğini, oğluna içeride işkence ettiklerini, koşusunda diğer mahkumların toplu saldırdıklarını, oğlunun maruz kaldığı şiddetten ve psikolojik şiddetten şikayetçi olduğunu, oğlunun can güvenliğinden endişeli olduğunu” aktarmıştır.

Çocukların işkence ve kötü muameleye maruz kalması, darp edilmesi	1 İhlal
---	---------

- E. Ç., 22.05.2024 tarihinde oğlu H. Ç. için yaptığı başvuruda; “Diyarbakır Kapalı Cezaevi Çocuk ve Gençlik’te yatan H. Ç.’in 5 aya yakın cezaevinde şiddet gördüğünü ve dayak yediğini, hatta 21.05.2024 tarihinde çocuk ailesi ile telefon görüşmesinde bile şiddet gördüğünün tespit edildiğini, bu konuda ellerinde deliller olduğunu, belirttikleri tarihte kamera incelemesi yapılmasını, yetkililer ya da cezaevi savcısı tarafından incelenmesini talep ettiklerini, bunun için destek istediklerini” aktarmıştır.

TOPLAM	2 İhlal
---------------	----------------

LGBTİ+’LARIN UĞRADIĞI İHLALLER

Türkiye hapishanelerinde tutulan LGBTİ+ Bireylere dair sayısal veriler hakkında bilgimiz bulunmamaktadır. Ceza ve Tevkifevleri genel Müdürlüğü bu konuda herhangi bir bilgi açıklamamaktadır. Ancak avukat ağımızın takip ettiği davalar, bize ulaşan başvurular ve edindiğimiz bilgiler ışığında LGBTİ+ bireylerin hapishanelerde ciddi ayrımcılık, transfobik ve homofobik tutumlara maruz kaldıklarını biliyoruz.

Hapishanelerde ayrımcılığın en ağırının LGBTİ+’ların yaşadığını söylemek abartı olmayacaktır. Bu mahpusların özel ihtiyaçlarının karşılanacağı koşullar yoktur ve bu yönde bir politika da mevcut değildir. Hapishanelerde görevli olan personellerin de bu konu da eğitimi bulunmamaktadır. Mevcut iktidarın

LGBTİ+’lara açık alanda nefret söyleminden hareketle LGBT+’ların hapisanelerde nasıl bir muameleye maruz kaldığını tahmin etmek güç değildir. LGBT+’ların hapisanelerde yaşadıkları sorunları gene itibariyle aşağıdaki şekilde özetlenebilir:

- LGBTİ+’lar hapisanede ayrımcılığa, aşağılamaya, tecride, istismara, cinsel taciz ve tecavüze, hakarete, kötü muameleye ve işkenceye uğramaktadırlar.
- Trans kadınlar cinsiyet geçiş süresini tamamlayıp kadın kimliği alana kadar kadınların oldukları koşullara konmuyor. Erkeklerin kaldığı hapisanelere konulan trans kadınlar ve erkek eşcinseller eğer sayıları yeterli değilse tek kişilik yerde tutulmaktadır.
- Lezbiyen, biseksüel kadınlar ve cinsiyet geçiş sürecini tamamlayıp erkek kimliği almamış trans erkekler de kadın hapisanelerinde tekli yerlerde tutulmaktadır.
- Trans kadınlar erkek hapisanesinde tutulduğundan kılık kıyafet alımından saç kesimine, arama ve sevkler kadar erkek hapisane uygulamalarına maruz kalmaktadırlar. Bu da birçok istismarı beraberinde getirmektedir.
- LGBTİ+ mahpuslar tek kişilik yerde tutulduklarında ağır tecrit koşullarına da maruz kalıyor. Bu mahpusların bir araya gelebilme, sosyalleşebilme, sohbet ve spor faaliyetlerine katılma hakları da engellenmiş oluyor. Bu durum hem fiziksel hem de ruhsal olarak eziyet halini alıyor.
- LGBTİ+ mahpuslar buldukları yer de tek kişilik yer de tutulmalarından kaynaklı olarak başka mahpusların taciz, tecavüz ve kötü muamelesine uğrama durumu ortadan kalmış oluyor. Ancak bu fiillere hapisanede görevli olan infaz koruma memurları ve dış güvenlikten sorumlu jandarma tarafından yapılanlara maruz kalıyorlar. Yapılan şikayetler sonuçsuz kaldığı gibi şiddeti daha arttırıyor.
- Keyfi ve çıplak arama uygulamalarına maruz kalıyorlar. Arama yapılırken mahpusun beyanına sadık kalınmadan erkek hapisanesinde ise erkek görevli, kadın hapisanesinde ise kadın görevli arama yapıyor.
- LGBTİ+ mahpuslar tekli yerde tecritte tutulmalarından dolayı her türlü sözlü ve fiziksel saldırıya karşı savunmasız kalıyor ve kendisine yapılanı da ispatlayamıyor. Mektup yoluyla yaşadıklarını dile getirmeleri de engellendiği için ancak avukatları ya da aileleri aracılığı ile sorunu dışarıya aktarabiliyorlar.
- Ayrıca dışlanmaları ve toplumun büyük bir kesimi ve devletin kendisi tarafından da dışlanmaları ile büyük bir yalnız içine girmektedirler. Hem hapisaneler içinde ihtiyaçlarını karşılayacak hem de adalete erişim noktasında maddi olanaklardan yoksun hale gelmektedirler. LGBTİ+ mahpuslar en son düşünülen mahpuslardır ne yazık ki.
- Adalete erişimde de adil yargılanma hakkına sahip değiller. Burada da gerek mahkeme heyeti tarafından ayrımcı uygulamaya uğramaktadırlar. Yine adalete erişimde destek alma noktasında eksik bırakılıyorlar ve homofobik, transfobik söylemlere maruz kalıyorlar.
- Savunmanları ve yargılayanlarının da ayrımcılığına maruz kalabiliyorlar.
- Suç dosyalarının haricinde LGBTİ+ olmaları da sanki bir suçmuş gibi görülüyor. Yine bu mahpuslar hakları hakkında yeterli bilgiye ve başvuru mekanizma bilgilerine de sahip değiller.
- Trans kadın ve erkeklerin hapisanelerde yaşadıkları en büyük sorun cinsiyet geçiş süreçlerindeki aksaklıklar gelmektedir. Cinsiyet geçiş sürecinin başlaması ve başlamış olan geçiş sürecinin devam ettirilmesi hapisanelerde kesintiye uğramakta ve hatta çoğu zaman kabul edilmemektedir. Hormon ilaçlarının verilmesi sorun olduğundan çoğu zaman bu yönde şikayetler gelmektedir.

- Cinsiyet geçiş sürecinde psikolojik sağlık hizmetlerine ve desteğe kesintisiz olarak erişmesi gereken mahpusların bu ihtiyacı neredeyse hiç karşılanmıyor. Hapishanede görevli olan psikoloğun bu konuda uzmanlığı olmuyor ve dışarıdan desteğin sağlanması ise imkansız hale getirilmiş durumda.

Tedavi haklarının engellenmesi	2 İhlal
--------------------------------	---------

Zorla psikiyatri tedavi dayatılması	1 İhlal
-------------------------------------	---------

- H. Y. ile 19.12.2024 tarihinde Kırşehir Yüksek Güvenlikli Kapalı Hapishanesinde yapılan avukat görüşünde; “Ailesinin ekonomik durumunun çok kötü olduğunu, hapishanede çok büyük zorluklar çektiğini, tek başına tutulduğunu; ayrıca eşcinsel olduğunu bu nedenle kendisine canavar olarak bakıldığını, idarenin bilinçli olarak cinsel kimliğini ifşa ettiğini ve kendisine saldırılması için her zaman provokatif davranışlarda bulunulduğunu, diğer mahpuslara kendisine saldırılması için talimat verildiğini, yemeklerine ilaç katıldığını düşündüğünü, kendisini öldürmek istediklerini düşündüğünü, eşcinsel olduğu için kendisine hiçbir zaman yardım edilmediğini, psikolojisinin çok bozuk olduğunu, kendisine sürekli küfür edildiğini idare ve gözlem kuruluna çıkarıldığını, idare ve gözlem kurulunun “eşcinselim demesi” nedeniyle akli dengesinin yerinde olmadığını söylediğini, bu nedenle kendisini psikiyatriye sevk ettiklerini, Kırşehir Devlet Hastanesinde doktorun kendisine iyi davrandığını “Hakan eşcinsel olduğunu söylediğin için akli dengenin yerinde olup olmadığını teşhis etmemiz gerekiyor, bu nedenle seni Adana Kurttepe Hastanesine sevk etmemiz gerekiyor, akli dengen yerindeyse Gay olduğunu tespit edebiliriz, başka türlü eşcinsel olduğunu kabul etmemiz mümkün değil” dediğini; sonrasında kendisini Adana İl Sağlık Müdürlüğü Dr. Ekrem Tok Ruh Sağlığı Ve Hastalıkları Hastanesi'ne sevk ettiklerini, burada psikiyatride muayene olduğunu, kendisine yatış verildiğini, ancak hapishaneye geri getirildiğini 1,5 yıldır rapor beklediğini, ancak hiçbir raporun verilmemesi, Kırşehir İl Sağlık Müdürlüğüne ve Sağlık Bakanlığı'na bu konuda başvuru yaptığını, Sağlık Bakanlığının kendisine herhangi bir cevap vermediğini, Kırşehir il sağlık Müdürlüğünün de “bu konu bizimle ilgili değildir. Yatış ve sevk konusu Kırşehir Yüksek Güvenlikli Cezaevi ile Adana Ruh Ve Sinir Hastalıkları Hastanesi arasında olan bir konudur, müdahilliğimiz mümkün değildir” diyerek cevap verdiğini; hapishanede kendisini öldürmeye çalıştıklarını, idarenin koridordaki diğer 5 mahpusa ve alt kat ve üst kattaki mahpuslara “bu ibnedir” dediğini, daha önce kaldığı koridordaki herkesin kendisine düşman olduğunu, sürekli kendisine küfürler edildiğini, daha önce kaldığı blokta (A Blok) 18 mahpusun “seni öldüreceğiz senin daha önce kaldığın hapishanede kendine tecavüz ettirdiğini biliyoruz, boş ver seni zaten öldürecekler, gardiyanlar boynunu kırıp atacağız dedi” şeklinde sözler söylendiğini, infaz birimindeki memurların modül kapısının önüne gelerek “bakanlığa yazmışsın ibneyim demişsin ne oldu yazma artık bir şey çıkmıyor” diye bağırarak, haftalar boyunca diğer mahpusların kendisine küfürler ettiğini, her şeyine sövdüklerini; ekmekle ilgili bir konuda idare ile kavga ettiğini, ekmeğin hamur olarak geldiğini, kendisinin de “ekmek beyaz hiç pişmemiş yenisini getirin” dediğini, idarenin de kendisine soruşturma açtığını, soruşturmada savunma yazdığını, savunmasında da “ben eşcinsel olduğum için bana bu muameleyi yaptınız, Muhammed ve diğer mahpus da buna şahittir” şeklinde savunma yazdığını, bu savunmasını Muhammed adlı mahpus ve diğer mahpusa okuttuklarını, sonrasında mahpusların hücreden bağırarak, “Hakan ibnesini mahpus giriş kapısında asacaklar, kendini astı diyecekler” dediklerini, daha önce bulunduğu blokta mahpusların kendisine “5-6 aydır sana sesimizi çıkarmıyoruz, seni zaten öldürecekler hastaneye gidişlerde mahpus bekleme yeri var hapishane girişinde açıkta borular var seni oraya asacaklar boyunu kıracaklar” dediklerini, yine de kendisini M. adlı mahpus ve diğer mahpusla beraber tuttuklarını, bu olaydan sonra mahpusların tamamını kendisine düşman ettiklerini, gardiyanların sözlü ve fiziki olarak kendisine işkence yaptığını; 1,5 sene önce hücrelerine girdiklerini, hücrede gazete gördüklerini, “gazeteler yasak” denilerek gazetelere el konulduğunu, kendisinin de “gazetelerine el konulamayacağını” söylediğini, ters kelepçe yaparak zorla gözlem odasına götürüldüğünü, müdürün odasına götürülene kadar tekme tokat dövülerek kendisini sürüklediklerini, ters kelepçeli halde hücrelerine geri götürdüklerini, darp raporu almadıklarını, bir defasında da idari arama sırasındaki her şeyin alındığını, her şey “yasak” denildiğini, odasında 2 tane seccade olduğunu, “fazla” denilerek onların da alındığını, her şeye bu fazla bu fazla diyerek her şeyini alıp götürdüklerini, kendisinin de “abi bu kadar şey yasak olamaz” dediğini, gardiyanların da “bize işimizi öğretme” diye bağırarak, kendisine karşı yapılan bütün uygulamalarda yazılı herhangi bir karar verilmemesi, her şeyin “yasak” denilerek ya götürüldüğünü ya da hakkı olan şeylerin kendisine verilmemesi, kantinde ne yazarsa yazsın getirilmediğini; yan modüllerde olan mahpuslara ürünlerin verildiğini, ancak kendisine verilmemesi, kendisinin yazılı ve sözlü olarak bu durumu idareye bildirdiğini, idarenin de sürekli olarak “o mahpusa sonucuyu verdik sana kalmadı” dediğini; çok korktuğunu, hastaneye gidemediğini, hastaneye giderse hapishane girişinde mahpus bekleme odasında asılacağını bildiğini; idarenin cinsel kimliğini herkese ifşa ettiğini, yemek dağıtan görevlinin “bu ibne” diyerek modülün önüne geldiğini, hastaneye giderken ring aracında bir mahpusa

“ben Hakan memnun oldum” dediğini mahpusun da “he he seni tanıyoruz A blokta değil misin seni herkes tanır” dediğini; şu an A Bloktan ayrıldığını, C bloka getirildiğini savunmasında eşcinsel olduğunu söylediği için A Bloкта bulunan Yusuf isimli mahpusla C Bloкта aynı koridora getirildiğini, sırf eşcinsel olduğunu C blokta bulunan herkese anlatması için Yusuf’un da kendisiyle birlikte C bloğa getirildiğini; Yusuf havalandırmada iken kendisinin pencere önünde beklediğini, Yusuf’un kendisine “niye buraya geldin, buradaki arkadaşlar da orada ne yaşadığını biliyor mu sen söyleyecek misin yoksa ben mi söyleyeyim” diye bağırarak sorduğunu, kendisinin de “bir sıkıntı yok söylerim Yusuf senle birlikte A blokta iken ben eşcinsel olduğumu benim tedavilerinin yapılmasını söyledim o yüzden beni C bloğa getirdiler” dediğini; C blokta PKK’li mahpusların olduğunu, onların kendisine küfür etmediğini ama eşcinsel olduğunu bildiklerini zaten bu mahpusların kimseye küfür ve hakaret etmeyeceklerini bildiğini ama bu mahpusların da kendisi pencereye çıktığında uzaklaştıklarını, havalandırmaya çıktığında da yakınına kimsenin gelmediğini, kendisiyle hiçbir mahpusun görüşmediğini; geldiği günden beridir tek başına havalandırmaya çıkarıldığını, beraber havalandırmaya çıkmak istediği insanların isimlerini yazdığını, ilk önce “eşcinselsin onlarla birlikte çıkamazsın” denildiğini, sık sık şikayet mektupları yazdığını, bu nedenle idarenin de suç duyurusuna cevap olarak “suç grubu ayrı” diyerek havalandırmaya aynı suçtan kimsenin olmadığı bahanesiyle kendisini başka bir mahpusla çıkarmadığını; Pembe Hayat LGBTİ+ Dayanışma Derneği’nin Ankara da bulunan 2 adresine de mektup yazdığını “bu mektupların ulaşılamadı” diyerek geri getirildiğini, daha sonra iadeli taahhütlü mektupla gönderdiğini ancak onların da geri getirildiğini; eşcinsel olduğunu her yere her kuruluşa her derneğe yazdığını, şiddet gördüğünü, memurların kapısının önünde bağırıldığını, memurların “buranın ağası biziz bakan sana yardım edemez müdür istesin yarın çıkarısın” dediğini, özellikle müdüre derdini anlatması gerektiğini söylediklerini, müdürün kendisine “sen delisin deliliğin tescil edilsin sonra bakarız” dediğini, kendisinin Adalet Bakanlığı, Kırşehir Cezaevi Savcılığı ve Kırşehir Cezaevi İzleme Komisyonuna başvuru yaptığını, 2 ay önce Kırşehir Cezaevi İzleme Komisyonu’ndan 4-5 kişinin kendisini görmeye geldiğini, durumunu ve sıkıntılarını anlattığını, ancak hiçbir şey yapmadan izleme komisyonunun geri döndüğünü daha sonra kendisinin Ankara’da Genel Müdürlüğe yazdığını, Kırşehir Cezaevi İzleme Komisyonunun 3 gün önce tekrar geldiğini “bizi Ankara’ya şikayet etmişsin sana yardımcı olamayız bize bir daha yazma” diyerek geri gittiklerini; kendisine sürekli olarak “normalsin” denildiğini ne yapacağını bilemediğini, birine tecavüz etmesi gerektiğini mi birine sarkıntılık yapması gerektiğini mi yoksa cinsel saldırıda mı bulunması gerektiğini bilmediğini, idarenin bunları yapmasını şart koştuğunu ,ancak böyle bir insan olmadığını cinsel kimliğinin böyle bir şey olmadığını defalarca anlattığını, talebinin eşcinsel olduğunu kanıtlamasını, LGBTİ’li statüsünün tescil edilmesini, eğer cinsel koğuş varsa oraya nakledilmek istediğini, can güvenliğinin korunmasını, kendisinin öldürüleceğini insan hakları derneğinin bunu duyurmasını istediğini gerekirse gündüz kuşağı programlarına çıkılmasını; İnsan Hakları Derneğinin yapacağı basın açıklamaları ve yayımlayacağı raporlarda isminin geçirilmesine, ad ve soyadının tamamının raporlarda yazılmasına muvafakat ettiğini dahası insan hakları derneğinin isminin tamamını yayımlanması ile açık açık söylenmesi halinde savcılığın hayatını koruyabileceğini o zaman kendisinin öldürülmeyeceğini bu nedenle her açıklamada her eylemde isminin açık açık söylenmesini, paylaşılmasını hatta bağırılmasını insan hakları derneğinden talep ettiğini” aktarmıştır.

TOPLAM	3 İhlal
--------	---------

YABANCI UYRUKLU MAHPUSLAR

Türkiye hapisanelerinde kalan yabancı uyruklu mahpusların sayısının binlerce olmasına rağmen Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri genel Müdürlüğü tarafından bir veri ne yazık ki paylaşılmıyor.

Yabancı mahpuslar özellikle dil bariyeri nedeniyle çok fazla hak ihlaliyle karşılaşmaktadır ve çoğunlukla adil yargılanma hakkından ve Türkçe bilmedikleri nedeniyle de iletişim hakkından yararlanamadıkları sebebiyle derneğimize başvuru yapmaktadır. Dil bariyeri nedeniyle adil yargılanma haklarından ve avukatını seçme haklarından da yararlanamıyorlar ve çoğu zaman avukatsız bir şekilde kendilerini savunmadan hapisanelere giriyorlar. Ayrıca kendi haklarını bilmemeleri, dilekçe yazma haklarından mahrum kalmaları, iletişim ve haberleşme haklarından da kendi dillerinde yayın yapılmaması ve kitap, gazete gibi iletişim araçlarına da ulaşamadıkları düşünüldüğünde koşullarının ne kadar zor olduğu ortaya çıkmaktadır.

Ayrıca ailelerine uzak olmaları ve/veya hiç ulaşamamalarıyla ekonomik olarak da koşulları güçleşiyor ve bu da birçok zorluğu beraberinde getiriyor.

Yabancı mahpuslar hem hapisane içinde memurlar tarafından hem de sağlığa erişim noktasında görevliler tarafından ayrımcılığa uğramaktadırlar.

Yabancı mahpuslar işkence ve kötü muameleye maruz kalıyor ve bu durumların ne yazık ki çok sınırlı şekilde haberimiz olabiliyor.

Tahliye olan mahpusların fidye için Suriye'deki çetelere teslim edilmesi	1 İhlal
--	---------

Yabancı uyruklu mahpusların açık cezaevlerinde iken izin haklarının kullandırılmaması	62 İhlal
---	----------

- M. İ., 21.02.2024 tarihinde Kırşehir 2 Nolu Açık Ceza İnfaz Kurumundan telefon yoluyla yaptığı başvuruda; “Suriyeli olduğunu, 44 yaşında olduğunu, ailesinin Ankara’da olduğunu, iki oğlu, bir kızı olduğunu, eşi ve çocuklarının Ankara’da olduğunu, kızının evlendiğini, doğumu olduğunu, onun için izin istediğini, izin hakkı olduğunu ama kullandırmadıklarını, izin hakkının üzerinden 20 gün geçtiğini, 20 gün önceki hakkını kullandırmadıklarını, müdüre çıktığını “yabancı olduğunu için size gönderemeyiz” dediklerini ve ayrıca “Polisten haber bekliyoruz” dediklerini; 2 nolu açık cezaevinde çok sıkıntı yaşadıklarını, üzerlerinde baskı olduğunu; akşam 19:00 olunca hemen içeriye alındıklarını, açık cezaevinde olmalarına rağmen kapalıdaymış gibi olduğunu, psikolojilerini bozulduğunu” aktarmıştır.
- H. E. N., 21.02.2024 tarihinde Kırşehir 2 Nolu Açık Ceza İnfaz Kurumundan telefon yoluyla yaptığı başvuruda; “Afgan asıllı olduğunu, ailesinin Kırıkkale ilinde ikamet ettiğini, 5 tane çocuğu olduğunu, burada Kapalı Cezaevinde geldiğini; izne çıkmak için dilekçe verdiğini ancak kabul edilmediğini, izin hakkını kullanmadığını; akşam 17.00’den sonra bahçeye çıkmalarına izin verilmediğini; çay için kettle kullanıma izin verilmediğini, sıcak sularının olmadığını ve kantinden parayla satın alınmasının istendiğini” aktarmıştır.
- M. Ş. T., 21.02.2024 tarihinde Kırşehir 2 Nolu Açık Ceza İnfaz Kurumundan telefon yoluyla yaptığı başvuruda; “Afgan asıllı olduğunu; 3 yıldır Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda bulunduğunu, 1,5 ay önce açık cezaevine geldiğini; izin istemesine rağmen izin verilmediğini, izin için yazılan dilekçelerin kabul edilmediğini, 3 yıldır ailesi ile görüşemediğini, dışarıda izin deyken en azından ailesiyle internet üzerinden de olsa görüşebildiğini; Afganistan’a deport edilmek istemediğini, orada hayati tehlikesinin olduğunu; izin talebi için Ankara’da akrabasının adresini verdiğini, dilekçesinin kabul edilmediğini, oturma izni olmadığını, oturma izni istediğini” aktarmıştır.
- Y. Y., 21.02.2024 tarihinde Kırşehir 2 Nolu Açık Ceza İnfaz Kurumundan telefon yoluyla yaptığı başvuruda; “Suriyeli olduğunu, 55 yaşında olduğunu, üç oğlu olduğunu, çocuklarının evli olduğunu, oğlu Muhammed Yemeni’nin Kayseri Cezaevinde olduğunu; eşi ve kız çocuğunun Kayseri’de yaşadığını, onlara kendisi ve oğlunun baktığını, başka kimseleri olmadığını, ancak ikisinin de cezaevinde olduğunu; açık cezaevinde olduğu için ailesini görmek istediğini, izin hakkının olduğunu ama verilmediğini; kendilerine hakaretler edildiğini, doğal haklarının kullandırılmadığını, akşam 17:00 olunca hemen içeriye alındıklarını, açık cezaevinde olmalarına rağmen pencere dahi açmalarına izin verilmediğini; başka cezaevlerine nakil yazılmasına rağmen kabul etmediklerini” aktarmıştır.

Yabancı uyruklu mahpusların evliliklerinin engellenmesi	2 İhlal
---	---------

Yabancı uyruklu mahpusların hukuki destek talebi	2 Başvuru
--	-----------

Açık Ceza İnfaz Kurumlarında tutulan yabancı uyruklu mahpusların Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna gönderilmesi	1 İhlal
--	---------

TOPLAM	68 Başvuru
---------------	-------------------

Yabancı mahpuslar işkence ve kötü muameleye maruz kalıyor ve bu durumların ne yazık ki çok sınırlı şekilde haberimiz olabiliyor.

Yabancı mahpuslara tedbirlerin uygulanmasıyla ilgili, AİHS Madde 5-2 maddesinin gerektirdiği şekilde ilgili kişiye anlayacağı dilde hürriyetinden yoksun bırakılmasına ilişkin yasal ve olgusal gerekçelerle mutlak surette bilgi verilmelidir.

Mahpusa mutlaka ana dilinde olmayı gerektirmeyen, anlayacağı dilde bilgi verilmelidir (Suso Musa/Malta, 2013, & 117). Ancak, ilgili bireyin dili anlamadığına dair göstergeler varsa ulusal makamların bu doğrultuda özenli davranması zorunludur (Ladent/Polonya, 2008&64-65). Bir bireye hürriyetinden yoksun bırakılma gerekçeleriyle ilgili bilgilendirme yaparken çeviriye ihtiyaç duyulduğunda, çevirinin titizlikle ve kesin bir dilde sağlanmasının sorumluluğu yetkililerdedir (Shamayev ve Diğerleri/Gürcistan ve Rusya, 2005/425). Bir çevirmen aracılığıyla da bilgi sağlanabilir. (A.H. ve J.K./Güney Kıbrıs Rum Yönetimi, 2015/224).

Sözleşme, devletlerarası bir nakil hakkı veya bir tutuklunun özel bir cezaevine tahsis edilme hakkını teminat altına almadığından yabancı mahpusların, en azından telefon görüşmeleriyle veya ara sıra yapılan ziyaretlerle, aileleriyle irtibat kurmalarını sağlamak önemlidir (Labaca Larrea ve Diğerleri/Fransa (k.k.), 2017, § 54). Dahası, yetkililerin, AİHS 8. maddesi kapsamında, bir mahpusa ailesiyle kendi dilinde irtibata geçme ve konuşma imtiyazı sağlanmasını gerektirir. (Nusret Kaya ve Diğerleri/Türkiye, 2014, & 60-61).

ENGELLİ MAHPUSLAR

Türkiye hapisanelerinde en fazla hak ihlaline uğrayan dezavantajlı gruplardan birini de engelli mahpuslar oluşturmaktadır. Engelli mahpuslara dair de Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri genel Müdürlüğü tarafından bir veri paylaşılmıyor. Ancak kurumumuza yapılan başvurular sonucunda fiziksel ve zihinsel engelli mahpusların durumlarından sınırlı ölçüde bilgimiz olabiliyor.

İşkence ve kötü muamelelerin önlenmesi aynı zamanda mahpusların insani koşullarda tutulma ve insani muamele görmeleri yükümlülüğünü de beraberinde getirmektedir. Ancak yapılan başvurularda engelli mahpusların tutulma koşulları, sağlığa erişim hakları, haklara erişebilirlik noktasında pek çok ihlale maruz kaldığını göstermektedir.

Engelli Haklarına Dair Sözleşme Türkiye tarafından imzalanmış olup bu sözleşme taraf devletlere yükümlülükler yüklemektedir.

Sözleşme Madde 9'de Erişebilirlik bölümünde; "1. Taraf Devletler engellilerin bağımsız yaşayabilmelerini ve yaşamın tüm alanlarına etkin katılımını sağlamak ve engellilerin diğer bireylerle eşit koşullarda fiziki çevreye, ulaşım, bilgi ve iletişim teknolojileri ve sistemleri dahil olacak şekilde bilgi ve iletişim olanaklarına hem kırsal hem de kentsel alanlarda halka açık diğer tesislere ve hizmetlere erişimini sağlamak için uygun tedbirleri alacaklardır. Erişim önündeki engellerin tespitini ve ortadan kaldırılmasını da içeren bu tedbirler diğerlerinin yanında, aşağıda belirtilenlere de uygulanır" denilmektedir.

Ancak engelli mahpusların tutuldukları hapisaneler engelli koşullarını gözetmiyor. Merdivenli koğuşlarda tutulma, ıslak hacimlerin (Tuvalet ve banyo) engelli mahpusların ihtiyaçlarına göre yapılmaması ve bu yönde taleplerin karşılanmaması da önemli biri ihlal alanını oluşturmaktadır.

Sözleşmenin 25. Maddesi Sağlık Bölümünde: "Taraf Devletler engellilerin engelliliğe dayalı ayrımcılığa uğramaksızın ulaşılabilir en yüksek sağlık standardından yararlanma hakkını tanır. Taraf Devletler engellilerin sağlıkla ilgili olarak rehabilitasyon da dahil olmak üzere, cinsiyete duyarlı sağlık hizmetlerine erişimini mümkün kılmak için uygun tüm tedbirleri alır. Taraf Devletler; (b) Engellilerin özellikle engellilikleri nedeniyle gereksinim duyduğu sağlık hizmetlerini sağlar. Bu sağlık hizmetleri erken tanı ve mümkünse müdahaleyi, çocuklar ve yaşlılar dahil olmak üzere, engelliliğin azaltılmasını ya da artmasını önlemeyi hedefleyen hizmetleri kapsamalıdır; (c) Sağlık hizmetlerini kırsal alanlar dahil olmak üzere mümkün olduğu kadar kişilerin yaşadıkları yerlerin yakınına götürülmesini temin eder"

Ancak hapisanelerde fiziksel engeli olan mahpuslara protez desteği ve yaşamlarını kolaylaştırıcı ekipman desteği sağlanamıyor. Ailesi tarafından para yatırılmadığı gerekçesiyle protez ihtiyaçları karşılanmıyor.

Yine fiziksel engeli olan mahpusların doktor tarafından verilen raporlara rağmen tek kişilik odalarda tutulduğuna dair kurumumuza yapılan başvurular bulunmaktadır.

Zihinsel engeli olan mahpuslar tedavi edilmek yerine hapisanelerde tutulmakta ve bu kapatma mekanlarında sağlık durumları daha da bozulmaktadır. Bu mahpusların iletişim kuramamaları ve haklarını kullanamamaları nedeniyle çok fazla ihlal yaşamaktadırlar. Sorunları başka mahpusların aracılığı ile aktarılmakta ve yine ihtiyaçları da birlikte kaldıkları diğer mahpuslar tarafından karşılanıyor. Hastanelerde de tedavileri yapılmıyor ve durumları ağırlaşmasına rağmen tahliyeleri de sağlanmıyor.

Engelli mahpusların, engelli maaşlarını alamaması	2 İhlal
---	---------

- A. D. tarafından yazılan ve 12.03.2024 tarihinde Bodrum S Tipinden yazdığı mektupta. Beyanlarına göre; “Hastalığı keratokonus hastalığının iyice ilerlemiş olduğunu, %61 engelli olduğunu, 2027 Bodrum Devlet Hastanesine ait engelli raporunun mevcut olduğunu, bu raporun 7 yıl öncesine ait olduğunu, mevcut durumunun bu raporun ilerisinde olduğunu kornea nakli yapılmasının gerektiğini ancak mevcut cezaevi şartlarından dolayı tedavisinin imkansız olduğunu ailesinin Aydın Söke’de oturduğunu yaklaşık bir yıldır engelli maaşını alamadığını başvurularının mevcut olduğunu ancak cezaevinde tutulduğu süreden verilerdir engelli maaş alamadığını gerekli girişimlerin yapılmasına rağmen herhangi bir sonuç alamadığını” aktarmıştır.

Bir bacağı kalçadan ampute olan mahpusun banyo için tabure talebinin reddedilmesi	1 İhlal
---	---------

- S. İ., 23.12.2024 tarihinde Bodrum S Tipi Kapalı Hapishanesinden yazdığı mektupta yaşadıkları sorunları aktarmıştır. Beyana göre; “%50’den fazla engelli olduğunu, bir bacağının üzerinde koltuk değnekleri gezebildiğini, ağırlaştırılmış müebbet cezalı bir mahkum olduğunu, tek başına kalamayacak durumda olduğunu, klozet tuvalet kullanmak zorunludur gibi başkaca raporlarının da mevcut olduğunu, ancak bu raporlara rağmen cezaevi idaresinin taleplerini karşılamadığını, klozet tuvalet için şu anda bulunduğu çokluk koğuştan tekli hücreye geçmesinin istendiğini, daha önce Tekirdağ ve Sincan cezaevlerinde talebinin karşılandığını, raporlarını göstermesine rağmen idarenin ihtiyacına yanıtının olumsuz olduğunu, en basit banyo ihtiyacı için bir tabure almak istediğini, revir doktorunun da onaylamasına rağmen yine karşılanmadığını, temel gereksinimler için zorlandığını ve güçlük çektiğini, bir tuvalet ihtiyacı için bile zorluk çıkarıldığını, koltuk değneksiz hareket etmesinin mümkün olmadığını, tek bacakla yaşamaya ve cezaevi koşullarında idame etmeye çalıştığını, arkadaşlarının desteği ile kimi ihtiyaçları karşılanırsa da belirttiği gibi diğer ihtiyaçları için bir hücreye geçmesinin şart koşulduğunu, oysa tek başına kalamaz raporunun olduğunu; cezaevi idaresinin sorumlu yaklaşmadığını, dilekçelerini yantısız bıraktığını, Bakanlığa Kasım ayında yazdığı dilekçenin kimin çıkış numarasını talep ettiğini fakat verilmediğini, en temel ihtiyaçlar için bile cezaevi idaresinin işkenceye varılan bir uygulamayı reva gördüğünü, hep daha fazla sağlık sorunları yaşamasına sebep olduğunu, zorlandığından dolayı tek bacağının çoğu zaman şiştiğini ve ağrıdığını, tüm çabalarına rağmen idarenin olumlu karşılık vermediğini, bu insanı ihtiyaçlarının giderilmesi için gereken duyarlılığın gösterilerek yardımcı olunmasını talep ettiğini, ailesi Rojava’da olduğundan dolayı Türkiye’de akrabasının bulunmadığını, uzun süredir cezaevinde olduğunu, ancak bu cezaevinin kendi yasalarını da tanımayan bir tutumla insani haklarını yok saydığını” aktarmıştır.

Engelli mahpusların raporlarındaki engel oranının düşürülmesi	1 İhlal
---	---------

- K. B. tarafından 25.07.2024 tarihinde Trabzon Beşikdüzü T Tipi Kapalı Hapishanesi’nde yazılan ve 30.07.2024 tarihinde tarafımıza ulaşan mektubunda yaşadığı hak ihlallerini aktarmıştır. Beyanlarına göre; “Ayrıca yanlarında bulunan A. İ. adlı arkadaşlarının sağlık sorunlarıyla ilgili bilgilendirmek istediklerini, bu arkadaşlarının %42 engelli raporunun olduğunu, daha önce bu oranın %52 olduğunu, fakat son gittiği heyette bu oranın %42’ye indirildiğini, sinir damarının kesik olduğunu, bacağında 24 parça platin olduğunu, köprücük kemiğinin kırık ve elinde çıkık olduğunu, bunun dışında da farklı rahatsızlıkları olduğunu ve cezaevinde tedavi olma imkanının son derece sınırlı olduğunu” aktarmıştır.

Engelli mahpusların tek kişilik yerlerde tutulması	1 İhlal
--	---------

- Ailesi tarafından İHD Ankara Şubeye başvurusu yapılan G. Y. ile Sincan 3 Nolu L Tipi Kapalı Hapishanesinde 02.08.2024 tarihinde yapılan avukat görüşünde; “Yaklaşık 9 aydır hükümlü olarak cezaevinde bulunduğunu, Silivri 9 Nolu Cezaevinden Ankara’ya sevk edildiğini, sağ kulağının hiçbir şekilde duymadığını ve özel bir işitme cihazı ile duyabildiğini ve cezaevindeyken %43 engelli raporu aldığını, tekli hücrede kaldığından bu sağlık sorununun durumunu daha da zorlaştırdığını, gün içinde kulağını dinlendirmek için kimi zaman işitme cihazının çıkarması gerektiğini, ancak bu zamanlarda da herhangi bir ses duyamadığı için mektup, yemek çağrılarını duyamadığından, infaz personeli ile sorunlar yaşadığını, bu sebeple kimi zaman yemek alamadığını; Sincan 3 nolu L Tipi Cezaevine yapmış olduğu çoklu koğuşa geçiş talebinin, diğer koğuşların adli koğuş olması nedeniyle reddedildiğini, bunun üzerine Mayıs 2024 tarihinde çoklu koğuş bulunan cezaevlerinden birine geçiş talebinin de Bakanlıkça reddedildiğini ve 01.08.2024 tarihinde yeni bir başvuru yaptığını, bu başvurusuna henüz bir cevap gelmediğini, günde yalnız 90 dakika havalandırma yaptırıldığını, sağlık durumu nedeniyle tedavi görmezse kulağının duyma kabiliyetini tamamen yitireceğini, buna rağmen tam donanımlı bir hastaneye erişmekte güçlük çektiğini” aktarmıştır.

Engelli mahpusların tek kişilik odadan çoklu koğuşlara geçme taleplerinin kabul edilmemesi	1 İhlal
--	---------

TOPLAM	6 İhlal
---------------	----------------

YURTDIŞI HAPİSHANELERİNDE TUTULAN MAHPUSLAR

Türkiye hapisanelerine iade talebi	31 Başvuru
------------------------------------	------------

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER İŞKENCEYE KARŞI KOMİTE'YE TÜRKİYE'NİN BEŞİNCİ DÖNEMSEL RAPORU İÇİN SUNULAN ALTERNATİF RAPOR VE BİRLEŞMİŞ MİLLETLER İŞKENCEYE KARŞI KOMİTE'NİN TÜRKİYE'NİN BEŞİNCİ DÖNEMSEL RAPORU'NA İLİŞKİN SONUÇ GÖZLEMLERİ TÜRKİYE'NİN BEŞİNCİ DÖNEMSEL RAPORU'NA İLİŞKİN SONUÇ GÖZLEMLERİ (CAT/C/TUR/CO/5)

Türkiye İnsan Hakları Vakfı'nın (TİHV), Adli Tıp Uzmanları Derneği (ATUD), Antalya Barosu İnsan Hakları Merkezi, Ceza İnfaz Sisteminde Sivil Toplum Derneği (CİSST), Çağdaş Hukukçular Derneği (ÇHD), Diyarbakır Barosu, Gözaltında Cinsel Taciz ve Tecavüze Karşı Hukuki Yardım Bürosu, Hakikat Adalet Hafıza Merkezi (Hafıza Merkezi), İnsan Hakları Derneği (İHD), Özgürlük için Hukukçular Derneği (ÖHD) ve Toplum ve Hukuk Araştırmaları Vakfı'ndan (TOHAV) insan hakları savunucularının katkılarıyla Türkiye'nin Beşinci Dönemsel Raporu'na alternatif olarak hazırladığı bu rapor, 8 Haziran 2024 tarihinde Birleşmiş Milletler İşkenceye Karşı Komite'ye sunulmuştur.

Bu rapor İşkenceye Karşı Sözleşme'nin ilgili maddeleri altında Türkiye'nin Sözleşme bağlamındaki yükümlülüklerini yerine getirilmesi ve sorunların çözümü için 109 tavsiye sunmuştur. Tavsiye kararlarının içinde hapishaneler ve mahpusların yaşadığı sorunlardan; aşırı kalabalıklaşma oranına, S tipi, Y tipi ve diğer yüksek güvenli hapishanelere, çıplak aramalara, sağlık hakkı ihlallerine, çocuklarıyla birlikte hapsedilen annelere, çocuklara, idare ve gözlem kurullarına dair de tavsiye kararları bulunmaktadır.

BM İşkenceye Karşı Komite'nin 14 Ağustos 2024 tarihinde yayınladığı Türkiye'nin Beşinci Dönemsel Raporu'na İlişkin Sonuç Gözlemleri de kitap haline getirilen rapor içerisinde yer almaktadır.

1. Komite, Türkiye'nin Beşinci Dönemsel Raporu'nu, 17 ve 18 Temmuz 2024 tarihlerinde yapılan 2123. ve 2125. Toplantılarında değerlendirmiş ve işbu sonuç gözlemlerini, 25 Temmuz 2024 tarihinde yapılan 2134. toplantısında kabul etmiştir.

Alıkoyma koşulları

14. Yeni hapishane altyapısının inşası ve 7242 sayılı Kanun gibi yasal girişimlerin hayata geçirilmesi de dahil olmak üzere, taraf devletin alıkoyma koşullarının iyileştirilmesi ve aşırı kalabalığın azaltılması için son yıllarda gösterdiği önemli çabaları dikkate almakla birlikte, Komite:

- a) Taraf devletteki hapsedme oranının raporlama döneminde önemli ölçüde artmasından ve hapisane sistemi genelinde yüzde 110'un üzerinde bir aşırı kalabalıklaşma oranına yol açmasından;
- b) S tipi, Y tipi ve diğer yüksek güvenli hapisanelerdeki bazı mahpusların, fiili olarak tek başına hücreye kapatılma teşkil edecek şekilde günde 22 saatten fazla bir süre boyunca yeterli havalandırmanın olmadığı tek kişilik hücrelerde tutulmasından;
- c) Mahpusların [bedenlerinin] aranmasını düzenleyen yeni mevzuata rağmen, çıplak aramaların ("detaylı aramalar") bazen mevzuata aykırı olarak ve rutin bir şekilde, örneğin mahpuslar diğer hapisanelere veya hastaneye sevk edildiklerinde ya da avukatları veya aileleriyle görüştiklerinde, makul bir suç şüphesi olmaksızın gerçekleştirilmesinden;
- d) Hapisane sisteminde yeterli sayıda sağlık personeli bulunmamasından ve mahpusların sağlık kurumlarına nakledilirken ve tedavileri sırasında sıklıkla kısıtlama [tekniklerine] maruz bırakılmasından ve uygun olmayan koşullarda tutulmasından; mahpusların hastanelere sevkine ilişkin kararların bazen sağlık uzmanları yerine hapisane idarecileri tarafından alındığı, sağlık muayenesi ve tedavi sırasında hapisane gardiyanlarının sıklıkla hazır bulunduğu ve hayati tehlike arz eden hastalıkları olan mahpusların kamu güvenliğine tehdit oluşturdukları iddiasıyla infazlarının geri bırakılmasının reddedildiğine dair gelen bilgilerden;
- e) Yeni doğum yapmış kadınların sağlık hizmetlerine ve bebeklerini emzirebilmeleri için uygun beslenme- maye erişimlerinin yetersiz olduğu uygunsuz koşullarda tutulmasından ve bildirildiği üzere kadınların henüz doğum bakımı için hastanedeyken tutuklanmalarından ve kelepçelenmelerinden;
- f) İnfaz rejimi ve ceza infaz kurumları toplumsal cinsiyeti özellikle dikkate alacak şekilde tasarlanmadığından, alıkonulan çocukların eğitim, rehabilitasyon ve toplumla yeniden bütünleşme gibi özel ihtiyaçlarının, bu durumdan en çok etkilenenler kız çocukları olacak şekilde tam olarak karşılanamamasından; taraf devlette cezai sorumluluk yaşının düşük olmasından;
- g) Mahpusların şartlı tahliyesini onaylamak veya reddetmekle yetkilendirilen idare ve gözlem kurulları büyük oranda hapisane personelinden oluştuğu için [bu kurulların] kurumsal bağımsızlıktan yoksun olmasından ve iddialara göre, son derece keyfi bir şekilde faaliyet yürüterek özellikle insan hakları savunucularının, gazetecilerin ve siyasi saiki olan suçlamalarla mahkum edilen mahpusların tahliye ihtimallerine halel getirmesinden endişe duymaktadır. (2, 11-13 ve 16. Maddeler)

15. Taraf devlet;

- a) Hapis dışı tedbirlerin uygulanması da dahil olmak üzere, alıkoyma koşullarını iyileştirme ve ceza infaz kurumlarındaki aşırı kalabalığı azaltma çabalarına devam etmelidir. Komite, bu bağlamda, Birleşmiş Milletler

Hapis Dışı Tedbirler için Standart Asgari Kurallar (Tokyo Kuralları) ile Kadın Mahpuslara Muamele ve Kadın Suçlular için Hapis Dışı Tedbirlere Dair Birleşmiş Milletler Kuralları'nı (Bangkok Kuralları) taraf devlet dikkatine sunar;

b) Özgürlüğünden mahrum bırakılan tüm kişilerin hücrelerinin dışında yeterli zaman geçirmelerini ve düzenli olarak anlamlı sosyal etkileşimlerde bulunma imkanına sahip olmalarını sağlamalıdır. Dahası, taraf devlet, fiili olarak tek başına hücreye kapatılma da dahil olmak üzere, tek başına hücreye kapatılmanın bir mahpusun cezasıyla ilgili nedenlerle uygulanmamasını ve sadece son çare olarak istisnai durumlarda, mümkün olduğunca kısa süreli, bağımsız incelemeye tabi olacak şekilde ve sadece yetkili bir merciin izniyle kullanılmasını sağlamalıdır. Tek başına hücreye kapatılma, Mahpuslara Muameleye Dair Birleşmiş Milletler Asgari Standart Kuralları'nın (Nelson Mandela Kuralları) 43 ila 46. kuralları uyarınca hiçbir koşulda 15 günü aşmamalıdır.

c) Özgürlüğünden mahrum bırakılan kişilerin soyularak aranması uygulamasını istisnai durumlarla sınırlandırmalı ve bu tür aramaların yalnızca kesinlikle gerekli olduğunda ve makul bir suç şüphesi bulunduğu yapılmamasını ve Nelson Mandela Kuralları'nın 50 ila 53. kuralları uyarınca gereklilik, makul olma ve orantılılık ölçütlerinin karşılanmasını yasada ve uygulamada güvence altına almalıdır;

d) Nelson Mandela Kuralları'nın 24 ila 35 ve 47 ila 49. kuralları uyarınca, mahpuslara uygun tıbbi ve sağlık bakımı sağlanması için gerekli insani ve maddi kaynakların tahsis edilmesini sağlamalı, sevk sırasında kaçmaya karşı bir önlem olarak veya bir mahpusun kendisine veya başkalarına zarar vermesini veya mala zarar vermesini önlemek için mutlaka gerekli olduğu durumlar dışında, mahpuslara muayene ortamlarında kısıtlama [teknikleri] uygulanmasından kaçınmalı, hekim-hasta ilişkisinin mahremiyetine saygı göstermeli ve mahpusların sağlıkları ilgili tüm kararlarda sağlık uzmanlarının nihai yetkiye sahip olmasını sağlamalıdır;

e) Nelson Mandela Kuralları'nın 28 ve 48 (2). kuralları ve Bangkok Kurallarının 5, 24, 42 (2) ve (3) ve 48 ila 52. kuralları uyarınca, kadın mahpusların, özellikle de hamile olan veya bebekleriyle birlikte hapisanede bulunanların yeterli sağlık, temizlik ve hijyen imkanlarına erişebilmelerini, toplumsal cinsiyete duyarlı koşullarda tutulmalarını ve doğum sürecinde, doğum sırasında veya doğumdan hemen sonra asla kısıtlama [tekniklerine] maruz bırakılmamalarını sağlamalıdır;

f) Asgari cezai sorumluluk yaşını yükseltmek ve çocuk adaleti standartlarının tam olarak uygulanmasını sağlamak için gerekli yasal ve diğer tedbirleri, Birleşmiş Milletler Çocuk Adaletinin Uygulanmasına İlişkin Asgari Standart Kuralları (Pekin Kuralları) ve Özgürlüğünden Yoksun Bırakılan Çocukların Korunmasına Dair Birleşmiş Milletler Kuralları'nı (Havana Kuralları) dikkate alarak kabul etmelidir;

g) Gözlem ve Sınıflandırma Merkezleri ile Hükümlülerin Değerlendirilmesine Dair Yönetmeliği, idare ve gözlem kurullarını oluşturan üyelerin bağımsızlığını temin etmek için bu kurulların yapısı yönünden gözden

geçirmeyi düşünmelidir. Kurullar, mahpuslarla günlük olarak etkileşim halinde olan kişilerden oluşmamalı ve siyasi ya da başka sebeplerle uygunsuzca önyargılı olmamalıdır.

Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası

16. Komite, bazı durumlarda herhangi bir salıverilme ihtimalinin bulunmadığı ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası rejimine ilişkin endişelerini dile getirmektedir. Komite, bu tür cezalara çarptırılan yaklaşık 4.000 mahpusun, sosyal temas ve ziyaretleri ciddi şekilde kısıtlayan katı alıkonulma koşullarından özellikle kaygılıdır ve bu tür kısıtlamaların sağlık ortamlarında dahi uygulanmaya devam etmesinden endişe etmektedir. Komite, halen İmralı Hapishanesi'nde tutulan Abdullah Öcalan, Hamili Yıldırım, Ömer Hayri Konar ve Veysi Aktaş'ın 25 Mart 2021 tarihinden bu yana kimseyle iletişim kuramayacak şekilde tutulmalarından derin endişe duymakta ve bu kişilerden bazılarının dokuz yılı aşkın bir süredir avukatlarıyla görüştürülmediğini kaydetmektedir. (2, 11 ve 16. Maddeler)

17. Taraf devlet, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasını kaldırmak için Ceza Kanunu'nu ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'u gözden geçirmeyi düşünmelidir. Bu bağlamda, taraf devlet, müebbet hapis cezasına çarptırılan mahpusların makul bir süre sonra tahliye edilme veya cezalarında indirim yapılması olasılığına sahip olmalarını sağlamalıdır. Taraf devlet ayrıca, Abdullah Öcalan, Hamili Yıldırım, Ömer Hayri Konar ve Veysi Aktaş'ın aileleri ve avukatlarıyla ziyaret ve iletişimini derhal kolaylaştırmalı ve Nelson Mandela Kurallarınının 43(3) ve 61. kuralları uyarınca bu tür temaslara sınırlama getirmekten kaçınmalıdır.

<https://tihv.org.tr/ozel-raporlar-ve-degerlendirmeler/birlesmis-milletler-iskenceye-karsi-komiteye-turkiyenin-besinci-donemsel-raporu-icin-sunulan-alternatif-rapor-ve-komitenin-sonuc-gozlemleri/>

SONUÇ VE ÖNERİLER

- 1) Ulusal ve uluslararası insan hakları hukukunda; mahpusların hakları ile ilgili oldukça gelişmiş standartlar olmasına karşın mahpuslar ilgili hakları ve düzenlemeleri doğrudan kullanamamakta, tutuldukları yerlerde bulunan yetkililer aracılığı ile ancak kullanabilmektedir. Yetkililer, hapishane müdürleri, kaynağını uluslararası insan hakları sözleşmeleri ve Anayasa'dan alan yasal düzenlemelere aykırı işlemler ve uygulamalar yapmaktadır. Bu durum mahpuslarda, ailelerinde, avukatlarında ve insan hakları örgütlerinde hapishane sistemine ilişkin ciddi güvensizlikler oluşturmaktadır. Bir bütün olarak bu saptamalar, hapis cezalarının infazında özgürlüğünden yoksun bırakılmanın kendi başına yeterli bir ceza olduğu gerçeğinin göz ardı edildiği ve gerek hapishanenin fiziksel koşulları ve gerekse

uygulanan rejimin, çekilmekte olan cezanın şiddetini daha da arttırdığını göstermektedir. Mahpusluğun bu “ağırlaştırılmış” koşullarını etkin biçimde denetleyecek bir mekanizma bulunmamaktadır. Mahpusun avukat görüşü, arkadaş görüşü ve aile görüşlerinden mahrum bırakılması, yine dışarıyla iletişim bağı olan telefon, faks ve mektup hakkının engellenmesi gibi uygulamalar insanlık onuruna aykırı uygulamalardır. Mahpusun işkence ve onur kırıcı ceza işlemlerine maruz bırakılması demektir.

- 2) Birleşmiş Milletlerin 17 Aralık 2015 de toplanan genel kurulunda kabul edilen Mahpuslara Yönelik Muameleye İlişkin Birleşmiş Milletler Asgari Standart Kuralları (Nelson Mandela Kuralları) Mahpus hakları bakımından en önemli ve ayrıntılı düzenlemeleri içermektedir. Mandela kuralları özellikle BM Kişisel ve Siyasal Haklar Uluslararası Sözleşmesine, BM Ekonomik Sosyal ve Kültürel Haklar Uluslararası Sözleşmesine ve BM İşkence Karşıtı Sözleşmeye ve eki seçmeli protokolüne özellikle atıf yapmakta ve mahpus haklarının BM'nin çeşitli kararları ve ilkeleri ekseninde korunduğunu ifade etmektedir. Dolayısıyla infaz kanunuyla ilgili düzenlemeler yapılırken anayasa 90. Madde uyarınca BM Mandela Kurallarının göz önüne alınması gerekliliği açıktır. Bu kapsamda kuralların temel ilkeleri rehber alınmalıdır. Bu ilkeler bütün mahpuslara insanlık onuru ve değerine uygun davranılması, ayrımcılık yasağı, dış dünyayla ilişkilerinin muhafaza altına alınması gibi çok sayıda ilkedden oluşur. Birleşmiş Milletler Mahpusların Islahı İçin Asgari Standart Kurallarının (Nelson Mandela Kuralları) 1. maddesinde; “Bütün mahpuslar, doğuştan sahip oldukları insanlık onuru ve değeri gözetilerek saygı ile muamele görecektir. Gerekçesi ne olursa olsun hiçbir mahpus işkence ve diğer zalimane insanlık dışı veya aşağılayıcı muameleye maruz bırakılamaz ve tüm mahpuslar bu tür muamelelerden korunur. Mahpusların, personelin, hizmet sağlayıcıların ve ziyaretçilerin emniyeti ve güvenliği her zaman sağlanır.” İlkesi vardır.
- 3) BM Kişisel ve Siyasal Haklar Uluslararası Sözleşmesi'nin 10. maddesinde açık bir şekilde “Özgürlüğünden yoksun bırakılmış kişiler insani muamele ve insanın doğuştan kazandığı insan onuruna saygılı davranış görme hakkına sahiptir” denilmektedir. Yine BM Mahpusların Islahı İçin Temel Prensiplerin 1. maddesinde; “Bütün mahpuslara doğuştan sahip oldukları insanlık onurunun ve değerinin gerektirdiği saygıyla muamele yapılır” denilmektedir. Oysa cezaevlerinde insanlık onuruna yakışır muamele yapılmamakta ve mahpuslar şiddet, hakaret ve kötü muameleye ve hak ihlallerine maruz kalmakta, hasta olanların tedavileri aksatılmakta, iletişim ve bilgi edinme hakları engellenmektedir.
- 4) Cezaevlerinde son dönemlerde artış gösteren işkence-darp vakalarına son verilmeli, sorumlu olan kişiler hakkında soruşturma açılmalı ve cezai yaptırımlar uygulanmalıdır. Mahpuslara yapılan işkence, onur kırıcı ve kötü muameleler Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ile yasaklanmıştır. Madde3: İşkence Yasağı” Hiç kimse işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya işlemlere tâbi tutulamaz.”

- 5) Hapishanelere bağımsız sağlık kurumlarının girmesine ve inceleme yapmasına izin verilmelidir. Hapishanelerin denetiminde başta meslek kuruluşları ve insan hakları örgütleri olmak üzere ilgili kuruluşların yer alacakları şekilde yasal düzenlemeler yapılmalıdır.
- 6) AİHS'in 14. maddesinde düzenlenen "Ayrımcılık Yasağı" ilkesine göre "Bu Sözleşmede tanınan hak ve özgürlüklerden yararlanma, cinsiyet, ırk, renk, dil, din, siyasi veya diğer kanaatler, ulusal veya toplumsal köken, ulusal bir azınlığa aidiyet, servet, doğum başta olmak üzere herhangi başka bir duruma dayalı hiçbir ayrımcılık gözetilmeksizin sağlanmalıdır."
- 7) Hakkında yasaklama, toplatma kararı olmayan gazetelerin hapishanelere alınmasının önündeki engeller kaldırılmalı ve temini sağlanarak gazeteler mahpuslara verilmelidir. "Recep Bekik ve Diğerleri'nin" AYM'ye başvuruları (2016/12936): AYM, 27.03.2019 tarihinde ücreti ödenmiş, hakkında toplatma kararı olmayan süreli yayınların verilmemesinin Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan "ifade özgürlüğünün ihlal edildiğini" karar vererek şikâyetçilere 500 TL tazminat ödenmesine hükmetmiştir.
- 8) Ailelerinden uzakta olan mahpusların, maddi koşullar ve hastalıklar nedeniyle gelemeyen ailelerine yakın cezaevlerine nakil talepleri kabul edilmelidir.
AİHM, Abdulkerim Avşar (19302/09) ve Abdulkerim Tekin'in (49089/12) başvurularını inceleyerek 17 Eylül 2019 tarihinde, Türkiye'deki önemli sorunlardan biriyle ilgili ihlal kararı verdi. Ailelerinden uzak cezaevlerine nakledilen mahpusların hastalık sebebiyle ya da maddi sebeplerle kendilerini görmeye gelemeyen ailelerine yakın bir cezaevine nakledilme taleplerinin başvuru sahiplerinin somut koşulları dikkate alınmadan reddedilmesi, Sözleşme'nin 8. maddesi altında özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının ihlali olarak görüldü ve başvuru sahiplerine 6.000 Euro tazminat ödenmesine hükmedildi.
- 9) Cezaevlerinde meydana gelen intihar vakalarının önüne geçmek için mahpusları ruh ve bedensel bütünlüklerine yönelik tehditler ortadan kaldırılmalı, insan onuruna yaraşır uygulamalar geliştirilmelidir. Gerekli önlemleri almayan ve etkisi olan kişiler varsa etkin soruşturmalar yapılmalı ve yaptırımlar uygulanmalıdır.
Dünya Tabipler Birliği Lizbon Hasta Hakları Bildirgesi'ne göre (1981): "Her insan ayrımcılık yapılmaksızın yeterli tıbbi bakım görme hakkına sahiptir." Dünya Tabipler Birliği Tokyo Bildirge'ne göre: "Hekim, tıbbi açıdan sorumlu olduğu kişinin bakımıyla ilgili bir karar verirken klinik yönden bütünüyle bağımsız olmalıdır. Hekimin temel görevi, izlediği kişilerin sıkıntılarını azaltmaktır; kişisel, toplumsal ya da politik hiçbir güdü, bu yüce amaçtan daha üstün sayılmayacaktır."
- 10) Yeterli ve sağlıklı beslenmek temel insan hakkıdır. Sağlık sorunları olan mahpuslar, doktorlarca reçete edilmiş yiyecekleri alma hakkına sahiptirler. Cezaevi idareleri tarafından hasta tutuklu veya hükümlülere diyete uygun yemek sağlanmalıdır. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), Ebedin Abi/Türkiye (B.No: 10839/09, 13/3/2018) bireysel başvurusunda hasta tutuklu veya hükümlüye diyete

uygun yemek sağlanmaması ile ilgili olarak insanlık onuruyla bağdaşmayan muamele yasağının ihlal edildiğine hükmetmiştir.

- 11) Hapishanelerdeki sağlık personeli sayısı artırılmalıdır. Hastaların havasız, kışın soğuk, yazın sıcak ringler ile hastaneye sevk edilmesi, hastane önlerinde ringler içerisinde saatlerce bekletilmesi uygulamalarına son verilmelidir. Ağır hastaların ring araçları ile değil ambulansla hastanelere sevki sağlanmalıdır. Tek kişilik ring aracı tamamen kaldırılmalıdır.
- 12) Hastaların revire çıkarılmaları, hastaneye sevkleri hızlandırılmalıdır. Teşhis, tedavi ve kontrollerinin uzman hekimler tarafından yapılması sağlanmalıdır.
- 13) Kelepçeli muayene ve tedavi yöntemi uygulamasından vazgeçilmelidir. Bu uygulama nedeniyle birçok hasta mahpusun tedavisi yapılamamaktadır. Avrupa İşkencenin ve İnsanlık-dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi (CPT) Genel Raporu'nda da kelepçeli tedavinin uygun olmadığı vurgulanmaktadır: "Sivil hastanenin kullanılması halinde, güvenlik düzenlemeleri konusu ortaya çıkacaktır. CPT bu bağlamda, tedavi almak üzere hastaneye gönderilen tutukluların gözetim nedenleriyle hastane yataklarına ya da diğer eşyalara fiziksel olarak bağlanmalarını gerektiğini vurgulamak ister. Güvenlik ihtiyaçlarını yeterli bir şekilde karşılayacak başka yollar bulunabilir ve bulunmalıdır; bu tür hastanelerde bir gözetim biriminin oluşturulması bu çözümlerden bir tanesi olabilir."

Her hasta mahpusun tıbbi etik gereği, her hastaya uygulanması gerektiği gibi, mahremiyetine saygı gösterilen bir ortamda, insan onuruna yakışır bir şekilde sağlık hizmeti alma hakkı vardır. Dünya Tabipler Birliği ve Türk Tabipler Birliği de yayınladıkları birçok metinde, hekimlerin mahpusları muayenesi esnasında kişinin içinde bulunduğu her türlü kısıtlılığın ortadan kaldırılmasını ve kişiyi kelepçeli, yatağa bağlı ve benzeri bir durumda muayene ve tedavi etmemelerini salık vermektedir. Türk Tabipler Birliği, Aralık 1994'te konuyla ilgili yayınladığı bildirmede kelepçelerin açtırılmasını "hekimin görevi" olarak nitelendirmektedir.

- 14) BM Herhangi Bir Biçimde Tutulan veya Hapsedilen Kişilerin Korunması için Prensiplerin Bütünü: "Madde 1- İnsani tarzda muamele yükümlülüğü: Herhangi bir biçimde tutulan veya hapsedilen bir kimse, insaniyetin ve insanın doğuştan sahip olduğu insanlık onuruna saygının gerektirdiği bir biçimde muamele görür".
- 15) Uluslararası ve ulusal kanunlardan da anlaşılacağı üzere, mahpusların yeterli tıbbi yardım görme hakları mevcuttur. Bununla birlikte, mahpuslar insanlık onuruna saygılı bir biçimde muamele görme ve yaşama hakkına sahiptir. Fakat büyük bir sorun olan ve kamuoyunun vicdanını kanatan hasta mahpusların yaşamış oldukları sorunlar çözüm üretilmeden ortada durmaktadır. Teşhis ve tedavisi yapılmadan adeta işkence çektirilen, hapishanede hayatını kaybeden ya da ölümüne ramak kala bırakılıp kısa sürede hayatını kaybeden insanların olduğu bir toplum, adalete olan inancını da kaybeder. Türkiye hapishanelerinde bulunan hasta mahpusların acil ve kalıcı tedavileri yapılmalı,

hapishane koşullarında tedavisi yapılamayan/yapılmayan hasta mahpusların da acilen infazları durdurulmalıdır.

- 16) Gözlem ve Sınıflandırma Merkezleri ile Hükümlülerin Değerlendirmesine Dair Yönetmelik” doğrultusunda kurulan İdare ve Gözlem Kurulları kendilerini mahkeme yerine koyarak mahpuslar hakkında iyi halli olup olmama durumları hakkında değerlendirmede bulunmakta, koşullu salıverilme ve denetimli serbestlik haklarından yararlanıp yararlanmayacaklarına karar vermektedir. Ayrıca İdare ve Gözlem Kurulu mahpuslarla ilgili değerlendirmelerinde, mahpusların yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarihten önce aldığı disiplin cezalarının da gerekçe gösterilerek iyi olmadığına karar vermesi de “geçmişe yürüme yasağı” ilkesine aykırı uygulamalar yürütmektedir ve mahpusların tahliyelerini engellemektedir. Mahpusların yasal olarak kazanılmış haklarını engelleyen yönetmelik iptal edilmelidir.
- 17) Mahpusların eğitim haklarının önündeki tüm engeller kaldırılması ve bu konuda gereken kolaylıklar sağlanmalıdır.
- 18) Gittikçe ağırlaşan tecrit koşulları kaldırılmalı, hapishanelerde insan onuruna uygun yaşam standartları getirilmelidir. Özellikle Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumlarındaki kendine ait havalandırması olmayan tek kişilik odalarda tutulma uygulamasına son verilmelidir.

Heyetlerimiz ve kurumumuz; hapishane rejimi, fiziki koşullar ve uygulanan muameleler hakkında etkili bir idari ve yargısal denetim sağlanması gerektiğini tespit etmiştir. İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı ya da Onur Kırıcı Muamele ya da Cezanın Önlenmesi Sözleşmesi Seçmeli Protokolü’ne uygun şekilde, “bağımsız” ulusal denetim mekanizmalarının oluşturulması gerekmektedir. Tüm cezaevlerinde yaşananlara, hak ihlallerine, sağlığa erişim engellerine karşı Adalet Bakanlığı’nı, ilgili tüm kurum ve kuruluşları göreve davet ediyoruz.

İnsan Hakları Derneği

Merkezi Hapishaneler Komisyonu